

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Právní regulace mezinárodního obchodu s vojenským materiálem a civilními zbraněmi

Disertační práce

Autor: JUDr. Bc. Jakub Matocha

Školitelka: prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Studijní program: Teoretické právní vědy

Datum vypracování práce
(uzavření rukopisu): 08.05.2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 426.555 znaků včetně mezer.

V Praze dne 8. května 2018

JUDr. Bc. Jakub Matocha

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval mé školitelce, paní prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc., za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracování disertační práce. Poděkování rovněž patří doc. JUDr. Janu Ondřejovi, CSc., DSc. a prof. JUDr. PhDr. Michalu Tomáškoví, DrSc.

Můj vděk patří také všem odborným konzultantům, kteří mi poskytli praktický vhled do zkoumané problematiky.

V neposlední řadě děkuji své rodině a vedoucímu v zaměstnání za trpělivost a vstřícnost, kterou projevíli během přípravy této práce.

Obsah

Úvod.....	1
1 Charakteristika právní úpravy vztahů v mezinárodním obchodě s vojenským materiálem a civilními zbraněmi	9
1.1 Mezinárodní právo soukromé.....	9
1.2 Metody mezinárodního práva soukromého	14
1.2.1 Přímá metoda.....	14
1.2.1.1 Mezinárodní koupě zboží.....	18
1.2.1.2 Mezinárodní přeprava	22
1.2.1.2.1 Silniční přeprava	23
1.2.1.2.2 Železniční přeprava	24
1.2.1.2.3 Námořní přeprava	25
1.2.1.2.4 Vnitrozemská vodní přeprava.....	27
1.2.1.2.5 Letecká přeprava.....	28
1.2.1.2.6 Multimodální	30
1.2.2 Kolizní metoda	30
1.2.2.1 Výhrada veřejného pořádku	32
1.2.3 Imperativní normy.....	34
1.2.3.1 Rozlišení výhrady veřejného pořádku a imperativních norem	40
1.3 Charakteristika mezinárodního obchodu se zbraněmi	41
1.3.1 Legálnost obchodu	43
1.3.2 Obchod se zbraněmi a odzbrojení	45
1.4 Shrnutí	48
2 Definiční vymezení termínu zbraně.....	50
2.1 Dělení zbraní	51
2.1.1 Mezinárodní úroveň	52
2.1.2 Regionální úroveň	58
2.2 Zhodnocení vymezení zbraní	62
3 Mezinárodní úprava.....	68
3.1 Akční program OSN.....	68
3.2 Protokol OSN o palných zbraních.....	70
3.3 ATT	72
3.3.1 Význam	73
3.3.2 Principy	74
3.4 Mezinárodní kontrolní režimy.....	76
3.5 Mezinárodní sankce.....	79
3.5.1 Definice mezinárodních sankcí	79
3.5.2 Sankce OSN	81
3.5.3 Sankce EU	83
3.5.4 Sankce jiných organizací.....	86
3.6 Vybrané sankce a jejich porušení.....	87
3.6.1 Zbrojní embargo proti Rusku	87
3.6.2 Příklady porušení zbrojních embarg	89
3.7 Zhodnocení mezinárodní právní úpravy	91
4 Unijní právní úprava	94
4.1 Primární právo.....	94
4.2 Sekundární právo.....	99
4.2.1 Společný postoj 2008/944/SZBP	99
4.2.2 Směrnice 2009/43/ES	102
4.2.2.1 Zaměření	102

4.2.2.2	Obsah	103
4.2.3	Nariadení 258/2012	106
4.2.3.1	Zaměření	106
4.2.3.2	Obsah	107
4.2.4	Směrnice 91/477/EHS	110
4.2.4.1	Terminologie	110
4.2.4.2	Obsah	111
4.2.4.3	Novela směrnice	114
4.3	Unijní zbraňové seznamy	117
4.4	Shrnutí právní úpravy	120
5	Tuzemská právní úprava	122
5.1	„Malá zbraňová novela“	122
5.2	Vymezení vojenského materiálu	126
5.2.1	Judikurní vymezení vojenského materiálu	128
5.3	Zákon č. 38/1994 Sb.	131
5.3.1	Historický nástin vývoje právní úpravy	131
5.3.2	Základní principy	133
5.3.2.1	Povolení	133
5.3.2.2	Licence	135
5.3.2.3	Unijní licence	136
5.3.3	Budoucí právní úprava	138
5.4	Zákon č. 228/2005 Sb.	139
5.4.1	Historický nástin vývoje právní úpravy	139
5.4.2	Předmět úpravy	140
5.4.3	Základní principy	141
5.4.4	Budoucí právní úprava	144
5.5	Zákon č. 119/2002 Sb.	145
5.5.1	Historický nástin vývoje právní úpravy	145
5.5.2	Předmět úpravy	147
5.5.3	Základní principy	149
5.5.4	Přeprava zbraní	150
5.6	Zákon č. 229/2013 Sb.	153
5.7	Shrnutí	154
6	Srovnání a vyhodnocení právní úpravy	157
6.1	Dílčí komparace	157
6.1.1	Vícestupňový povoloovací režim	157
6.1.2	(Náležitosti) povolení	161
6.1.3	Neudělení a odejmutí povolení	163
6.1.4	Vojenské zbraňové seznamy	164
6.1.5	Vojenský materiál	166
6.1.6	Trestnost obchodu se zbraněmi	167
6.1.7	Terminologie	168
6.1.8	Přeprava	170
6.1.9	Provádění obchodu fyzickými osobami	171
6.2	Vyhodnocení	172
7	Závěr	176
	Seznam použitých zkratk	184
	Prameny	188
	Přílohy	208
	Abstrakt	210

Klíčová slova	210
Abstract	211
Key words.....	211

Úvod

Mezinárodní obchod se zbraněmi je fenomén, který kromě kulturního ztvárnění v knižní¹ či filmové² podobě v sobě skýtá rovněž negativní stránku v podobě nárůstu počtu zbraní, a to mezi státy, společnostmi či jednotlivci. Tradičně se mezi největší kupce zbraní či zbraňových systémů řadí státy, které v důsledku mezinárodního napětí zvyšují své výdaje na obranu.³ Česká republika v tomto ohledu není výjimkou, neboť výdaje na obranu mají také vzestupnou tendenci⁴ a plánován je další nákup např. víceúčelových vrtulníků, mobilních radiolokátorů, pasivních sledovacích systémů elektronického boje, velitelských a štábních obrněných vozidel či děl ráže NATO.⁵

Jak vyplývá ze statistik, v posledních letech se objem celosvětového obchodu se zbraněmi konstantně zvyšuje,⁶ což může v důsledku zbrojní spirály⁷ vést k dalšímu nárůstu objemu zobchodovaných zbraní. Mezinárodní obchod se zbraněmi nabývá na svém objemu a tedy i významu, neboť zbrojní průmysl je důležitou součástí světové i mnoha národních ekonomik. Pro jasnější představu o nárůstu obchodu se zbraněmi lze uvést, že roční výdaje na obranu odpovídají 2,2 % globálního HDP.⁸ Z hlediska EU, jejíž je Česká republika součástí, je

---

¹ Např. FEINSTEIN, Andrew. *Waffenhandel: Das globale Geschäft mit dem Tod*. Hoffmann und Campe Verlag GmbH. 2012. ISBN 978-3455502459.

² Např. *Obchodník se smrtí (Lord of War)*, 2005.

³ HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. [online] *USA dávají na zbrojení více, než sedm dalších států v žebříčku dohromady. Evropa zbrojí ze strachu z Ruska*. [cit. 02.05.2018].

⁴ Viz MO. [online] *Resortní rozpočet. Základní ukazatele státního rozpočtu v kapitole Ministerstvo obrany ČR v letech 1993 – 2017*. [cit. 17.04.2018].

⁵ GROHMANN, Jan. [online] *Modernizace Armády České republiky mezi roky 2016 až 2020. Armádní noviny*. 2015. [cit. 17.04.2018].

⁶ TAN, Andrew (eds.). *The Global Arms Trade: A Handbook*. Routledge. 2010, Str. 3.

⁷ Zbrojní spirála funguje v obvyklém bipolárním systému kupř. tak, že zvýší-li např. slabší stát A své zbrojní výdaje o 10 %, aby získal paritní postavení se státem B, musí B následně – ve snaze udržet si před A náskok o stejném poměru, jaký existoval před zvýšením zbrojních výdajů A – zvýšit své výdaje o 11 %. To nutí A ke zvýšení rovněž o 11 %, následované zvýšením výdajů B o 12,3 % atd. (KRATOCHVÍL, Petr. *Polarita v teorii mezinárodních vztahů. Mezinárodní vztahy*. 4/2002. Str. 31).

⁸ SIPRI [online]. *Yearbook 2017, Armaments, Disarmament and International Security. Summary*. 2017. [cit. 17.04.2018]. Srov. SHAH, Anup. [online] *World Military Spending. Global Issues*. 30.06.2013. Web. 27.06.2015 [cit. 17.04.2018].

rovněž důležité uvést, že 5 z 10 největších vývozců zbraní na světě jsou členy EU,⁹ přičemž ze 100 největších výrobců zbraní se jich necelá třetina nachází právě v EU.¹⁰

Bylo-li výše uvedeno, že zbrojní průmysl je významnou součástí mnoha národních ekonomik, platí uvedené bezesporu i pro Českou republiku, která se opět dostává do pozice respektovaného producenta zbraní a vojenského materiálu,¹¹ kdy za nejznámější tuzemské výrobce zbraní lze považovat společnosti Česká zbrojovka a.s. (dále jen „ČZUB“), TATRA TRUCKS a.s. či AERO Vodochody AEROSPACE a.s., přičemž zmínit lze i např. výrobce střeliva Sellier & Bellot a.s.¹² V případě České republiky objem obchodu se zbraněmi¹³ taktéž narůstá,¹⁴ přičemž se zvyšuje i počet zbrojních podnikatelů.¹⁵ Jak bylo naznačeno výše, téma obchodu se zbraněmi je již několik let vysoce aktuální, o čemž svědčí mj. také politické a legislativní aktivity v této oblasti, například lze uvést přijatou směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/853 ze dne 17.05.2017, proti které se v České republice zvedla vlna odporu ústící v podání žaloby k SDEU.

S narůstajícím objemem a významem obchodu se zbraněmi se nabízí otázka, jakým způsobem je mezinárodní obchod se zbraněmi regulován a zda jsou nastavené mechanismy dostatečné natolik, aby zabránily nekontrolovatelnému obchodu se zbraněmi. Negativní náhled na tuto problematiku pramení zejména z historických zkušeností při vývozu zbraní

---

⁹ Konkrétně se jedná o Francii, Německo, Velkou Británii, Španělsko a Itálii.

¹⁰ SIPRI [online]. *The SIPRI top 100 arms-producing and military services companies, 2016*. [cit. 18.04.2018].

¹¹ ŠÁDA, Miroslav. *Umlčené zbraně: československá zbrojní výroba 1918-1939*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1966, 253 s., In: SÁŇKA, David. *Zbrojní průmysl v ČR - historie a perspektivy*. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů. 2011. Bakalářská práce.

¹² Jediným akcionářem největší české továrny na střelivo, společnosti Sellier & Bellot a.s., IČ: 289 82 347, je společnost CBC Europe S.à r.l. se sídlem 75, Parc d'Activités, L- 8308 Capellen, Lucemburské velkovévodství, přičemž za touto lucemburskou společností se „skrývá“ brazilská společnost (DANDA, Oldřich. [online]. *NBÚ chce proklepnout zbrojařské firmy, zda je neovládají podezřelí lidé*. Novinky.cz. [cit. 17.04.2018]).

¹³ GROHMANN, Jan [online]. *Českým zbrojovkám se daří. Vyvázejí do čtyř kontinentů*. Ekonomický deník. 11.03.2015. [cit. 17.04.2018].

¹⁴ Viz MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016* [cit. 05.03.2018] - příloha č. 5.

¹⁵ Příloha č. 12 tamtéž.

z České republiky, přičemž jak upozorňuje Amnesty International, v roce 2016 směřovalo 44% tuzemského exportu zbraní do nestabilních zemí či zemí s represivním režimem.¹⁶

Naproti uvedenému nicméně stojí otázka, zdali je právní úprava k realizaci mezinárodního obchodu se zbraněmi dostatečně vstřícná a umožňuje funkční obchodní styk, neboť nelze opomíjet skutečnost, že značná část zbraní je obchodovatelnou komoditou. Ve svých dřívějších pracích jsem se zabýval právní regulací obchodu s vojenskými zbraněmi, přičemž jsem názoru, že ačkoliv tuzemská právní regulace obsahuje dílčí nedostatky a prostor pro zlepšení, lze ji obecně, zejména v mezinárodním srovnání, hodnotit jako dostatečnou a plnící svůj regulativní a kontrolní účel. Jelikož však obchod se zbraněmi vojenského charakteru tvoří pouze část obchodu se zbraněmi, bude v předkládané práci přistoupeno ke srovnání právních úprav mezinárodního obchodu se zbraněmi vojenskými a zbraněmi nevojenského charakteru, tzv. civilních, neboť tyto nelze podle mého názoru *a priori* chápat jako méně nebezpečné nežli zbraně vojenské.

Předkládaná práce se pokusí identifikovat a kategorizovat právní úpravu mezinárodního obchodu se zbraněmi vojenského a nevojenského charakteru s cílem tuto blíže analyzovat a vzájemně komparovat. Vycházeno bude z právní úpravy na úrovni mezinárodní, unijní a národní, přičemž důraz bude kladen na vnitřní provázanost jednotlivých norem za účelem hlubšího pochopení aplikovatelných norem v mezinárodním obchodě se zbraněmi. V rámci vzájemné analýzy bude pozornost zaměřena na nalezení dílčích nedostatků v jednotlivých oblastech, resp. potencionální použitelnost vybraných institutů v rámci právní úpravy druhé zkoumané oblasti. V případě nalezení potencionálních rozdílů bude pozornost zaměřena taktéž na dopady dílčích odlišností na realizaci obchodu se zbraněmi. Sekundárním cílem předkládané práce je systematický přehled aplikovatelných předpisů využívaných v mezinárodním obchodě s těmito dvěma kategoriemi zbraní, zaměřený mj. na legislativní terminologii zbraní.

Z výše uvedeného vyplývá i použitá metodologie zkoumání, kdy po identifikaci právních norem v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi bude zprvu vycházeno z deskripce dotčených předpisů, které budou následně, na tuzemské úrovni, vzájemně komparovány. Deskriptivní metoda v první části práce byla zvolena, s ohledem na absenci komplexní

---

¹⁶ Amnesty International [online]. *Vývoz zbraní z ČR za rok 2016: Česko stále více vyzbrojuje země s represivním režimem!*. [cit. 08.05.2018].

tuzemské akademické práce, právě za účelem vymezení struktury jednotlivých pozitivních pramenů regulace obchodu se zbraněmi, přičemž deskripce zároveň bude předpokladem pro řádně provedenou komparaci. Vlastní komparace bude provedena výběrem referenčních bodů obsažených v příslušném právním předpise, které budou následně porovnány s právní úpravou v druhé zkoumané oblasti.¹⁷ Analytická metoda bude užita toliko ve vztahu ke komparovaným institutům či nedostatkům zkoumaných oblastí, jakož částečně bude užita i v rámci explanace nadnárodních právních norem coby východisek pro tuzemskou právní úpravu.

Práce je rozdělena na několik kapitol, které na sebe tematicky navazují, reflektující hierarchii právních norem. První kapitola bude zaměřena na teoretické vymezení zkoumané oblasti v kontextu mezinárodního práva soukromého, neboť z charakteru mezinárodního obchodu vyplývá, že zbrojní podnikatelé v rámci realizace mezinárodních obchodních transakcí přijdou do styku právě s tímto právním odvětvím. Z uvedeného důvodu budou v rámci úvodní kapitoly přiblíženy nejvýznamnější druhy právních norem mezinárodního práva soukromého, přičemž v případě tzv. přímých norem bude pozornost blíže věnována právní úpravě mezinárodní kupní smlouvy, jakož i jednotlivým druhům přepravy. Důvodem pro zvolenou systematiku je skutečnost, kdy uvedené fáze v podobě kontraktace obchodu a jeho realizace představují významné okamžiky a fáze úspěšné transakce obchodu se zbraněmi. Uvedené potvrzuje i teorie, která shrnuje, že „*smlouvy o mezinárodní přepravě svým významem pro mezinárodní obchod bezprostředně následují mezinárodní kupní smlouvu jako druhý nejdůležitější typ. Sama mezinárodní přeprava – pokud jde o přepravu zboží – vystupuje jako služba, která je vůči vlastnímu obchodu komplementární.*“¹⁸ V tomto ohledu nezůstanou opomenuty rovněž tzv. imperativní normy, jež budou vzájemně odlišeny od výhrady veřejného pořádku. V úvodní kapitole bude také přiblížen samotný pojem mezinárodního obchodu se zbraněmi, který bude vymezen ve vztahu k tzv. odzbrojení, které spadá do mezinárodního práva veřejného.

Následující druhá kapitola se pokusí definičně vymežit pojem zbraně tak, jak je tento obecně chápán, jakož je i reflektován v nejvýznamnějších mezinárodních smlouvách a dokumentech, jež se oblasti zbraní dotýkají. Pozornost bude zaměřena na představení

---

¹⁷ K podrobnostem ohledně komparace viz kap. 6.

¹⁸ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Str. 294.

předmětů vybraných mezinárodních smluv a dokumentů, s jejichž užitím budou zbraně vymezeny do dílčích kategorií. Druhá, terminologická kapitola, se pokusí odpovědět na otázku, jakým způsobem jsou zbraně na mezinárodní úrovni vymezeny a zda je možný vznik jednotné, unifikující, právní kategorizace. Přihlíženo bude také, jak vyplývá z názvu předkládané práce, k vymezení zbraní vojenského či nevojenského charakteru, zdali jsou tyto kategorie přítomny na mezinárodní úrovni. V závěru této části budou mezinárodní smlouvy a dokumenty zhodnoceny z hlediska jejich shodných znaků či rozdílů, přičemž prostřednictvím prvotní deskripce budou identifikovány jednotlivé smlouvy či dokumenty vhodné k další analýze.

Ve třetí kapitole budou popsány mezinárodní smlouvy identifikované v kapitole výše, jež mají významný dopad na provádění mezinárodních zbrojních transakcí zbrojnými podnikateli v ČR. Pozornost bude zaměřena na univerzální mezinárodní regulační nástroje v oblasti obchodu se zbraněmi, zejména pak na Smlouvu o obchodu se zbraněmi (ATT), která je prvním globálním nástrojem pro kontrolu mezinárodního obchodu se zbraněmi, vojenským a dalším souvisejícím materiálem. Snahou ATT je zvýšit současnou nedostatečnou úroveň regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi za účelem předejití nedovolenému obchodu s nimi či zabránění jejich případnému zneužití. Představeny budou rovněž další regulační nástroje v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi, konkrétně pak mezinárodní kontrolní režimy a sankce, v podobě zbrojních embarg či bojkotů, uvalované mnoha organizacemi. Obdobně jako v kapitole druhé, bude zhodnoceno, zda a jakým způsobem jsou reflektovány kategorie zbraní vojenského, resp. nevojenského charakteru, což může mít vliv na výsledek komparace.

Následující čtvrtá kapitola se zaměří na úroveň unijní, která v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi obsahuje množství právních předpisů, jež mohou být pro tuzemské zbrojní podnikatele významné. Kromě východisek z primárních předpisů EU budou představeny zejména sekundární právní akty EU, prostřednictvím kterých, ať již v pozitivním či negativním smyslu, je ovlivněno i tuzemské zákonodárství v této oblasti. Jednotlivé předpisy budou představeny s ohledem na jejich obsah a zaměření, zdali se tyto týkají mezinárodního obchodu se zbraněmi vně či v rámci EU, popř. zdali a jakým způsobem reflektují kategorie zbraní vojenského či nevojenského charakteru. Důsledná identifikace a následná deskripce unijní právní úpravy se jeví jako nezbytná pro kompletní porozumění

problematiky právní úpravy obchodu se zbraněmi na tuzemské úrovni, která bude popsána v následující kapitole.

Pátá kapitola se bude, vycházejíc z unijních základů, zabývat tuzemskou právní úpravou regulující mezinárodní obchod se zbraněmi. V úvodu práce bude pozornost věnována aktuálnímu – převážně legislativnímu dění v ČR, neboť jak vyplývá z veřejných zdrojů, regulace zbraní a nakládání s nimi je častým politickým tématem. Reflektovány rovněž budou i snahy ČR směřující proti unijní regulaci nakládání se zbraněmi. V další části kapitoly bude, na základně pozitivního práva, vymezen termín vojenský materiál, resp. zbraně vojenského charakteru, které se odlišují od zbraní pro civilní užití. V této souvislosti bude zohledněn přístup tuzemské či evropské judikatury k vymezení zbraní vojenského charakteru. Jádrem páté kapitoly bude představení relevantních tuzemských právních předpisů regulujících nakládání se zbraněmi a mezinárodní obchod s nimi, včetně uvedení jejich základních požadavků. Ve vztahu k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem se bude jednat o zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem (dále jen „ZOV“), přičemž v případě obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru bude představen zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů. Významným obecným předpisem týkajícím se nakládání se zbraněmi, včetně jejich přepravy, který bude rovněž blíže zhodnocen, je zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. Pozornost bude věnována rovněž zákonu č. 229/2013 Sb., o nakládání s bezpečnostním materiálem, který výše uvedené předpisy doplňuje. Identifikované předpisy představují nejvýznamnější speciální normy vztahující se k mezinárodnímu obchodu se zbraněmi, ať již vojenského či nevojenského charakteru.

Závěrečná šestá kapitola bude obsahovat vlastní komparaci zkoumaných oblastí, vycházejíc při tom z poznatků uvedených v předchozích kapitolách. V této části budou popsány nejvýznamnější rozdíly ve zkoumaných oblastech doplněné o argumentaci, zda a jakým způsobem s případnými odlišnostmi naložit, popř. jaký dopad mají tyto rozdíly pro zbrojní podnikatele obchodujícími se zbraněmi vojenského či nevojenského charakteru. Závěr kapitoly bude věnován celkovému posouzení právní úpravy mezinárodního obchodu se zbraněmi optikou tuzemské právní regulace. Zhodnoceny budou celkové rozdíly obou právních úprav, jakož i budou uvedena případná doporučení pro dílčí změny právních předpisů. Celkové vyhodnocení stanovených cílů této práce bude následně uvedeno v závěru předkládané práce.

Z výše naznačených právních norem vyplývá, že v předkládané práci převažují normy veřejnoprávního charakteru. Důvodem pro tento přístup je skutečnost, kdy zkoumaná specifická oblast mezinárodního obchodu dbá na určitou míru latentnosti bez zájmu na zveřejnění či poskytnutí informací třetí straně. Zbrojní podnikatelé jsou ve svých vyjádřeních, s ohledem na citlivost obchodních transakcí, nezdědky označených jako obchodní tajemství, zdrženliví, přičemž uvedené taktéž platí pro příslušné správní orgány, jež jsou rovněž povinny mlčenlivostí. Případné zkoumání soukromoprávních otázek vyplývajících např. právě z přepravních či kupních smluv mezi zbrojními podnikateli je tak vyloučeno, následkem čehož jsou pro případné zkoumání dostupné pouze prameny charakteru veřejnoprávního, které tuto specifickou oblast upravují.

S výše uvedeným souvisí, jak bylo naznačeno výše, že problematika (mezinárodní) obchodu se zbraněmi je, kromě hospodářského a ekonomického významu, oblastí také s vysokým společenským, bezpečnostním a politickým akcentem. Uvedenému by měla odpovídat i míra pozornosti, a to především na úrovni akademické. V tomto ohledu lze upozornit, že komplexní akademický přístup k problematice mezinárodního obchodu se zbraněmi v České republice absentuje, přičemž pozornost je doposud věnována dílčím oblastem; konkrétně se jedná o (i) nabývání a držení zbraní vycházející ze zákona o střelných zbraních a střelivu, (ii) mezinárodně-právní východiska obchodu se zbraněmi, resp. malými a lehkými zbraněmi, vycházející z mezinárodních smluv či (iii) oblast odzbrojení, jejíž vymezení k obchodu se zbraněmi je přiblíženo v kap. 1.3.2. S výše uvedeným souvisí i tuzemská absence sekundárních pramenů zabývajících se uvedenou problematikou, následkem čehož bude vycházeno především z primárních pramenů zahrnující právní normy a důvodové zprávy, zprávy státních orgánů a jejich další výstupy či zprávy výzkumných a neziskových institucí.

Vycházeno bude netradičně taktéž z řady absolventských akademických prací, jelikož tyto v mnoha případech obsahují cenné poznatky a informace¹⁹ týkající se zkoumané specifické oblasti. Zároveň rostoucí počet absolventských prací se zaměřením na obchod se zbraněmi svědčí o rostoucím zájmu o toto téma i v akademické obci, což lze více než přivítat, neboť ačkoliv může jít o regulačně funkční právní normy, mohou tyto trpět nedostatky

---

¹⁹ Vybrané práce obsahují poznatky z rozhovorů s představiteli zbrojních podnikatelů či jejich zástupců, jakož i příslušných správních orgánů.

znesnadňující podnikání či vyžadující revizi. S ohledem na uvedené se proto předkládaná práce v neposlední řadě pokusí přispět k rozvoji zkoumání oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi bez ohledu na jejich povahu vojenského či nevojenského charakteru.

1 Charakteristika právní úpravy vztahů v mezinárodním obchodě s vojenským materiálem a civilními zbraněmi

1.1 Mezinárodní právo soukromé

V případě mezinárodního obchodu se zbraněmi a vztahů při něm vznikajících je přítomen cizokrajný prvek, jež se může vyskytovat v různých podobách. Nejedná se ryze o vztahy uskutečňující se uvnitř hranic určitého – jediného státu jako je např. Česká republika, nýbrž o vztahy a poměry odlišné, mající vztah k jinému státu, resp. více státům. Ve většině případů je třeba naznačené vztahy označovat jako soukromoprávní poměry (vztahy) s mezinárodním prvkem.²⁰

Mezinárodní prvek může v konkrétním právním poměru nabývat mnoha rozličných faktorů, přičemž nemusí být ani na první pohled zřejmý.²¹ Při zobecnění jednotlivých konkrétních případů je dán mezinárodní prvek v soukromoprávním poměru tehdy, jestliže je vztah k zahraničí založen zejména:

(i) u subjektu právního poměru (kdy účastníkem právního poměru je cizí státní příslušník nebo osoba, která bydlí v zahraničí nebo právnická osoba, jež byla založena podle cizího práva nebo má sídlo v zahraničí);

(ii) skutečností právně významnou pro vznik a existenci právního poměru, která nastala nebo má nastat v zahraničí, popř. může jít o právní jednání nebo jinou událost, jež je předmětem právního vztahu (např. v zahraničí má dojít ke splnění smlouvy či v zahraničí došlo k porušení závazku);

(iii) předmětem právního poměru (jde o nepřímý předmět právního poměru, kdy věci, práva a nehmotné výsledky lidské činnosti, jichž se týká chování účastníků právního poměru, je-li tento předmět umístěn v cizině nebo jinak lokalizován či vázán na oblast cizího státu nebo ho má být dosaženo v cizině);

---

²⁰ Taktéž je možné označení poměry (vztahy) se zahraničním, přeshraničním či cizím prvkem. (KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8 vyd. Plzeň – Brno. Aleš Čeněk – Doplněk, 2015. Str. 23).

²¹ PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. Str. 5.

(iv) právním poměrem, který právně souvisí nebo je právně závislý – akcesorický na jiném právním poměru, jestliže se tento základní/hlavní poměr řídí cizím právem.²²

Jak upozorňují někteří autoři, přítomnost mezinárodního prvku v konkrétním vztahu nezakládá bez dalšího soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem, neboť tento nesmí být zjevně zanedbatelný, resp. musí být dostatečně významný.²³ Relevance konkrétního mezinárodního prvku v daném právním vztahu je otázkou zásadní, neboť tento může být v právním vztahu přítomen, nicméně nemusí být dostatečně intenzivní do té míry, že konkrétní právní poměr nebude možné označit přídavkem mezinárodní.

Soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem rozlišují někteří autoři podle toho, zda se jako poměry s mezinárodním prvkem budou jevit toliko (posuzujícímu) orgánu daného státu nebo orgánům jakéhokoliv státu, tj. z hlediska kteréhokoliv pozorovatele.

Na základě uvedených kritérií lze rozlišit (i) soukromoprávní poměry s relativně mezinárodním prvkem, které mají ve všech svých prvcích vztah pouze k jedinému cizímu státu, přičemž orgánům tohoto státu by se jevily jako vnitrostátní poměry; (ii) soukromoprávní poměry s absolutně mezinárodním prvkem, které mají ve svých prvcích vztahy ke dvěma nebo více státům, v důsledku čehož se orgánu kteréhokoliv státu jeví jako poměry s mezinárodním prvkem. V této souvislosti je vhodné taktéž zmínit, že teorie pro určité typy smluvních právních vztahů pracuje také s dalšími instrumenty pro posouzení mezinárodního charakteru poměru.²⁴

K mezinárodnímu prvkem se vyjádřil i Nejvyšší soud, který uvedl, že „o věci s mezinárodním prvkem jde v případech, kdy účastníkem právního vztahu je cizí státní příslušník nebo zahraniční právnická osoba, kdy jeho předmětem je movitá nebo nemovitá věc

---

²² PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8 vyd. Plzeň – Brno. Aleš Čeněk – Doplněk, 2015. Str. 24.

²³ Tamtéž.

²⁴ Např. pro oblast mezinárodního charakteru mezinárodní kupní smlouvy může být užito tzv. subjektivní a objektivní hledisko. Srov. KANDA, Antonín. *Kupní smlouvy v mezinárodním obchodním styku. (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, 1999. Str. 14. In: KORIČANSKÁ, Marie. *Mezinárodní kupní smlouva a perspektivy její právní úpravy*. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. 2015. Disertační práce. Str. 25 an.

v zahraničí, kdy ke vzniku, změně nebo zániku právního vztahu došlo v zahraničí, popř. i tehdy, když účastník má bydliště v cizině.“²⁵

Nicméně Kučera upozorňuje, že posouzení okolnosti, zda mezinárodní prvek je či není v právním poměru přítomen, bude vždy záviset na subjektu, který bude takové posouzení provádět,²⁶ přičemž případy, v nichž by z důvodu zjevné zanedbatelnosti „*byl odepřen právnímu poměru charakter poměru s mezinárodním prvkem, mohou být v zájmu právní jistoty zcela výjimečné, když po všech stránkách a také vzhledem k očekávání stran by se zacházení s případem jako s poměrem s mezinárodním prvkem zjevně muselo jevit jako nepřiměřené.*“²⁷ Obdobný postoj je obsažen také v důvodové zprávě k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „ZMPS“), podle které „*abstraktní předem stanovené vymezení mezinárodního prvku v zákoně je (...) nežádoucí a je nutné přenechat právní praxi a úvaze soudu, kdy mezinárodní prvek není z hlediska používání práva natolik bezvýznamný a zanedbatelný, že je možné rozumně z něho vycházet při úpravě poměru a rozhodování o něm.*“²⁸

V této souvislosti lze souhlasit s Koričanskou,²⁹ která kromě očekávání stran, právní jistoty a zjevné nepřiměřenosti výsledku vzhledem k okolnostem akcentuje také požadavek na racionální posouzení okolností, zda v konkrétním poměru je mezinárodní prvek dán či nikoliv, přičemž za vysoce žádoucí považuje posuzování věci s co nejvyšší mírou subjektivity. Jak nicméně upozorňují někteří autoři, v dnešní globalizované společnosti je třeba se v pochybnostech přiklonit ve prospěch mezinárodního charakteru dané situace, zvláště půjde-li o poměry obchodní.³⁰

---

²⁵ Srov. rozsudek NS ze dne 24.11.2010, sp. Zn. 21 Cdo 200/2009, usnesení NS ze dne 15.04.2004, sp. zn. 30 Cdo 1190/2003, usnesení NS ze dne 22.04.2004, sp. zn. 30 Cdo 111/2004).

²⁶ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. Brno: Doplněk, 2009. Str. 18.

²⁷ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 24.

²⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém. In: BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. Str. 5.

²⁹ KORIČANSKÁ, Marie. *Mezinárodní kupní smlouva a perspektivy její právní úpravy*. Op. cit. Str. 23.

³⁰ BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. Str. 4. Obdobně i PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ,

V rámci posouzení intenzity mezinárodního prvku by však nemělo docházet ani k situacím, kdy restriktivní výklad povede k závěru, že mezinárodní prvek je v daném právním poměru irelevantní. Motivem naznačeného postupu může být např. snaha vyhnout se aplikaci konkrétního práva.³¹

Zaměřuje-li se tato práce na oblast mezinárodního obchodu se zbraněmi, bude mezinárodní prvek v právním poměru přítomen takřka ve většině právních poměrů vzniklých mezi zbrojnými podnikateli. Důsledkem uvedeného vztahu k právním řádům více států je otázka, jakými normami se příslušný právní poměr týkající se zbraní bude řídit, resp. právo jakého státu bude v daném případě aplikováno. Na uvedenou otázku odpovídá zvláštní odvětví právního řádu, kterým je mezinárodní právo soukromé, zahrnující mj. také mezinárodní právo procesní.³² Obecná definice uvádí, že se „*jedná o soubor zvláštních právních norem, které jsou určeny výlučně pro úpravu soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem, včetně právních norem upravující postup soudů a jiných orgánů a účastníků, případě i jiných osob, a vztahy mezi nimi vznikající v řízení o soukromoprávních věcech, v němž je obsažen mezinárodní prvek.*“³³

V této souvislosti je důležité upozornit na výše akcentovanou oblast soukromoprávních právních vztahů s mezinárodním prvkem, neboť pro jejich úpravu nelze používat mezinárodního práva veřejného, které upravuje vztahy mezi státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného jako jsou např. vládní mezinárodní organizace. Uvedené však neznamená, že by subjekty mezinárodního práva veřejného v podobě např. států nebyly schopny či nemohly vstupovat do soukromoprávních vztahů s jinými subjekty soukromého práva. Smluvní stranou mezinárodních obchodních vztahů, např. mezinárodní kupní smlouvy,

---

Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha. Wolters Kluwer ČR, 2013. Str. 5.

³¹ PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Op. cit. Str. 5.

³² Blíže k termínu srov. PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Op. cit. Str. LXIII.

³³ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 28.

mohou být zajisté i tyto subjekty, přičemž uvedený vztah, ve kterém stát vystupuje jako soukromoprávní subjekt, označuje teorie za tzv. diagonální.³⁴

V oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi není tento jev žádnou výjimkou, neboť zatímco prodávajícími jsou většinou výrobci daných zbraní, povětšinou subjekty soukromého práva, mezi kupujícími zbraní převažují státy, nejvíce pak Indie, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty či Čínská lidová republika.³⁵

K vyloučení aplikace mezinárodního práva veřejného je nutné také doplnit, že obdobně nepřijatelné je na soukromoprávní poměry spadající do oblasti mezinárodního práva soukromého při řešení konfliktů právních řádů postupovat podle norem určených pro řešení konfliktů mezi subjekty mezinárodního práva veřejného.³⁶

Ve vztahu k soukromoprávním vztahům s mezinárodním prvkem je nepřijatelné výlučně a bez jakékoliv změny v daném státě aplikovat právní normy určené pouze k regulaci vnitrostátních právních vztahů, tj. vztahů uskutečňujících se uvnitř daného státu bez vztahu k zahraničí. Jak upozorňují někteří autoři, „*takový přístup k úpravě poměrů s mezinárodním prvkem by byl nežádoucí, neboť by často vedl k nespravedlivým důsledkům pro účastníky těchto vztahů; odporoval by jejich představám, ze kterých vycházeli zvláště při zakládání právního poměru; narušoval by jejich právní jistotu, neboť v případě sporu by rozhodnutí o jejich právech a povinnostech záleželo na tom, ve kterém státě by se rozhodovalo. Je totiž skutečností, že v právních rádech jednotlivých států jsou rozdíly v úpravě právních poměrů téhož druhu, přičemž ve výsledku by uvedený přístup byl v rozporu s potřebou mezinárodní spolupráce.*“³⁷

---

³⁴ Srov. Např. SVATOŠ, Miroslav a kol. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 1. vydání. Praha: Grada. 2009. Str. 175-176.

³⁵ SIPRI [online]. *Yearbook 2017, Armaments, Disarmament and International Security. Summary*. 2017. Op. cit. Str. 15.

³⁶ Ke vztahům mezi mezinárodním právem veřejným a soukromým srov. ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014.

³⁷ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 26.

Mezinárodní právo soukromé užívá pro úpravu soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem zvláštní právní normy, které budou představeny a specifikovány v následující kapitole.

1.2 Metody mezinárodního práva soukromého

Právní vztahy vznikající v rámci mezinárodního obchodu se zbraněmi, budou s ohledem na svůj vztah k určitým, nahlíženo optikou tuzemského práva, cizím státům, odlišné od právních vztahů vznikajících v rámci čistě vnitrostátních vztahů, neboť dojde ke konfliktu právních řádů dotčených států – tj. bude nutné určit, jakým způsobem se bude daný právní poměr řídit. Jinými slovy, v případě výskytu mezinárodního prvku v soukromoprávním poměru bude nutné provést určení, resp. výběr příslušného aplikovatelného právního řádu v podobě tzv. rozhodného práva, podle kterého bude právní poměr posouzen.

K uvedenému účelu jsou pro regulaci soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem určeny zvláštní metody úpravy. Za současného stavu právního vývoje převládají v právních řádech jednotlivých států dva základní způsoby úpravy soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem, a to v podobě tzv. metody přímé a metody kolizní, přičemž vedle těchto způsobů úpravy poměrů soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem stojí další, avšak nepříliš časté metody úpravy.³⁸

Následující kapitola přiblíží nejvýznamnější metody mezinárodního práva soukromého, a to zejména se zaměřením na oblast mezinárodního obchodu se zbraněmi prováděného zbrojnými podnikateli. Jakkoliv jsou teorii³⁹ mezi druhy norem mezinárodního práva soukromého řazeny také normy mezinárodního civilního práva procesního, budou tyto níže vynechány.

1.2.1 Přímá metoda

Mezi základní metodu mezinárodního práva soukromého patří tzv. přímá metoda, které prostřednictvím přímých norem přímo, tj. bez odkazu na právní řád některého státu, stanoví

---

³⁸ Např. věcné normy mezinárodního práva soukromého.

³⁹ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 33. V podrobnostech viz tamtéž.

práva a povinnosti účastníků právního poměru s mezinárodním prvkem. Tyto normy upravují hmotněprávní práva a povinnosti účastníků soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem, tzn. bezprostředně, přičemž se jich použije také bezprostředně, a to bez ohledu na kolizní normy, a aniž na ně kolizní norma odkazuje. Přímé normy mohou obsahovat buď úplnou, nebo dílčí úpravu práv a povinností plynoucích z daného právního poměru.

Lze shrnout, že „*přímými normami se rozumí takové právní normy, které upravují výlučně soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem takovým způsobem, že samy obsahují hmotněprávní úpravu práv a povinností účastníků a k jejich použití dochází bezprostředně, bez předchozí aplikace kolizních norem.*“⁴⁰ Přímé normy se vyznačují, jak vyplývá z uvedené definice, (i) bezprostředností úpravy, neboť obsahují hmotněprávní úpravu, (ii) bezprostředností použití, neboť se jich použije na poměry jimi upravené bezprostředně, bez dalšího, přičemž jejich použití nepředchází použití kolizní normy a (iii) upravují pouze soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem, čímž se odlišují od jiných hmotněprávních norem či bezprostředně (nutně) použitelných předpisů, o kterých je pojednáno v kap. 1.2.3.

S ohledem na charakter přímých norem jsou tyto nejčastěji obsaženy v mezinárodních smlouvách, popř. vzniknou jiným mezinárodněprávním způsobem zavazující dotčené státy,⁴¹ neboť přímé normy, resp. mezinárodní smlouvy, v nichž jsou přímé normy obsaženy, si mezi sebou sjednávají státy zpravidla z důvodu odstranění rozdílů, které mezi jejich národními právními řádů existují. V důsledku uvedeného proto není neobvyklé, že ke vzniku přímých norem dochází i na popud mezinárodních organizací sledujících ekonomickou či jinou hospodářskou spolupráci. S ohledem na charakter mezinárodního práva veřejného, kdy jeden stát nemůže bez dalšího vnucovat jinému suverénnímu státu aplikaci jeho právní úpravy, je potřeba přímé normy sjednávat a aplikovat společně a konsenzuálně, přičemž motivací takového jednání může být zjednodušení, prohloubení či akcelerace vzájemných hospodářských a ekonomických vztahů.⁴²

---

⁴⁰ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 199.

⁴¹ Například usnesením orgánu mezinárodní organizace.

⁴² KORIČANSKÁ, Marie. *Mezinárodní kupní smlouva a perspektivy její právní úpravy*. Op.cit. Str. 75.

Přímé normy se objevují i v právu EU, přičemž se lze ojediněle setkat také s přímými normami vnitrostátního původu, které stát vydává svými vlastními právními předpisy a které upravují otázky, na nichž je zvláštní zájem. Mezi takové normy je možné zařadit také normy upravující právní postavení cizinců v soukromoprávních poměrech.⁴³

Přímé normy, obsažené kupř. v mezinárodní smlouvě, mají svá pozitiva, avšak i negativa. Za (i) první pozitivum lze považovat skutečnost, kdy se úprava vztahů mezi smluvními stranami stává *de facto* jednotnou, v důsledku čehož lze významně omezit problémy spojené s otázkou možných rozdílů mezi vnitrostátními předpisy jednotlivých států, jejichž aplikace by jinak připadala v úvahu. Výhodou aplikace přímých norem mezinárodního práva soukromého je také to, že (ii) z pohledu adresátů těchto norem se již nejedná o aplikaci cizího práva, v důsledku čehož mají smluvní strany obvykle větší možnost seznámit se s obsahem těchto norem. Výsledkem je minimalizace nákladů na mnohdy obtížné zjišťování obsahu cizích norem, včetně jejich výkladu rozhodujícím orgánem, které by na daný právní vztah mohly být aplikovány. V návaznosti na uvedená pozitiva si dovoluji poukázat na ekonomické dopady aplikace jednotné úpravy, neboť unifikace zahrnující kupř. ustálenou rozhodovací praxi může mít, a zpravidla také má, dopad na ekonomické rozhodování podnikatelů v otázce působnosti v příslušném státě v daném oboru.

V kontrastu k uvedeným pozitivům je nicméně nutné upozornit na negativa takové úpravy, mezi které bezesporu patří (i) možný aplikační problém vznikající při řešení otázek interpretace jednotlivých ustanovení mezinárodní smlouvy obsahující přímé normy, přičemž problémy mohou nastat i v případě výkladu jednotlivých práv a povinností plynoucích z příslušného právního poměru rozhodujícím orgánem. V této souvislosti je nutné upozornit na to, že neexistuje instituce, která by sjednocovala rozhodovací praxi soudů, takže zcela závisí na příslušném národním soudu či jiném orgánu příslušnému k rozhodování, jak případné „sporné“ ustanovení vyloží. V rámci jednotlivých pramenů evropského mezinárodního práva soukromého je sice orgánem sjednocujícím výklad práva Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“), i ten má ale jen omezené pravomoci.

Za další negativum jsou považovány (ii) tzv. vnitřní meze přímé úpravy, neboť přímé normy zpravidla neupravují všechny otázky spojené s daným právním poměrem a naopak

---

⁴³ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 200-201.

obsahují vymezení okruhů, na něž se nevztahují. Aplikační obtíže mohou dále nastat za situace, kdy (iii) smluvní státy do mezinárodní smlouvy zakotví tzv. odpojovací klauzuli.⁴⁴ Tyto klauzule umožňují státům uzavírat mezinárodní dohody, které v jejich vzájemných vztazích pozměňují znění a obsah původní dohody, v důsledku čehož umožňují sjednání individuálních pravidel, což má neblahý vliv na unifikační sílu příslušné smlouvy.⁴⁵ Aniž bychom se blížeji zabývali dalšími aspekty odpojovacích klauzulí, lze souhlasit se závěrem, podle kterého tyto klauzule představují negativní jev, jež by se měl vyskytovat v zásadě v co nejmenší míře, neboť postupuje proti smyslu přímých norem, resp. unifikaci jako takové.

Přímé normy, nejčastěji v podobě mezinárodních smluv, se vztahují na otázky, resp. oblasti, které jsou státy ochotny podrobit obdobným pravidlům,⁴⁶ následkem čehož by se státy měly v první řadě snažit nalézt co nejpříjemnější věcný kompromis, aby se dílčích výjimek v konkrétních předpisech nacházelo co nejméně. Na druhou stranu nelze odhlížet od skutečnosti, kdy dosažení kompromisu na poli mezinárodního práva veřejného i soukromého je ze strany suverénních států, hájících především své vlastní zájmy, mnohdy velmi obtížné.⁴⁷

Jak již bylo uvedeno, přímé normy se nejčastěji vyskytují v mezinárodních smlouvách, přičemž za hlavní oblasti unifikace prostřednictvím přímých norem lze označit smlouvy v oblasti mezinárodní kupní smlouvy v podobě Vídeňské úmluvy o OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží⁴⁸ či Úmluvy o promlčení při mezinárodní koupi zboží⁴⁹ včetně dodatkového protokolu k ní⁵⁰; jakož i smlouvy upravující soukromoprávní poměry ze smluv o přepravě v oblasti mezinárodní přepravy v podobě kupř. Úmluvy o mezinárodní železniční

---

⁴⁴ Srov. např. čl. 90 GIGS. K odpojovacím klauzulím viz kupř. PAUKNEROVÁ, Monika. *Odpojovací klauzule v mezinárodních smlouvách a v evropském mezinárodním právu soukromém*. In: *AUC: Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám*. Praha: Karolinum, 2008, Iuridica, 1/2008.

⁴⁵ KORIČANSKÁ, Marie. *Mezinárodní kupní smlouva a perspektivy její právní úpravy*. Op. cit. Str. 78.

⁴⁶ Jedná se zejména o poměry v oblasti smlouvy o přepravě, průmyslových a autorských práv, některých peněžních operací, smlouvy o mezinárodní koupi zboží či některých jiných smluv významných pro mezinárodní obchodní styk (srov. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 203).

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Vídeň, 11.04.1980; č. 160/1991 Sb.

⁴⁹ New York, 14.06.1974; č. 123/1988 Sb.

⁵⁰ Vídeň, 11.04.1980; č. 161/1991 Sb.

přepravě (COTIF),⁵¹ Úmluvy o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě,⁵² Úmluvy o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR)⁵³ či Úmluvy OSN o námořní přepravě zboží.^{54 55}

S ohledem na zaměření této práce budou pro mezinárodní smluvní vztahy v zásadě aplikovatelné ty přímé normy, resp. mezinárodní smlouvy, vztahující se na příslušné právní poměry. V rámci mezinárodního obchodu se zbraněmi, kdy za jedny z nejčastěji vznikajících právních poměrů mezi smluvními stranami lze bezesporu považovat poměr vznikající z kupní smlouvy či smlouvy o přepravě, bude z unifikovaných přímých norem aplikovatelná právě Úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, která bude, s níže uvedenými omezeními, použitelná na zbrojní kontrakty. Významnou měrou budou na smluvní vztahy mezi zbrojními podnikateli aplikovatelné také smlouvy o mezinárodní přepravě zboží.

1.2.1.1 Mezinárodní koupě zboží

V případě mezinárodní koupě zboží je významným pramenem přímých norem Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží (dále jen „CISG“),⁵⁶ kterou lze právem považovat za jeden z nejvýznamnějších a zároveň nejúspěšnějších instrumentů unifikující přímé normy regulující jednotlivé otázky ve vztahu k mezinárodní kupní smlouvě, přičemž tato je aplikovatelná v zásadě v celosvětovém měřítku.⁵⁷ Úmluva, jež byla podepsána v roce 1980 ve Vídni, je v platnosti od 01.01.1988, přičemž v České republice je účinná od roku 1991, resp. od roku 1993 po rozdělení České a Slovenské federativní republiky.

Jak vyplývá z názvu samotné úmluvy, tato upravuje smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech, jestliže (i) státy jsou smluvními stranami (přímá

---

⁵¹ Bern, 09.05.1980; č. 8/1985 Sb.

⁵² Varšava, 12.10.1929; č. 15/1935 Sb.

⁵³ Ženeva, 19.05.1956; č. 11/1975 Sb.

⁵⁴ 1978, Hamburk, 31.03.1973; č. 193/1996 Sb.

⁵⁵ Viz např. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 66-67.

⁵⁶ Č. 160/1991 Sb.

⁵⁷ V současné době je CISG závazným právním nástrojem pro 85 států včetně těch populačně nejvýznamnějších, kromě Indie a Velké Británie (TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Op. cit. Str. 3.

úprava),⁵⁸ nebo (ii) podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu (náhradní určovatel);⁵⁹ ve vztahu k ČR je vhodné v této souvislosti doplnit, že ČR uplatnila k tzv. náhradnímu určovateli výhradu podle čl. 95 CISG, která byla v nedávné době odvolána.⁶⁰ Jsou-li tedy splněny podmínky subsumpce určité konkrétní kupní smlouvy s mezinárodním prvkem pod CISG, přichází v úvahu její „automatická“ aplikace, ledaže ji smluvní strany projevem vůle, který nevzbuzuje pochybnosti, vyloučí. Hovoří se o pravidlu *opt-out*, podle kterého, nepřejí-li si smluvní strany, aby se na jejich kupní smlouvu vztahoval režim CISG, musí to dát jasně najevo.⁶¹

Aniž bychom se blíže zabývali vlastním či bližším obsahem CIGS,⁶² z hlediska mezinárodního obchodu se zbraněmi bude důležité posouzení její působnosti (věcné, teritoriální i osobní) a také její případné aplikace. Zjednodušeně lze konstatovat, že pokud jde o působnost CISG, platí, že předmětem úpravy jsou pouze mezinárodní kupní smlouvy,⁶³ přičemž mezinárodní prvek je představován tím, že strany mají své místo podnikání (sídlo) nebo obvyklý pobyt v různých státech, přičemž musí existovat dostatečný vztah k členskému státu CISG. Nepodstatná v této souvislosti je povinnost k dopravě předmětu smlouvy přes hranice, přičemž obdobně je pro působnost CIGS nerozhodná „*státní příslušnost smluvních stran, jejich postavení jako podnikatelů a kvalifikace jejich smlouvy podle občanského nebo obchodního práva (čl. 1 odst. 3 CISG)*“.⁶⁴

Jelikož je CIGS cílena na mezinárodní obchod, není dále používána pro kupní smlouvy uzavírané spotřebiteli, kteří kupují zboží k osobním účelům,⁶⁵ přičemž tato neupravuje ani

---

⁵⁸ Srov. čl. 1/1/a CISG.

⁵⁹ Srov. čl. 1/1/b CISG.

⁶⁰ Viz usnesení vlády ČR z 21.3.2016 č. 252 (TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Op. cit. Str. 7).

⁶¹ TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Op. cit. Str. 9.

⁶² Více k tématu např. TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. či POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Op.cit. Str. 174-190.

⁶³ K širšímu výkladu srov. TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Op. cit. Str. 19-23.

⁶⁴ TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Op. cit. Str. 7.

⁶⁵ Čl. 2 písm. a) CIGS.

veškeré otázky mezinárodních kupních smluv, nýbrž jen jejich uzavírání, resp. práva a povinnosti stran.⁶⁶

Věcná působnost CIGS je explicitně omezena v čl. 2, podle kterého se CIGS nepoužije na určité druhy kupních smluv a předmětů koupě, přičemž zde uvedené výjimky jsou taxativního charakteru.⁶⁷ Konkrétně se CIGS nepoužije na koupi (i) zboží kupovaného pro osobní potřebu, potřebu rodiny nebo domácnosti,⁶⁸ (ii) na dražbách, (iii) při výkonu rozhodnutí nebo podle rozhodnutí soudu, (iv) cenných papírů nebo peněz, (v) lodí, člunů, vznášedel nebo letadel a (vi) elektrické energie.⁶⁹

S ohledem na zaměření této práce je zřejmé, že při splnění podmínek⁷⁰ uvedených v CISG, bude tato pro mezinárodní zbrojní kontrakty v zásadě aplikovatelná. Jak vyplývá z výše citovaného ustanovení čl. 2, nebude CIGS aplikovatelná mj. na koupi lodí, člunů, vznášedel nebo letadel, přičemž právě tento druh zboží tvoří významný poměr v rámci zbrojních kontraktů.

Důvod pro vyloučení vodních a leteckých dopravních prostředků, jak uvádí komentářová literatura, spočívá v tom, že uvedené statky bývají podle některých právních řádů považovány za nemovitosti, přičemž nadto také podléhají velmi rozdílné regulaci spočívající především v povinnosti registrace.

Loděmi se rozumějí veškeré říční a mořské lodě bez ohledu na to, zda jsou poháněny energií z motorů nebo větrem, přičemž do této kategorie patří i nákladní čluny, bagrovací lodě, plovoucí jeřáby a další; jejich účel je pro vyloučení z působnosti CIGS nerozhodný. Za podstatné v souvislosti s tématem této práce považuji skutečnost, že vyloučeny jsou jak obchodní, tak vojenské a válečné lodě, přičemž vlastní velikost lodě je rovněž irelevantní. Proto výjimka podle komentovaného ustanovení zahrnuje i prodej menších lodí, jakými jsou plachetnice nebo motorové jachty. Do této kategorie proto budou spadat i menší bojové čluny.

---

⁶⁶ Národní právní řád pak, obvykle svými kogentními ustanoveními, upravuje otázku platnosti kupních smluv (TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Op. cit. Str. 6).

⁶⁷ TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Op. cit. Str. 30.

⁶⁸ Ledaže prodávající před uzavřením smlouvy nebo při jejím uzavření nevěděl a ani neměl vědět, že zboží je kupováno k takovému účelu (čl. 2 písm. a) CISG).

⁶⁹ Čl. 2 CISG.

⁷⁰ Např. nevyloučí-li smluvní strany aplikaci CISG.

Na druhou stranu se od lodě požaduje určitá velikost, přičemž vyloučený vodní dopravní prostředek nelze ztotožnit s ledasjakým člunem,⁷¹ následkem čehož sportovní čluny, veslice, kánoe, kajaky nejsou považovány za lodě v naznačeném smyslu, a proto jsou-li tato plavidla předmětem kupní smlouvy, podléhají CISG. Za lodě se ve smyslu CIGS nepovažují ani plovoucí zařízení jako plovoucí doky, ropné soupravy, restaurační lodě nebo pontonové mosty.⁷² Loděmi ve smyslu CIGS nejsou ani hasičské lodě.

Co se týče vyloučených leteckých dopravních prostředků, za tyto se považují motorová letadla, stejně jako letadla bezmotorová, vzducholodě, vrtulníky a vzdušné balóny. Za vyloučené z této definice, a tedy z obsahu výjimky z režimu CISG, je třeba považovat satelity, rakety a další, které neslouží letecké dopravě.⁷³

Jak nicméně upozorňují někteří autoři, paradoxem týkající se vyloučení předmětných statků z působnosti CISG zůstává, že vyloučení prodeje tohoto zboží z věcné působnosti CIGS se neuplatní, pokud budou jednotlivé statky obchodovány v demontovaném stavu, popř. pokud se bude jednat o koupi a prodej individuálních dílů, neboť na naznačené kontrakty by se již CIGS aplikovala.⁷⁴ Na druhou stranu Koričanská⁷⁵ dodává, že v konkrétní kauze bude definitivní posouzení vždy záležet na uvážení a rozhodnutí příslušného soudu, zda na základě specifických okolností případu prodej těchto předmětů pod úpravu CIGS zařadí či nikoliv. Důležitým kritériem pro aplikaci CIGS může být skutečnost, že předmětné zboží bylo z daného registru již vyřazeno, avšak toto bylo stále provozu- (popř. boje) schopné.

Za příklad uvážení ve vztahu k vyřazeným lodím lze uvést případ z provozu vyřazené vojenské ponorky, která byla následně prodána za účelem její likvidace v podobě sešrotování.

---

⁷¹ PILTZ, B. *Internationales Kaufrecht*. 2. vydání. München 2008 (marg. č. 50), FERRARI, F. (et al., eds). *Internationales Vertragsrecht. Kommentar*. 2. vydání. München 2012 (marg. č. 5). In: TICHÝ, Luboš. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Op. cit. Str. 33.

⁷² FERRARI, F. (et al., eds). *Internationales Vertragsrecht. Kommentar*. Op. cit.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Srov. KRÖLL, Stefan, MISTELIS, Loukas a VISCASILLAS, Perales (eds.) *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*. München: C.H. Beck, 2011. Str. 51.

⁷⁵ KORIČANSKÁ, Marie. *Mezinárodní kupní smlouva a perspektivy její právní úpravy*. Op. cit. Str. 170.

Rozhodčí soud naznačenou transakci neposoudil jako prodej „šrotu“, nýbrž jako prodej lodě, následkem čehož předmět koupě - vyřazené ponorky spadá pod čl. 2 písm. e) CIGS.⁷⁶

1.2.1.2 Mezinárodní přeprava

Kromě výše uvedené mezinárodní kupní smlouvy je mezinárodní přeprava další oblastí, která se významně dotýká mezinárodních zbrojních transakcí, neboť bez ní by mezinárodní obchod nemohl vůbec existovat.⁷⁷ Oblast mezinárodní přepravy lze považovat rovněž za oblast, ve které došlo ke konsenzu států týkající se jednotné právní úpravy, následkem čehož se zde vyskytuje množství přímých norem, jež budou dále obecně⁷⁸ představeny, avšak toliko vztahující se k přepravě zboží a nikoliv osob.

Za využití obecné definice lze mezinárodní přepravu definovat jako přepravu,⁷⁹ kdy se místo výchozí a místo cílové nacházejí v různých státech, přičemž náklad přepravují přes hranice států na základě jedné přepravní smlouvy. V této souvislosti je nutné také dodat, že definice mezinárodní přepravy se mohou lišit.⁸⁰

Přeprava zbraní, ať již vojenského či nevojenského charakteru, může být považována za přepravu tzv. nebezpečného zboží. Tento typ přepravy upravují mezinárodní dohody, jež vycházejí z Doporučení OSN pro přepravu nebezpečných věcí neboli z tzv. Orange Book.⁸¹

---

⁷⁶ Srov. Rozhodčí nález: Rusko, Maritime Arbitration Commission at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry ze dne 18. 12. 1998 (UN. UNCITRAL [online]. *Law Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. 2012. [cit. 30.01.2018]).

⁷⁷ GROMANOVÁ, Monika. *Přeprava výrobků firmy Česká zbrojovka a.s.* Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů. 2014. Diplomová práce. Str. 2.

⁷⁸ S ohledem na zaměření této práce si dovoluji k obsahovému a detailnímu výkladu jednotlivých úmluv v každé oblasti odkázat na příslušnou odbornou literaturu.

⁷⁹ Kromě pojmu přeprava se lze také setkat s pojmem doprava, přičemž tyto bývají často zaměňovány a používají se nesprávně jako synonyma. Dopravou (*transport*) se rozumí soubor úkonů vedoucí k přemístování osob a nákladu z jednoho místa na jiné, a to dopravními prostředky po dopravních cestách, jde tedy o přemístování v technickém smyslu, zatímco přeprava (*carriage*) představuje uskutečňování přemístění z hlediska účelu a výsledku. Více k rozlišení POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2017, str. 243. Srov. KROFTA, Jiří. *Přepravní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. Str. 19.

⁸⁰ Srov. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav. *Právo mezinárodního obchodu*. Op. cit. Str. 294 nebo KROFTA, Jiří. *Přepravní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. Str. 19.

⁸¹ UN. UNECE [online]. *Recommendations on the Transport of Dangerous Goods*. [cit. 30.03.2018]

Jedná se o následující dohody:

- Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR)
- Řád pro mezinárodní železniční přepravu nebezpečného zboží (RID)
- Chicagská úmluva o mezinárodním civilním letectví (příloha 18) a Technické předpisy pro bezpečnou přepravu nebezpečných věcí letadly (ICAO Technické pokyny); Předpisy pro přepravu nebezpečných věcí (IATA DGR)
- Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři (SOLAS) a Mezinárodní námořní kód pro přepravu nebezpečných věcí (IMDG Code)
- Evropská dohoda o mezinárodní přepravě nebezpečných věcí po vnitrozemských vodních cestách (ADN).⁸²

Je nutné upřesnit, že podle Doporučení OSN pro přepravu nebezpečného zboží zbraně nespádají pod nebezpečné zboží jako takové. Z hlediska přepravy je na zbraních nebezpečné právě střelivo, následkem čehož jsou za nebezpečné zboží považovány náboje, které budou přepravovány v souladu s výše uvedenými dohodami.

1.2.1.2.1 Silniční přeprava

Obdobně jako mezinárodní přeprava se i za mezinárodní silniční přepravu považuje přeprava, při níž místo výchozí a místo cílové leží na území dvou různých států, avšak i přeprava, při níž místo výchozí a místo cílové sice leží na území téhož státu, ale část jízdy se uskuteční na území jiného státu.⁸³

Nadnárodní přímou právní úpravu v oblasti mezinárodní silniční nákladní přepravy představuje Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční přepravě (dále jen „Úmluva CMR“),⁸⁴ která se vztahuje na každou smlouvu o přepravě zásilek za úplatu silničním vozidlem, jestliže místo převzetí zásilky a předpokládané místo jejího dodání, jak jsou uvedeny v přepravní smlouvě, leží ve dvou různých státech, z nichž alespoň jeden je

---

⁸² PETRUNČÍK, Pavel. *ADR 2005: Přeprava nebezpečných věcí po silnici*. 1. vyd. Praha: Sdružení automobilových dopravců ČESMAD Bohemia, 2005. Str. 2. In: GROMANOVÁ, Monika. *Přeprava výrobků firmy Česká zbrojovka a.s.* Op. cit. Str. 21. Srov. UN. UNODA [online]. *Transport of ammunition. International Ammunition Technical Guideline*. 08.10. 2015.[cit. 30.03.2018].

⁸³ KROFTA, Jirí. *Přepravní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. Op. cit. Str. 19.

⁸⁴ Č. 11/1975 Sb. ve znění č. 108/2006 Sb. m. s.

smluvním státem Úmluvy CMR. Zároveň přitom uvedené platí bez ohledu na trvalé bydliště a státní příslušnost účastníků přepravní smlouvy. Pokud tedy dopravce uzavře se svým příkazcem (odesílatelem) smlouvu o přepravě, bude se tato v mezinárodní silniční nákladní dopravě prioritně řídit Úmluvou CMR, přičemž právní vztahy z přepravní smlouvy, které Úmluva CMR neupravuje, se budou podpůrně řídit národním právem a dále pak vlastními ujednáními účastníků přepravní smlouvy, pokud nebudou v rozporu s donucujícími ustanoveními Úmluvy CMR a národního práva.⁸⁵ Uvedenou zásadu potvrdily i vyšší soudy v ČR.⁸⁶

Úmluva CMR se na druhou stranu nevztahuje na (i) přepravy prováděné v rámci mezinárodních poštovních úmluv, (ii) přepravy mrtvol (a to ani uhynulých zvířat) a (iii) přepravy stěhovavých svršků.⁸⁷

Úmluva CMR neobsahuje zcela vyčerpávající, komplexní úpravu vztahů z přepravní smlouvy.⁸⁸ Určité okruhy záležitostí tedy neupravuje a jejich úprava zůstává na podpůrném, národním právu, které je pro přepravní smlouvu rozhodné, nebo na konkrétním ujednání účastníků přepravní smlouvy, pokud právní předpisy takové ujednání umožňují.⁸⁹

Silniční přeprava bývá zbrojními podnikateli využívána zpravidla v rámci *intra-unijní* přepravy, resp. jedná-li se o přemístění zbraní do námořního přístavu.

1.2.1.2.2 Železniční přeprava

Jednotnou přepravu po železnicích upravuje Úmluva o mezinárodní železniční přepravě (COTIF),^{90 91} která byla uzavřena v roce 1980 v Bernu, a která je svou povahou zakládajícím statutem Mezinárodní organizace pro mezinárodní železniční přepravu (OTIF). Cílem OTIF

⁸⁵ KROFTA, Jiří. *Přepravní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. Op. cit. Str. 23.

⁸⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.05.2000, sp. zn. 33 Cdo 1262/2000.

⁸⁷ Viz kap. 1.2.1.2.6.

⁸⁸ Více k tématu KROFTA, Jiří. *Přepravní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. Op. cit. Str. 22. Srov. rozsudek NS ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 32 Odo 1415/2004.

⁸⁹ KROFTA, Jiří. *Přepravní právo v mezinárodní kamionové dopravě*. Op. cit. Str. 24.

⁹⁰ Convention relative aux transports internationaux ferroviaires (viz č. 8/1985 Sb).

⁹¹ V roce 1999 byl po revizi Úmluvy COTIF přijat tzv. Vilniuský protokol, který nabyl účinnosti v roce 2006, přičemž tento reflektuje vývoj v železniční přepravě vyvolaný privatizací a změnami tržní struktury. ČR přistoupila k Vilniuskému protokolu sdělením ministerstva zahraničních věcí (viz č. 49/2006 Sb.m.s., nahrazeno č. 65/2016 Sb.m.s.).

je, vycházejí z čl. 2 odst. 1 Úmluvy COTIF, všestranná podpora, zlepšování a usnadňování mezinárodní železniční přepravy, přičemž za tímto účelem jsou vydávány jednotné právní předpisy v oblasti smlouvy o přepravě osob a zboží v mezinárodní železniční přepravě, včetně doplňkových přeprav jinými dopravními prostředky, které jsou předmětem jediné smlouvy.

Úmluva COTIF obsahuje množství přípojek, z nichž za podstatnou ve vztahu k předmětu této práci lze považovat přípojek B – Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě zboží (CIM). Uvedené předpisy CIM se použijí na smlouvy o přepravě zboží za úhradu po železničních tratích, jestliže místo převzetí zboží k přepravě a místo určené pro dodávku leží ve dvou různých členských státech, a to bez ohledu na sídlo a státní příslušnost stran přepravní smlouvy.⁹² Jednotné právní předpisy platí také pro smlouvy o přepravě zboží za úhradu po železničních tratích, leží-li místo převzetí zboží k přepravě a místo určené pro dodávku ve dvou různých státech, z nichž pouze jeden je státem členským, a dohodnou-li se smluvní strany, že smlouva podléhá Jednotným právním předpisům.⁹³

Železniční přeprava zbraní není zbrojnými podnikateli často využívána.

1.2.1.2.3 Námořní přeprava

Z pohledu tuzemských zbrojních podnikatelů je naopak hojně využívána především námořní přeprava, která se ze všech oborů podílí nejvíce na přepravovaném objemu veškerého obchodovaného zboží, a to přibližně z 80%.⁹⁴ Bez existence námořních služeb si téměř nelze představit mezinárodní výměnu zboží.⁹⁵ Námořní přeprava je regulována a sjednocována mnoha závaznými dokumenty. S ohledem na probírané přímé normy je nezbytné zmínit alespoň základní úmluvy v této oblasti. Konkrétně se jedná o Mezinárodní úmluvu pro sjednocení některých pravidel pro konosamenty, známou také jako Haagská pravidla, která byla přijata jako multilaterální mezinárodní úmluva na diplomatické konferenci o námořním právu v Bruselu roku 1924, účinnost nabyla v roce 1931. Haagská pravidla byla následně doplněna (i) Protokolem z roku 1968,⁹⁶ kdy se hovoří o tzv. Haagsko-

⁹² Čl. 1 § 1 CIM.

⁹³ POLÁČEK, Bohumil. *Kapitoly z mezinárodního dopravního práva II (C. Železniční právo, D. Námořní právo)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Str. 82.

⁹⁴ UN. UNCTAD [on-line]. *Review of Maritime Transport 2017*. [cit. 08.05.2018].

⁹⁵ GROMANOVÁ, Monika. *Přeprava výrobků firmy Česká zbrojovka a.s.* Op. cit. Str. 14.

⁹⁶ Protokol, kterým se mění Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel ve věci konosamentů podepsané v Bruselu dne 25. srpna 1924, ze dne 23. února 1968.

visbyských pravidlech, a (ii) SDR-protokolem.⁹⁷ Jak upozorňuje Poláček, ČR zde není smluvním státem, i když některá ustanovení převzala tehdy do své legislativy.⁹⁸

Postupem času se výše naznačená pravidla začala jevit jako nedostatečná, zejména kvůli odpovědnostním ustanovením, která jsou formulovaná ve prospěch dopravce na úkor odesílatelovým rizikům, nebo kvůli ustanovením, jež začala být vlivem technického rozvoje zastaralá, v důsledku čehož byla v roce 1978 přijata Úmluva OSN o námořní přepravě zboží, označovaná jako Hamburská pravidla.⁹⁹

Ustanovení Hamburských pravidel¹⁰⁰ „se použije na všechny smlouvy o námořní přepravě mezi dvěma různými státy, jestliže (i) přístav nakládky stanovený ve smlouvě o námořní přepravě je na území smluvního státu nebo (ii) přístav vykládky stanovený ve smlouvě o námořní přepravě je na území smluvního státu nebo (iii) jeden z přístavů vykládky daných na výběr ve smlouvě o námořní přepravě je skutečným přístavem vykládky a jestliže takový přístav je na území smluvního státu nebo (iv) konosament nebo jiný dokument, který je průkazem o smlouvě o námořní přepravě, je vydán ve smluvním státě nebo (v) konosament nebo jiný dokument, který je průkazem o smlouvě o námořní přepravě, stanoví, že se tato smlouva má řídit ustanoveními úmluvy nebo právním řádem některého státu, jenž je přijal.“¹⁰¹

Lojda upozorňuje, že problematická se jeví podmínka aplikovatelnosti uvedená pod bodem (iii) výše, podle které se tato pravidla použijí i tehdy, jestliže je ve smlouvě dáno na výběr více možných přístavů vykládky, přičemž nakonec bude vybrán přístav, který se nachází ve smluvním státě, neboť tato možnost vytváří pro smluvní strany nejistotu, kdy až do poslední chvíle nemusí být zřejmé, zda se smlouva bude Hamburskými pravidly řídit či nikoliv.¹⁰² Ustanovení úmluvy se použije bez zřetele na státní příslušnost lodi, dopravce, dalšího dopravce, odesílatele, příjemce nebo kterékoliv jiné zainteresované osoby.¹⁰³

---

⁹⁷ Haagsko-visbyská pravidla ve znění SDR-protokolu, 1979.

⁹⁸ POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Op. cit. Str. 274.

⁹⁹ MACHEJ, Jan. *Odpovědnost dopravce v mezinárodní přepravě zboží*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2016. Diplomová práce. Str. 42-43.

¹⁰⁰ Č. 193/1996 Sb.

¹⁰¹ POLÁČEK, Bohumil. *Kapitoly z mezinárodního dopravního práva II (C. Železniční právo, D. Námořní právo)*. Op. cit. Str. 269-270.

¹⁰² LOJDA, Jiří [online]. *Hamburská úmluva o námořní přepravě zboží – rozsah použití*. [cit. 05.05.2018].

¹⁰³ POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Op. cit. Str. 274.

S ohledem na přijetí Hamburských pravidel byl v této oblasti učiněn poslední unifikační pokus, kterým je Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní přepravě zboží zcela nebo zčásti po moři, tzv. Rotterdamská pravidla, která zatím ratifikovalo pouze několik států;¹⁰⁴ tato doposud nevstoupila v platnost. Rotterdamská pravidla se použijí na smlouvy o mezinárodní námořní a související přepravě, jestliže místo přijetí zboží k přepravě a místo dodání zboží bude ve dvou různých státech a jestliže ve dvou různých státech se bude nacházet přístav nakládky a přístav vykládky, a to za předpokladu, že se alespoň místo přijetí zboží, místo jeho dodání, přístav nalodění, nebo přístav vyloďení nachází ve smluvním státě.¹⁰⁵

1.2.1.2.4 Vnitrozemská vodní přeprava

Obdobně jako jiné oblasti přepravy, je i vnitrozemská vodní přeprava – nazývaná také jako říční, upravena mnoha předpisy reflektující jednotlivé úrovně regulace. Převážná část regulace tohoto druhu přepravy je na regionální úrovni, přičemž z mezinárodních přímých norem lze jmenovat především Budapešťskou úmluvu o smlouvě o přepravě zboží po vnitrozemských vodních cestách, nazývanou Úmluvu CMNI.¹⁰⁶

Hlavním cílem úmluvy, která vstoupila v platnost 01.04.2005, resp. pro ČR 01.03.2006, je stanovení jednotných pravidel pro smlouvu o přepravě zboží po vnitrozemských vodních cestách, a to i určením transparentních hranic odpovědnosti dopravců a zajištění vyšší právní jistoty účastníků právních vztahů vzniklých v souvislosti s přepravou zboží po vnitrozemských vodních cestách. Úmluva upravuje rozsah jejího použití, práva a povinnosti smluvních stran, náležitosti přepravních listin, dispoziční právo ke zboží, odpovědnost dopravce, lhůty pro uplatnění nároků, omezení volnosti při uzavírání smluv a další související právní instituty.

„Úmluva je použitelná pro všechny smlouvy o přepravě, jestliže se smlouvu předpokládány přístav nakládky nebo místo převzetí zboží a přístav vykládky nebo místo dodání zboží nacházejí ve dvou různých státech, z nichž nejméně jeden je smluvním státem úmluvy. Když by

---

¹⁰⁴ Ke dni uzavření rukopisu se jednalo o čtyři státy. (UN. UNCITRAL [online]. *Status United Nations Convention on Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea (New York, 2008)*. [cit. 05.05.2018].

¹⁰⁵ MACHEJ, Jan. *Odpovědnost dopravce v mezinárodní přepravě zboží*. Op. cit. Str. 47.

¹⁰⁶ Č. 32/2006 Sb. m. s.

bylo ve smlouvě dáno na výběr více přístavů vykládky či míst pro dodání zboží, je rozhodné místo, kde skutečně k vykládce nebo dodání zboží došlo.“¹⁰⁷

Z dostupných informací není zřejmé, že by vnitrozemská vodní přeprava byla pro přepravu zbraní více využívána.

1.2.1.2.5 Letecká přeprava

Další oblastí, ve které se nachází přímé normy v podobě mezinárodních smluv, je letecká přeprava. Z podstaty věci je logické, že zbrojní transfery využijí toliko mezinárodní leteckou nákladní přepravu, neboť jak uvádí Průša, tohoto druhu přepravy se využívá zejména u zásilek specifické povahy (např. náhradní díly, rychle se kazící potraviny, živá zvířata, umělecká díla atd.). Nákladní letecká přeprava může být realizována i jako doplňková činnost pravidelných linek osobní přepravy, kdy se využívá volné kapacity nákladového prostoru, nebo právě jako hlavní činnost nákladových dopravců. Objevuje se i nepravidelná (charterová) přeprava, při které je pronajímán ložný prostor celého dopravního prostředku přizpůsobeného pro přepravu karga.¹⁰⁸

V této souvislosti lze doplnit, že i náboje jako nebezpečné zboží mohou být přepravovány nejen nákladními letadly, ale i v nákladovém prostoru letadly osobními. *„Přeprava však musí být realizována pouze za zvláštních přepravních podmínek (...). Především se jedná o správnou identifikaci, značení a balení nebezpečného zboží.“¹⁰⁹*

V současné době je nejvýznamnější úmluvou v mezinárodní letecké dopravě tzv. Montrealská úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě,¹¹⁰ která nahradila Varšavskou úmluvu¹¹¹ ve znění Haagského protokolu,¹¹² nazývanou jako „Varšavská úmluva změněná v Haagu r. 1955“, a Guadalajarskou úmluvu.¹¹³ V této

---

¹⁰⁷ POLÁČEK, Bohumil. *Kapitoly z mezinárodního dopravního práva I (A. Říční právo, B. Letecké právo)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Str. 40-41.

¹⁰⁸ PRŮŠA, Jiří a kol. *Svět letecké dopravy*. Praha: Galileo CEE Service ČR s.r.o, 2007. Str. 93 an.

¹⁰⁹ GROMANOVÁ, Monika. *Přeprava výrobků firmy Česká zbrojovka a.s.* Op. cit. Str. 61.

¹¹⁰ Č. 123/2003 Sb. m. s.

¹¹¹ Č. 15/1935 Sb. z. a n.

¹¹² Č. 15/1966 Sb.

¹¹³ Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě prováděné jinou osobou než smluvním dopravcem, doplňující Varšavskou úmluvu. Č. 27/1968 Sb. K tématu blíže POLÁČEK,

souvislosti je nutné dodat, že ačkoliv Varšavská úmluva ve znění pozdějších úprav je již zastaralá, zůstává v platnosti ve vztahu ke státům, které Montrealskou úmluvu neratifikovaly.¹¹⁴

Montrealská úmluva, která vstoupila v účinnost v roce 2003, modernizuje a konsoliduje starý „Varšavský systém“ do jednoho dokumentu. „Mezinárodní přepravou se podle Montrealské úmluvy rozumí jakákoliv přeprava, při níž podle dohody mezi zúčastněnými stranami leží místo odletu a místo určení, ať již dojde, nebo nedojde k přerušení přepravy nebo překládání, buď na území dvou smluvních stran, anebo na území jedné smluvní strany, je-li stanovena zastávka na území jiného státu, a to i když tento stát není smluvní stranou. Přeprava mezi dvěma místy na území jedné smluvní strany bez dohodnuté zastávky na území jiného státu se pro účely této úmluvy nepovažuje za mezinárodní přepravu. Pokud se tedy jedná o obousměrný let ze smluvního státu do nesmluvního státu, bude se přeprava řídit Montrealskou úmluvou (např. z ČR do Tuniska). Pokud půjde o jednosměrný let ze smluvního státu do nesmluvního státu Montrealské úmluvy, přeprava se bude řídit Varšavskou úmluvou změněnou v Haagu r. 1955 (např. z ČR do Iráku, kdy oba státy jsou smluvními státy Varšavské úmluvy).“¹¹⁵ Müller uzavírá,¹¹⁶ že aplikační prostor Montrealské úmluvy se tak shoduje s Varšavskou úmluvou a zachováno zůstalo i vymezení pojmu mezinárodní přeprava.

Letecká přeprava je u zbrojních podnikatelů s ohledem na svoji rychlost a operativnost preferovaným způsobem přepravy,¹¹⁷ přičemž ČSA uskutečnily mezi 01.01.2010 až 28.02.2015 celkem 2859 přeprav, z nichž v 2579 případech se jednalo o přepravu zbraní a v 280 případech o přepravu vojenského materiálu.¹¹⁸

Bohumil. *Kapitoly z mezinárodního dopravního práva I (A. Říční právo, B. Letecké právo)*. Op. cit. Str. 208 an.

¹¹⁴ MÜLLER, Milan. *Mezinárodní přepravní smlouva a její právní regulace*. Str. 275. In: Pocta prof. JUDr. Květoslavu Růžičkovi, CSc., k 70. Narozeninám. Poláček, B. (eds.). Praha: Wolters Kluwer, 2016, 460 s.

¹¹⁵ POLÁČEK, Bohumil. *Kapitoly z mezinárodního dopravního práva I (A. Říční právo, B. Letecké právo)*. Op. cit. Str. 212-213.

¹¹⁶ MÜLLER, Milan. *Mezinárodní přepravní smlouva a její právní regulace*. Op. cit. Str. 276.

¹¹⁷ GROMANOVÁ, Monika. *Přeprava výrobků firmy Česká zbrojovka a.s.* Op. cit. Str. 57.

¹¹⁸ MRÁZEK, David. *Přeprava zbraní, vojenského materiálu a zboží dvojího užití v letecké dopravě*. Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola dopravní, Praha 1, Masná 18. 2014. Absolventská práce. Str. 8.

1.2.1.2.6 Multimodální

Za možnou kombinaci výše uvedených způsobů lze považovat tzv. multimodální přepravu, kterou se rozumí přeprava využívající několika druhů dopravy. V souvislosti s multimodální přepravou se užívá i termín intermodální přeprava, kterým se rozumí multimodální přeprava jedné přepravní jednotky pomocí několika druhů dopravy, aniž dochází k manipulaci s jejím obsahem. V praxi se jedná především o přepravu za pomoci kontejnerů.

Z hlediska mezinárodní přímé právní úpravy není multimodální přeprava upravena jednotnou mezinárodní smlouvou, kterou by ratifikovala většina států, následkem čehož se právní rámec v této oblasti skládá jak z unimodálních mezinárodních úmluv v daných dopravních oborech (CMR, Montrealská úmluva, COTIF/CIM, CMNI, Hamburská pravidla), tak z regionálních úmluv nebo smluv s malým počtem smluvních stran.¹¹⁹

V této souvislosti lze doplnit, že kupř. ČZUB užívá při mezinárodním obchodním styku, zejména s USA, přepravu námořní a leteckou. V případě námořní přepravy, jež je prováděna jako celokontejnerová, je kontejner naložen přímo v sídle společnosti v Uherském Brodě a následně je přepraven buď silničním dopravním prostředkem anebo vlakem do Hamburku. Pokud je využita mezinárodní železniční přeprava, je kontejner z Uherského Brodu převezen nákladním automobilem na kontejnerové překladiště ve Zlíně, odkud je dopraven vlakem do přístavu. V Hamburku je poté naložen na kontejnerovou loď a odeslán do přístavu určení. V New Yorku je následně celý kontejner přeložen z lodi na silniční dopravní prostředek, kterým je dopraven až do skladu dceřiné společnosti ČZUB v USA.¹²⁰

1.2.2 Kolizní metoda

Mezi základní metody mezinárodního práva soukromého se kromě výše přibližované přímé metody řadí také kolizní metoda, která patří mezi nejčastěji používanou.¹²¹

---

¹¹⁹ Více k tématu viz POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Op.cit. Str. 281 an., kde jsou dále rozebrána i specifika použití unimodálních mezinárodních úmluv v případech multimodální přepravy.

¹²⁰ GROMANOVÁ, Monika. *Přeprava výrobků firmy Česká zbrojovka a.s.* Op. cit. Str. 58.

¹²¹ PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Op. cit. Str. LXVII.

Jak bylo výše uvedeno, přítomnost mezinárodního prvku v soukromoprávním poměru mnohdy znamená vztah k více státům, resp. jejich právním řádům, následkem čehož bude nezbytné určit, podle kterého z dotčených právních řádů se právní poměry budou posuzovat, ovšem pouze za předpokladu, nebude-li daný právní poměr upraven přímými normami z důvodu subsidiárního charakteru kolizní metody.

Kolizní normy této metody, na rozdíl od přímých norem, samy neupravují věcná práva a povinnosti účastníků právního poměru, neboť se omezují pouze na to, že podle určitých hledisek¹²² určí právní řád některého státu, jehož normami se právní poměr řídí či řídit bude. Funkcí kolizních norem je tedy provádět výběr práva, neboť kolizní normy upravují právní vztahy zásadně nepřímou, povoláním hmotněprávních norem určeného právního řádu, kdy teprve z jeho věcných norem se zjistí obsah práv a povinností účastníků případného poměru.

Z charakteristiky kolizní metody je zřejmé, že v případě jejího užívání dochází k aplikaci jak tuzemského právního řádu, tak i zahraničních právních řádů pro úpravu soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem. Kolizní metoda *a priori* nehledá hmotněprávně spravedlivou úpravu práv a povinností účastníků, nýbrž se omezuje toliko na dosažení kolizně správného řešení. Kolizní metoda nediskriminuje ani nepreferuje tuzemské a jiné normy, neboť se všemi zachází jako s rovnými.¹²³ Z uvedené charakteristiky lze vyvodit vlastnosti kolizních norem, které lze vymežit následovně.

- (i) Kolizní norma neobsahuje věcnou úpravu, nestanoví práva a povinnosti účastníků právního poměru. Z kolizní normy samotné nezjistíme obsah a povinnosti účastníků právního poměru, čímž se tyto normy liší od věcných norem.¹²⁴
- (ii) Kolizní norma přikazuje použití jiných (věcných) norem, odkazuje na ně, přičemž tato vlastnost vyplývá z vlastnosti uvedené výše. Pomocí kolizní normy určíme právní řád, z jehož norem teprve zjistíme obsah práv a povinností účastníků.

---

¹²² Kritérií označovaných jako kolizní kritéria.

¹²³ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 28-29.

¹²⁴ Těmito se rozumí především hmotněprávní normy právního řádu, kterého se na základě kolizní normy použije, a dále také přímé normy a případně i věcné normy mezinárodního práva soukromého. (KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. Str. 99).

- (iii) Kolizní norma ohraničuje oblast použití jiných norem, neboť tím, že kolizní norma určuje použitelný právní řád, resp. vybírá z dotčených právních řádů, vymezuje hranice oblasti jejich uplatnění.¹²⁵

Kolizní normy se obdobně jako normy přímé mohou vyskytovat v unifikačních mezinárodních smlouvách¹²⁶ dvoustranných i mnohostranných, avšak také v přímo použitelných předpisech práva EU, přičemž v největší míře budou tyto obsaženy ve vnitrostátních předpisech jednotlivých států.¹²⁷

K problematice používání kolizních norem a jím zvoleného právního řádu včetně jejich třídění, kolizních kritérií a dalších institutů spojených s kolizní metodou si dovoluji s ohledem na rozsah práce odkázat na učebnici mezinárodního práva soukromého.¹²⁸ V následující podkapitole bude nicméně věnován prostor tzv. výhradě veřejného pořádku, jež má, jak bude vysvětleno dále, s ohledem na tematické zaměření této práce, v kontextu imperativních norem, zvláštní postavení.

1.2.2.1 Výhrada veřejného pořádku

V případě aplikace cizího právního řádu určeného na základě kolizní normy mohou nastat situace, kdy použití cizího právního předpisu může v oblasti jiného právního řádu, resp. v jiném státě vyvolat účinky, které neodpovídají nebo odporují poměrům v tomto státě, neboť jsou z rozličných důvodů nepřijatelné.¹²⁹ Je zřejmé, že takto naznačeným situacím se bude každý stát snažit bránit, a to prostřednictvím tzv. výhrady veřejného pořádku, kterou obsahuje právní řád prakticky každého státu, ať již výslovně upravenou nebo upravenou soudní praxí. Uvedeme-li zde definici výhrady veřejného pořádku, rozumí se touto *„ustanovení právního řádu, které umožňuje a také zavazuje odmítnout výjimečně použití ustanovení zahraničního právního řádu, kterého se má v daném případě použít na základě*

---

¹²⁵ Kupř. povolá-li kolizní norma k úpravě určité otázky či vztahu jeden právní řád, vyjadřuje se tím o jeho oblasti uplatnění a současně negativně i o oblastech uplatnění ostatních právních řádů přicházejících v úvahu.

¹²⁶ Např. Římská úmluva ze dne 19.06.1980.

¹²⁷ V případě ČR bude takovým předpisem zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „ZMPS“).

¹²⁸ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. cit.

¹²⁹ Neodpovídají např. hospodářským či sociálním poměrům, kulturní tradici, atd.

tuzemské kolizní normy, jestliže by účinky tohoto použití v oblasti tuzemského právního řádu byly zásadně nepřijatelné.“^{130 131}

Jinými slovy, pokud kolizní norma určí jako rozhodné zahraniční právo a účinky aplikace některého jeho ustanovení by byly ve zjevném rozporu s českým veřejným pořádkem, lze aplikaci takového ustanovení odmítnout, přičemž českými orgány se hodnotí striktně důsledky v konkrétním případě aplikace zahraničního právního řádu.¹³²

Z charakteru výhrady veřejného pořádku vyplývá, že tohoto institutu by mělo být užito zcela výjimečně v krajních případech, o čemž také svědčí i ustanovení § 4 ZMPS, podle kterého by se mělo jednat o zjevný rozpor určité zahraniční úpravy s veřejným pořádkem, kterým se rozumí pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu.¹³³ K výhradě veřejného pořádku se vyjádřil také Nejvyšší soud České republiky (dále jen „NS“), který konstatoval, že „výhrada veřejného pořádku¹³⁴ je krajním opatřením, svojí povahou výjimečným, které je nutno použít teprve tehdy, je-li dán rozpor se zásadami společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu v takové míře, že jakákoli výjimka z těchto zásad by byla zcela nepřipustná.“¹³⁵

K samotnému pojmu veřejný pořádek se následně vyjádřil tak, že se jedná o pojem, který není blíže vymezen právními předpisy. V obecném právním smyslu představuje souhrn právních pravidel nebo zásad chování lidí na veřejnosti, přičemž musí jít o takové zásady pravidla, na kterých je třeba bez výhrady trvat. Prostřednictvím veřejného pořádku se zajišťuje především nerušené fungování státních orgánů, výkon pravomoci úředních osob, čistota veřejného života, důsledné uplatňování zákonnosti, ochrana obecných zájmů i práv a svobod lidí.“¹³⁶

---

¹³⁰ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. Cit. Str. 191.

¹³¹ Pro takové nepřijatelné účinky je také nutno odmítnout uznat cizí rozhodnutí či uznat právní poměr nebo skutečnost vzniklé podle cizího práva (srov. § 4 ZMPS).

¹³² K zásadám používání výhrady veřejného pořádku srov. KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. Cit. Str. 193-194.

¹³³ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. Cit. Str. 192.

¹³⁴ Podle tehdy účinného § 36 zák. č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08.12.2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007.

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.03.2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011.

Výhrada veřejného pořádku by měla být chápána jako krajní opatření chránící bazální zásady společenského a státního zřízení a právního státu, které svým významem dosahují takového stupně, že je nutno na nich trvat bezvýhradně. Za takové bývají chápány zásady, jejichž zachování směřuje k uspokojování základních zájmů státu a společnosti,¹³⁷ přičemž zároveň je nutné uvést, že chráněna nejsou všechna kogentní ustanovení tuzemského práva.¹³⁸

Kromě výše citovaného ZMPS, jež se uplatní pouze tam, kde neexistuje unijní regulace, je výhrada veřejného pořádku akcentována i v mezinárodních smlouvách či právě v unijním právu.¹³⁹ Lze uvést, že diskutována je i otázka existence či postupného vzniku společného unijního či evropského veřejného pořádku.¹⁴⁰ Od výhrady veřejného pořádku je nutné odlišovat tzv. nutně použitelné, imperativní předpisy, které budou představy v následující kapitole.

1.2.3 Imperativní normy

Z výše uvedeného výkladu vyplývá, že v případě soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem jsou státy ochotny nahradit normy vlastního práva normami práva cizího, přičemž existují oblasti, ve kterých se právě řečené neuplatní. Jistý typ norem zejména z oblasti práva ústavního, správního, finančního či trestního, se použijí v mezích své úpravy vždy a zásadně nemohou být nahrazeny či zaměněny v mezích svého předmětu úpravy cizím právem. Jinými slovy, má-li jejich použití v daném případě význam pro soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem, musí se jich v mezích jejich předmětu úpravy použít vždy, bez ohledu na to, kterým právem se na základě kolizní normy řídí daný soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem, tzv. i když se řídí cizím právem. Znamená to, že tyto normy omezují prostor pro uplatnění kolizních norem a výběr práva jimi prováděný, neboť předcházejí výběru práva na základě kolizní normy.

---

¹³⁷ *A contrario* se nejedná o všechny zásady, nýbrž pouze o ty, na nichž je nutno trvat bez výhrady.

¹³⁸ Neboť v takovém případě by byly kolizní normy zbytečné.

¹³⁹ K výkladu dále např. PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Str. 39-40.

¹⁴⁰ K tématu blíže kupř. BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Op. cit. Str. 33 an.

ZMPS v § 3, nadepsaném jako *Nutně použitelná ustanovení právních předpisů* uvádí, že ustanovení tohoto zákona nebrání použití těch ustanovení českého právního řádu, kterých je nutné v mezích jejich předmětu úpravy použít vždy bez ohledu na to, kterým právním řádem se řídí právní poměry, v nichž se projeví účinky použití takových ustanovení.

Za použití judikatury vyšších soudů lze konstatovat, že „*pro imperativní právní normy je charakteristické, že předmětem jejich úpravy jsou natolik zásadní skutečnosti, že musí být v mezích předmětu úpravy použity vždy bez ohledu na to, kterým právem se na základě ujednání účastníků řídí daný právní vztah. Nemůže být pochyb o tom, že s ohledem a obsah demokratických hodnot a na obsah základních práv a svobod, které ovládají právní pořádek v České republice, má takovou povahu kupříkladu zákaz přímé i nepřímé diskriminace v pracovněprávních vztazích zakotvený v § 1 odst. 4 až 10 zák. práce, jejichž použití proto nelze v žádném případě vyloučit, i kdyby se na to účastníci pracovního poměru dohodli. Okolnost, že jde současně o normy kogentní, není podstatná, rozhodný je zásadní a nenahraditelný společenský význam předmětu jejich právní úpravy.*“¹⁴¹

Z výše citovaného rozhodnutí vyplývá další poznatek, kdy imperativní normy (nazývány též normy absolutně či mezinárodně kogentní, přísně donucující, nutně použitelné, absolutně či přísně donucující normy, přímo použitelné)¹⁴² je nutno odlišovat od obvyklých kogentních (donucujících) norem, které jsou známy z ustanovení občanského a obchodního práva. Tyto kogentní normy se použijí bez ohledu na odchýlné ujednání stran, které nemohou svým ujednáním, na rozdíl od dispozitivních norem, vyloučit jejich použití, to ovšem v poměrech s mezinárodním prvkem za předpokladu, že se použije práva, jehož jsou součástí, jako práva rozhodného. Mohou však být nahrazeny normami jiného práva, jestliže se ho má použít pro daný poměr na základě kolizní normy. Tedy, je-li přípustná volba práva pro daný druh poměrů, mohou strany i volbou jiného práva nahradit zvoleným právem jinak použitelné právo včetně jeho kogentních norem. Naproti tomu nutně použitelných norem se použije v mezích předmětu úpravy vždy bez ohledu na to, kterým právem se řídí daný poměr, přičemž jejich použití nelze ve státě jejich platnosti vyloučit.

---

¹⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08.12.2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007.

¹⁴² V minulosti bylo možné setkat rovněž s označením normy administrativněprávní (srov. PAUKNEROVÁ, Monika. Tzv. přímo použitelné administrativněprávní normy a mezinárodní právo soukromé. *Právník*. 5/1983. Str. 477.

V souladu s výše uvedeným NS odůvodnil, že nelze „navzájem ztotožňovat kogentní normy s normami imperativními, (...neboť) kdyby měla mít všechna kogentní ustanovení¹⁴³ povahu norem imperativních, znamenalo by to, že by bylo vyloučeno zvolit ten právní řád, jehož ustanovení by upravovala danou problematiku odchýlně. V tomto směru je třeba respektovat princip smluvní volnosti a autonomie vůle stran, kterou projevíly v zákonem připuštěných mezích...“¹⁴⁴

Jak bylo naznačeno výše, normami, které mají přísně donucující povahu a jejichž aplikovatelnost na daný právní poměr nelze odvrátit ani volbou jiného práva, jsou např. normy regulující zahraniční obchod, které podmiňují vývoz a dovoz zboží různými povoleními, embargo na vývoz a dovoz zboží, předpisy na ochranu životního prostředí, či předpisy týkající se bezpečnosti provozu.¹⁴⁵ „Nutně použitelné ustanovení totiž musí chránit nejen individuální, soukromý, zájem, ale vždy též i určitý zájem veřejný, nebo musí odrážet zřejmý úmysl být aplikováno i v situaci s mezinárodním prvkem, v situaci přesahující území českého státu, a to i tehdy, když samy české kolizní normy určují jako rozhodný cizí právní řád.“¹⁴⁶ V zásadě se bude jednat o normy veřejnoprávní, avšak vyloučeny nejsou také některé normy občanského a obchodního práva, které se použijí vždy na otázky, na které se vztahují a neustoupí cizímu právu. „V některých právních rádech se takto používá, někdy na základě judikatury, například norem upravujících poměry z obchodního zastoupení, zejména stanovících meze pro zákaz převzetí zastoupení konkurujících podniků, právo na dodatečnou provizi, minimální délku výpovědní lhůty apod., nebo některého norem upravujících nájemní smlouvy.“¹⁴⁷

Na imperativní normy odkazuje, kromě výše citovaného ustanovení ZMPS, také unijní právní úprava. Jak uvádí důvodová zpráva¹⁴⁸ k § 3 ZMPS, toto ustanovení odpovídá čl. 9 odst. 2 nařízení Řím I a čl. 16 nařízení Řím II. S ohledem na aplikační přednost unijních ustanovení se v oblasti působnosti těchto předpisů (tedy v oblasti smluvních a mimosmluvních závazků)

---

¹⁴³ V daném případě zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce.

¹⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08.12.2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007.

¹⁴⁵ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. Cit. Str. 231.

¹⁴⁶ BRÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Op. cit. Str. 21.

¹⁴⁷ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. Cit. Str. 230

¹⁴⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém.

ZMPS nepoužije, nicméně z odkazu v důvodové zprávě plyne, že mimo působnost těchto předpisů by měl být § 3 ZMPS vykládán obdobně jako ony. Nařízení Řím I přitom ve svém čl. 9 odst. 1 stanoví poměrně podrobnou definici imperativní (nutně použitelné) normy: „*Imperativní ustanovení jsou ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo.*“

Autoři komentářové literatury k uvedenému dodávají,¹⁴⁹ že restriktivnost této definice podtrhuje odstavec 37 preambule, podle něhož „*[z] důvodu veřejného zájmu mohou soudy členských států za výjimečných okolností použít výhradu veřejného pořádku a imperativních ustanovení.*“ I když se v literatuře objevují různé názory, zdá se, i ve světle judikatury soudů jiných členských států, že by se pojem imperativních norem měl vykládat skutečně úzce a omezovat se na pravidla, jejichž primárním cílem je ochrana zájmu veřejného, nikoliv jen zájmu jednotlivce.¹⁵⁰

Tím by se při výkladu § 3 měly řídit i české soudy či rozhodující orgán, když by při jejich aplikaci mělo být posouzeno, zda je dána jejich osobní a územní působnost, která je obvykle vymezena úžeji (osobně, resp. územně) než normy soukromoprávní, které se *a priori* neomezují na určité subjekty či území.¹⁵¹ Soudce si proto musí být jistý, že i v posuzované situaci by právní řád, jehož je nutně použitelná norma součástí, měl zájem na její bezvýjimečné aplikaci. Zkoumá se, zda je zde dostatečně úzká vazba mezi imperativní normou a dotčeným sporem. Situace obvykle nebude spadat do působnosti českých nutně použitelných norem, pokud se odehraje na území cizího státu (např. české předpisy na ochranu životního prostředí by se neměly použít na posouzení vzniku škody vzniklé v lese na území Francie, i kdyby byla projednávána u českého soudu).

---

¹⁴⁹ BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář.* Op. cit. Str. 22-23.

¹⁵⁰ Podrobněji srov. BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě.* 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 71 an.

¹⁵¹ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé.* Op. Cit. Str. 231.

Pokud je ovšem v posuzovaném případě dána dostatečně úzká vazba a posuzovaná situace s mezinárodním prvkem spadá do předmětu úpravy dané normy, pak je nutné příslušnou normu přímo na posuzovanou situaci použít, přičemž použití ustanovení rozhodného práva, které je s imperativní normou v rozporu, je vyloučeno. Jak ovšem dodávají autoři komentářové literatury, měla by být vždy šetřena autonomie vůle stran soukromoprávního poměru a dbáno zásady, že použití imperativních norem je výjimkou, nikoliv pravidlem.¹⁵²

Imperativní normy mohou být rozličného původu. Výše byly naznačeny (i) imperativní normy *lex fori*, kdy soud aplikuje na právní poměr, který se jako celek jinak řídí jiným právem, nežli je *lex fori*, imperativní normy „svého“ právního řádu.¹⁵³ Imperativní normy mohou dále být (ii) součástí *lex causae* nebo (iii) třetího státu, tj. takového práva, které v dané věci není ani *lex fori*, ani *lex causae*.¹⁵⁴

S ohledem na zaměření této práce jsou imperativní normy pro zbrojní podnikatele velmi důležité, neboť mohou mít na soukromoprávní poměry s cizím prvkem rozhodující vliv. Jak bylo uvedeno výše, imperativní normy jsou převážně veřejnoprávního charakteru, tradičně se jedná o normy např. regulující zahraniční obchod, které podmiňují vývoz a dovoz zboží různými povoleními, předpisy o ochraně hospodářské soutěže, embargo na vývoz a dovoz zboží, předpisy na ochranu životního prostředí, předpisy týkající se bezpečnosti provozu, atd.¹⁵⁵

Z uvedeného demonstrativního výčtu je patrné, že v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi se tyto normy budou hojně vyskytovat, a to např. v rámci vyřizování povolení pro obchodování, kdy je nejprve nutné mj. posoudit případný zákaz vývozu komodity do určité země (embarga).

---

¹⁵² BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Op. cit. Str. 22.

¹⁵³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. Str. 170.

¹⁵⁴ TÝČ, Vladimír, ROZEHNALOVÁ Naděžda. Kolizní smluvní právo, výhrada veřejného pořádku a mezinárodně kogentní formy. *Právník*. 6/2002. Str. 645.

¹⁵⁵ PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Op. cit. s. 43.

Jedním z důsledků výskytu imperativních norem bude, že vzhledem k jejich charakteru nebude možné zvolit jiné (cizí) právo za účelem vyhnutí se povinností stanovených v imperativních normách, přičemž s jejich výskytem a aplikací souvisí také další neméně významná skutečnost, kdy ačkoliv imperativní normy neupravují práva a povinnosti účastníků soukromoprávních poměrů, může mít jejich použití důsledky pro právní postavení účastníků těchto poměrů.

Jako názorný příklad lze zvolit imperativní normy uvedené v ZOVM, podle jehož ustanovení je právnická osoba, které bylo vydáno povolení podle tohoto zákona, oprávněna určitý obchod s vojenským materiálem provádět jen na základě, v rozsahu a za podmínek stanovených v licenci, která ji byla udělena. V případě, že by tuzemská osoba uzavřela se zahraniční osobou smlouvu o koupi takových výrobků bez této licence, bude smlouva neplatná,¹⁵⁶ neboť za neplatné právní jednání se totiž považuje mj. i takové, které se přiči dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.¹⁵⁷ Autoři komentářové literatury dodávají, že ve výsledku bude záležet na konkrétním posouzení soudu, jaký důsledek ze vztahu české nutně použitelné normy a cizího rozhodného práva dovodí.¹⁵⁸

Obdobně, bude-li vyžadovat zahraniční předpis správního práva např. povolení pro vývoz či dovoz zboží, a bude-li pro příslušný právní poměr rozhodné české právo, může být důsledkem zánik závazku pro nemožnost plnění pro nedostatek úředního povolení nutného k splnění závazku, tj. následná nemožnost plnění.¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. Cit. Str. 30.

¹⁵⁷ § 580 odst. 1 OZ. Smysl a účel zákona vyžaduje i to, aby ani projevy soukromé nenarušovaly veřejný pořádek; bude-li rozpor s veřejným pořádkem zjevný, povede to k závěru o absolutní neplatnosti právního jednání (za předpokladu, že byl současně porušen i zákon) (Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku, konsolidovaná verze, str. 142).

¹⁵⁸ BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Op. cit. Str. 22.

¹⁵⁹ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8 vyd. Plzeň – Brno. Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, str. 239.

1.2.3.1 Rozlišení výhrady veřejného pořádku a imperativních norem

V předchozích kapitolách byly nastíněny imperativní normy, i tzv. výhrada veřejného pořádku. Z představeného výkladu je zřejmé, že tyto instituty nelze zaměňovat, neboť se jedná o zcela jiné nástroje. Výhrada veřejného pořádku je obranou proti nežádoucím účinkům použití cizího práva, přičemž jejímu užití předchází (i) určení, na základě kolizní normy, cizího rozhodného práva, (ii) zjištění jeho obsahu, a (iii) přikročení k jeho výkladu, při kterém se zjistí neudržitelné důsledky použití určitého cizího předpisu. Výhrada veřejného pořádku se uplatní až po určení rozhodného práva na základě kolizní normy a má tak povahu pasivní, ochrannou či obrannou.

Uvedenou charakteristikou se výhrada veřejného pořádku odlišuje od imperativních norem, kterých se musí použít v mezích jejich předmětu úpravy vždy, bez ohledu na to, zda se jinak případ řídí na základě kolizní normy jiným než tuzemským právem. Imperativní normy tedy použití kolizní normy předchází, prostor pro její použití omezují, neboť cizího práva určeného na základě kolizní normy se může užit pouze mimo okruh otázek upravených těmito normami. Na rozdíl od výhrady veřejného pořádku plní imperativní normy aktivní úlohu¹⁶⁰ a směřují k ochraně určitého zájmu. Jak shrnuje komentářová literatura, výhrada veřejného pořádku¹⁶¹ se, na rozdíl od nutně použitelných norem, obvykle omezuje pouze na ochranu těch opravdu nejzákladnějších a nejdůležitějších hodnot veřejného zájmu v podobě např. základních lidských práv či stěžejních morálních principů, zatímco ochrana poskytovaná imperativními normami může pokrýt širší paletu veřejných zájmů.¹⁶²

Jak bylo naznačeno, a s tímto názorem se zcela ztotožňuji, není na místě přiznat předpisům, které provádějí zvláště důležité zásady stanovené ústavními předpisy, povahu nutně použitelných norem. Ustanovení o výhradě veřejného pořádku představuje dostatečnou ochranu před nepřijatelnými důsledky použití cizích předpisů a tam, kde se s ní vystačí k ochraně určitých zásad, není třeba, aby se ty právní normy, které tyto zásady provádějí, přesouvaly mezi nutně použitelné normy, jejichž použití musí mít vždy přednost před použitím kolizních norem a určení rozhodného práva. Uvedené řešení podporuje skutečnost,

---

¹⁶⁰ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. Cit. Str. 191.

¹⁶¹ V kontinentálním právním systému.

¹⁶² BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Op. cit. Str. 28.

že se nutně použitelné normy vzhledem k zvláštnímu užšímu vymezení předmětu úpravy používají většinou na určité konkrétní otázky, zatímco zásady společenského a státního zřízení a právního řádu, chráněné výhradou veřejného pořádku, mají značný obecný dosah.¹⁶³

1.3 Charakteristika mezinárodního obchodu se zbraněmi

Předmětem zkoumání této práce je regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi, přičemž na začátku je nutné upozornit, že termín obchod se zbraněmi (*arms trade, Waffenhandel*) je obecně zažitým a zjednodušeným pojmem, který je zároveň praktický. Důvodem pro preferovanou praktičnost je stav, ve kterém zbraně buďto nejsou řádně vymezeny, či jsou vnitřně členěny na jednotlivé kategorie a podoblasti, jež mají specifickou právní úpravu. Kupř. zkoumaná oblast označovaná jako vojenský materiál je z určitého pohledu pouhou podoblastí termínu zbraně, ačkoliv na straně druhé jsou vojenské zbraně součástí vojenského materiálu. Obdobně obtížné je, jak bude přiblíženo dále, vymezení zbraní ručních a lehkých. Z uvedených důvodů bude v obecné rovině pojednáno právě o obchodu se zbraněmi.

Právo mezinárodního obchodu, na rozdíl od mezinárodního práva soukromého, nelze pokládat za samostatné právní odvětví, neboť zde patří normy různé povahy, které se obvykle zařazují do správního práva, finančního práva, obchodního práva, občanského práva či mezinárodního práva soukromého. Kromě naznačených vnitrostátních norem se lze v právu mezinárodního obchodu setkat také s mezinárodními smlouvami, unijním právem, mezinárodními obyčejí¹⁶⁴ či dalšími instrumenty v podobě mezinárodních obchodních zvyklostí, vzorových smluv, formulářových smluv či dodacích podmínek.¹⁶⁵ V návaznosti na kapitolu výše lze upozornit, že právní poměry vznikající v mezinárodním obchodě mezi jeho účastníky, které jsou fyzickými a právníckými osobami z různých států, přičemž jimi mohou být i státy, jednají-li jako obchodníci (*acta iure gestionis*), jsou soukromoprávními poměry s mezinárodním prvkem, které budou předmětem mezinárodního práva soukromého.

---

¹⁶³ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. al. *Mezinárodní právo soukromé*. Op. Cit. Str. 232-233.

¹⁶⁴ Mezinárodní obyčej je soubor pravidel mezinárodního práva veřejného, jež vznikla v mezinárodní praxi a která jejich subjekty dodržují, neboť jsou přesvědčeny o jejich právní závaznosti. Podrobněji k tomu srov. POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2017. Str. 32.

¹⁶⁵ POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Op.cit. Str. 29-30.

Vztáhneme-li teoretické vymezení mezinárodního obchodu na zkoumanou oblast mezinárodního obchodu se zbraněmi, je zřejmé, že tento je bezesporu podmnožinou obchodu se zbraněmi, následkem čehož bude pro tuto oblast aplikovatelná i obecná definice. Právo mezinárodního obchodu se zbraněmi lze chápat jako soubor právních norem, které upravují vztahy a některé otázky vznikající při uskutečňování mezinárodního obchodu se zbraněmi. Tyto právní normy jsou různé povahy a síly, neboť patří do různých právních odvětví. Můžeme se zde setkat kupř. s normami jak práva správního (např. ZOVM), tak i s normami finančního práva upravující otázky cel a daní vyvstávající při uskutečněné obchodní transakci se zbraněmi. „Vedle těchto veřejnoprávních norem mají pro mezinárodní obchod (se zbraněmi) význam některé normy soukromoprávní, a to normy obchodního, popř. i občanského práva a normy mezinárodního práva soukromého a procesního.“¹⁶⁶

Obdobně jako právo mezinárodního obchodu proto nelze ani právo mezinárodního obchodu se zbraněmi pokládat za jedno z odvětví právního řádu. S užitím všeobecné definice můžeme uzavřít, že se právem mezinárodního obchodu se zbraněmi rozumí účelově uspořádaný soubor právních norem z různých právních odvětví a různého původu, které spojuje jejich společný účel upravovat právní vztahy vznikající při uskutečňování mezinárodního obchodu se zbraněmi a mezinárodního hospodářského styku v této oblasti vůbec.¹⁶⁷

Předmětem mezinárodního obchodu se zbraněmi jsou, obecně konstatováno, zbraně coby obchodovatelná¹⁶⁸ komodita, na kterou se budou aplikovat právní normy vztahující se k obdobnému smluvnímu vztahu, byť zajisté s jistými odchylkami. Jinými slovy, v rámci mezinárodního obchodu se zbraněmi např. v případě kupní smlouvy, bude v návaznosti na imperativní normy aplikovatelná právní úprava vztahující se k (mezinárodní) kupní smlouvě. Předmět a charakter obchodovaného zboží v podobě zbraní vytváří předpoklad pro vznik a existenci okruhu podmínek či omezení, kterými se tato část světového obchodu bezpochyby odlišuje od mnoha ostatních oblastí světového obchodu.

---

¹⁶⁶ KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav. *Právo mezinárodního obchodu*. Op. cit. Str. 15.

¹⁶⁷ Srov. POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Op. cit. Str. 29.

¹⁶⁸ Část zbraní je vyloučena z obchodování, přičemž přestavená práce se zaměřuje toliko na zbraně obchodovatelné.

Obecně se dá shrnout, že mezinárodní obchod se zbraněmi je charakteristický svojí dílčí právní úpravou regulující tuto oblast, jež bude předmětem zkoumání této práce. Naznačená regulační právní úprava mezinárodního obchodu se zbraněmi je obsažena v (i) v mezinárodních smlouvách, (ii) unijních předpisech a zásadně také ve (iii) vnitrostátních právních předpisech; předložená práce uvedené rozčlenění respektuje a ve své struktuře z něj vychází.

Závěrem lze, v kontextu obchodu se zbraněmi doplnit, vycházející při tom z mezinárodní Smlouvy o obchodu se zbraněmi (ATT), že se za mezinárodní obchod se zbraněmi považuje vývoz, dovoz, tranzit, překládka a zprostředkování.¹⁶⁹ Uvedený výčet považuji za nedostatečný s ohledem na absenci nabývání a zcizení zbraní. V naznačeném ohledu lze využít definici ze Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2017/853, která obchodováním¹⁷⁰ rozumí „nabývání, prodej, dodávání, přepravu nebo převod palných zbraní z území jednoho (členského) státu nebo přes jeho území na území jiného (členského) státu.“¹⁷¹

1.3.1 Legálnost obchodu

Výrazným pojmovým znakem mezinárodního obchodu se zbraněmi je jeho legálnost (dovolenost), přičemž ilegální obchod se zbraněmi může být s legálním úzce spjat. Podle některých autorů 80 - 90% obchodů s malými a lehkými zbraněmi, které probíhají na černém trhu, pochází z legálního obchodu,¹⁷² přičemž celkově představuje ilegální obchod 10-20 % obchodu legálního.¹⁷³

Ilegálnost obchodu se zbraněmi se může vztahovat jak k výrobě, tak zejména k vývozu zbraní. Většina zbraní je vyrobených legálně,¹⁷⁴ a to společnostmi mající oprávnění k jejich výrobě. Ilegální výroba není jevem frekventovaným, nicméně nastat může.¹⁷⁵

---

¹⁶⁹ Čl. 2 odst. 2 Smlouvy o obchodu se zbraněmi (ATT).

¹⁷⁰ Byť nedovoleným.

¹⁷¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní.

¹⁷² IRIN. *Guns out of Control: the continuing threat of small arms*, IRIN In-Depth report, Nairobi, 2006, s. 5.

¹⁷³ MARSH, Nicholas. Two Sides of the Same Coin? The Legal and Illegal Trade in Small Arms. *The Brown Journal of World Affairs*, Vol. 9, No. 1 (Spring 2002). Str. 220.

¹⁷⁴ Legální výroba SAWL činí kolem 57% (SULASHVILI G. Barbara (eds.). *Small Arms Survey 2007*. Small Arms Survey. Str. 2).

Zatímco u výroby je jednoznačné, zda subjekt má či nemá licenci k výrobě a byla-li získána oprávněně či neoprávněně, při vývozu případnou ilegálnost není jednoduché rozlišit. Jedním z důvodů je skutečnost, že každá úmluva či stát definuje ilegální obchod odlišně. Např. dokument OBSE¹⁷⁶ za ilegální obchod považuje takový obchod, který porušuje národní či mezinárodní normy. „Z této definice vyplývá, že ilegálním vývozem může být takový vývoz, který je plně v souladu s národní legislativou, avšak tyto zbraně jsou ve výsledku použity k potlačování lidských práv a svobod a tudíž je obchodem ilegálním.“¹⁷⁷ Jak dále upozorňuje Weerden, závěr, zdali se jedná o obchod legální či ilegální, ztěžuje skutečnost, že se ilegální obchod vnitřně člení na obchod na černém trhu a šedém trhu. Obchodování na černém trhu je takové, které zjevně porušuje národní či mezinárodní normy a je prováděno bez vědomí státu. Šedý obchod probíhá buď jménem státu, nebo s jeho souhlasem, přičemž za zásadní důvod pro nejasnosti v rozlišení legálního a ilegálního obchodu považuje nedostatek transparentnosti.¹⁷⁸

Nauka proto vymezila několik způsobů, jak se z legálního obchodu může stát obchod ilegální. Konkrétně se jedná o následující způsoby:

- (i) v rámci šedého trhu: byly-li jednou zbraně dodány povstalecké skupině, dodávající stát ztrácí kontrolu nad tím, kam jsou zbraně dále převezeny;
- (ii) skrze porušení vývozního systému udělování licencí, jako například za použití falešného certifikátu konečného uživatele;
- (iii) skrze krádeže z vojenských skladů, jež jsou prováděny za účelem majetkového prospěchu;
- (iv) znovunabytí zbraní po boji;
- (v) skrze legální nákupy zbraní civilisty, které jsou pak prodány jiným subjektům.¹⁷⁹

---

¹⁷⁵ Více k tématu WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 12.

¹⁷⁶ OSCE Document on Small Arms and Light Weapons (OSCE).

¹⁷⁷ WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 15.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ MARSH, Nicholas. *Two Sides of the Same Coin? The Legal and Illegal Trade in Small Arms*. Op. cit.

Normy mezinárodního obchodu se zbraněmi se problematiky ilegálnosti obchodu se zbraněmi úzce dotýkají, neboť se snaží zamezit či regulovat většinu případů uvedených výše, jakož i další zde neuvedené případy, při kterých by došlo k nabytí či exportu/importu zbraní mimo zákonný rámec či dohled příslušného dohledového orgánu. Nelegální obchod se zbraněmi se bohužel dotýká i ČR, která byla a je kritizována¹⁸⁰ za uskutečnění vývozu zbraní do zakázaných zemí. Z poslední doby lze jmenovat kontroverzní vývozy vojenského materiálu a zbraní do Ázerbájdžánu,¹⁸¹ o kterých bude pojednáno dále.

V kontextu výše uvedeného lze zdůraznit, že předkládána práce se zabývá právní úpravou regulující toliko legální mezinárodní obchod se zbraněmi a nikoliv omezení či vymýcení obchodu nelegálního, byť uvedené perspektivy spolu úzce souvisí.

1.3.2 Obchod se zbraněmi a odzbrojení

Mezinárodní obchod se zbraněmi, resp. obchodování s nimi, je úzce spjato s tzv. odzbrojením a omezením zbrojení, neboť je zřejmé, že rozvoj odzbrojení omezuje možnosti obchodování se zbraněmi. Jinými slovy, za předpokladu všeobecného a úplného odzbrojení by nastal stav, při kterém by při neexistenci zbraní nebylo s čím obchodovat. S ohledem na rostoucí výdaje na zbrojení a objem zobchodovaných zbraní se lze plně ztotožnit s nadčasovým závěrem, podle kterého všeobecné a úplné odzbrojení není v současnosti reálné.¹⁸²

Pojem odzbrojení je obsažen v čl. 11 Charty OSN, není zde ale definován. Nauka vymezuje odzbrojení jako proces snižování stavu ozbrojených sil a vojenských výdajů, zničení nebo odstranění zbraní, ať rozmístěných nebo skladovaných, postupná likvidace kapacity vyrábět nové zbraně, uvolnění a zařazení vojenského personálu do civilního života. Konečným cílem je všeobecné a úplné odzbrojení pod účinnou mezinárodní kontrolou. Uvedená definice vyjadřuje odzbrojení v pravém slova smyslu, neboť odzbrojení může být někdy chápáno rovněž v širším slova smyslu, který zahrnuje jak vlastní odzbrojení, tak

---

¹⁸⁰ Srov. Amnesty International [online]. *Vývoz zbraní z ČR za rok 2016: Česko stále více vyzbrojuje země s represivním režimem!*. Op. cit.

¹⁸¹ HRBÁČEK, Jan [online]. *Tutlaný skandál ve státní firmě. Šéfa pardubické Explosie a zbrojaře stíhá policie kvůli vývozu vojenského materiálu do Ázerbájdžánu*. Ekonomický deník. 24.04.2018 [cit. 19.04.2018].

¹⁸² ONDŘEJ, Jan. Mezinárodní regulace obchodování s konvenčními zbraněmi. *Právník*. 2/2007.

i opatření omezení zbrojení (*arms limitation*), kontrola zbrojení (*arms control*) a regulace zbrojení (*arms regulation*).¹⁸³

Otázkou pro nauku zůstává, jakým způsobem uvedené pojmy vykládat a jaký je jejich vztah k normám upravující mezinárodní obchod se zbraněmi, tj. zda tyto jsou součástí odzbrojení či tvoří samotnou oblast práva. Odpověď na uvedenou otázku není zcela jednoznačná, jak ostatně naznačuje i teoretické rozpracování pojmu odzbrojení.¹⁸⁴ Opomeneme-li pojem omezení zbrojení (*arms limitation*), které slouží primárně ke snížení, redukci, zbraní, je potřeba blíže upřesnit pojmy kontrola zbrojení (*arms control*) a regulace zbrojení (*arms regulation*), pod které obchod se zbraněmi může být zařazen.

Pojem kontrola zbrojení se používá především v zahraniční nauce, kdy se za kontrolu zbrojení „*považuje mezinárodně dohodnuté nebo jednostranné opatření, které omezuje nebo jinak upravuje počet, typ, vývoj a nabytí zbraní, ozbrojených sil (nebo) jiné podpůrné činnosti.*“¹⁸⁵ Naznačenou optikou vychází někteří autoři z toho, že kontrola zbrojení je zamýšlena jako proces, který má sloužit jako prostředek k posílení národní bezpečnosti,¹⁸⁶ přičemž kontrola zbrojení může znamenat snížení zbrojení, ale za určitých okolností může značit i jeho zvýšení. Jak uzavírá Ondřej, „*pojem kontrola zbrojení je třeba odlišovat od snížení zbrojení, ale také od odzbrojení, nemusí však s nimi být v protikladu, v určitých případech může také znamenat snížení zbrojení. Kontrola zbrojení může vyjadřovat i zvýšení zbrojení.*“¹⁸⁷

Ve vztahu k regulaci zbrojení lze uvést, že daný pojem užívá kromě OSN také i česká nauka mezinárodního práva, podle které je tento pojem chápán ve smyslu omezení zbrojení a ozbrojených sil.¹⁸⁸

---

¹⁸³ POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání.* Praha: C.H.Beck, 2011. Str. 396.

¹⁸⁴ ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti.* Op. cit. Str. 25 an.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ LARSEN, J.,A. (ed). *Arms control, Cooperative Security in a Changing Environment.* Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, 2002. In: ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti.* Op. cit. Str. 27.

¹⁸⁷ ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti.* Op. cit. Str. 28-29.

¹⁸⁸ Tamtéž.

Z výše uvedeného vyplývá, že odzbrojení v jeho širším kontextu zahrnuje mj. kontrolu a regulaci zbrojení, které by extenzivním výkladem pojmově zahrnovalo taktéž mezinárodní obchod se zbraněmi. S uvedeným pojetím se neztotožňuji, neboť uvedené pojmy stále spadají do oblasti odzbrojení, tj. redukce a snížení zbraní v jeho užším výkladu. Jakkoliv část nauky jednotlivé pojmy blíže rozpracovala a dospěla k výše uvedeným závěrům, podle kterých by normy mezinárodního obchodu se zbraněmi spadaly do oblasti odzbrojení, zastávám názor, že tyto oblasti směšovat bez dalšího nelze. Důvodem je význam a smysl jednotlivých norem, kdy zatímco normy odzbrojení, ať již v užším či širším pojetí, směřují k regulaci s výsledným cílem snížení zbraní, normy mezinárodního obchodu se zbraněmi si kladou za cíl obchod nikoliv snížit či vymýtit, nýbrž toliko regulovat a mít ho pod kontrolou; nikoliv tento zvyšovat či snižovat. V naznačeném ohledu proto mohou být normy mezinárodního obchodu se zbraněmi chápány jako kontrola, resp. regulace zbrojení, avšak nikoliv za současného pojetí v rámci oblasti odzbrojení.

Jinými slovy, mezinárodní obchod se zbraněmi lze podle mého názoru chápat jako regulaci či kontrolu zbraní, bez ambicí na případné snížení množství obchodovatelných zbraní. Ostatně jak vyplývá z preambule Smlouvy o obchodu se zbraněmi (ATT), signatářské státy jsou si „*vědomy legitimního obchodu s určitými konvenčními zbraněmi (a) uznávají legitimní politické, bezpečnostní, ekonomické a obchodní zájmy států na mezinárodním obchodu s konvenčními zbraněmi*“, přičemž zároveň potvrzují, že „*regulace mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi a zabránění jejich odklonu by neměla bránit mezinárodní spolupráci a legitimnímu obchodu s materiály, zařízeními a technologiemi pro mírové účely.*“

V kontextu výše zmíněné ATT lze nicméně poukázat na skutečnost, která vzájemné vymezení do určité míry znesnadňuje, neboť regulatorní normy mezinárodního obchodu se zbraněmi mohou obsahovat ustanovení, která svým významem spadají primárně do oblasti odzbrojení. Kupř. budou-li vybrané normy zakazovat vývoz zbraní do oblastí, v nichž dochází k porušování lidských práv, mohou být tyto normy považovány za nástroj (regionálního) odzbrojení. Výsledné zařazení příslušných mezinárodních smluv či předpisů do jednotlivých oblastí proto bude záležet na zhodnocení jejich celkového obsahu, významu a zaměření dokumentu.

Z výše uvedených důvodů zastávám názor, že normy mezinárodního obchodu se zbraněmi vytváří samostatnou oblast práva, která na oblast odzbrojení úzce navazuje a toto v jeho užším

pojetí doplňuje, resp. se ze širšího pojetí odzbrojení postupně vymezuje. S ohledem na uvedené chápání norem mezinárodního obchodu se zbraněmi bude v rámci představené práce vycházeno primárně ze smluv spadající do této oblasti, avšak aplikovány mohou být také vybrané smlouvy spadající do oblasti odzbrojení, které se svým významem výrazně dotýkají mezinárodního obchodu se zbraněmi, neboť např. určité kategorie zbraní z obchodu vylučují.

1.4 Shrnutí

Mezinárodní obchod se zbraněmi tvoří specifickou podoblast mezinárodního obchodu, neboť navzdory jisté charakterové odlišnosti představují zbraně stále významnou obchodovatelnou komoditu; avšak toliko za předpokladu, že se jedná o zbraně obchodovatelné a nikoliv o zbraně zakázané či z obchodu vyloučené.

V rámci mezinárodních transakcí budou zbrojní podnikatelé aplikovat právo mezinárodního obchodu, jež nelze pokládat za samostatné právní odvětví, neboť zde patří, kromě mezinárodních smluv či unijních norem, i vnitrostátní normy různé povahy; může se jednat o normy správního práva, finančního práva, obchodního práva, občanského práva či mezinárodního práva soukromého. Posledně jmenované právní odvětví bude v rámci mezinárodního obchodního styku zbrojních podnikatelů aplikováno nejvíce, a to prostřednictvím nejvýznamnějších norem mezinárodního práva soukromého – norem kolizních a norem přímých.

Přímé normy jsou v případě mezinárodního obchodu se zbraněmi přítomny ve značném rozsahu, neboť se dotýkají nejdůležitějších smluvních typů v podobě smlouvy o mezinárodní koupi zboží a smluv o mezinárodní přepravě, které jsou vůči vlastnímu obchodu komplementární. Na mezinárodní obchodní transakce se zbraněmi budou v zásadě aplikovány, byť s jistými specifickými odchylkami, obecné právní normy. Mohou ale nastat situace, kdy transakce se zbraněmi budou mít zčásti nebo zcela samostatnou, popř. odlišnou právní úpravu. Předmět a charakter obchodovaného zboží v podobě zbraní tedy vytváří předpoklad pro vznik a existenci okruhu podmínek či omezení, kterými se tato část světového obchodu bezpochyby odlišuje od mnoha jiných oblastí světového obchodu.

Specifikem zkoumaného mezinárodního obchodu se zbraněmi je, s ohledem na jeho bezpečnostně-politický význam, rovněž zvýšený výskyt tzv. imperativních norem, jejichž nedodržení může mít pro zbrojní podnikatele zásadní dopad na úspěšné provedení zamýšlené transakce. Obdobně mohou nastat situace, kdy bude nutné uplatnit výjimečný institut mezinárodního práva soukromého v podobě tzv. výhrady veřejného pořádku, zejména byl-li by ohrožen veřejný pořádek. V této souvislosti lze proto konstatovat, jak bude přiblíženo dále, že oblast mezinárodního obchodu se zbraněmi je oblastí s významnou regulací a ingerencí státu, kde autonomie vůle stran je značně omezena.

2 Definiční vymezení termínu zbraně

Jak již bylo naznačeno v úvodu, před analýzou a následnou komparací právní regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi bude nejdříve nutné upřesnit a vymezit oblast zkoumání, tj. odpovědět na otázku, co se rozumí zbraní, a jakým způsobem jsou tyto na jednotlivých úrovních a v příslušných dokumentech vymezeny a definovány. Důvodem pro bližší poznání obsahu pojmu *zbraň* je skutečnost, kdy s tímto termínem pracuje množství právních dokumentů různé právní síly, přičemž zároveň pojem zbraň zahrnuje širokou paletu statků, ať již hmotných či nehmotných.

Následující kapitola se proto pokusí vymezit pojem zbraň, popř. jeho modifikace, které lze nalézt v mezinárodních úmluvách a tyto vzájemně porovnat. Jak již vyplývá z názvu práce, důraz bude kladen na vymezení a vzájemné vztahy zbraní určených pro civilní užití, tzv. nevojenského charakteru a zbraní vojenských, často subsumovaných pod obecnější pojem vojenský materiál.

Bylo-li výše hovořeno o mezinárodním obchodu se zbraněmi (*arms trade, Waffenhandel*), jednalo se toliko o obecný, celosvětově rozšířený termín, který, jak bude uvedeno dále, je jednak zjednodušující, avšak zároveň do jisté míry rovněž praktický, neboť pojem *zbraň* je archetypem, pod který lze v současnosti podřadit nespočetnou množinu hmotných či nehmotných věcí. V nejobecnější rovině se zbraní rozumí nástroj, popř. zařízení přizpůsobené k ranivému účinku na živý organismus nebo k ničení objektu. Jiný přístup hledí na zbraň jako na nástroj používaný k boji, kterým rozumíme násilnou činnost, která si často, avšak nikoliv pokaždé, klade za cíl zranit nebo poškodit protivníka. Tuto definici je ovšem potřeba v současnosti rozšířit i o zbraně, jejichž účelem je snižovat bojeschopnost nepřítele, což automaticky neznamená pouze zabíjení či zastrasování, ale např. i vyřazení jeho kritické infrastruktury. S uvedeným pojetím zbraně se zcela ztotožňují, neboť velmi akcentovaným prostředkem boje představují v současné době právě informační technologie, následkem čehož klasické chápání zbraně již neobstojí. V nejširším slova smyslu lze *zbraň* definovat prostřednictvím jejího použití, následkem čehož se touto rozumí každá věc, kterou lze

rozumně použít k útoku na zvíře nebo jiného člověka, nebo k aktivní obraně proti jejich útoku, a to za předpokladu, že to zvyšuje úspěšnost nebo účinek boje.¹⁸⁹

Obdobný obecný náhled na pojem zbraň má taktéž tuzemský zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“), podle kterého se zbraní rozumí cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.¹⁹⁰ Zbraní je tedy nejen zbraň v technickém slova smyslu (např. střelná zbraň, sečná zbraň, jako šavle, bodná zbraň, jako kord), ale jakýkoli předmět způsobilý přivodit zranění.¹⁹¹ Jakkoliv se jedná o zastřešující definici, jeví se tato pro potřeby předložené práce jako zcela nevyhovující, neboť mj. (i) nereflektuje rozdílnost, rozmanitost a ve výsledku ani nutnost odlišného přístupu k jednotlivým typům mezinárodně obchodovatelných zbraní, přičemž (ii) je určena primárně pro potřeby tuzemského trestního práva, kde zbraní může být v zásadě cokoli, včetně obyčejné tužky či kamene ležícím na chodníku. Uvedená definice pro potřeby mezinárodního obchodu se zbraněmi proto neobstojí.

2.1 Dělení zbraní

Z rozdílných definic užívaných napříč obory, ať již humanitními či technickými, vyplývá, že zbraně lze dělit podle různých hledisek, jako je, nahlíženo zejména technickým prizmatem, zdroj energie, střelivo, konstrukce a mechanismus, způsob držení, atd. Můžeme tedy rozlišovat zbraně (i) chladné, úderné, střelné, které se dále dělí podle (a) zdroje pohybu na mechanické, plynové a palné nebo podle (b) ovladatelnosti na lafetové a ruční, které lze dále dělit na krátké či dlouhé. Zbraně lze taktéž dělit podle (ii) mechanismu na poloautomatické, samonabíjecí a samočinné, přičemž dalším kritériem může být (iii) účel použití, u kterého rozlišujeme zbraně určené k ochraně zdraví, života a majetku, lovecké, historické, sportovní či vojenské, které lze dále dělit na zbraně konvenční a nekonvenční (hromadného ničení).¹⁹²

---

¹⁸⁹ NOVÁKOVÁ, Barbora. Odzbrojení v oblasti konvenčních zbraní se zaměřením na Smlouvu o obchodu se zbraněmi. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2009. Diplomová práce. Str. 21.

¹⁹⁰ Srov. § 118 TZ.

¹⁹¹ ŠÁMAL, Pavel, a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012. Str. 1303.

¹⁹² KŘÍBEK, Jan. *Střelné zbraně: pro učně 2. ročníku učebního oboru puškař, předmět "Střelné zbraně"*. Část 1. PC-DIR, Brno. 1995. Srov. Kap. 2.7.1 Rozdělení zbraní v ARDENT BRNO, spol. s r.o., KOCOUREK, Jan. *Oborová příručka pro živnost vývoj, výroba, opravy, úpravy, přeprava, nákup,*

Bez bližšího zkoumání výše naznačených kategorií zbraní lze učinit závěr, že předmětem společenského zájmu budou především zbraně, které svými účinky představují vyšší míru nebezpečnosti, nežli zbraně ostatní. Typickým příkladem může být vyšší zájem společnosti na důslednější regulaci zbraní střelných před zbraněmi chladnými, což se následně projevuje také v míře jejich právní regulace. Jak již bylo výše uvedeno, zbraně můžeme dělit podle rozmanitých kritérií, přičemž s ohledem na zaměření této práce je vhodné vycházet z dělení obsaženého v uznávaných¹⁹³ mezinárodních úmlouvách, neboť nelze opomíjet skutečnost, že mezinárodní úroveň ve většině případů tvoří základ či výchozí bod následné legislativní činnosti, ať již na úrovni unijní či národní.

V následujících podkapitolách proto budou, z důvodu vymezení a kategorizace zbraní, které jsou předmětem mezinárodního obchodu se zbraněmi, představeny a zhodnoceny toliko nejvýznamnější mezinárodní smlouvy upravující oblast zbraní. Důraz bude kladen na předmět jejich úpravy, přičemž bude-li prostřednictvím deskripce identifikována mezinárodní smlouva mající relevantnost i pro tuzemské zbrojní podnikatele, bude tato blíže analyzována v kap. 3 – Mezinárodní úprava.

2.1.1 Mezinárodní úroveň

Významnou regulovanou oblastí dotýkající se zbraní jsou bezesporu zbraně hromadného ničení (dále jen „ZHN“), mezi které se řadí zbraně (i) jaderné,¹⁹⁴ (ii) biologické¹⁹⁵ a (iii) chemické,¹⁹⁶ ¹⁹⁷ přičemž tento výčet není konečný.¹⁹⁸ Jak upozorňuje Rojčák, „definovat

---

prodej, půjčování, uschovávání, znehodnocení, ničení zbraní, střeliva, výbušnín. Hospodářská komora České republiky. Odbor Informačních míst pro podnikatele. 2009.

¹⁹³ Termín uznávaný lépe vystihuje situaci na mezinárodní úrovni, neboť i některé právně nezávazné, avšak doporučující dokumenty, obsahují dělení zbraní pro jejich následnou případnou regulaci.

¹⁹⁴ Viz Smlouva o nešíření jaderných zbraní, vyhlášená pod č. 61/1974 Sb.

¹⁹⁵ Viz Úmluva vyhlášená pod č. 96/1975 Sb. a doplněna zákonem č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní.

¹⁹⁶ Viz Úmluva vyhlášená pod č. 14/2009 Sb. m. s. a doplněna zákonem č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní.

¹⁹⁷ Commission for Conventional Armaments, Resolution Adopted by the Commission at Its Thirteenth Meeting, 12 August 1948, and a Second Progress Report of the Commission, UN document S/C.3/32/Rev.1, 12 August 1948.

¹⁹⁸ SPIERS, Edward, M. *Weapons of Mass Destruction. Prospects for Proliferation.* Springer. 2000. ISBN 978-0-333-98373-7. Str. iv.

pojmem zbraně hromadného ničení je poměrně obtížné. Nejčastěji se tak děje skrze vyjmenování jejich hlavních podkategorií, mezi něž patří zbraně jaderné, chemické, biologické a radiologické. Jedná se o nejčastěji uváděné zbraně hromadného ničení, přičemž v některých definicích chybí zbraně radiologické či se naopak ještě přidávají další typy zbraní např. vysoce brizantní trhaviny. Za zbraň hromadného ničení může být považováno i unesené dopravní letadlo zneužitá ke způsobení velkého počtu obětí na životech.¹⁹⁹ S uvedeným názorem se však neztotožňuji, neboť „jedním ze znaků zbraní hromadného ničení je jejich nerozlišující povaha a značná destruktivní (masová) účinnost,²⁰⁰ což při nejmenším v druhém citovaném kritériu splněno není.

S ohledem na uvedené prolínání jednotlivých kategorií považuji pro účely bazální kategorizace zbraní za vhodné zůstat u výše uvedeného tradičního pojetí ZHN, které vychází z vymezení Komise pro konvenční zbrojení, jež ZHN vymezuje jako „atomové výbušné zbraně, zbraně vyrobené z radioaktivního materiálu, smrtící chemické a bakteriologické zbraně a všechny zbraně, které budou vyvinuty v budoucnu a budou mít srovnatelnou destruktivní povahu jako atomové nebo jiné výše zmíněné zbraně.“ Ostatní zbraně, na které se nehodí tato definice, jsou považovány za zbraně konvenční.²⁰¹

Prvotní náhled na rozdělení zbraní proto může vycházet z jejich rozlišení na zbraně konvenční a nekonvenční. Za nekonvenční jsou považovány především zbraně jaderné, chemické a biologické (bakteriologické), přičemž uvedené kategorie jsou důsledně regulovány a z mezinárodního obchodu se zbraněmi v zásadě vyloučeny,²⁰² následkem čehož jim dále nebude věnována pozornost.²⁰³

Z oblasti mezinárodní regulace (použití) zbraní je možné, kromě ZHN, identifikovat další dílčí úmluvy, vycházející z mezinárodního humanitárního práva, které se dotýkají ZHN v jejich širším významu. Z pohledu mezinárodního obchodu se zbraněmi jsou níže uvedené

---

¹⁹⁹ ROJČÍK, Ondřej. *Režim nešíření jaderných zbraní: výzvy a budoucnost*. Masarykova Univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. 2011. Disertační práce. Str. 13.

²⁰⁰ POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání*. Praha: C.H.Beck, 2011, str. 404.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Viz § 4 písm. a) ZOVM.

²⁰³ K regulaci ZHN viz ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. Op.cit.

úmluvy velmi významné, neboť z obchodu se zbraněmi vylučují další kategorie zbraní, které nemohou být legálně obchodovatelné. Konkrétně se jedná o

I) *Úmluvu o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky* (dále jen „Úmluva o některých konvenčních zbraních“),²⁰⁴ podepsanou 10.10.1980 v Ženevě, která se zabývá vybranými konvenčními zbraněmi, jejichž použití následně zakazuje či omezuje. V této souvislosti je nutno dodat, že samotná úmluva je pouze rámcová a nezakazuje ani neomezuje použití žádných konkrétních druhů zbraní. Ty jsou uvedeny až v dodatkových protokolech.

Konkrétně se jedná o: Protokol o nezjistitelných střepinách (Protokol I), Protokol o zákazu nebo omezení použití min, nástrah a jiných prostředků (Protokol II), Protokol o zákazu nebo omezení použití zápalných zbraní (Protokol III), Protokol o oslepujících laserových zbraních (Protokol IV) a Protokol o výbušných zbytcích války (Protokol V).

Úmluva, prostřednictvím jednotlivých protokolů, tedy upravuje

(i) *zbraně, jejichž primárním účinkem je zranění střepinami, které jsou v lidském těle nezjistitelné rentgenovými paprsky,*

(ii) *miny na souši, nástrahy a jiné prostředky, včetně min kladených za účelem zabránění přístupu do pobřežních pásem, vodních či říčních cest, ale netýká se použití protilodních min na moři nebo na vnitrozemských vodních cestách,*²⁰⁵

(iii) *zápalné zbraně, za které se považuje jakákoliv zbraň nebo munice, která je v první řadě zaměřena na zapálení objektů nebo způsobení popálenin osobám působením ohně, tepla nebo kombinací ohně a tepla, které způsobuje chemická reakce látky dopravené na cíl a mohou mít formu např. plamenometů, fugasů, nábojů, raket, granátů, min, bomb a jiných nosičů zápalných látek, přičemž tyto nezahrnují munici s náhodným zápalným účinkem či dodatečným zápalným efektem;*

---

²⁰⁴ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 21/1999 Sb.

²⁰⁵ Srov. Protokol o zákazu nebo omezení použití min, nástrah a jiných prostředků ve znění ze dne 3. května 1996 (protokol II ve znění ze dne 3. května 1996), který je přílohou Úmluvy o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky.

(iv) *laserové zbraně* specificky sestrojené tak, aby jejich výlučným bojovým účinkem nebo jedním z bojových účinků bylo způsobení trvalého oslepnutí nechráněného zraku, tj. nechráněných očí nebo očí opatřených pomůckami korigujícími zrak; a

(v) *výbušné zbytky války* nacházející se na suchozemské části území vysokých smluvních stran, včetně jejich vnitřních vod.

Z výše uvedeného je zřejmé, že ačkoliv úmluva primárně nepokrývá mezinárodní obchod se zbraněmi, neboť tato je svým předmětem a účelem smlouvou z oblasti práva ozbrojených konfliktů, přičemž někdy bývá řazena i mezi smlouvy o omezení zbrojení,²⁰⁶ je nutné ji při provádění obchodních transakcí taktéž vzít v úvahu.

II) *Úmluva o zákazu protipěchotních min.* Dalším typem zbraní, který je explicitně upraven mezinárodním smluvním právem, jsou pozemní, protipěchotní miny. Jak vyplývá z textu výše, určité omezení použití min, je obsaženo v Protokolu II k Úmluvě o některých konvenčních zbraních. Jakkoliv Protokol II zakazuje použití pozemních min, nezakazuje je zcela. S ohledem na uvedené proto byla dne 18.09.1997 v Oslu přijata *Úmluva o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a o jejich zničení*,²⁰⁷ která se vztahuje na miny, jež mají charakter min nášlapných, tj. jsou namířeny proti osobám. Za tyto miny nejsou považovány takové, které jsou určeny k tomu, aby explodovaly v přítomnosti nebo kontaktu např. s vozidlem. Úmluva se tudíž nevztahuje na protitankové miny a na miny námořní.²⁰⁸ Obdobně jako v případě výše, v úmluvě specifikované zbraně předmětem mezinárodního obchodu být nemohou.²⁰⁹

III) *Úmluva o kazetové munici.* Poslední z řady úmluv vylučující část zbraní z mezinárodního obchodu je *Úmluva o kazetové munici*,²¹⁰ přijatá dne 30.05.2008 v Dublinu, která smluvní strany zavazuje k vyřazení kazetové munice z výzbroje, k její likvidaci a dále zejména k tomu, že kazetovou municí nebudou vyvíjet, držet nebo převádět. Úmluva proto zakazuje

---

²⁰⁶ POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání.* Op. cit. Str. 434.

²⁰⁷ Viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 29/2000 Sb.

²⁰⁸ POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání.* Op. cit. Str. 435.

²⁰⁹ Viz § 4 písm. b) ZOVM.

²¹⁰ Viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 18/2012 Sb.m.s.

i obchodování s kazetovou municí,²¹¹ za kterou se považuje munice, kdy je v kazetě (kontejneru) uloženo několik desítek až několik stovek výbušných elementů (submunice), přičemž po shozu kontejneru z letadla či výstřelu z děla je z něj před dopadem uvolněna právě submunice, která zasáhne relativně velkou plochu.²¹² Jinými slovy, kazetové bomby „mají tu vlastnost, že rozhazují po širokém prostoru malé „bombičky“, jež nevybuchnou po dopadu na zem, ale až při doteku civilistů.“²¹³

Podle čl. 2 odst. 2 úmluvy se za kazetovou municí považuje konvenční munice zkonstruovaná tak, aby rozptýlila nebo vypustila výbušnou submunicí, z nichž každá má hmotnost nižší než 20 kg, a která takovou výbušnou submunicí obsahuje. Submunicí se rozumí konvenční munice, jež je za účelem splnění úkolu rozptýlena nebo vypuštěna z kazetové munice a která funguje tak, že výbušná náplň detonuje před dopadem, při dopadu, anebo po dopadu.²¹⁴ Z uvedeného vyplývá, že se předmětná úmluva zabývá v zásadě konvenční municí, která se díky svým konstrukčním vlastnostem stává bojovým prostředkem *sui generis*.

V souvislosti s výše uvedeným je třeba doplnit, že uvedené zákazy obchodování jednotlivých druhů zbraní se vztahují toliko na signatářské země příslušných úmluv, mezi které se ČR řadí.

Bylo-li výše konstatováno, že ZHN jsou důsledně regulovány a z mezinárodního obchodu se zbraněmi vyloučeny, neplatí to pro kategorie zbraní ručních, u nichž se právní úprava postupně, avšak významně, rozšiřuje. V této souvislosti lze pro zajímavost upozornit na zprávu generálního tajemníka OSN, který za novodobé ZHN považuje právě zbraně ruční, které jsou v důsledku své rozšířenosti a dostupnosti schopné vyvolávat stejné, rozsáhlé, následky na lidských životech.²¹⁵

---

²¹¹ ONDŘEJ, Jan, ŠTURMA, Pavel, BÍLKOVÁ, Veronika, JÍLEK Dalibor. *Mezinárodní humanitární právo*. Op. cit. Str. 323.

²¹² JUKL, Marek [online]. *Současné trendy MHP v oblasti zákazu některých konvenčních zbraní. Český červený kříž*. 2004 [cit. 04.03.2018].

²¹³ ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. Op. cit. Str. 266.

²¹⁴ Čl. 2 odst. 3 Úmluvy o kazetové municí.

²¹⁵ ANNAN, A., Kofi [online]. „*We the Peoples*“. *The role of the United Nations in the 21st century*. [cit. 04.03.2018].

Další významný mezinárodní dokument, *Protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich součástí a dílů a střeliva a proti obchodování s nimi doplňujícím Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu* (dále jen „Protokol OSN o palných zbraních“)²¹⁶ se proto důsledně zaměřuje právě na tuto oblast zbraní. Protokol se věnuje toliko střelným zbraním, za které považuje „*jakoukoliv přenosnou hlavňovou zbraň, která vystřeluje, je zkonstruována nebo může být snadno upravena k vystřelování jednotné, hromadné nebo plynové střely (obecně projektilu) působením výbušniny, s výjimkou historických střelných zbraní a jejich replik. Historické střelné zbraně a jejich repliky jsou definovány v souladu s národními právními předpisy. V žádném případě však mezi historické střelné zbraně nepatří střelné zbraně vyrobené po roce 1899*“. Tento protokol dále definuje součásti a díly střelné zbraně, střelivo, nedovolenou výrobu, jakož i nedovolené obchodování. S ohledem na význam protokolu pro regulaci mezinárodního obchodu se zbraněmi bude tento blíže analyzován v následující kapitole.

V souvislosti s OSN lze rovněž zmínit tzv. *Registr konvenčních zbraní OSN*, který vznikl v roce 1991.²¹⁷ Registr zahrnuje osm kategorií hlavních konvenčních zbraní. Konkrétně se jedná o bojové tanky, obrněná bojová vozidla, velkorážní dělostřelecké systémy, bojové letouny, bojové vrtulníky, válečné lodě včetně ponorek, řízené střely a odpalovací zařízení. Zvláštní, osmou, skupinu tvoří ruční a lehké zbraně, které byly do registru zahrnuty až následně.²¹⁸

Uvedené skupiny zbraní se staly předlohou pro nejvýznamnější mezinárodní úmluvu v oblasti obchodu se zbraněmi, tzv. *Smlouvu o obchodu se zbraněmi* („ATT“). ATT v preambuli zdůrazňuje úsilí mezinárodního společenství zabránit nelegálnímu obchodu s konvenčními zbraněmi, přičemž je také konstatován přínos Akčního programu OSN k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech (POA)²¹⁹ a rovněž výše uvedeného Protokolu OSN o palných zbraních, doplňující Konvenci OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu, a Mezinárodního nástroje umožňujícího zemím identifikovat a sledovat včas a spolehlivým

---

²¹⁶ Sdělení č. 76/2013 Sb. m. s.

²¹⁷ Více k tématu např. POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání*. Op. cit. Str. 441 an.

²¹⁸ UN [online]. *The global reported arms trade. The UN Registr od Conventional Arms*. [cit. 02.05.2018].

²¹⁹ Viz kap. 3 – Mezinárodní úprava.

způsobem nedovolený obchod s ručními a lehkými zbraněmi. Jinými slovy, ačkoliv se ATT částečně odkazuje na ruční a lehké zbraně, důraz je kladen na zbraně konvenční, neboť jak vyplývá z čl. 1 ATT, cílem této smlouvy je (i) zavést nejvyšší možné společné standardy pro regulaci nebo zlepšení regulace mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi a (ii) zabránit nelegálnímu obchodu s konvenčními zbraněmi a vymýtit ho a zabránit odklonu konvenčních zbraní.

ATT se vztahuje na veškeré konvenční zbraně náležející do kategorií Registru konvenčních zbraní OSN, jimiž jsou:

- (i) bojové tanky
- (ii) obrněná bojová vozidla
- (iii) velkorážní dělostřelecké systémy
- (iv) bojové letouny
- (v) bojové vrtulníky
- (vi) válečné lodě
- (vii) řízené střely a odpalovací zařízení
- (viii) ruční a lehké zbraně²²⁰

Z uvedeného vyplývá, že ATT se vztahuje na zbraně konvenční, které dále rozlišuje na dílčí kategorie. S ohledem na významnost ATT bude tato rovněž blíže zhodnocena v kap. 3.

2.1.2 Regionální úroveň

Dosažení konsenzu na mezinárodní (globální) úrovni bývá mnohdy obtížné, o čemž svědčí také skutečnost, že k uzavření ATT došlo teprve před několika lety. Naproti tomu na regionální úrovni existuje množství dohod, které se obchodu se zbraněmi, popř. zbraní dotýkají.

Ve vztahu k ČR lze především zmínit *Evropskou úmluvu o kontrole nabytí a držení střelných zbraní jednotlivými osobami* (dále jen „Evropská úmluva o střelných zbraních“), která byla uzavřena mezi státy Rady Evropy. Úmluva se zaměřuje na zbraně střelné, které

---

²²⁰ Čl. 2 odst. 1 ATT.

jsou definovány prostřednictvím odkazu na přílohu I.²²¹ Podle této přílohy se střelnou zbraní rozumí „*jakýkoliv předmět, který (i) je zkonstruován nebo upraven jako zbraň, ze které může být proveden výstřel nebo vystřelena kulka nebo jiná střela nebo zhoubný plyn, tekutina nebo jiná látka pomocí výbušniny, plynu nebo tlaku vzduchu nebo jiných prostředků pohonné síly, a (ii) spadá do rámce některého z níže uvedených specifických popisů*“, kdy následně jsou zbraně kategorizovány jako např. automatické zbraně, krátké a dlouhé zbraně, pojízdné raketomety (přenosné odpalovače raket), plamenomety, zbraně s plynovým výmetným mechanismem, s výmetným mechanismem na stlačený vzduch či pomocí pružiny, atd.

Z vydefinovaných zbraní jsou vyřazeny předměty, které jsou (i) trvale nezpůsobivé k použití, (ii) nejsou vzhledem k svému malému výkonu předmětem kontroly ve státě, z něhož má být přepraven, (iii) jsou určeny pro poplach, signalizaci, záchrannou službu, porážení dobytka, harpunování nebo pro průmyslové či technické účely pod podmínkou, že takové předměty lze použít výhradně pro uvedené účely či (iv) nejsou z důvodu své historické konstrukce předmětem kontroly ve státě, z něhož má být přepraven.²²² Součástí střelné zbraně je i střelivo. Za zbraň je považován také mj. tlumič hluku či jakýkoliv granát, bomba nebo jiná střela obsahující výbušné nebo zápalné zařízení.²²³

Úmluva byla přijata dne 29.06.1978 ve Štrasburku ve snaze zavést v mezinárodním měřítku účinné metody kontroly pohybu střelných zbraní přes státní hranice, přičemž zároveň je akcentován význam přiměřenosti kontrol na hranicích z hlediska svobody pohybu zboží a osob. Základem úmluvy je spolupráce členských států týkající se zejména oznamování jednotlivých transakcí, jakož i kontrola prodeje zbraní. Z hlediska obsahu lze již úmluvu považovat za obsolentní, neboť obdobné a rozsáhlejší povinnosti jsou obsaženy v novějších úmluvách, resp. zejména v unijních předpisech. Z uvedeného důvodu nebude Evropská úmluva o střelných zbraních blíže analyzována.

Z dalších regionálních dokumentů dotýkajících se zbraní lze zmínit *Dokument OBSE k ručním a lehkým zbraním*,²²⁴ který vznikl v listopadu 2000. Předmětem dokumentu jsou ruční zbraně, kterými se rozumí jak ruční, tak i lehké zbraně. V této souvislosti dokument

---

²²¹ Čl. 1 písm. a) Evropské úmluvy o střelných zbraních.

²²² Příloha č. I, písm. A) odst. 1 Evropské úmluvy o střelných zbraních.

²²³ Příloha č. I, písm. A) odst. 3-6 Evropské úmluvy o střelných zbraních.

²²⁴ OSCE Document on Small Arms and Light Weapons (OSCE).

zdůrazňuje, že v době jeho přijetí nebyla shodně přijata žádná univerzální definice ručních zbraní, následkem čehož je v dokumentu taxativně specifikováno, na které ruční a lehké zbraně se vztahuje.

Za ruční a lehké zbraně se považují přenositelné zbraně, jež byly vyrobeny či uzpůsobeny pro vojenské účely jako smrtící válečný nástroj.²²⁵ Ruční zbraně jsou určeny pro použití jednotlivci v ozbrojených silách, zatímco lehké zbraně jsou určeny pro použití několika příslušníky ozbrojených sil jako obsluhy. Dokument dále obsahuje výčet zbraní spadajících do jednotlivých kategorií.

Ačkoliv se tedy dokument orientuje na ruční a lehké zbraně, obecně nazývané zkratkou SALW (*small and light weapons*), zdůrazňuje zároveň použitelnost a nasazení jednotlivých zbraní v ozbrojených silách či jejich obsluhu příslušníky ozbrojených sil.

Mezi další regionální úmluvy zabývající se (obchodem se) zbraněmi lze řadit dvě tzv. *interamerické úmluvy*, přičemž první z nich je *Inter-americká úmluva proti nezákonné výrobě a obchodování s palnými zbraněmi, municí, výbušným a jiným relevantním materiálem (CIFTA)* z roku 1997. Úmluva se zaměřuje na palné zbraně, munici, výbušniny a další relevantní materiál. Za palné zbraně úmluva považuje (i) jakékoliv zbraně, které vystřelují projektil v důsledku exploze (*explosive*), jakož i (ii) jinou zbraň nebo destruktivní zařízení, jako např. výbušnou, zápalnou nebo plynovou bombu, granát, raketu, odpalovač raket, raketový systém nebo minu. Citovaná úmluva tedy mezi palné zbraně řadí např. i kategorie zbraní, které jiné úmluvy považují za specifickou kategorii.

Druhou úmluvou je *Inter-americká úmluva o transparentnosti při nabývání konvenčních zbraní* z roku 1999, která se zaměřuje na konvenční zbraně, jež v příloze I specifikuje na jednotlivé kategorie. Konkrétně se jedná o tanky, obrněné transportéry, dělostřelecké systémy, bojová letadla, útočné vrtulníky, válečné lodě a také rakety a jejich vypouštěcí zařízení, přičemž jednotlivé kategorie dále upřesňuje. Lze vypořádat, že úmluva obsahuje obdobné kategorie zbraní jako ATT, vyjma však zbraní ručních a lehkých (SAWL).

---

²²⁵ Lethal instruments of war.

Množství úmluv lze nalézt rovněž v oblasti Afriky, kde v roce 2006 byla přijata *Úmluva ECOWAS o ručních a lehkých zbraních, střelivu a jiných souvisejících materiálech*.²²⁶ Úmluva se v preambuli mj. odvolává na Akční program OSN o ručních a lehkých zbraních (SALW) a Protokol OSN o palných zbraních, přičemž se orientuje, jak vyplývá z jejího názvu, právě na ruční a lehké zbraně, které vymezuje obdobně jako jiné úmluvy citované výše. Na rozdíl od Dokumentu OBSE nicméně ruční a lehké zbraně (SALW) neklade do kontextu s jejich použitím v ozbrojených silách či příslušníky ozbrojených sil. Z dalších dokumentů o kontrole zbraní v Africe lze jmenovat *Nairobský protokol pro prevenci, kontrolu a redukci ručních a lehkých zbraní v oblasti Velkých jezer a Afrického rohu*, který byl uzavřen v dubnu roku 2004²²⁷ a zaměřuje se toliko na ruční a lehké zbraně,²²⁸ jakož i *Protokol o kontrole palných zbraní, střeliva a jiného souvisejícího materiálu Jihoafrického rozvojového společenství (SADC)*, jež byl uzavřen v srpnu 2001²²⁹ a zaměřuje se na palné zbraně, které dále rozlišuje na zbraně ruční a lehké, tj. tyto dělí v souladu s pojmem SALW.

Výše uvedené regionální dokumenty se zabývaly převážně zbraněmi ručními a lehkými (SALW). V kontrastu s uvedenými úmluvami je možné závěrem zmínit rovněž *Smlouvu o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (CFE)*, u které, ačkoliv se primárně zabývá konvenčním odzbrojením v Evropě,²³⁰ lze za účelem kategorizace zbraní použít předmět její úpravy. Jak již vyplývá z jejího názvu, smlouva se zaměřuje na konvenční zbraně, které v čl. 1 rozděluje do pěti kategorií konvenčních ozbrojených sil: bojové tanky, bojová obrněná vozidla, dělostřelectvo, bojové letouny a bojové vrtulníky,²³¹ přičemž tyto pojmy dále specifikuje, jakož i uvádí konkrétní typy konvenční výzbroje a techniky.²³² Nicméně jak upozorňuje odborná literatura, smlouva se nevztahuje na všechny druhy konvenčních zbraní a nepojímá konvenční odzbrojení ve své komplexnosti, neboť se vztahuje na všechny druhy

---

²²⁶ *Convention on Small Arms and Light Weapons, Their Ammunition and Other Related Materials (ECOWAS)*.

²²⁷ The Nairobi Protocol for the prevention, control and reduction of small arms and light weapons in the Great Lakes region and the Horn of Africa.

²²⁸ Malé zbraně by měli zahrnovat také palné zbraně.

²²⁹ SADC Protocol on the Control of Firearms, Ammunition and other Related Materials.

²³⁰ Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě ze dne 19.11.1990 (viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 94/2003 Sb.m.s.)

²³¹ Čl. I odst. 1 Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě.

²³² Viz protokol o existujících typech konvenční výzbroje a techniky, který je součástí Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě.

konvenční výzbroje a techniky obsažené v tzv. Protokolu snižování, mimo výjimky, na které se smlouva výslovně nevztahuje, a výzbroj, která je běžně součástí námořních sil.²³³

Význam CFE, která v době bipolárního rozdělení světa zaváděla zbrojní omezení (stropy) pro jednotlivé kategorie těžkých zbraní, je pro mezinárodní obchod se zbraněmi v dnešní době velmi omezený. Jak uvádí Ondřej, smlouva se nevztahuje „na zbraně a techniku, jež je připravena nebo renovována pro export a nebo re-export. Rovněž nové typy konvenční výzbroje a techniky mohou být (...) zaváděny do výzbroje ozbrojených sil. Jako příklad lze uvést zavedení stihacích letounů Grippen do výzbroje armády ČR, nebo nákup přibližně 200 nových obrněných transportérů do armády ČR. Příslušná smluvní strana však musí oznámit všem ostatním smluvním stranám zavedení tohoto typu vzoru či modifikace do výzbroje ozbrojených sil. Při zavádění nových zbraní musí být respektovány dohodnuté početní úrovně zbraní, nelze je tudíž převýšit.“²³⁴ Omezený význam CFE proto zůstává pro transakce realizované státem, nežli zbrojním podnikatelem.

2.2 Zhodnocení vymezení zbraní

V kapitole výše byl uveden přehled mezinárodních smluv či dokumentů, ať již s globálním či regionálním významem, které se rozdílnými přístupy dotýkaly zbraní bez ohledu na jejich kategorie. Dokumenty se zabývaly regulací mezinárodního obchodu se zbraněmi, zamezením obchodu nelegálního nebo proliferací zbraní; skupina úmluv vybrané zbraně také z obchodu přímo vylučovala. Naznačený přehled nelze zcela jistě chápat za vyčerpávající, avšak podle mého názoru dostatečně reprezentativní na učinění závěru ohledně jednotlivých kategorií zbraní, tj. jak jsou zbraně chápány a kategorizovány v mezinárodních dokumentech.²³⁵

S ohledem na výše uvedené lze proto zbraně primárně rozčlenit na zbraně konvenční a nekonvenční, za které se považují ZHN zahrnující základní tři skupiny zbraní: jaderné, chemické a biologické. Jak již bylo naznačeno výše, nekonvenční zbraně mohou zahrnovat i další typy blíže neurčených zbraní, přičemž příslušné dělení bude závislé na konkrétním posouzení. V této souvislosti akcentuji restriktivní přístup k rozšiřování kategorií ZHN,

---

²³³ POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání*. Op. cit. Str. 439.

²³⁴ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní regulace obchodování s konvenčními zbraněmi*. Op. cit. Str. 156.

²³⁵ Ať již celosvětového či regionálního významu.

tj. zbraní nekonvenčních, jelikož toto má dopad na jejich další kvalifikaci, neboť jak vyplývá ze zprávy OSN,²³⁶ jakékoliv další zbraně nespádající do kategorie zbraní nekonvenčních lze považovat za zbraně konvenční.

V návaznosti na ZHN byla identifikována část úmluv, jež, bez ohledu na úzký předmět svého zaměření, mají významný dopad pro mezinárodní obchod se zbraněmi, neboť zakazují obchod s konkrétními zbraněmi. Do této skupiny úmluv lze zařadit Ottawskou úmluvu zaměřující se toliko na protipěchotní miny či Úmluvu o kazetové munici vztahující se na kazetovou municí. Za specifickou co do předmětu úpravy lze taktéž považovat Úmluvu o některých konvenčních zbraních, která se zabývá konkrétně vybranými zbraněmi způsobující nadměrné utrpení nebo mající nerozlišující účinky. S ohledem na uvedené bude nutné při kategorizaci zbraní akcentovat právě jejich případnou obchodovatelnost, neboť nelze bez dalšího chápat konvenční zbraně jako neomezeně obchodovatelné.

Množství identifikovaných úmluv se dále zaměřuje na kategorii obchodovatelných konvenčních zbraní, které následně blíže individuálně kategorizují či vymezují. Kupř. ATT či Interamerická úmluva z roku 1999 rozlišují kategorie těžkých konvenčních zbraní, jež se objevují²³⁷ v dalších úmluvách, jako je např. CFE; obdobné kategorie užívá i Registr OSN. Z uvedeného je zřejmé, že jednotlivé úmluvy si byly, alespoň co do předmětu úpravy, předlohou.

Oproti orientaci na těžké konvenční zbraně se značná část mezinárodních úmluv, zejména na regionální úrovni, zaměřuje na tzv. ruční a lehké zbraně (SAWL). Jak bylo naznačeno výše, ruční zbraní se rozumí zbraň, kterou může nosit a používat jediný voják, přičemž do této kategorie se kupř. řadí pistole, útočné pušky či samopaly. Hlavními znaky ručních zbraní je jejich přenositelnost a snadná manipulace. Do kategorie lehkých zbraní se zařazují zbraně, které musí být ovládány několika osobami najednou a jsou hůře přenosné; do této kategorie

---

²³⁶ UN. Commission for Conventional Armaments, UN document S/C.3/32/Rev.1, August 1948, as quoted in United Nations, Office of Public Information, *The United Nations and Disarmament, 1945–1965*, UN Publication 67.I.8, 28. In: CARUS, W. Seth. *Defining “Weapons of Mass Destruction”*. Center for the Study of Weapons of Mass Destruction. Occasional Paper 4. National Defense University Washington, D.C. 1/2006.

²³⁷ S určitými modifikacemi.

kupř. patří těžké kulometry,²³⁸ granátometry, přenosné protiletadlové či protitankové zbraně.²³⁹ Úskalím definic ručních a lehkých zbraní (SALW) zůstává, že neexistuje jejich jednotná definice, přičemž jednotlivé mezinárodní dokumenty obsahují své pojetí SALW.²⁴⁰ Obdobně rozdílné jsou názory na vzájemný vztah konvenčních zbraní a zbraní ručních, přičemž jak upozorňuje Weerden, „v současné době je převažující tendencí zahrnovat do pojmu konvenční zbraně i zbraně ruční, a to i přes jejich rozdíly (cena, přenosnost, snadnost opravy). Hlavně při snaze o globální právní úpravu je třeba adresovat je společně, neboť mají úzký vztah (přestože většina úmrtí ve válečných konfliktech může být připisována ručním zbraním, ve většině případů bylo zabíjení v takovém rozsahu umožněno právě díky přítomnosti zbraní konvenčních).“²⁴¹ Do skupiny mezinárodních dokumentů zaměřujících se na SAWL např. patří Dokument OBSE, Úmluva ECOWAS, Nairobský protokol či Protokol SADC.²⁴²

Porovnáme-li uvedené dvě skupiny úmluv, tj. zaměřující se na konvenční těžké zbraně a SALW, lze ATT právem považovat za nejkomplexnější a nejmodernější právní nástroj, který se snaží pojmut veškeré relevantní konvenční zbraně, mezi které řadí právě jak těžké zbraně,²⁴³ tak i, na rozdíl např. od Interamerické Úmluvy 1999, SAWL jako zvláštní skupinu zbraní, která měla vlastní, zpravidla regionální úpravu.

V souvislosti s SALW je dále možné identifikovat další skupinu dokumentů, které se zaměřují toliko nikoliv *expressis verbis* na SALW, nýbrž na zbraně palné/střelné, jež následně individuálně definují. Kupř. Evropská úmluva se zaměřuje na zbraně střelné, zatímco Protokol OSN o palných zbraních se věnuje zbraním palným, avšak pouze obecně bez jejich bližšího vymezení. Na stejnou kategorii zbraní, tj. zbraní palných, se zaměřuje také Interamerická úmluva z roku 1997, jež za palné zbraně považuje i kategorie zbraní (např. rakety či odpalovače raket), které však jiné úmluvy či dokumenty považují za specifickou zbraňovou kategorii. V této souvislosti lze upřesnit, že zbraně palné/střelné budou bez dalšího naplňovat definici SALW.

---

²³⁸ Srov. Společnou akci Rady EU ze dne 12.07.2002 o příspěvku Evropské unie k boji proti destabilizujícímu hromadění a šíření ručních palných a lehkých zbraní (2002/589/CFSP).

²³⁹ Mezinárodní nástroj OSN č. A/60/88 ze dne 27.06.2005.

²⁴⁰ WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 9.

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² K dalším regionálním dokumentům viz IRIN. *Guns out of Control: the continuing threat of small arms*. Op. cit. Str. 47-48.

²⁴³ Např. bojové tanky a obrněná vozidla, či bojové letouny a vrtulníky.

Po zhodnocení výše uvedeného vyplývá jednoznačný závěr, podle kterého jednotná kategorizace a vymezení zbraní, jež by byla obsažena v mezinárodních nástrojích, neexistuje. Mezinárodní regulace zbraní, resp. obchodu se zbraněmi, se zaměřuje na dílčí kategorie zbraní, ohledně jejichž regulace panoval v daném místě a čase politický konsenzus, přičemž jednotlivé dokumenty se zaměřují toliko na dílčí problematiku. Za názorný příklad nekonzistentnosti právní úpravy lze považovat pojetí ručních zbraní v oblasti subsaharské oblasti, kde existují tři závazné právní dokumenty týkající se SALW, které se liší v pojetí ručních zbraní. „*V jednom případě jsou palné zbraně součástí zbraní ručních a v druhém případě je tomu naopak. Stejně tak pojem ruční zbraně může znamenat ruční zbraně v užším slova smyslu anebo zahrnovat i lehké zbraně a střelivo.*“²⁴⁴

Na druhou stranu je rovněž možné vysledovat skupinu dokumentů či úmluv, které na sebe časově a věcně navazují či tyto byly inspirací pro vznik dalších právních nástrojů. Uvedený závěr se dotýká především regulace mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi, o kterou bylo usilováno mnoho desítek let a která vyvrcholila přijetím ATT.²⁴⁵

Lze proto shrnout, že důsledné mezinárodněprávní regulaci podléhají zbraně nekonvenční (ZHN),²⁴⁶ zatímco oblast úpravy konvenčních zbraní se vzájemně odlišuje, ať již smyslem či předmětem zaměření, přičemž akcentovány jsou především (i) SALW, (ii) těžké konvenční zbraně a (iii) další specifické typy zbraní, které jsou z obchodu zpravidla vyloučeny. Nad rámec uvedených tří skupin se část mezinárodních dokumentů zaměřuje na zbraně střelné/palné bez dalšího rozlišení, které se mohou vztahovat ke všem třem výše uvedeným kategoriím, avšak charakteristikou je lze podřadit pod SALW.

S ohledem na výše uvedenou analýzu vybraných mezinárodních dokumentů si dovolím zbraně na mezinárodní úrovni kategorizovat následovně:

---

²⁴⁴ KRBAŤOVÁ, Anna. *Mezinárodní úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2009. Diplomová práce. Str. 24.

²⁴⁵ Blíže k tématu viz kap. 3.3.

²⁴⁶ Více k tématu viz ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. Op. cit.

- (i) Zbraně nekonvenční
  - I. Nukleární zbraně
  - II. Chemické zbraně
  - III. Biologické zbraně

- (ii) Zbraně konvenční
  - IV. Ruční a lehké zbraně
  - V. Miny
  - VI. Rakety, řízené střely a odpalovací zařízení
  - VII. Ostatní vojenská technika (obrněná bojová vozidla, velkorážní dělostřelecké systémy, bojové letouny a vrtulníky, válečné lodě a ponorky)
  - VIII. Ostatní válečné prostředky

V souvislosti s uvedenou kategorizací je nutno připomenout, že zbraně nekonvenční budou artiklem neobchodovatelným, přičemž zbraně konvenční obchodovatelné budou; uvedené nicméně neplatí bez výjimky, neboť dílčí zbraně např. v podobě kazetové munice či protipěchotních min jsou z obchodu rovněž vyloučeny. Předkládaná práce zaměřující se na legální mezinárodní obchod se zbraněmi se proto bude zabývat pouze zbraněmi obchodovatelnými.

Z výše nastíněného rozčlenění zbraní není patrné jejich případné rozlišování na zbraně vojenské a zbraně nevojenského charakteru, tzv. zbraní pro civilní užití. Důvodem je skutečnost, že se mezinárodní úmluvy a dokumenty zaměřují na základní skupiny zbraní zejména podle jejich charakteristiky, konstrukce mechanismu či účinnosti. Jakékoliv případné dělení zbraní na zbraně vojenské a nevojenské bude proto vycházet, jak bude uvedeno dále, nikoliv z úrovně mezinárodní, nýbrž z úrovně unijní. V tomto ohledu lze také připomenout Dokument OBSE, který, ačkoliv se orientuje na kategorii zbraní SALW, zdůrazňuje zároveň jejich použitelnost a nasazení v ozbrojených silách či obsluhu příslušníky ozbrojených sil, což naplňuje kritérium vojenského materiálu.²⁴⁷ Obdobně i těžké konvenční zbraně jsou z podstaty věci určeny toliko pro vojenské užití, z čehož pramení jejich vojenský charakter.

---

²⁴⁷ Viz kap. 5.2.

Lze proto uzavřít, že jednotná kategorizace zbraní na globální/regionální úrovni neexistuje, neboť jednotlivé úmluvy se věnují příslušné skupině zbraní, přičemž tyto lze obecně rozčlenit na konvenční a nekonvenční, popř. dále vymezené prizmatem jejich obchodovatelnosti. V tomto ohledu má významné postavení právě ATT, jež coby „nejmladší“ mezinárodní úmluva kombinuje předmět úpravy v minulosti obsaženém ve více skupinách úmluv. V následujícím textu bude pozornost věnována právní úpravě mezinárodního obchodu s obchodovatelnými konvenčními zbraněmi.

3 Mezinárodní úprava

Mezinárodní úprava zkoumané problematiky trpěla nedostatkem potřebného konsenzu, následkem čehož se v minulosti konstantně objevovaly pokusy mezinárodní, resp. nelegální obchod se zbraněmi regulovat, přičemž uvedené se podařilo až v relativně nedávné době.

V následující kapitole bude představena mezinárodní regulace obchodu se zbraněmi, jež tvoří základní rámec pro regulaci následnou a jež je schopná, prostřednictvím rozsahu zapojených států, vytvořit skutečně globální rámec obchodování se zbraněmi. Představeny budou prvně globální, nikoliv regionální, smluvní nástroje mezinárodního obchodu se zbraněmi vycházející z aktivit OSN, jež budou následovány mezinárodními kontrolními režimy a mezinárodními sankcemi coby významnými regulátory mezinárodního obchodu se zbraněmi.

Důvodem zvolené systematiky je skutečnost, kdy mezinárodní smluvní regulace v podobě úmluv, ačkoliv zcela jistě obtížněji vymahatelná nežli mezinárodní sankce, disponuje potencionálem regulovat mezinárodní obchod se zbraněmi ve větším rozsahu, nežli partikulární omezení. Jinými slovy, význam mezinárodních sankcí se dotýká obchodu toliko s příslušnými, jednotlivými zeměmi, zatímco mezinárodní smluvní regulace se vztahuje ke všem signatářským státům a jako taková je způsobilá regulovat obchod se zbraněmi ve větší míře.

3.1 Akční program OSN

Akční program OSN k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech (dále jen „Akční program OSN“) byl schválen v roce 2001, kdy státy uznaly potřebu řešení nezákonného obchodu se SAWL komplexně prostřednictvím globální akce doprovázené regionálním a národním úsilím. S ohledem na vystižení problematiky nezákonného obchodu se SAWL potvrzuje Akční program OSN také úzké spojení mezi terorismem, organizovaným zločinem, obchodem s drogami či vzácnými minerály.²⁴⁸

---

²⁴⁸ ONDŘEJ, Jan. Mezinárodní regulace obchodování s konvenčními zbraněmi. Op. cit. Str. 164.

Předností²⁴⁹ Akčního programu OSN, kromě toho, že principy v něm uvedené pokrývají všechna stádia obchodu se SAWL, je definování konkrétních závazků a mechanismů pro zlepšení kontroly SAWL, která lze rozdělit podle toho, na jaké úrovni mají být přijata. Jde o úroveň národní, regionální a globální.

Těžištěm Akčního programu OSN je národní úroveň, na které se státy zavázaly přijmout opatření tam, kde neexistují adekvátní zákony, nařízení a administrativní opatření pro výkon účinné kontroly nad výrobou, vývozem, dovozem a tranzitem SAWL; vše za účelem, aby bylo zabráněno nezákonné výrobě a obchodování či jejich zneužití neoprávněnými adresáty. Státy také mají mj. povinnost kriminalizovat nežádoucí jednání, vytvořit orgány či agentury určené mj. pro zjišťování, sbírání a likvidaci SAWL či zajistit v rámci výrobního procesu spolehlivé označení každé zbraně.²⁵⁰

Opatření na regionální úrovni jsou dobrovolná a jsou zaměřena na zvýšení transparentnosti; mohou též zahrnovat regionálně závazná moratoria či jiné mechanismy týkající se výroby, dovozu a vývozu SAWL s cílem zabránit jejich nežádoucímu hromadění v daném regionu či oblasti.²⁵¹ Konkrétně se může jednat o celní kontroly a sítě pro výměnu informací nebo efektivní a bezpečnou správu skladů SALW.

Na globální úrovni se jedná především o spolupráci v potlačování nezákonného obchodu. Konkrétně se jedná o zajištění efektivní implementace embarg, podpora programů pro odzbrojení, demobilizaci a reintegraci bývalých komбатantů; dále pak posílení spolupráce států při sledování ilegálních SALW, jakož i identifikaci osob zúčastněných na ilegálním obchodu se SALW.²⁵²

Jak uvádí Ondřej, význam Akčního programu OSN spočívá v tom, že obsahuje obecné směrnice pro jednotlivé státy, regionální a mezinárodní organizace. Jeho nevýhodou je

---

²⁴⁹ Viz MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 33.

²⁵⁰ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní regulace obchodování s konvenčními zbraněmi*. Op. cit.

²⁵¹ Viz MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 33.

²⁵² WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 61.

nicméně skutečnost, že není právně závazný,²⁵³ následkem čehož nejsou principy v něm uvedené nijak vynutitelné. Význam se proto přikládá navazujícím jednáním a setkáním.

V této souvislosti Weerden hodnotila implementaci Akčního programu OSN, přičemž uzavřela, že *„máme-li tedy nějakým způsobem pokrok v implementaci zhodnotit, dalo by se říci, že se změny dějí, ale jen velmi pomalu, ne všechny státy se o implementaci snaží a některé státy zůstávají naprosto pasivní. Přesto, těchto států je čím dál tím méně a jejich počet klesá se zvyšujícím se tlakem veřejnosti a ostatních států. Změny se dějí hlavně v nesporných a méně náročných aspektech obchodu.“*²⁵⁴ V současné době tak lze Akční program OSN hodnotit jako významný milník na cestě k mezinárodní regulaci (ne)legálního obchodu se zbraněmi.

3.2 Protokol OSN o palných zbraních

Dalším z řady významných dokumentů na poli regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi je Protokol proti nedovolené výrobě a obchodování s palnými zbraněmi, jejich součástmi a střelivem (dále jen „Protokol OSN o palných zbraních“), který byl přijat v červnu 2001 jako dodatkový protokol Úmluvy o nadnárodním organizovaném zločinu.²⁵⁵ Jedná se o první globální úmluvu zabývající se obchodem se SALW, avšak v omezeném rozsahu.²⁵⁶

Cílem protokolu je podpora, usnadnění a posílení spolupráce mezi smluvními stranami za účelem předcházení, potírání a vykořenění nedovolené výroby střelných zbraní, jejich součástí a dílů, střeliva a nedovoleného obchodování s nimi. Protokol má být aplikován kromě prevence nedovolené výroby a obchodování také při vyšetřování a trestání trestných činů v souvislosti s těmito činnostmi, pokud mají nadnárodní povahu a zahrnují organizovanou zločineckou skupinu.²⁵⁷

---

²⁵³ ONDŘEJ, Jan. Mezinárodní regulace obchodování s konvenčními zbraněmi. Op. cit.

²⁵⁴ WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 64-65.

²⁵⁵ Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu přijatá v New Yorku dne 15. listopadu 2000; vyhlášená pod č. 75/2013 Sb.m.s.

²⁵⁶ Stranou protokolu je 115 států, avšak někteří z významných zbrojních velmocí stranami nejsou. Jedná se např. o Čínu, Francii, Německo či Rusko (UN. UN Treaty Collection [online]. *Depositary*. [cit. 05.03.2018]

²⁵⁷ Čl. 4 odst. 1 Protokolu OSN o palných zbraních.

Jakkoliv se představená práce zabývá mezinárodním obchodem se zbraněmi, zaměřuje se protokol na obchodování nedovolené, za které považuje dovoz, vývoz, nabývání, prodej, dodávání, přepravu nebo převod střelných zbraní z nebo přes území jednoho státu na území jiného státu v rozporu s protokolem,²⁵⁸ přičemž jedním z nástrojů je sledování pohybu střelných zbraní od výrobce ke kupujícímu.

Protokol se nepoužije na obchodní transakce mezi státy, přičemž tento obsahuje povinnost přijmout opatření zahrnující mj. konfiskaci příslušných zbraní, uchovávání záznamů a jejich evidence, znehodnocení zbraní, prevenci či výměnu informací mezi státy a jejich spolupráci. „Protokol také obsahuje požadavky pro jednotnou identifikaci střelných zbraní a pro možnost jejich sledování z jedné země do jiné.“²⁵⁹

Z hlediska mezinárodního obchodu je klíčový článek 10 protokolu,²⁶⁰ který stanovuje obecné požadavky na vývozní, dovozní a tranzitní licenční řízení a povolovací systémy. Podle tohoto článku, který tvoří mezinárodní základ licenčního řízení v rámci mezinárodního obchodu se zbraněmi, smluvní stát bude provozovat efektivní systém vývozního a dovozního licenčního nebo povolovacího řízení pro převod střelných zbraní, jakož i opatření týkající se mezinárodního tranzitu.

Jelikož je kladen důraz na transparentnost a ověřitelnost transakcí, jsou státy povinny učinit taková opatření, která jsou nezbytná pro zajištění spolehlivých licenčních či povolovacích řízení, a že bude možné ověřit a prokázat pravost licenčních či povolovacích dokumentů. Příslušný stát před vystavením povolení proto musí ověřit, že dovážející státy vystavily dovozní povolení a že tranzitní státy nepodaly před vypravením zásilky námitky, přičemž následně dovážející smluvní strana oznámí na základě žádosti vyvážející smluvní straně příjem zásilky střelných zbraní.

Čl. 10 dále stanoví minimální obsah vývozních a dovozních povolení a dokumentů, které musí obsahovat alespoň (i) údaje o místě a datu vystavení, (ii) datu ukončení platnosti, (iii) státu vývozu, (iv) státu dovozu, (v) konečném příjemci, a dále (vi) popis a množství

---

²⁵⁸ Čl. 3 písm. e) Protokolu OSN o palných zbraních.

²⁵⁹ POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání*. Op. cit. Str. 443.

²⁶⁰ Který je dále proveden nařízením 258/2012.

střelných zbraní, jejich součástí a dílů a střeliva, a v neposlední řadě (vii), v případě tranzitu, i údaje o tranzitních státech.

Výše uvedené standardy se týkají mezinárodního obchodu se zbraněmi, přičemž zvláštní právní úprava může být přijata v případech civilního užití zbraní v zahraničí, tj. v případech dočasného dovozu, vývozu či tranzitu zbraní pro prokazatelně legální účely jako je např. lov, sportovní střelba, stanovení ceny, výstavy nebo opravy.

Ačkoliv má protokol úzký předmět v podobě SAWL, jedná se o důležitý nástroj, který se stal inspirací ATT, neboť svými požadavky zakládá minimální standardy při mezinárodním obchodování se střelnými zbraněmi, které jsou následně promítnuty v regionálních, unijních či národních předpisech.

3.3 ATT

Dne 24.12.2014 vstoupila v platnost Smlouva o obchodu se zbraněmi (*Arms Trade Treaty, ATT*), která vytváří první globální nástroj pro kontrolu mezinárodního obchodu se zbraněmi, vojenským a dalším souvisejícím materiálem. Reaguje tím na nedostatečnou úroveň regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi s cílem předejít nedovolenému obchodu s nimi, zabránit jejich případnému zneužití a současně posílit ochranu lidských práv. ATT se nevztahuje na mezinárodní pohyby konvenčních zbraní prováděné smluvní stranou nebo v její prospěch a za účelem jejich použití touto stranou, pokud konvenční zbraně zůstanou v jejím vlastnictví.²⁶¹

Přijetí ATT předcházelo vydání několika rezolucí Valného shromáždění OSN (dále jen „VS“). Jednalo se kupř. o (i) rezoluci VS OSN 61/89 ze dne 06.12.2006 nazvanou „*Směrem ke smlouvě o obchodu se zbraněmi: stanovení společných mezinárodních norem pro dovoz, vývoz a převody konvenčních zbraní*“, (ii) rezoluci VS OSN 63/240 ze dne 24.12.2008 nazvanou stejně jako rezoluci ad (i) a rezoluci VS OSN 64/48 ze dne 02.12.2009 nazvanou „*Smlouva o obchodu se zbraněmi*.“²⁶²

---

²⁶¹ Čl. 2 odst. 3 ATT.

²⁶² Jakož i další rezoluce. Viz UN. UNODA [online]. *The Arms Trade Treaty. General Assembly Resolutions*. [cit. 07.03.2018].

3.3.1 Význam

Jak bylo uvedeno, ATT vytváří první globální nástroj, na jehož základě jsou všechny smluvní strany povinny vytvořit a ve své praxi implementovat účinný kontrolní systém vycházející ze společných standardů stanovených touto smlouvou.²⁶³ Z historického nástínu vyplývá, že ATT byla velmi očekávaný první celosvětový nástroj pro kontrolu mezinárodního obchodu se zbraněmi, vojenským a dalším souvisejícím materiálem, neboť až do přijetí ATT probíhala regulace obchodu se zbraněmi pouze na vnitrostátní úrovni, případně v rámci regionálních integračních uskupení (např. EU, ECOWAS).

Vzhledem ke skutečnosti, že kontrolní systémy jednotlivých států nejsou dosud harmonizované a řada států vyspělými systémy kontroly zahraničního obchodu se zbraněmi stále nedisponuje,²⁶⁴ má ATT ambiciózní cíl sjednotit, resp. narovnat dosud nerovné podmínky exportérů z EU a vývozců ze třetích zemí, které před vznikem ATT neaplikovaly na exporty vojenského materiálu kritéria stanovená ve vyspělých kontrolních systémech. Očekává se, že implementace ATT přinese v dlouhodobém výhledu omezení negativních dopadů plynoucích z neregulovaného obchodu se zbraněmi, ale také nelegálního obchodu a zneužívání zbraní teroristy a organizovaným zločinem. „*ATT v tomto ohledu představuje průlomový dokument, jehož význam nesnižuje ani to, že i nadále bude existovat skupina států, které regulaci obchodu se zbraněmi v této podobě odmítají.*“²⁶⁵

Pro tuzemské zbrojní podnikatele, jakož i další zbrojní exportéry ze zemí EU, představuje přijetí ATT značnou výhodu. Tuzemský právní řád je totiž plně v souladu s ATT,²⁶⁶ neboť veškeré důležité mechanismy regulující zahraniční obchod se zbraněmi jsou již v rámci EU zavedeny a jsou přísnější, než standard nastavený ATT, tj. není zde rozporu mezi ATT a normami EU.

---

²⁶³ POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Sněmovní tisk 408 - novela z. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. 7. období, 2013 – 2017. Důvodová zpráva. Str. 32-33.

²⁶⁴ Sněmovní tisk 200/0. Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Smlouva o obchodu se zbraněmi, podepsaná v New Yorku dne 03.06.2013. Str. 1.

²⁶⁵ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 31-32.

²⁶⁶ POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Sněmovní tisk 408 - novela z. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. 7. období, 2013 – 2017. Důvodová zpráva. Str. 32-33.

Vzhledem k tomu, že ATT pokrývá oblasti jak ve výlučné kompetenci členských států EU, tak i oblasti spadající do výlučné kompetence EU v rámci regulace vnitřního trhu, ale i prvky spadající do sdílené kompetence EU a členských států EU v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (dále jen „SZBP“), účastnili se zástupci Evropské komise přípravy ATT,²⁶⁷ kterou následně Rada doporučila členským státům EU k ratifikaci.²⁶⁸ Jinými slovy, EU se na přípravě ATT významným způsobem podílela a její výsledné znění odráží hodnoty a kritéria vycházející z unijního vnímání této problematiky. S ohledem na uvedené proto zbrojní podnikatelé v ČR přijetí ATT vítají, neboť za předpokladu, že by tato byla dodržována, došlo by k omezení (nekalé) konkurence,²⁶⁹ která se otázkami mezinárodních závazků, smluv a ujednání, mezinárodní bezpečnosti a míru, terorismu či lidských práv příliš nezabývá.

3.3.2 Principy

Jak bylo uvedeno výše, ATT přináší povinnost zavedení kontrolního systému v rámci mezinárodního obchodu se zbraněmi, kterou je nutno chápat toliko jako minimální standard umožňující stanovit přísnější regulaci.

Jádrem ATT je regulace vývozu zbraní, přičemž státy na sebe přebírají závazek zamezit vývozům zbraní v situaci, kdy by export znamenal porušení mezinárodních závazků (včetně embarg a sankčních opatření), smluv a ujednání²⁷⁰ či by zbraně byly použity k páčání genocidy, zločinů proti lidskosti nebo závažnému porušení Ženevských úmluv. V kontextu uvedeného musí státy před povolením vývozu konvenčních zbraní posoudit, zda zbraně nemohou (i) narušit mír a bezpečnost nebo k takovému narušení přispět, (ii) být použity k závažnému porušení mezinárodního humanitárního práva či lidských práv, nebo (iii) být užity ke spáchání trestných činů mající vztah k terorismu nebo vztahující se k mezinárodnímu organizovanému zločinu.²⁷¹

---

²⁶⁷ Sněmovní tisk 200/0. Vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Smlouva o obchodu se zbraněmi, podepsaná v New Yorku dne 03.06.2013. Str. 2.

²⁶⁸ Rozhodnutí Rady publikováno v Úředním věstníku EU dne 25. března 2014 pod č. 2014/165/EU.

²⁶⁹ ČTK [online]. *Česko ratifikovalo mezinárodní smlouvy o obchodu se zbraněmi* [cit. 07.03.2018].

²⁷⁰ Zejména ze smluv týkajících se transferu konvenčních zbraní nebo nelegálního obchodu s nimi (čl. 6 odst. 2 ATT).

²⁷¹ Čl. 6 a 7 ATT.

Za předpokladu, že budou výše uvedená rizika kladně vyhodnocena, bude možné autorizovat vývoz zbraní do deklarované země konečného užití. Státy jsou dále povinny činit náležitá opatření směrem k prevenci rizika diverze zbraní a kontrolovaného materiálu jinému než deklarovanému konečnému uživateli a toto riziko brát v úvahu při posuzování jednotlivých exportních případů. V této souvislosti vyvážející země poskytne, na vyžádání dovážející, tranzitní země či země překládky, příslušné informace o povolení dané vývozní transakce.²⁷² Obdobně, v případě dovozu, přijme dovážející země opatření zajišťující, že vyvážející zemi poskytne náležité a relevantní informace, které vyvážející země využije při posuzování vývozní transakce, přičemž součástí těchto opatření může být i dokumentace týkající se konečného užití nebo konečného uživatele.²⁷³

Nedílnou součástí mezinárodního obchodu se zbraněmi je jeho odvrácená tvář v podobě obchodu nelegálního. Tomu se ATT snaží čelit úpravou tzv. nežádoucího odklonu při transferu konvenčních zbraní, kdy státy musí přijmout opatření zabráňující nežádoucímu odklonu zbraní jiným, nežli autorizovaným konečným uživatelům nebo k jinému, nežli autorizovanému konečnému užítí. Případná preventivní opatření za účelem snížení rizika nežádoucího odklonu mohou podle ATT být (i) prověřování subjektů exportních transakcí, (ii) vyžadování doplňující dokumentace či dalších osvědčení a potvrzení, (iii) nepovolení vývozu či (iv) jiné kroky.²⁷⁴

Významný posun oproti dosavadní neucelené praxi představuje soubor povinností vztahující se k vedení záznamů o udělených povoleních a uskutečněných transakcích a také povinnost sdílet vymezené informace, neboť jedním z účelů ATT je podpoření mezinárodní spolupráce, transparentnosti a vybudování důvěry mezi smluvními státy.²⁷⁵

S ohledem na datum přijetí ATT by nicméně bylo v tuto chvíli předčasné posuzovat její účinnost a reálný vliv na provádění mezinárodního obchodu se zbraněmi. Lze proto uzavřít, že až postupem času bude prokázáno, zda očekávání vlivu ATT pramenící z jejího potenciálu, bude naplněno či nikoliv.

---

²⁷² Čl. 7 odst. 6 ATT.

²⁷³ Čl. 8 odst. 1 ATT.

²⁷⁴ Čl. 11 odst. 2 ATT.

²⁷⁵ Čl. 1 ATT.

3.4 Mezinárodní kontrolní režimy

Právní úprava, ať již na úrovni unijní či tuzemské, zohledňuje tzv. mezinárodní režimy, které na poli mezinárodní proliferace zbraní hrají pomocnou, byť důležitou roli. Mezinárodní režim se, na rozdíl od mezinárodní organizace, vztahuje pouze k jedné konkrétní tematické oblasti jako je např. bezpečnost, přičemž mnohdy tento nemá formální základ, ani administrativní orgány. Režimy lze definovat jako implicitní nebo explicitní principy, normy, pravidla a procedury rozhodování, kolem kterých se v dané oblasti mezinárodních vztahů sbíhají očekávání aktérů.²⁷⁶

Zvláštní skupinou jsou mezinárodní kontrolní režimy, jejichž účelem je monitorovat a omezovat mezinárodní pohyb zboží, softwaru a technologií, které jsou nebo mohou být využívány pro vojenské účely, s cílem zamezit šíření zbraní hromadného ničení i šíření konvenčních zbraní v citlivých oblastech.²⁷⁷ S odkazem na uvedenou definici je možné vyvodit, že mezinárodní kontrolní režimy jsou mezivládním uskupením, jehož cílem je vytvoření důsledného vývozního režimu podle společných zásad a procedurálních pravidel, zpracovaných do národních legislativ a celních opatření.

V současnosti je takových kontrolních režimů šest, přičemž tyto se liší svým zaměřením. V oblasti nešíření jaderných zbraní působí (i) Skupina jaderných dodavatelů („NSG“) a (ii) Zanggerův výbor („ZC“), v oblasti nešíření chemických a biologických zbraní (iii) Australská skupina („AG“), v oblasti raketových nosičů (iv) Kontrolní režim raketových technologií („MTCR“), v oblasti balistických raket (v) Haagský kodex chování proti šíření balistických raket („HCOC“) a v oblasti konvenčních zbraní je kontrolním režimem (vi) Wassenaarské ujednání o vývozních kontrolách konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího užití („WA“).²⁷⁸

Z šesti kontrolních režimů se konvenčními zbraněmi zabývá převážně WA, které bylo založeno v roce 1995 jako kontrolní uskupení zaměřující svou pozornost na široké spektrum

---

²⁷⁶ SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. Str. 65. Srov. Waisová, Šárka. *Teorie mezinárodních režimů. Mezinárodní vztahy*. 2002, vol. 37, no. 2. Str. 50.

²⁷⁷ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 35.

²⁷⁸ The Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies. MZV [online]. *Mezinárodní kontrolní režimy* [cit. 05.03.2018].

konvenčních zbraní a materiálu dvojího užití, tj. položek určených v první řadě pro průmyslovou oblast, ale využitelných rovněž k výrobě konvenčních zbraní.²⁷⁹

Podstatou činnosti WA je specifický systém mezinárodní výměny informací jak o obecných aspektech mezinárodního obchodu se strategickým zbožím, jako jsou (i) globální trendy obchodu se zbraněmi, (ii) bezpečnostní situace v určitých regionech, (iii) podezřelé nákupní aktivity určitého státu, podezřelé projekty či firmy v určité zemi apod., tak zároveň hlášení konkrétních převodů vyjmenovaných položek do zemí mimo WA anebo zamítnutých žádostí o vývoz do těchto zemí. Celkově tak má WA ambici přispět k regionální a mezinárodní stabilitě, jakož se i stát součástí boji proti terorismu. Principem fungování WA je setkávání smluvních stran, dobrovolná výměna informací způsobilých zvýšit transparentnost obchodů či oznamování všech transferů zbraní.²⁸⁰

Zakládající dokument WA byl v roce 2002 doplněn o tzv. Pokyny pro nejlepší postup při vývozu ručních a lehkých zbraní,²⁸¹ jež v návaznosti odkazu na Akční program OSN a Dokument OBSE stanoví, jaká kritéria jsou vývozní státy povinny zvažovat. Konkrétně musí být uvážena země či region, do kterého mají být zbraně vyvezeny, situaci v dané zemi s ohledem na přítomné konflikty, povahu a hodnotu vyvážených zbraní, zdali jsou tyto skutečně zapotřebí pro účely bezpečnosti a obrany státu, jakož i riziko opětovného vyvezení zbraní.

Aniž by detailně byla rozebírána jednotlivá ustanovení, lze doplnit, že čl. 2 uvádí podmínky, za nichž má stát odmítnout povolení k vývozu zbraní. Konkrétně se jedná o případy, kdy zbraně by mohly být zneužity k terorismu, ohrožení národní bezpečnosti jiných států či znovu vyvezeny. Za významný rovněž považují čl. 5, jež stanovuje povinnost vývozním státům zvážit se zvláštní péči vývoz zbraní jiným aktérům, než vládám států. Povinností smluvních států je principy WA promítnout do národní legislativy.

Předmětem zájmu WA jsou zbraně, které se dělí celkem do sedmi kategorií těžké vojenské techniky (tanky, obrněná vozidla, dělostřelecké systémy, vojenská letadla, vojenské vrtulníky,

---

²⁷⁹ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 36.

²⁸⁰ The Wassenaar Arrangement. Initial Elements.

²⁸¹ Best Practice Guidelines for Exports of Small Arms and Light Weapons (SAWL).

válečné lodě a raketové systémy, přičemž v roce 2003 byla vytvořena osmá kategorie zbraní - SAWL. Jak shrnuje Ondřej, „jedná se v podstatě o stejné druhy zbraní, které státy oznamují do Rejstříku konvenčních zbraní OSN.“²⁸² Z přehledu jednotlivých kategorií je zřejmé, že tyto se týkají zbraní vojenských, o čemž svědčí i definice vymezení SALW v příloze č. 3 zakládajícího dokumentu,²⁸³ podle které SALW coby přenositelná zbraň byla vyrobena či upravena pro vojenské účely pro použití ve válce.

V této souvislosti lze doplnit, že WA vede seznamy, jež se staly předlohou pro další zbraňové seznamy.²⁸⁴ WA každoročně jednotlivé seznamy kontrolovaných položek novelizuje a rozšiřuje rozsah pravidel nejlepší praxe s cílem držet krok s technologickým pokrokem a změnami v geopolitickém vývoji: důkazem uvedeného je např. zahájení diskuse o riziku šíření termobarických zbraní a o „cloud computing(-u).“²⁸⁵

Jak shrnuje MPO, „navzdory skutečnosti, že zmíněné nástroje WA nejsou smluvní povahy a že WA sdružuje pouze 41 účastnických zemí, se prostřednictvím vazeb s nečlenskými zeměmi daří rozšiřovat geografický a hlavně substantivní (co do objemu podchycených položek) záběr jejich praktického uplatňování.“²⁸⁶ WA lze tedy považovat za důležitý mezinárodní režim v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi, neboť se již dlouhodobě pokouší zavést standardizovaná pravidla v této oblasti. O významu WA svědčí mj. skutečnost, kdy se kromě snahy o aktualizaci kontrolovaných položek staly principy WA předlohou pro další mechanismy v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi, přičemž nelze opomenout ani skutečnost, že Společný vojenský seznam EU vychází právě ze seznamu WA.²⁸⁷ Závěrem je důležité rovněž dodat, že ČR je, podobně jako většina ostatních průmyslově vyspělých států, aktivním účastníkem všech režimů, včetně WA.

---

²⁸² ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. Op. cit. Str. 305.

²⁸³ The Wassenaar Arrangement. Initial Elements.

²⁸⁴ Viz kap. 4.3.

²⁸⁵ Viz MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 37.

²⁸⁶ Tamtéž.

²⁸⁷ Bod 16 Preambule Společného postoj Rady 2008/944/SZBP. Srov. EU [online]. EU Statement in response to H.E. Philip Friffiths, Head of Secretariat of the Wassenaar Arrangement. [cit. 02.05.2018].

3.5 Mezinárodní sankce

Mezinárodní obchod se zbraněmi je do značné míry regulován a omezován prostřednictvím mezinárodních sankcí, které jsou uloženy mezinárodními organizacemi v podobě bojkotů či embarg,²⁸⁸ a které představují pro zbrojní podnikatele zásadní omezení. Uvedená opatření často znamenají omezení či úplné přerušování obchodního styku s obchodním partnerem v konkrétní zemi a tím nemožnost uskutečnit danou transakci, následkem čehož se zbrojní podnikatelé musí zdržet vývozu či dovozu specifikovaného zboží z/do dané destinace či partnerovi; uvedenému významu odpovídá i zvýšená míra obezřetnosti přípravy smluvní dokumentace a právního jednání. Jak dodává Tvrdý: „*zjištění, zda konkrétní fyzická nebo právnická osoba (klient, zákazník, obchodní partner, atd.) je nebo není sankcionovanou osobou, by měl provést každý, kdo vstupuje do jakéhokoli majetkového vztahu se zahraničním subjektem.*“²⁸⁹

V následující kapitole budou představeny v současnosti nejvíce užívané sankční mechanismy v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi. Pozornost bude následně věnována vybraným sankčním omezením, jež mají značný dopad na celosvětový obchod se zbraněmi, přičemž kromě sankcí OSN budou přiblíženy také činnosti jiných organizací včetně EU.

3.5.1 Definice mezinárodních sankcí

Nalézt oficiální definici termínu sankce je problematické, neboť Charta OSN tento termín neužívá. Jednou z dalších příčin terminologické nejasnosti může být odlišné chápání pojmu sankcí vědou politickou a vědou právní.²⁹⁰ Osobně preferuji syntézu dlouhodobě užívaných definic, které sankce chápou jako:

---

²⁸⁸ Všeobecný termín embargo se vztahuje *stricto sensu* na zákaz vývozu určených komodit. Pro zákaz dovozu je v nauce užíván termín bojkot (MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014. Str. 335).

²⁸⁹ TVRDÝ, Jiří. Mezinárodní sankce - často přehlížená povinnost. *Právní rádce*. 2009, 12, I-IX.

²⁹⁰ DRULÁKOVÁ, Radka, ZEMANOVÁ Štěpánka (eds.). *Mezinárodní kontext české sankční politiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Str. 21.

- (i) Donucovací opatření přijaté proti jedné nebo více zemím za účelem vynucení změny chování nebo alespoň signalizace názoru vysílajícího aktéra na politiku cílového aktéra;²⁹¹
- (ii) Záměrné, vládou vedené zrušení či hrozba zrušení obvyklé obchodní nebo finanční výměny se zemí za účelem změny její politiky;²⁹²
- (iii) Ekonomická opatření uvalená státem, skupinou států nebo RB OSN k donucení cílového aktéra ke změně chování, omezení nežádoucích aktivit a/nebo vyslání signálu o porušení mezinárodních norem.²⁹³
- (iv) Nástroj mezinárodního práva, který je jedním z legálních prostředků sloužících k donucení státu porušujícího své mezinárodní závazky k tomu, aby respektoval normy mezinárodního práva.²⁹⁴

V návaznosti na uvedené můžeme sankce definovat jako *nenásilné donucovací prostředky odepírající elementy obvyklé výměny mezi aktéry za účelem vynucení změny chování cílového aktéra*.²⁹⁵

Naproti uvedenému teoretickému vymezení nalezneme legální definici v zák. č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí („ZPMS“), podle které se mezinárodní sankcí rozumí příkaz, zákaz nebo omezení stanovené za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, pokud vyplývá (i) z rozhodnutí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů („RB OSN“), přijatých podle článku 41 Charty OSN, (ii) ze společných postojů, společných akcí nebo jiných opatření

²⁹¹ CARTER, Barry, E., *International Economic Sanctions: Improving the Haphazard U.S. Legal Regime*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988. Str. 4.

²⁹² HUFBAUER, Gary, OEGG, Barbara. *Economic sanctions for foreign policy purposes*. In: KERR, William A., GAISFORD, James, D. (eds.): *Handbook of International Trade Policy*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2007. Str. 509.

²⁹³ BIERSTEKER, Thomas. *Sanctions, Entry prepared for the Oxford Companion to International Relations*, The Graduate Institute Geneva, 2013. Str. 1.

²⁹⁴ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. Op. cit. Str. 325.

²⁹⁵ CHOVANČÍK, Martin. *Efektivita zbrojného embarga ako nástroja manažmentu ozbrojených konfliktov*. Brno, 2014. Dizertační práce. Masarykova Univerzita. Fakulta sociálních studií. Str. 17.

přijatých na základě ustanovení SEU o SZBP, nebo (iii) z přímo použitelných předpisů Evropských společenství, kterými se provádí společný postoj nebo společná akce přijatá podle ustanovení SEU o SZBP.²⁹⁶

3.5.2 Sankce OSN

Mezinárodní sankce jsou součástí nauky mezinárodního práva veřejného,²⁹⁷ neboť tyto jsou nejčastěji ukládány právě mezinárodními organizacemi. Za nejznámější lze jistě považovat sankce uvalené OSN, které členské státy svěřily řadu pravomocí²⁹⁸ a v současnosti tvoří tzv. systém kolektivní bezpečnosti.²⁹⁹ Z výše uvedeného vyplývá zásadní skutečnost, kdy sankce OSN jsou realizovány prostřednictvím jednotlivých států, neboť OSN nedisponuje žádnými faktickými prostředky, kterými by případné opatření zrealizovalo.

OSN může, s ohledem na znění hlavy VII Charty OSN uvalit na vybrané subjekty sankci, ve zkoumané oblasti zejména v podobě embarga. Cílovým subjektem mohou být jak státy,³⁰⁰ tak jiné subjekty, jako např. povstalecká hnutí³⁰¹ či jednotlivci vystupující jako vůdci teroristických skupin³⁰² nebo kolaborující s vládními režimy států, jež jsou cílovými subjekty sankcí.³⁰³

S ohledem na zaměření této práce není potřeba se detailněji věnovat mechanismu uvalení sankcí OSN, nicméně pro komplexní pochopení lze uvést, že každé rozhodnutí o zavedení sankcí má individuální povahu a RB OSN upravuje mechanismy jednotlivých sankcí s přihlédnutím ke všem okolnostem. V případě shledání ohrožení míru, porušení míru nebo

---

²⁹⁶ § 2 ZPMS.

²⁹⁷ Více k charakteru embarga, zařazení, rozdělení a typů srov. MATOCHA, Jakub. *Zbrojní embargo jako nástroj mezinárodního práva*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2012. Studentská vědecká a odborná činnost.

²⁹⁸ ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. 2. Rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2008, str. 68.

²⁹⁹ ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel. *Mezinárodní právo veřejné*. Vyd. 1. Praha: Beck, 2008. Str. 712.

³⁰⁰ Např. Afghánistán, Irán či Severní Korea.

³⁰¹ Např. Boko Haram v Nigérii. (UN. SECURITY COUNCIL. [online]. *Statement by the President of the Security Council*. 2016 [cit. 18.04.2018].

³⁰² Např. Abú Bakr Bagdádí v návaznosti na Islámský stát (UN [online]. Consolidated United Nations Security Council Sanctions List. [cit. 02.05.2018].

³⁰³ SCHILLING, Petr. *Omezení mezinárodního obchodu jako sankce za porušení mezinárodního práva*. Masarykova Univerzita v Brně. Právnická fakulta. Bakalářská práce. 2017. Str. 31.

útočného činu³⁰⁴ RB rozhodne, jaká opatření k nápravě mají být učiněna. Volí při tom mezi donucovacími opatřeními bez použití síly³⁰⁵ a donucovacími opatřeními s použitím síly.³⁰⁶ Sankce OSN se řadí mezi donucovací opatření nezahrnující použití síly, při jejich vyhlášení se tedy aplikuje článek 41 Charty OSN. Rezoluce RB OSN vydané podle tohoto článku „*mají buď formu doporučení, která nejsou pro státy právně závazná, nebo se jedná o rozhodnutí, jimiž se státy naopak v souladu s článkem 25 Charty řídit musejí.*“³⁰⁷ Jak dodává Bílková, charakter konkrétní rezoluce bude nutné dovodit přímo z jejího textu.³⁰⁸

V současné době je v platnosti 14 embarg uvalených OSN,³⁰⁹ která jsou obecně předmětem kritiky hned z několika směrů. První oblastí kritiky je samotná vůle jednotlivých států dodržovat a uplatňovat jednotlivá zbrojní embargo, neboť tyto jsou mnohdy nesouladné s ekonomickými zájmy daných států. Zpráva IRIN uvádí, že „*takováto embargo jsou pozdním a tupým nástrojem a sankční komise OSN, které mají nad embargo dohlížet, musí spoléhat na členské státy, že je implementují a budou monitorovat.*“³¹⁰

V mnoha případech dojde k porušení embarga právě vinou vlád států, které umožní jeho porušení tím, že zbraně jsou přepravovány (ať již oficiálně či neoficiálně) přes jejich území,³¹¹ přičemž embargo ve skutečnosti často nepředstavuje překážku vývozu, neboť ho státy porušují za účelem zlepšení svých strategických zájmů.³¹² Jak shrnuje Weerden, „*nemůže nás tedy překvapit, že při rozhodování o objemu vyvážených zbraní vyveze stát více zbraní do zemí se stejnými politickými zájmy.*“³¹³ Uvedeným názorem se otevírá kontradiktornost zkoumané oblasti, neboť na jedné straně zde existuje tlak na regulaci a omezení tohoto typu obchodu,

---

³⁰⁴ Čl. 39 Charty OSN.

³⁰⁵ Čl. 41 Charty OSN.

³⁰⁶ Čl. 42 Charty OSN. Kromě těchto prostředků má ještě k dispozici tzv. prozatímní opatření (čl. 40 Charty), která slouží k odvrácení bezprostředně hrozícího zhoršení situace.

³⁰⁷ BÍLKOVÁ, Veronika. Sankce OSN z pohledu mezinárodního práva. *Mezinárodní politika*. 6/2003. Str. 14. Srov. KOŠTOVAL, Daniel. Sankce Rady bezpečnosti OSN a donucení v mezinárodním právu. *Mezinárodní vztahy*. 1995, vol. 30, no. 1. Str. 93.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ SIPRI [online]. *Arms Embargoes Database*. Op. cit.

³¹⁰ IRIN. *Guns out of Control: the continuing threat of small arms*. Op. cit. Str. 4.

³¹¹ STOHL, Rachel, MYERSCOUGH Rhea. Sub-Saharan Small Arms: The Damage Continues. *Current History*. 106, 05/2007, s. 227.

³¹² MOORE Matthew. Arming the Embargoed: A Supply-Side Understanding of Arms Embargo violations. *Journal of Conflict Resolution*. Vol. 54, No. 4 (August 2010), s. 607.

³¹³ WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2011. Rigorózní práce. Str. 21.

zatímco na straně druhé představuje zbrojní průmysl významnou oblast národních ekonomik mnoha států.

Druhým významným úskalím zbrojních embarg, ostatně jako sankcí obecně, je jejich reálná efektivita, popř. jakým způsobem je lze vlastně hodnotit. Oblast mezinárodních sankcí je podle mého názoru oblastí dynamickou, která se neustále vyvíjí zejména kvalitativním způsobem. Za příklad vývoje v této oblasti lze označit tzv. SMART sankce,³¹⁴ u kterých jsou podrobněji zhodnoceny rizika, cíle a dopady na nezájmové subjekty v případě jejich uvalení. Jak dodává Schilling, „*SMART sankce tedy stojí na vrcholu pomyslného evolučního vývoje nakládání se sankčními opatřeními díky své komplexnosti a také díky etickému přístupu a snaze působit co nejmenší možnou újmu civilnímu obyvatelstvu.*“³¹⁵

3.5.3 Sankce EU

Ze statistik vyplývá,³¹⁶ že mnohem častěji než OSN uvalují embarga také další mezinárodní aktéři, kteří ze zbrojního embarga vytvořili efektivní nástroj zahraniční politiky. Embarga takto udělená se mnohdy nevztahují výlučně na zbraně, nýbrž také na celou řadu materiálů a služeb, jež jsou se zbraněmi spjata. Příkladem naznačených sankcí mohou být právě restriktivní opatření EU,³¹⁷ kterých je v současné době vyhlášených a účinných 21.³¹⁸

Obdobně jako v případě sankcí OSN, bude dále nastíněn základní rámec přijímání restriktivních opatření EU, které jsou přijímány v režimu SZBP, a které musí být ukládány v souladu s cíli a zásadami SZBP uvedenými v čl. 21 SEU.

---

³¹⁴ Více k tématu např. CORTRIGHT, David, LOPEZ, George, A. (eds.). *Smart Sanctions: Targeting Economic Statecraft*. Plymouth: Rowman & Littlefield, 2002.

³¹⁵ SCHILLING, Petr. *Omezení mezinárodního obchodu jako sankce za porušení mezinárodního práva*. Op. cit. Str. 36.

³¹⁶ SIPRI [online]. *Arms Embargoes Database*. [cit. 17.04.2018].

³¹⁷ EU primárně nepoužívá termín *sankce*, nýbrž se uchyluje k/preferuje používání termínu *restriktivních opatření* (restrictive measures). Restriktivní opatření EU lze rozdělit do následujících skupin omezení: *zbrojní embargo, obchodní sankce, finanční sankce, zákazy letů, omezení vstupu, diplomatické sankce, bojkot sportovních a kulturních událostí a přerušování spolupráce s třetími zeměmi* (KREUTZ, Joakim. *Hard Measures by a Soft Power? Sanctions policy of the European Union*. Bonn: International Center for Conversion. [cit. 9.11.2014]).

³¹⁸ SIPRI. *Arms Embargoes Database*. Op. cit.

Východiskem pro ukládání restriktivních opatření je čl. 215 SFEU, podle kterého „*předpokládá-li rozhodnutí přijaté podle hlavy V kapitoly 2 Smlouvy o Evropské unii pozastavení, omezení nebo úplné přerušeni hospodářských a finančních vztahů s jednou nebo více třetími zeměmi, přijme Rada kvalifikovanou většinou na společný návrh vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Komise nezbytná opatření. Uvědomí o tom Evropský parlament.*“ Ze znění čl. 215 odst. 2 SFEU dále vyplývá, že restriktivní opatření mohou být namířena proti státům, ale i proti fyzickým a právnickým osobám, či skupinám nebo nestátním subjektům.

Kromě uvedených restriktivních opatření je možné aplikovat i další postup, zaměřený na boj proti terorismu, který, zjednodušeně řečeno, je určen „dovnitř“ EU, neboť se vztahuje k Prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Podle čl. 75 odst. 1 SFEU, „*je-li to nezbytné pro dosažení cílů uvedených v článku 67, pokud jde o předcházení terorismu a souvisejícím činnostem a boj proti nim, vymezí Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem formou nařízení rámec správních opatření týkajících se pohybu kapitálu a plateb, jako je zmrazení peněžních prostředků, finančních aktiv nebo hospodářských výhod, které náležejí fyzickým nebo právnickým osobám, skupinám nebo nestátním útvarům, jsou jimi vlastněny nebo jsou v jejich držbě. K provedení rámce uvedeného v prvním pododstavci přijme Rada na návrh Komise opatření.*“

Z výše uvedeného čl. 75 SFEU vyplývá, že tato opatření jsou určena pouze fyzickým nebo právnickým osobám, popř. skupinám nebo nestátním útvarům, nicméně nikoliv proti státům. Ve vztahu k opatřením podle čl. 215 SFEU se jedná o rychlejší a flexibilnější proceduru, která dokáže pružněji reagovat na nastalá rizika terorismu. K rozdílům mezi procesy podle čl. 75 a čl. 215 se vyjádřil SDEU v roce 2012,³¹⁹ když uvedl, že postupy podle čl. 75 a 215 SFEU jsou neslučitelné,³²⁰ avšak postup dle čl. 215 odst. 2 SFEU může představovat právní základ pro omezující opatření, a to včetně opatření, jejichž předmětem je potírání terorismu ve vztahu k fyzickým nebo právnickým osobám a skupinám nebo nestátním subjektům, která byla přijata EU, pokud rozhodnutí přijmout uvedená opatření zapadá do její akce, kterou uskutečňuje v rámci SZBP.^{321 322}

---

³¹⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 19.07.2012, sp. zn. C-130/10 ve věci Evropský parlament proti Radě Evropské unie.

³²⁰ Odst. 48 tamtéž.

³²¹ Odst. 65 tamtéž.

Co se týká kategorizace restriktivních opatření, dospěla teorie k závěru, že EU přijímá troje, resp. čtyři druhy restriktivních opatření. Lze tak mluvit (i) o sankcích autonomních, která EU schvaluje a přijímá podle svého uvážení jako prostředek své zahraniční politiky. Uvedený typ sankcí je obvykle aplikován v případech, kdy RB není schopna zavést sankce z důvodu veta stálého člena, přičemž tento mechanismus zároveň slouží jako nástroj unijní zahraniční politiky, která tak reaguje na mezinárodní jednání, jež jsou s ohledem na hodnoty a cíle EU neakceptovatelná.³²³

Vzhledem k tomu, že se EU zavázala provádět veškeré sankce přijaté RB OSN,³²⁴ jsou dalším typem sankce přijaté (ii) na základě a k provedení rezolucí RB OSN, která nese základní odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.³²⁵ Uvedená opatření jsou provedením univerzálně aplikovaných sankcí OSN, přičemž EU v daných případech nepřebírá žádnou iniciativu či nezávislou roli v jejich ukládání.³²⁶

Jak bylo uvedeno, při provádění rezolucí RB OSN přebírá EU podmínky stanovené v těchto rezolucích do sankcí vlastních, nicméně často se EU také může rozhodnout, že (iii) vyhlášené rezoluce RB rozšíří o další omezující (restriktivní) opatření.³²⁷ V takovém případě EU sankce RB může rozvinout kvalitativně (rozsahem omezujících opatření) nebo kvantitativně (rozšířením sankčního seznamu). Právě druhá možnost je typická pro většinu restriktivních opatření EU, kterými se provádějí sankce RB OSN.³²⁸ Legitimita těchto doplňkových opatření byla v nedávné době zpochybněna některými členy OSN, zejména Ruskem a Čínou v tzv. debatě „*floor vs. ceiling*“, jejíž podstatou je, zda sankce OSN mají

---

³²² ŠPIČÁK, Ondřej. *Sankce Evropské Unie proti Rusku kvůli okupaci a anexi Krymu*. Op. cit. Str. 55.

³²³ ŠPIČÁK, Ondřej. *Sankce Evropské Unie proti Rusku kvůli okupaci a anexi Krymu*. Op. cit. Str. 51.

³²⁴ Viz Základní zásady pro použití restriktivních opatření (*Basic Principles on the Use of Restrictive Measures (Sanctions) 2004*. Council doc. 10198/1/04), srov. Pravidla pro implementaci a evaluaci restriktivních opatření (Guidelines on Implementation and Evaluation of Restrictive Measures (Sanctions) in the Framework of the EU Common Foreign and Security Policy. Council doc. 9068/13).

³²⁵ ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, 3521 s.

³²⁶ BIERSTEKER, Thomas, PORTELA, Clara. [online]. *EU sanctions in context: three types*. European Union Institute for Security Studies. 2015. [cit. 18.04.2018].

³²⁷ EUROPEAN COMMISSION [online]. *Sankce (společná zahraniční a bezpečnostní politika)*. [cit. 02.05.2018].

³²⁸ DRULÁKOVÁ, Radka, ROLENC, Martin, Jan, TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana, ZEMANOVÁ, Štěpánka. *Sankční politika Evropské unie: typy sankčních opatření a vztah k sankcím Rady bezpečnosti OSN*. Současná Evropa 02/2011, str. 13.

představovat minimální práh, na který lze přidávat další unilaterální či autonomní opatření, anebo jde o sankční strop, který nemá být překročen.³²⁹

V neposlední řadě (iv) provádí EU rovněž sankce uvalené Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě („OBSE“).³³⁰

3.5.4 Sankce jiných organizací

Sankce uvalené OSN a EU lze považovat za nejrozšířenější, a v zásadě i za nejúčinnější. V této oblasti nelze opomenout, že existují i další organizace, které jsou „schopny“ uvalit sankce v podobě zbrojního embarga.³³¹ Z těchto organizací lze zejména připomenout právě výše uvedenou OBSE, která naplňuje znaky tzv. organizace *kooperativní bezpečnosti*.³³² OBSE má specifický charakter svého fungování, neboť předně nedisponuje právní subjektivitou v rámci mezinárodního práva,³³³ následkem čehož se dokumenty OBSE řadí mezi tzv. *soft law* a pro členy organizace jsou závazné pouze politicky, nikoliv právně.³³⁴ Deklarativní podoba ujednání OBSE může navozovat dojem, že tato jsou nevymahatelná, nicméně právě tento charakter působení OBSE patří k účinnějším atributům organizace.³³⁵ OBSE za celou dobu své existence uložila pouze jediné, avšak za to stále platné zbrojní

---

³²⁹ GASKARTH, Jamie. *Rising powers, global governance and global ethics*. New York, NY: Routledge, 2015, str. 70 In: ŠPIČÁK, Ondřej. *Sankce Evropské Unie proti Rusku kvůli okupaci a anexi Krymu*. Op. cit. Str. 51.

³³⁰ DRULÁKOVÁ, Radka, TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana, ZEMANOVÁ, Štěpánka. Ekonomické sankce na počátku 3. tisíciletí. *Mezinárodní vztahy*. 2009, 44, č. 1. Str. 80.

³³¹ Sankce může uložit i jednotlivý stát.

³³² Koncept kooperativní bezpečnosti je v porovnání s tradičními koncepty (kolektivní obrany a kolektivní bezpečnosti) relativně mladou záležitostí. Primárním cílem je zabránění vypuknutí konfliktu či případné zmírnění jeho eskalace. Jako hlavní metoda je užívána spolupráce s potenciálním nepřítelem, vzájemné porozumění, předpověditelnost chování státu, atd. Bezpečnost není garantována vůči dalším (cizím) účastníkům, nýbrž dohromady s dalšími účastníky (KŘÍŽ, Zdeněk. *Nato transformation and the summit in bucharest. Towards the organisation of collective defence, collective security or cooperative security. Obrana a strategie*. 2008).

³³³ V posledních letech se mluví o přiznání právní subjektivity OBSE. V této souvislosti srov. dokument Úmluva o právní subjektivitě (Convention on Legal Personality, Legal Capacity and Privileges and Immunities of the OSCE) (JANČÁRKOVÁ, Taťána. *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a její místo v ruské zahraniční a bezpečnostní politice*. Diplomová práce. Str. 73 an).

³³⁴ U.S. Mission to the OSCE [online]. About the OSCE. [cit. 12.02.2018].

³³⁵ SIEGL, Erik. Možnosti a limity OBSE při prevenci vnitropolitických konfliktů. *Mezinárodní vztahy*. 2001, vol. 36, no 1. Str. 29-41.

embargo, které bylo uloženo v roce 1992 jako reakce na ozbrojený konflikt mezi Ázerbájdžánem a Arménií o Náhorní Karabach.³³⁶

Z dalších mezinárodních organizací uvalující mezinárodní sankce lze jmenovat kupř. Ligu arabských států (LAS), Africkou unii (AU) nebo ECOWAS³³⁷.

3.6 Vybrané sankce a jejich porušení

3.6.1 Zbrojní embargo proti Rusku

Za jedno z nejvýznamnějších zbrojních embarg z „poslední doby“ lze připomenout sankce vůči Ruské federaci přijaté rozhodnutím Rady ze dne 31.06.2014, č. 2014/512/SZBP, o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině.³³⁸ Jak uvádí Špičák, uvedené rozhodnutí se vztahuje spíše k působení Ruské federace při destabilizaci poměrů v oblastech ovládaných separatisty na východě Ukrajiny, nicméně tvoří integrální součást postoje EU vůči ruské politice na Ukrajině.

Na základě čl. 2 rozhodnutí č. 2014/512/SZBP se mj. zakazuje prodej, dodávky, převod nebo vývoz zbraní a souvisejícího materiálu všeho druhu včetně zbraní a střeliva, vojenských vozidel a vojenského vybavení, polovojenského vybavení a náhradních dílů k nim do Ruské federace, a dále poskytování technické pomoci souvisejících s vojenskými aktivitami a s poskytováním, výrobou, údržbou a používáním zbraní a souvisejícího materiálu všeho druhu včetně zbraní a střeliva, jakož se i zakazuje financování v souvislosti s vojenskými aktivitami. Zakazuje se také z Ruské federace dovoz, nákup či přeprava zbraní a souvisejícího materiálu všeho druhu včetně zbraní a střeliva, vojenských vozidel a vojenského vybavení, polovojenského vybavení a náhradních dílů k nim.

---

³³⁶ SIPRI [online]. *Arms Embargoes Database*. Op. cit.

³³⁷ ECOWAS mezi svými členy uplatňuje zvláštní kontrolní režim, který se týká ručních a lehkých zbraní, resp. dalšího vybraného vojenského materiálu. Česká republika, ačkoliv jako nečlen, podporuje uplatňování tohoto režimu, a proto dodávky materiálu do zemí ECOWAS musí být podloženy příslušnými dokumenty. (MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit.).

³³⁸ Rozhodnutí Rady č. 2014/512/SZBP ze dne 31. července 2014. [cit. 12.02.2018].

Výše citované rozhodnutí bylo prozatím několikrát měněno, přičemž ve vztahu ke zbrojnímu embargu lze zmínit, že rozhodnutí č. 2014/872/SZBP³³⁹ a rozhodnutí č. 2015/1764/SZBP³⁴⁰ upravují výjimku ze zákazu obchodování se zbraněmi, souvisejícím materiálem a poskytování určených služeb.³⁴¹

Na rozhodnutí č. 2014/512/SBZP navazuje nařízení č. 833/2014,³⁴² které mj. uvaluje embargo na prodej, dodávky, převod nebo vývoz zboží a technologií dvojího užití jakékoliv fyzické nebo právnické osobě, subjektu nebo orgánu v Ruské federaci nebo pro použití tamtéž, pokud jsou nebo by mohly být celé nebo z části určeny pro vojenské použití nebo pro vojenské koncové uživatele. Pokud jsou koncovým uživatelem ruské vojenské síly, považují se veškeré jím dodávané zboží a technologie za zboží a technologie dvojího užití určené pro vojenské použití. Zakázáno je poskytování technické pomoci související se zbožím a technologiemi a financování nebo finanční pomoc související se zbožím a technologiemi uvedenými na společném vojenském seznamu.³⁴³ Obdobně i nařízení bylo již několikrát změněno.³⁴⁴

Jak bylo naznačeno výše, samostatnou otázkou tvoří vlastní efektivita uložených sankcí. V posuzovaném případě mělo uložení zbrojního embarga několik cílů, z nichž primárním bylo potencionální snížení vojenské kapacity Ruské federace, následkem čehož by došlo ke snížení vojenského konfliktu na Ukrajině.

Uvedený cíl je z krátkodobého hlediska zcela nereálný, neboť Ruská federace má vyspělý zbrojní průmysl, který je ve většině oblastí převážně soběstačný,³⁴⁵ přičemž nelze opomenout,

---

³³⁹ Rozhodnutí rady č. 2014/872/SZBP ze dne 04.12.2014, kterým se mění rozhodnutí 2014/512/SZBP o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině a rozhodnutí 2014/659/SZBP měnící rozhodnutí 2014/512/SZBP.

³⁴⁰ Rozhodnutí Rady ze dne 01.10.2015 č. 2015/1764/SZBP, kterým se mění rozhodnutí 2014/512/SZBP o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině.

³⁴¹ ŠPIČÁK, Ondřej. *Sankce Evropské Unie proti Rusku kvůli okupaci a anexi Krymu*. Op. cit. Str. 79.

³⁴² Nařízení Rady (EU) č. 833/2014 ze dne 31.07.2014, o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině.

³⁴³ ŠPIČÁK, Ondřej. *Sankce Evropské Unie proti Rusku kvůli okupaci a anexi Krymu*. Op. cit. Str. 80.

³⁴⁴ Viz např. Nařízení č. 960/2014 ze dne 08.09.2014 či nařízení č. 1290/2014 ze dne 04.12.2014.

³⁴⁵ EUROPEAN PARLIAMENT [online]. European Parliament Briefing: Sanctions over Ukraine Impact on Russia. *European Parliamentary Research Service*, March 2016. [cit. 13.02.2018].

že Ruská federace je druhým největším vývozcem zbraní na světě.³⁴⁶ Z dlouhodobého hlediska může mít nicméně omezení unijního exportu zbraní či vojenských technologií, který ročně činí méně jak 10% celkového ruského importu vojenských technologií, reálný dopad na modernizaci ruského vojenského sektoru.³⁴⁷ V této souvislosti je nutné také připomenout mediálně známý negativní výsledek zbrojního kontraktu, kdy Francie na nátlak ostatních členů NATO zrušila dohodu s Ruskou federací o dodávce dvou přepravních lodí (vrtulníkových lodí) typu Mistral a loď prodala do Egypta.^{348 349}

Jistým úskalím v posuzovaném případě zůstává, že země aplikující výše uvedené zbrojní embargo vůči Ruské federaci nejsou hlavními odběrateli ruských zbraní, následkem čehož objem ruského zbrojního vývozu nepoklesl, nýbrž se zvýšil.³⁵⁰ Kromě toho se odhaduje, že k roku 2018 bude Ruská federace schopná nahradit přibližně 80 % západního importu vojenských výrobků v důsledku politiky nahrazení dovozu a rozvoje domácí produkce.³⁵¹ Jinými slovy, hlavním politickým výsledkem uvalených sankcí bude povzbuzení Ruské federace k návratu k politice soběstačnosti v oblasti vojenství a obrany.³⁵²

3.6.2 Příklady porušení zbrojních embarg

Uvalení zbrojních embarg nelze *a priori* považovat za úspěšné vyřešení krizové situace, neboť tyto představují pouze dílčí (politický) nátlak na příslušnou zemi, popř. země. Ohledně efektivity a přínosu embarg panuje v odborné literatuře diskuze směřující k negativnímu hodnocení uvalování embarg, přičemž tento názor vychází kromě jiného, a výše uvedeného,

---

³⁴⁶ SIPRI [online]. *Yearbook 2017, Armaments, Disarmament and International Security. Summary*. Op. cit. Str. 15.

³⁴⁷ BODNER, Matthew [online]. EU arms embargo: A shot across the bow of Russia's defense industry". *TheMoscowtimes.com*. 31.07.2014. [cit. 13.02.2018].

³⁴⁸ V naznačeném případě se nejednalo o právní nemožnost, nýbrž o politický nátlak jiných zemí.

³⁴⁹ BBC [online]. *Egypt warship: First French-made Mistral ship handed over*. [cit. 05.02.2018].

³⁵⁰ DOLGOV, Anna [online]. Russian Arms Sales Up Despite Sanctions. *TheMoscowtimes.com*. 2015. [cit. 13.02.2018].

³⁵¹ LENTA.RU. [online]. *Rogozin nazval stěpeň závislosti oboronki ot postavok s Zapada*. 3. 6.2015. In: IVANOV, Alexandr. *Sankce proti Rusku - zisky, ztráty, rizika a potenciál pro vylepšení*. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. 2017. Diplomová práce. Str. 75.

³⁵² DAVIS, Mark, Christopher. [online] The Ukraine conflict, economic–military power balances and economic sanctions. *Post-Communist Economies* 28 (2): 167–198. [cit. 18.04.2018], In: IVANOV, Alexandr. *Sankce proti Rusku - zisky, ztráty, rizika a potenciál pro vylepšení*. Op. cit.

právě také z nedůsledné praxe jednotlivých států, které zbrojní embargo nedodrží. Pro ilustraci uvádím následující příklady porušení zbrojního embarga:

- (i) Sierra Leone. Ačkoliv v roce 1997 bylo na Sierru Leone uvaleno embargo ze strany OSN,³⁵³ resp. ze strany EU v roce 1998,³⁵⁴ autorizovala vláda Velké Británie v roce 2000 vývoz obsahující vojenskou pomoc, zahrnující 17.500 pušek určených vládě Sierra Leone, právě když bojovala s Revolutionary United Front (RUF).³⁵⁵ Účelem bylo odradit RUF a nastolit mír, přičemž tento vývoz se zdál v přímém rozporu s Kodexem chování EU pro vývoz zbraní a též byl porušením embarga.
- (ii) Demokratická republika Kongo (dále jen „DRK“). V roce 1993 EU uvalila na DRK embargo na dodávky či prodej zbraní a souvisejícího materiálu všech druhů, včetně zbraní a střeliva, přičemž jedním z dodatků byla implementace rezoluce RB OSN 1493, jímž bylo na DRK uvaleno embargo RB. Po uvalení embarga bylo nicméně odhaleno množství znepokojujících transferů ze zemí EU či přistupujících států jako např.: Belgie, Česká republika, Francie, Německo, Itálie, Portugalsko či Španělsko.³⁵⁶
- (iii) Súdán. V roce 1994 bylo EU uvaleno embargo na zbraně, střelivo a vojenské vybavení do Súdánu,³⁵⁷ které bylo posíleno v lednu roku 2004, přičemž výjimka byla učiněna pouze pro humanitární dodávky. Transfery zbraní a střeliva z EU do Súdánu v období od roku 1995 do roku 2004 měly celkovou hodnotu 1.974.676 liber, přičemž většina dodávek byla vyvezena z Francie a obsahovala bomby, granáty, střelivo, miny a jiné zbraně.³⁵⁸

Z výše naznačených případů je zřejmé, že dodávkám zbraní je velice obtížné úplně zamezit, a to i navzdory skutečnosti, kdy např. došlo k uvalení zbrojních embarg.

---

³⁵³ Rezolucí RB OSN č. S/RES/1132 a S/RES/1171.

³⁵⁴ Společným postojem 98/409/SZBP ze dne 29.06.1998.

³⁵⁵ WEZEMAN, Pieter, D. *Conflicts and Transfers of Small Arms*, SIPRI, Stockholm, 2003. Str. 25.

³⁵⁶ JACKSON T., MARSH N., THURIN A. *The Efficacy of EU Export Control Measures Concerning Small Arms and Light Weapons*. UNIDIR. 2005. Str. 12 In: WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 23.

³⁵⁷ Společným postojem 94/165/CFSP ze dne 15.03.1994.

³⁵⁸ WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 23.

Z uvedeného důvodu proto považují sankce pouze za jeden z několika dílčích, avšak významných, prostředků regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi.

3.7 Zhodnocení mezinárodní právní úpravy

Výše byly uvedeny nejvýznamnější globální nástroje v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi. Pozornost byla věnována smluvní úpravě v gesci OSN, neboť pouze nástroje této organizace mají potenciál efektivní regulace obchodu se zbraněmi. V této souvislosti nelze rovněž opomenout, že na regionální úrovni existuje množství úmluv zabývajících se především SALW, jejichž částečný výčet byl uveden v kap. 2.1.2.

Přiblíženy byly tři nejvýznamnější globální nástroje, kdy Akční program OSN a Protokol OSN o palných zbraních představují primární regulační vývoj ve zkoumané oblasti, jež je zakončen právě ATT, přičemž prvně jmenované nástroje se, na rozdíl od ATT věnují nezákonnému obchodu se zaměřením na SALW. Vzhledem k absenci globálního a komplexního nástroje probíhala před přijetím ATT jakákoliv regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi pouze na vnitrostátní úrovni či v rámci výše naznačených regionálních integračních uskupení.

Z uvedeného důvodu lze za nejvýznamnější nástroj považovat ATT, jež se snaží reagovat na nedostatečnou úroveň regulace mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi, s cílem předejít nedovolenému obchodu s nimi, zabránit jejich případnému zneužití a současně posílit ochranu lidských práv. ATT se tedy nevěnuje pouze SALW, nýbrž i dalším sedmi kategoriím konvenčních zbraních.

ATT zavádí kontrolní systém regulující mezinárodní transakce se zbraněmi, což by mělo zamezit vývozu zbraní v situaci, kdy by export znamenal porušení mezinárodních závazků (včetně embarg a sankčních opatření), smluv a ujednání či vedl k páčání genocidy, zločinů proti lidskosti a vážným porušením Ženevských úmluv. Současně jsou státy v případě povolení transakce povinny zhodnotit rizika vztahující se k mezinárodní bezpečnosti a míru, porušování mezinárodního humanitárního práva a lidských práv, terorismu či organizovanému zločinu. ATT lze tedy považovat za první globální regulační nástroj vytvářející kontrolní systém, vycházející ze společných standardů stanovených v ATT.

Pozornost byla dále věnována tzv. mezinárodním kontrolním režimům, zejména WA, jež tvoří významný systém mezinárodní výměny informací týkající se mezinárodnímu obchodu se zbraněmi a který se snaží dlouhodobě zavést standardizovaná pravidla v této oblasti. Význam WA stále narůstá, neboť se jeho aktivity rozšiřují jak geograficky, tak i z hlediska sledovaných položek, které se neomezují pouze na konvenční zbraně.

V kapitole výše byly závěrem představeny mezinárodní sankce coby dílčí, avšak neméně významná, regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi. Sankce v podobě tzv. zbrojních embarg jsou uvalovány mnoha subjekty, z nichž nejvýznamnější je právě EU či OSN, následované regionálními uskupeními OBSE, ECOWAS či LAS.

Ačkoliv se o účinnosti a efektivitě zbrojních embarg vedou diskuze pramenící zejména z jejich nedodržování mnohými státy, považují zbrojní sankce za významný prostředek ovlivňující mezinárodní obchod se zbraněmi, a to jak zbraní vojenského, tak i nevojenského charakteru. Z výše uvedených příkladů je zřejmé, že dodání zbraní do embargovaných zemí není nemožné, avšak na druhou stranu je značně ztíženo.³⁵⁹ V této souvislosti lze dodat, že tuzemský povolovací režim obchodu se zbraněmi uložená zbrojní embarga důsledně dodržuje, přičemž stále existují způsoby umožňující tyto sankce obejít. Za příklad lze zmínit případ z podzimu 2017, kdy navzdory uvalenému embargu byly z ČR do Ázerbájdžánu vyvezeny samohybné děla DANA a raketomet Vampir. Transakce měla být provedena bez vědomí licenčního orgánu ČR, který předtím žádost o vývoz zbraní zamítl. Jedním z vysvětlení této transakce je, že zbrojní podnikatel repasované zbraňové systémy prodal jiné společnosti do Izraele, která měla být oficiálně koncovým zákazníkem prokazujícím se certifikátem konečného uživatele; uvedené se nicméně nestalo, neboť dodávka zbraní následně pokračovala právě do embargované země. Vysvětlení zbrojního podnikatele v uvedeném případě znělo: „*nedodržení podmínek kontraktu odběratelem.*“³⁶⁰

Uvedený příklad demonstruje potencionální mezery v právní úpravě stále umožňující vyvézt zbraně do zakázané destinace, avšak na druhou stranu také potvrzuje efektivitu zbrojního embarga. Bude-li potvrzeno, že zbrojní podnikatel nedostal v EU licenci na vývoz zbraní, stane se naznačený příklad signálem o fungování povolovacího režimu, alespoň

---

³⁵⁹ Pokud není přímo znemožněno.

³⁶⁰ ČT [online]. *Jak se dostaly české raketometry do zakázaného Ázerbájdžánu? Reportéři ČT zmapovali možnou trasu.* [cit. 19.04.2018].

pro země EU, neboť pro výsledné dodání zbraní do zakázané země patrně musely být využity jiné subjekty, cesty a prostředky.

Z hlediska předmětu zbrojních embarg lze závěrem konstatovat, že tyto se vztahují na zbraně obecně, bez záměrného rozlišení jejich vojenského či nevojenského charakteru, což zcela odpovídá obecné charakteristice mezinárodních dokumentů věnujících se zbraním. V případě zákazu vývozu zbraní jednotlivými subjekty proto bude při stanovení předmětu zákazu vycházeno jak z příslušných mezinárodních smluv, tak v případě EU z unijních předpisů, které mezinárodní dokumenty doplňují a jsou s nimi v souladu. Jinými slovy, případné mezinárodní zbrojní zákazy se budou vztahovat na zbraně naplňující obecné definice zbraní, bez jejich rozlišení na zbraně vojenského či nevojenského charakteru. Uvedený generální přístup k vymezení zbraní lze z hlediska účelu zákazu vývozu/dovozu zbraní více než přivítat.

4 Unijní právní úprava

V kapitolách výše byly představeny nejvýznamnější mezinárodní úmluvy a dokumenty týkající se konvenčních zbraní, resp. mezinárodního obchodu s nimi. Komparací předmětu úpravy jednotlivých dokumentů bylo zjištěno, že tyto jsou většinou vzájemně nekonzistentní, což je dáno zejména jejich rozdílným zaměřením či charakterem. Jakkoliv jsou zbraně děleny podle příslušných kategorií, rozlišení na zbraně vojenské, resp. vojenský materiál, a zbraně pro civilní užití, resp. zbraně nevojenského charakteru, na úrovni mezinárodní či regionální v zásadě absentuje a toto je nutno hledat na úrovni nižší, unijní. V návaznosti na kapitolu výše budou v následující kapitole analyzovány klíčové unijní dokumenty zabývající se mezinárodním obchodem³⁶¹ s konvenčními zbraněmi, se zaměřením na jejich předmět úpravy, s cílem vymezení pojmů vojenský materiál a zbraně pro civilní užití, přičemž tyto budou dále blíže rozvedeny z důvodu jejich významu pro národní legislativní úroveň.

4.1 Primární právo

Problematika (mezinárodního) obchodu se zbraněmi se dotýká kromě vnitřní politiky EU, také zejména SZBP, která zahrnuje především oblasti a činnosti, jež jsou svým způsobem vždy výjimečné, jelikož se vymykají běžnému režimu vztahů mezi členskými státy.³⁶² Úpravu SZBP lze nalézt v hlavě V. konsolidované SEU, kdy ve vztahu k pravomocem EU k SZBP čl. 24 odst. 1, který mj. vylučuje přijímání legislativních aktů v rámci SZBP (přičemž i SDEU má v této oblasti omezené pravomoci); a čl. 42 odst. 1 SEU zachycují všechny aspekty SZBP a velkou část záležitostí v oblasti související s obranou. Navzdory jednotnému právnímu rámci EU jsou tyto pravomoci v rámci SZBP nad rámec obecných ustanovení o pravomocích zakotvených v článku 3 až 6 SEU.³⁶³

Podstatou úpravy SZBP je, že kompetence členských států (a jejich suverenita v této činnosti) jsou v zásadě relativně odděleny od kompetencí SEU (zůstávají těmito pravomocemi

---

³⁶¹ V posuzovaném případě bude za mezinárodní obchod považován i obchod v rámci EU.

³⁶² TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK Jiří, KRÁL Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xlii. Str. 641.

³⁶³ EISENHUT, Dominik. Delimitation of EU-Competences under the First and Second Pillar: A View Between ECOWAS and the Treaty of Lisbon. *German Law Journal*, Vol. 10, No. 05, 2009. Str. 598. In: WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 85.

nedotčeny) a jejich úkolem je pouze pravomoci členských států doplňovat.³⁶⁴ EU tedy „vymezuje a provádí společné politiky a činnosti a usiluje o dosažení vysokého stupně spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů ve snaze chránit své hodnoty, základní zájmy, svou bezpečnost, nezávislost a celistvost; upevňovat a podporovat demokracii, právní stát, lidská práva a zásady mezinárodního práva, zachovávat mír, předcházet konfliktům a posilovat mezinárodní bezpečnost v souladu s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů, jakož i v souladu se zásadami Helsinského závěrečného aktu a cíli Pařížské charty, včetně těch, které se týkají vnějších hranic.“³⁶⁵

Jinými slovy, vymezení pravomocí EU se i v oblasti SZBP řídí zásadou svěřeni pravomocí, přičemž výkon těchto pravomocí se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality. Podle zásady svěřeni pravomocí jedná EU pouze v mezích pravomocí svěřených jí ve smlouvách členskými státy pro dosažení cílů stanovených ve smlouvách. Pravomoci, které nejsou smlouvami EU svěřeny, náležejí členským státům.³⁶⁶ V této souvislosti je také třeba dodat, že EU dbá na dodržování soudržnosti mezi jednotlivými oblastmi své vnější politiky, kam nepochybně patří právě i úprava obchodování se zbraněmi.³⁶⁷

EU provádí SZBP prostřednictvím vymezení obecných směrů, jakož i přijímáním rozhodnutí vymezujících akce či postoje, které má EU zaujmout.³⁶⁸ Z oblasti obchodu se zbraněmi lze za příklad SZBP uvést výše uvedená restriktivní opatření či zejména společný postoj Rady 2008/944/SZBP, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu.

V případě civilních střelných zbraní, jejich součástí, hlavních dílů a střeliva bude dotčena oblast společné obchodní politiky EU, která se podle čl. 207 SFEU zakládá na jednotných zásadách, mimo jiné i pokud jde o vývoz. Do této oblasti, ve které má EU výlučnou pravomoc podle čl. 3 SFEU, spadají kupř. ustanovení článku 10 Protokolu OSN o střelných zbraních, jež se dotýkají pouze zbraních civilních a nikoliv zbraní určených

---

³⁶⁴ TICHÝ L., ARNOLD R., ZEMÁNEK J., KRÁL R., DUMBROVSKÝ T. *Evropské právo*, 4. vydání, C.H.Beck. 2011. Str. 786. In: WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 85.

³⁶⁵ Čl. 21 odst. 2 písm. a) až c) SEU.

³⁶⁶ Čl. 5 SEU - konsolidované znění v r. 2008.

³⁶⁷ WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Op. cit. Str. 85

³⁶⁸ Čl. 25 SEU.

pro vojenské účely. Příkladem předpisu v této oblasti může být nařízení č. 258/2012 ze dne 14.03.2012, kterým se provádí článek 10 Protokolu OSN o střelných zbraních, a které stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva.

Obchod se zbraněmi se rovněž dotýká tzv. volného pohybu zboží, z něhož primární právo EU stanoví výjimky. Otázka obchodu se zbraněmi je upravena zejména v (i) čl. 36 SFEU, který zakládá výjimky ze zákazu množstevního omezení vývozu a dovozu, jakož i veškerých opatření s rovnocenným účinkem, odůvodněné veřejným pořádkem či veřejnou bezpečností.

Za klíčový v této oblasti lze nicméně považovat (ii) čl. 346 SFEU,³⁶⁹ který vyvolává mnohé obtíže a který stanoví výjimku ze smluv.³⁷⁰ Podle tohoto článku může každý stát „učinít opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi,“ avšak pouze za předpokladu, že tato opatření nepříznivě neovlivní „podmínky hospodářské soutěže na vnitřním trhu s výrobky, které nejsou určeny výlučně k vojenským účelům.“ V této souvislosti lze připomenout rozhodnutí SDEU ze dne 08.04.2008, sp. zn. C-337/05, který k aplikaci citovaného článku konstatoval, že „ze znění uvedeného ustanovení vyplývá, že dotčené výrobky musí být určeny výlučně k vojenským účelům.“³⁷¹

Obchodování se zbraněmi požívá výjimku z pravidel jinak obvykle volného vnitřního trhu jen do té míry, do jaké ji členský stát považuje za nezbytnou k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti. Členské země EU mohou v nutné míře přijmout svým charakterem speciální právní úpravu v oblasti vyňaté z pravidel volného trhu právě na základě čl. 346. Taková výjimka z pravidel vždy musí konzistentně sledovat určitý oprávněný zájem a nesmí být více restriktivní, než je nutné k zajištění ochrany zejména vnitřní a vnější bezpečnosti v souvislosti s obchodem s materiálem bezpečnostně citlivým.³⁷²

---

³⁶⁹ Bývalý čl. 296 Smlouvy o ES.

³⁷⁰ Čl. 346 SFEU.

³⁷¹ Bod 47 rozsudku SDEU ze dne 08.04.2008, sp. zn. C-337/05, ve věci Komise vs. Italská republika. Srov. rozsudek ze dne 17.10.1995, sp. zn. C-83/94 - Leifer a další.

³⁷² POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Sněmovní tisk 408 - novela z. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. 7. období, 2013 – 2017. Důvodová zpráva. Str. 33. Srov. rozsudek SD EU ze dne 07.06.2012, sp. zn. C-615/10 ve věci Insinöörtoimisto InsTiimi Oy.

Uvedená přísnost vyplývá ze skutečnosti, že jakákoliv výjimka podle čl. 346 se dotýká samotné podstaty EU a představuje skutečnost závažnou z právního i politického hlediska. Z tohoto důvodu jsou vyjmenované podmínky pro uplatnění přísně restriktivní, tzn. výjimka má zůstat neuplatněna až do chvíle, kdy členské státy nemají jinou možnost jak chránit své bezpečnostní zájmy na národní úrovni.³⁷³ SDEU důsledně objasňoval, že jakákoliv výjimka z pravidel, jejímž účelem je zajistit účinnost práv svěřených primárním právem, musí mít přísný výklad,³⁷⁴ přičemž také potvrdil, že totéž platí i pro výjimky použitelné „*v situacích, v nichž může jít o veřejnou bezpečnost.*“³⁷⁵ Rozsah i podmínky uplatňování čl. 346 proto musí být vykládány restriktivním způsobem,³⁷⁶ neboť jak vyplývá z interpretačního sdělení, jediným záměrem, který opravňuje k takové výjimce, je ochrana nikoliv všeobecných, nýbrž pouze podstatných zájmů bezpečnosti členských států, což podtrhuje výjimečný charakter dané výjimky.³⁷⁷

Zejména čl. 346 čelí mnoho let kritice díky jeho široké interpretaci a zneužívání v rámci veřejných zakázek. Článek byl původně zamýšlen jako ochrana před vyzrazením citlivých informací s ohledem na ochranu podstatných zájmů bezpečnosti, které by v rámci standardního výběrového řízení mohly vyjít najevo. V průběhu let se nicméně čl. 346 SFEU stal spíše prostředkem, s jehož pomocí může stát legitimně ospravedlnit přidělení zakázky bez výběrového řízení vybranému hospodářskému subjektu.³⁷⁸ Výklad pojmu „*opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti*“ spjatého se zbrojní výrobou, se v rukou členských států proměnil v nástroj protekcionismu, kterým prostřednictvím čl. 346 došlo k upřednostňování domácích společností při zadávání zakázek,

---

³⁷³ BABKA, Tomáš, MYLKOVÁ, Petra. *Možnosti státu v přidělování zakázek strategického významu*. Parlamentní institut. Studie č. 5.312, květen 2011. Str. 7.

³⁷⁴ Rozsudek ze dne 4.10.1991, sp. zn. C-367/89 ve věci Richardt a Les Accessoires Scientifiques, bod 20; v oblasti zadávání veřejných zakázek zejména: rozsudek ze dne 03.05.1994, sp. zn. C-328/92 ve věci Komise v. Španělsko, bod 15; rozsudek ze dne 28.03.1995, sp. zn. C-324/93 ve věci Evans Medical a Macfarlan Smith, bod 48.

³⁷⁵ Ve věci Komise v. Španělsko SDEU rozhodl, že články, v nichž Smlouva stanoví takové výjimky (včetně článku 296 Smlouvy o ES) „*se vztahují na výjimečné a jasně definované případy. Tyto články vzhledem ke svému omezenému charakteru nedovolují širší výklad*“ (Rozsudek ze dne 16.09.1999, sp. zn. C-414/97 ve věci Komise v. Španělsko, bod 21; rozsudek ze dne 15.05.1986, sp. zn. C-222/84 ve věci Johnston, bod 26).

³⁷⁶ KOMISE [online]. *Interpretační sdělení o uplatňování článku 296 Smlouvy s ohledem na zadávání zakázek v oblasti obrany*. [cit. 02.04.2018].

³⁷⁷ Tamtéž.

³⁷⁸ KOLÍN, Vilém. *Hospodárný, efektivní a udržitelný rozvoj vojenských schopností ČR: zbožné přání nebo politická nutnost?*. *Obrana a strategie*. 2010. Str. 121-131.

nepokryté státní podpoře zbrojovek a celkového vyjmutí oblasti obrany z obecného regulačního rámce unijního práva.³⁷⁹

V ZOVM je výjimka vyplývající z čl. 346 promítnuta např. v tom, že se neuplatní volný pohyb služeb, jež je jinak obvyklý, a to s poukazem na (i) bezpečnostní zájmy ČR a EU jako celku, (ii) s ohledem na to, že zbraně nejsou volně obchodovatelné zboží – jedná se o zboží citlivé povahy (nabývání a prodej jsou omezeny a striktně regulovány vnitrostátním právem), a (iii) na skutečnost, že odstoupením od této regulace by stát popíral svoji regulační funkci. Veškeré „odchylky“ od jinak platných obecných zásad práva EU jsou podloženy bezpečnostními riziky – ostatně tato rizika jsou explicitně uvedeným důvodem, kdy členský stát může mít odchylnou právní úpravu. V naznačeném směru i ostatní státy EU mají zachovány výjimky z volného pohybu služeb, jež jsou bezpečnostně podmíněny (např. povolovací režimy transferů v rámci EU).³⁸⁰ Lze doplnit, že v ČR byla přichystána novela ZOVM, která plánovala v ZOVM zakotvit přímý odkaz na čl. 346 SFEU.³⁸¹

Shrňme-li výše uvedené, ve vztahu k vnitro-unijnímu pohybu zbraní, primární právo EU připouští limitaci obchodu se zbraněmi pouze z důvodu veřejného pořádku, resp. veřejné bezpečnosti a také z důvodu podstatných zájmů bezpečnosti³⁸² spjatých s vojenským materiálem. Právní úprava hovoří toliko o zbraních vojenských, které mají význam k obraně jednotlivých států a nikoliv již o zbraních nevojenského charakteru. Při jednotlivých transakcích zbraní vojenského či nevojenského charakteru na unijní úrovni proto zůstává klíčové důsledně rozlišovat, zda se jedná o pohyb vně (*extra*) EU či v rámci (*intra*) EU.

---

³⁷⁹ ŠVESTKA, Jaroslav. *Výzbrojní politika ozbrojených sil České republiky*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Fakulta sociálních studií v ZEC, Ivan. *Unijní a česká právní regulace dovozu a vývozu zbraní*. Brno, 2015. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Právnická fakulta.

³⁸⁰ POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Sněmovní tisk 408 - novela z. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. 7. období, 2013 – 2017. Důvodová zpráva. Str. 34.

³⁸¹ Srov. § 1, poznámka pod čarou ZOVM.

³⁸² K výkladu pojmu srov. Komise [online]. *Interpretační sdělení o uplatňování článku 296 Smlouvy s ohledem na zadávání zakázek v oblasti obrany*. Op. cit.

4.2 Sekundární právo

4.2.1 Společný postoj 2008/944/SZBP

Významným normativním aktem v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi je na unijní úrovni tzv. Společný postoj Rady 2008/944/SZBP, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu (dále jen „Společný postoj“). Jak vyplývá z jeho názvu, akcentuje tento užší zaměření na vojenský materiál při ponechání zbraní civilního charakteru stranou. Bližší vymezení vojenských technologií či vojenského materiálu nicméně Společný postoj neupravuje, neboť se odkazuje na tzv. *Společný vojenský seznam EU*, o kterém bude pojednáno dále.

Společný postoj, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu, je prvním z aktů nové fáze zbrojní politiky EU. Předchůdcem Společného postoje byl tzv. Kodex chování EU o vývozu zbraní, který byl vyhodnocen jako nedostatečný, zejména z důvodu nezávaznosti,³⁸³ ale také z důvodu neexistence sankcí v případě nedodržení, nejednotné metodologie či vlažného přístupu států k požadavku podávání každoročních zpráv v oblasti exportu zbraní.³⁸⁴

Cílem Společného postoje je stanovit vysoké standardy, které budou členskými státy považovány za minimální při posuzování povolení obchodů s vojenským materiálem, tj. zbožím zahrnutého do *Společného vojenského seznamu EU*. Společný postoj má zabránit vývozu vojenského materiálu, který by mohl být zneužit pro mezinárodní agresi, vnitřní represi nebo by takový vývoz znamenal ohrožení regionální stability.³⁸⁵ Za účelem dosažení

---

³⁸³ Dřívější nezávaznost Etického kodexu byla nahrazena závazností Společného postoje, neboť podle čl. 28 odst. 2 a následně čl. 29 SEU, jsou členské státy povinny zajistit, aby jejich vnitrostátní politiky byly v souladu s postojem EU. Závaznost Společného postoje vyplývá především ze zásad, na základě kterých je EU založena, přičemž k uvedenému závěru lze dojít mj. s ohledem na čl. 24 odst. 3, podle kterého členské státy aktivně a bezvýhradně podporují zahraniční a bezpečnostní politiku EU v duchu loajality a vzájemné solidarity, přičemž respektují činnost EU v této oblasti. V současné době již byl institut společného postoje jako aktu EU v souvislosti s přijetím Lisabonské smlouvy nahrazen, jak vyplývá z čl. 25 SEU, přijímáním rozhodnutí vymežující (i) akce, které má EU provést nebo (ii) postoje, které má EU zaujmout.

³⁸⁴ BAUER, Sibylle, BROMLEY, Mark. *The European Union Code of Conduct on Arms Exports: Improving the Annual Report*. SIPRI Policy Paper [online]. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), 2004, no. 8, s. 7 [cit. 02.05.2018] v ZEC, Ivan. Op. cit. Str. 26.

³⁸⁵ Odst. 3 a 4 Společného postoje 2008/944/SZBP.

stanovených cílů obsahuje Společný postoj osm kritérií, podle kterých je vyhodnocena, resp. by měla být, jednotlivá obchodní transakce. Konkrétně se jedná o následující:

- (i) *Dodržování mezinárodních povinností a závazků členských států, zejména sankcí přijatých Radou bezpečnosti OSN nebo EU, dohod o nešíření a jiných tématech, jakož i dalších mezinárodních závazků.*³⁸⁶
- (ii) *Dodržování lidských práv v zemi konečného určení a dodržování mezinárodního humanitárního práva touto zemí.*
- (iii) *Vnitřní situace v zemi konečného určení jako výsledek napětí nebo ozbrojených konfliktů.*
- (iv) *Zachování regionálního míru, bezpečnosti a stability.*
- (v) *Národní bezpečnost členských států a území, za které členské státy ve vnějších vztazích odpovídají, jakož i bezpečnost spřátelených a spojeneckých zemí.*
- (vi) *Chování kupující země vůči mezinárodnímu společenství, zejména pokud jde o její přístup k terorismu, povahu jejích spojeneckých závazků a dodržování mezinárodního práva.*
- (vii) *Existence rizika, že vojenské technologie nebo vojenský materiál budou v kupující zemi dodány jinému než deklarovanému odběrateli nebo znovu vyvezeny za nežádoucích podmínek.*
- (viii) *Slučitelnost vývozu vojenských technologií nebo vojenský materiál s technickou a hospodářskou kapacitou přijímající země, přičemž je žádoucí, aby státy své legitimní potřeby v oblasti bezpečnosti a obrany naplňovaly s co nejmenším využitím lidských a hospodářských zdrojů pro potřeby zbrojení.*³⁸⁷

Navzdory povinnosti členských států zajistit soulad vnitrostátních politik se Společným postojem nebyl nedostatek závaznosti Kodexu napraven v dostatečné míře. Deklarovaná

---

³⁸⁶ Konkrétně se tedy jedná o zbrojní embarga, závazky ze smluv Smlouvy o nešíření jaderných zbraní, Úmluvy o zákazu biologických a toxických zbraní a Úmluvy o zákazu chemických zbraní, závazek nevyvážet žádný druh protipěchotních min či závazky v rámci kontrolních režimů (AG, NSG, ZC, MTCR, HCOC, WA)

³⁸⁷ Čl. 2 Společného postoje 2008/944/SZBP.

výhradní svrchovanost států při rozhodování v otázkách obrany při nastavení SZBP EU limituje přijímaná rozhodnutí v této oblasti, a tím i společné postoje tak, že tyto akty slouží primárně jako obecný, základní rámec, na jehož základě se členské státy samy rozhodují, jakým způsobem budou naplňovat povinnosti vyplývající z konkrétních aktů.

Ve výsledku proto Společný postoj, obdobně jako Kodex chování EU při vývozu zbraní, pouze stanovuje obecný rámcový cíl, ke kterému státy v praxi směřují každý vlastní cestou. O tomto déletrvajícím nedostatku byla informována i Rada EU, která ve své pravidelné zprávě³⁸⁸ na začátku roku 2015 stanovila své Pracovní skupině o konvenčních zbraních (COARM) cíl nadále sblížovat snahy jednotlivých států při naplňování cílů Společného postoje a zajistit přijetí odpovídající legislativy těmi státy, které tak doposud nečinily.³⁸⁹

Z úpravy Společného postoje vyplývá, že kritéria regulující mezinárodní obchod s vojenským materiálem s třetími zeměmi jsou koncipovány spíše široce a neurčitě, přičemž důraz je kladen na uvážení povolovacích orgánů jednotlivých členských států. Za tímto účelem byla vydána tzv. *Uživatelská příručka ke Společnému postoji pro vývoz zbraní* (dále jen „Příručka“),³⁹⁰ která má pomoci členským státům při uplatňování Společného postoje. Příručka Společný postoj nijak nenahrazuje, nýbrž pokyny pro výklad jeho kritérií a pro provádění jeho operativních ustanovení shrnuje.³⁹¹

Obdobně jako v případě Nařízení č. 258/2012 je i v případě Společného postoje akcentována spolupráce členských států, které se navzájem informují o podrobnostech žádostí o udělení vývozní licence, jež byly v souladu s kritérii Společného postoje zamítnuty, spolu s vysvětlením, proč byla daná licence zamítnuta. Státy také mají povinnost před udělením

---

³⁸⁸ Sixteenth Annual Report according to article 8(2) of Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing control of exports of military technology and equipment.

³⁸⁹ ZEC, Ivan. Op. cit. Str. 28.

³⁹⁰ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION [online]. *User's Guide to Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment*. 2009 [cit. 31.03.2018]; pro obsolentnost webových stránek MZV srov. RADA EU [online]. *Uživatelská příručka ke Kodexu chování Evropské unie pro vývoz zbraní*. 2008 [cit. 31.03.2018].

³⁹¹ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION [online]. *User's Guide to Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment*. 2009 [cit. 31.03.2018]. Op. cit. Str. 2.

licence, která byla jiným státem pro identickou transakci zamítnuta, konzultovat situaci s těmito státy.³⁹²

Shrneme-li nejdůležitější body Společného postoje, je postoj použitelný v případech vývozu vojenského materiálu do třetích států, a to při zohlednění osmi zde uvedených kritérií, jež by příslušné orgány před vydáním povolení měly pečlivě zvážit.

4.2.2 Směrnice 2009/43/ES

4.2.2.1 Zaměření

Významným unijním přepisem v oblasti obchodu se zbraněmi je směrnice č. 2009/43/ES, o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely uvnitř Společenství (dále jen „Směrnice 2009/43/ES“). Jak vyplývá z názvu směrnice, orientuje se tato na vojenský materiál, přičemž na unijní úrovni se hovoří toliko o *Produktech pro obranné účely (defence-related product)*.

Produktem pro obranné účely se podle čl. 3 rozumí kterýkoliv produkt uvedený v příloze směrnice nazvaný *Seznam produktů pro obranné účely*, přičemž podle čl. 13 má být *Seznam produktů pro obranné účely* plně v souladu s tzv. *Společným vojenským seznamem EU*, který byl přijat Radou dne 13.06.2000 a na který odkazuje výše uvedený Společný postoj Rady 2008/944/SZBP. K vymezení vojenského materiálu na unijní úrovni důvodová zpráva k vyhlášce č. 85/2014 Sb. doplňuje, že *právní úpravy regulace a kontroly zahraničního obchodu s vojenským materiálem v členských zemích EU mají shodné východisko. Tím je podrobení vojenského materiálu licenčnímu režimu. Přitom členské země vycházejí ze společného seznamu vojenského materiálu EU, a to buď přímo, nebo položky v něm uvedené pokrývají vlastním seznamem.*³⁹³ Lze rovněž uvést, že směrnice by se neměla vztahovat na produkty pro obranné účely, které jsou přes území EU pouze přepravovány.³⁹⁴

---

³⁹² Čl. 4 odst. 1 Společného postoje.

³⁹³ Důvodová zpráva k vyhlášce č. 85/2014 Sb.

³⁹⁴ Tedy na produkty, kterým nebylo přiděleno jiné celně schválené určení než režim vnějšího tranzitu nebo které jsou pouze umístěny do svobodného celního pásma nebo svobodného celního skladu, kde o nich nemusí být veden záznam ve schválené skladové evidenci (Bod 9 preambule Směrnice 2009/43/ES).

4.2.2.2 *Obsah*

Cílem Směrnice 2009/43/ES je zjednodušit pravidla a postupy pro transfer produktů pro obranné účely – vojenského materiálu uvnitř EU, aby bylo zajištěno řádné fungování vnitřního trhu. Před přijetím této směrnice obsahovaly právní předpisy členských států upravující transfer produktů pro obranné účely uvnitř EU rozdíly, které mnohdy bránily³⁹⁵ pohybu produktů, čímž docházelo k narušování hospodářské soutěže na vnitřním trhu. Výsledkem naznačeného stavu bylo znesnadnění inovace, průmyslové spolupráce a konkurenceschopnosti obranného průmyslu v EU.

Důsledné provedení Směrnice 2009/43/ES si proto klade za cíl odstranit překážky obchodu s produkty pro obranné účely, podporovat společné projekty výroby, zvyšovat konkurenceschopnost společností v oblasti obranného průmyslu v EU a přispívat ke konsolidování vnitřního trhu EU. V důsledku uvedeného by integrátoři systémů v oblasti obrany měli být schopni otevřít dodavatelské řetězce za předvídatelnějších podmínek, zvyšovat úspory z rozsahu a optimalizovat výrobní řetězec produktů pro obranné účely. Zavedená pravidla rovněž mají ambici umožnit malým a středním podnikům v tomto průmyslovém odvětví, aby se začlenily do dodavatelského řetězce v dalších členských státech, čímž má být posílena průmyslová a technologická obranná základna EU.

Sekundárním cílem je snížení správní zátěže hospodářských subjektů a správních orgánů členských států, přičemž v minulosti již podobné pokusy o zjednodušení byly úspěšné. Příkladem může být Francie, která v roce 2002 zavedla možnost souhrnných licencí na základě katalogu zúčastněných společností (zvláště zaměřeného na malé a střední podniky). Výsledkem bylo, že prvních 35 vydaných licencí nahradilo 1.250 individuálních licencí, což představuje výrazné snížení správních formalit.³⁹⁶

Na podobných premisách je založena i Směrnice 2009/43/ES, která zavedla několik institutů, které v dnešní době zásadně ovlivňují podnikatelské aktivity ve zkoumané oblasti. Jedná se zejména o tzv. obecné, souhrnné a individuální licence k transferu. Než byla citovaná

---

³⁹⁵ Resp. mohly bránit pohybu produktů pro obranné účely a mohly představovat narušení hospodářské soutěže (Bod 3 preambule Směrnice 2009/43/ES).

³⁹⁶ EUROPEAN COMMISSION [online]. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Transposition of Directive 2009/43/EC simplifying terms and conditions for transfer of defence-related products within the EU* [cit. 02.04.2018].

směrnice přijata, bylo nejběžnějším správním nástrojem ve většině členských států udělování individuálních licencí, které se vyžadovaly před každým transferem, s čímž souvisely příslušné postupy a náklady.

Obecné licence k transferu opravňují dodavatele usazené v členském státě, aby uskutečňovali transfery produktů pro obranné účely, jež jsou upřesněny v licenci, kategoriím příjemců nacházejícím se v jiném členském státě.³⁹⁷ Tyto kategorie příjemců zahrnují certifikované podniky, ozbrojené síly členského státu nebo veřejného zadavatele v oblasti obrany, který provádí nákupy výlučně využívané ozbrojenými silami členského státu. Dodavatelé musí splňovat podmínky, které souvisí s obecnou licencí, nebo musí požádat o souhrnnou či individuální licenci. Obecná licence k transferu je zveřejněna a není nutné podávat individuální žádost pro transfer. Dodavatelé, kteří splňují příslušné podmínky, mohou tedy uskutečňovat transfery produktů v této fázi bez dalších formalit, přičemž členské státy provádějí následnou kontrolu transferů.

Souhrnná licence k transferu je předchozí povolení udělené vnitrostátním orgánem členského státu individuálnímu dodavateli na jeho žádost pro transfer specifikovaných produktů, bez omezení množství specifikovaným příjemcům; uděluje se na dobu tří let, která může být obnovena.³⁹⁸ Zjednodušení, které tento typ licence nabízí, spočívá v tom, že souhrnné licence k transferu se nevztahují pouze na jedinou zásilku, ale mohou být použity pro několik transferů v průběhu delší doby. Tyto licence mohou být velmi užitečné v případě běžných zásilek pro stálé zákazníky nebo pro malé a střední podniky. Takové licence jsou vhodné pro dlouhodobé a pravidelné dodávky vojenského materiálu. „Její využití tak může směřovat např. k dodávkám některých služeb (např. výcviková a školicí činnost), případně dodávkám náhradních dílů.“³⁹⁹

Individuální licence k transferu jsou povolení udělována vnitrostátním orgánem členského státu individuálnímu dodavateli pro jeden konkrétní transfer a upřesněné množství produktů. Tyto licence by se měly používat výhradně v případech stanovených v čl. 7 Směrnice 2009/43/ES, tj. v případě, kdy se jedná o jeden transfer, je-li to nezbytné pro ochranu

---

³⁹⁷ Čl. 5 Směrnice.

³⁹⁸ Čl. 6 Směrnice.

³⁹⁹ MAZÚCH, Tomáš. *Mezinárodní obchod s vojenským materiálem z pohledu českého práva*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Str. 18.

podstatných bezpečnostních zájmů členského státu nebo z důvodu veřejného pořádku nebo pokud je to nezbytné k dodržení mezinárodních povinností a závazků členských států. Individuální licence k transferu mohou být použity rovněž v případě, že členský stát má závažné důvody domnívat se, že dodavatel nebude schopen dodržet všechny podmínky nutné pro udělení souhrnné licence. Kritéria pro udělení individuální licence k transferu jsou tedy spíše restriktivní. Individuální licence k transferu by měly být udělovány pouze u omezeného počtu případů. V budoucnu by se na většinu transferů uvnitř EU měly vztahovat právě obecné a souhrnné licence, přičemž individuální licence by se udělovaly pouze u nejcitlivějších transferů.

Jedním z klíčových prvků Směrnice je tzv. certifikace přijímajících podniků, která zavádí nový přístup v systému kontroly transferů produktů pro obranné účely. Cílem certifikace příjemců je potvrdit jejich spolehlivost a kredibilitu, pokud jde o získávání produktů pro obranné účely na základě obecných licencí k transferu zveřejněných v jiném členském státě. Jde o opatření zaměřené na budování důvěry a nástroj sloužící ke zkvalitnění následných kontrol. Certifikace je zaměřena na snížení rizika nelegálních transferů a zlepšení sledovatelnosti produktů pro obranné účely, které jsou přepravovány na základě obecné licence k transferu.⁴⁰⁰

Směrnice v čl. 11 dále modifikuje celní řízení, kdy opravňuje členský stát pozastavit vývoz vojenského materiálu až na dobu třiceti (30) dnů, resp. v případě nutnosti může stát úplně zabránit vývozu vojenského materiálu z EU uskutečňovanému přes jeho území, a to z důvodů (i) nezohlednění všech informací v rámci udělení licence či (ii) podstatné změny okolností.

V neposlední řadě Směrnice 2009/43/ES upravuje informační povinnost mezi členskými státy,⁴⁰¹ která je však upravena velmi obecně. Právě v této oblasti existuje potenciál pro zefektivnění kontroly pohybu vojenského materiálu. V úvahu tak přichází např. *centrální evropský systém*, který by shromažďoval informace o zbrojních podnikatelích s vojenským materiálem a jednotlivých transferech. Ze získaných dat by následně šlo analyzovat rizikovost konečných uživatelů, tranzitních a cílových zemí či hodnotit ekonomické chování zbrojních

---

⁴⁰⁰ EUROPEAN COMMISSION [online]. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Transposition of Directive 2009/43/EC simplifying terms and conditions for transfer of defence-related products within the EU*, Op. cit.

⁴⁰¹ Čl. 12 Směrnice.

podnikatelů *intra* EU.⁴⁰² Získaná data by posloužila pro optimalizaci a evaluaci zbrojních přeshraničních pohybů v rámci EU.

Shrme-li obsah Směrnice 2009/43/ES, upravuje tato transfery, tj. převozy nebo pohyby produktů pro obranné účely od dodavatele k příjemci v jiném členském státě.⁴⁰³ Za účelem podpory vnitřního trhu a odstranění překážek volného pohybu zboží Směrnice 2009/43/ES usnadňuje pohyby vojenského materiálu v rámci EU, přičemž rozdílným výkladem jejího znění je způsobilá také ovlivňovat vývoz vojenského materiálu do třetích zemí.⁴⁰⁴

4.2.3 Nařízení 258/2012

4.2.3.1 Zaměření

Významným unijním předpisem v oblasti mezinárodního obchodu s civilními zbraněmi je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14.03.2012, kterým se provádí článek 10 protokolu OSN proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva (dále jen „Nařízení 258/2012“). Uvedené nařízení se v návaznosti na citovaný čl. 10 Protokolu OSN o střelných zbraních⁴⁰⁵ vztahuje toliko na civilní střelné zbraně,⁴⁰⁶ neboť jak vyplývá z čl. 3 odst. 1 písm. b) a c), není toto aplikovatelné na střelné zbraně určené speciálně pro vojenské použití či jsou-li určeny pro ozbrojené síly, policii nebo orgány veřejné správy členských států EU.⁴⁰⁷

Pro účely nařízení se za střelnou zbraň považuje *„jakákoli ruční zbraň s hlavní, která vystřeluje nebo je konstruována či může být upravena tak, aby vystřelovala jednotnou, hromadnou nebo plynovou střelu (obecně projektil) působením okamžitého uvolnění chemické energie.“*⁴⁰⁸ Nařízení stanoví vyvratitelnou domněnku, podle které se má za to, že zbraň lze

---

⁴⁰² DVOŘÁK, Ondřej. *Mezinárodní obchod se zbraněmi de lege lata a de lege ferenda*. Masarykova Univerzita v Brně. Právnická fakulta. 2014. Diplomová práce. Str. 28.

⁴⁰³ Čl. 3 odst. 2 Směrnice 2009/43/ES.

⁴⁰⁴ Viz kap. 6.2.7 – Tranzitní licence MATOCHA, Jakub. *Právní limity přeshraničního pohybu vojenského materiálu*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2015. Diplomová práce.

⁴⁰⁵ Viz kap. 3.2.

⁴⁰⁶ Hovoří-li se o střelných zbraních, zahrnují tyto i jejich součástí, hlavní části a střelivo.

⁴⁰⁷ Čl. 3 odst. 1 písm. b), c) Nařízení 258/2012.

⁴⁰⁸ Čl. 2 odst. 1 Nařízení 258/2012.

uschopnit ke střelbě projektilem působením okamžitého uvolnění chemické energie, jestliže (i) má vzhled střelné zbraně a (ii) v důsledku své konstrukce nebo materiálu, z něhož je vyrobena, může být uschopněna ke střelbě.⁴⁰⁹ Kromě materiální podmínky musí být splněna i podmínka formální, tj. střelná zbraň je uvedena v příloze I Nařízení 258/2012, přičemž lze poznamenat, že zbraně uvedené v příloze I svoji charakteristikou odpovídají kategorií SAWL.

Obecně lze konstatovat, že Nařízení 258/2012 stanoví obecné požadavky na efektivní a spolehlivý systém vývozního a dovozního povolení řízení pro převod střelných zbraní. Nařízení je závazné a přímo použitelné v celém svém rozsahu ve všech členských státech s tím, že některé jeho články byly implementovány do zákona č. 228/2005 Sb. a do jeho prováděcího předpisu – nařízení vlády č. 282/2013 Sb.⁴¹⁰

Význam nařízení spočívá v tom, že se prostřednictvím vývozních povolení a opatření zaměřuje na vývoz střelných zbraní,⁴¹¹ které člení do 15 kategorií, z celního území EU do třetích zemí nebo přes jejich území. Obdobně jako Protokol OSN o palných zbraních se nicméně nevztahuje na mezistátní transakce a týká se toliko zbraní střelných nevojenského charakteru.

4.2.3.2 Obsah

Nařízení zavádí pro vývoz civilních střelných zbraní, vývozní povolení, jež udělí příslušné orgány členského státu, ve kterém je vývozce usazen. Důraz je kladen na citovanou transparentnost a sdílení informací, v důsledku čehož členský stát před vydáním vývozního povolení pro střelné zbraně ověří, zda (i) dovážející třetí země povolila příslušný dovoz a (ii) třetí země tranzitu před zahájením přepravy oznámily, že nemají proti tranzitu námitky. Uvedená povinnost se nicméně nevztahuje mj. na přepravu námořní nebo vzdušnou cestou a přes přístavy či letiště třetích zemí za předpokladu, že nedojde k překládce nebo změně

---

⁴⁰⁹ Tamtéž.

⁴¹⁰ Nařízení vlády č. 282/2013 Sb., o stanovení seznamu stanovených výrobků, podmínek, za nichž lze uskutečnit jejich dovoz nebo přepravu, o stanovení některých podmínek pro určené výrobky, za nichž lze uskutečnit jejich vývoz, a o stanovení náležitostí a vzorů žádostí o udělení povolení a povolení k vývozu.

⁴¹¹ Nařízení se také nevztahuje na střelné zbraně plně automatického typu, sběratele a subjekty se zaměřením na kulturní a historické stránky střelných zbraní, starožitné střelné zbraně a jejich repliky a znehodnocené střelné zbraně.

dopravního prostředku.⁴¹² V této souvislosti má vývozce povinnost poskytnout příslušnému orgánu členského státu, odpovědnému za vydávání vývozního povolení, potřebné doklady, které prokazují, že dovážející třetí země povolila dovoz, a že třetí země tranzitu neměla proti tranzitu námitky.

Jelikož nařízení provádí čl. 10 Protokolu OSN o palných zbraních, obsahuje i obdobné požadavky týkající se obsahu povolení,⁴¹³ které musí obsahovat (i) datum vydání a skončení platnosti, (ii) místo vydání, (iii) země vývozu a dovozu či třetí země tranzitu, (iv) příjemce, resp. konečného příjemce, je-li znám při zahájení přepravy a (v) informace umožňující identifikaci a množství střelných zbraní.⁴¹⁴

Nad rámec Protokolu o palných zbraních Nařízení 258/2012 rozlišuje tři možné typy povolení k vývozu. Konkrétně se jedná o:

- (i) jednorázové povolení jednomu konkrétnímu vývozci pro jednotlivou přepravu jedné nebo více střelných zbraní jednomu určitému konečnému příjemci nebo deklarovanému příjemci ve třetí zemi;
- (ii) vícenásobné povolení jednomu konkrétnímu vývozci pro vícenásobnou přepravu jedné nebo více střelných zbraní jednomu určitému konečnému příjemci nebo deklarovanému příjemci ve třetí zemi; nebo
- (iii) souhrnné povolení jednomu konkrétnímu vývozci pro vícenásobnou přepravu jedné nebo více střelných zbraní několika určitým konečným příjemcům nebo deklarovaným příjemcům v jedné či více třetích zemích.⁴¹⁵

Státy při rozhodování o udělení vývozního povolení zohlední všechna významná hlediska zahrnující jak závazky a povinnosti vyplývající z příslušných mezinárodních úmluv,⁴¹⁶ tak hlediska národní zahraniční a bezpečnostní politiky.⁴¹⁷ Zejména je potřeba zohlednit hlediska

---

⁴¹² Čl. 7 odst. 1 písm. a) a b) nařízení 258/2012.

⁴¹³ Může se jednat o vývozní povolení a dovozní licence nebo dovozní povolení vydané dovážející třetí zemí a další průvodní doklady.

⁴¹⁴ Čl. 8 nařízení 258/2012.

⁴¹⁵ Čl. 2 odst. 14 nařízení 258/2012.

⁴¹⁶ Při rozhodování dodržují členské státy své závazky, pokud jde o sankce uložené na základě rozhodnutí přijatých Radou nebo na základě rozhodnutí OBSE nebo na základě závazné rezoluce RB OSN, zejména pokud jde o zbrojní embarga.

⁴¹⁷ Včetně těch, na která se vztahuje společný postoj 2008/944/SZBP.

týkající se zamýšleného konečného použití, příjemce, určeného konečného příjemce a případného nebezpečí zneužití. Za velmi užitečný považují koncept minimální obezřetnosti, kdy členské státy při žádosti o vývozní povolení zohlední např. i to, zda vývozce používá přiměřené a vhodné prostředky a postupy pro zajištění souladu s ustanoveními a cíli nařízení a s podmínkami povolení.⁴¹⁸

Za efektivní nástroj kontroly vývozu rovněž považují šetření příslušného orgánu k dané transakci. Nařízení 258/2012 stanoví, že dříve, než je vývozní povolení uděleno, zohlední příslušné orgány všechna zamítavá rozhodnutí podle tohoto nařízení, jež jim byla oznámena, aby se ujistily, zda udělení povolení nebylo zamítnuto příslušnými orgány jiného členského státu/států v podstatě pro totožnou transakci, tj. pokud jde o zboží mající stejné parametry nebo technické vlastnosti a pro stejného dovozce nebo příjemce.⁴¹⁹

Významnou roli v povolovacím režimu hraje právě zmiňovaná transparentnost a sdílení informací. Členské státy mají v této souvislosti možnost, v případě podezření, požádat dovážející třetí zemi o potvrzení přijetí odeslané zásilky střelných zbraní. V této souvislosti má příslušný orgán možnost se rozhodnout, zda se obrátí na vývozce nebo se přímo spojí s dovážející třetí zemí. V případech dovozu musí obdobně i členské státy na žádost vyvážející třetí země, která je v době vývozu stranou protokolu OSN o střelných zbraních, potvrdit přijetí odeslané zásilky střelných zbraní.⁴²⁰ Nařízení umožňuje povolení zamítnout, zrušit, pozastavit, změnit či odvolat.

Shrneme-li nejdůležitější body nařízení, je toto použitelné v případech vývozu civilních střelných zbraní do třetích států, neboť stanovuje povinnost fyzické osobě nebo právnické osobě usazené v České republice žádat o udělení povolení k vývozu. Žadatel má povinnost předložit potřebné doklady prokazující, že dovážející třetí země povolila příslušný dovoz střelných zbraní a že země tranzitu neměly proti tranzitu námitek.⁴²¹ Zakotvena je také spolupráce a sdílení informací mezi jednotlivými státy a orgány.

---

⁴¹⁸ Čl. 10 odst. 2 nařízení 258/2012.

⁴¹⁹ Čl. 11 odst. 3 nařízení 258/2012.

⁴²⁰ Čl. 13 nařízení 258/2012.

⁴²¹ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 7.

4.2.4 Směrnice 91/477/EHS

4.2.4.1 Terminologie

Další z řady významných předpisů týkající se oběhu civilních střelných zbraní v EU je směrnice 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní (dále jen „Směrnice 91/477/EHS“).⁴²² Hned na úvod je potřeba z terminologického pohledu blíže rozvést, že Směrnice 91/477/EHS se vztahuje na *zbraně palné*, kterými se rozumí jakákoli ruční zbraň s hlavní, která vystřeluje nebo je konstruována či může být přeměněna tak, aby vystřelovala hromadnou nebo jednotnou střelu nebo jiný projektil působením okamžitého uvolnění chemické energie.⁴²³ Pro účely směrnice se má za to, že zbraň lze uschopnit ke střelbě projektilem působením okamžitého uvolnění chemické energie, jestliže (i) má vzhled palné zbraně a (ii) v důsledku své konstrukce nebo materiálu, z něhož je vyrobena, může být uschopněna ke střelbě.⁴²⁴

Obdobná obecná definice zbraní je obsažena také v Nařízení 258/2012, přičemž v této souvislosti lze upozornit na rozmanitost terminologie pojmů palných, resp. střelných zbraní. Ačkoliv jsou definice použité v Nařízení 258/2012 a Směrnici 91/477/EHS téměř identické, zabývá se Nařízením 258/2012 zbraněmi *střelnými*, zatímco Směrnice 91/477/EHS zbraněmi *palnými*. Uvedené zaměňování pojmů zbraní střelných/palných se tedy kromě úrovně mezinárodní projevuje taktéž na úrovni unijní, přičemž v případě Směrnice 91/477/EHS se jedná o důsledek legislativní činnosti. Při nahlédnutí do původní verze Směrnice 91/477/EHS lze shledat, že tato historicky pracovala také s pojmem zbraní *střelných*, neboť prvotní verze směrnice v čl. 1 uváděla, že „*pro účely této směrnice se "zbraněmi" a "střelnými zbraněmi" rozumějí předměty definované v příloze I. Střelné zbraně jsou roztrženy a definovány v bodu II přílohy.*“⁴²⁵ Ke změně terminologie došlo v souvislosti s „novelizací“⁴²⁶ Směrnice 91/477/EHS, když bylo mj. reagováno na přistoupení ES k Protokolu OSN o palných zbraních. Zajímavostí je, že ke změně pojmosloví nedošlo „novelizační“ směrnici přímo v roce 2008, nýbrž až její opravou v roce 2016, kdy byla „*v celém znění směrnice slova*

⁴²² Směrnice Rady 91/477/EHS ze dne 18. června 1991 o kontrole nabývání a držení zbraní.

⁴²³ Není-li z této definice vyloučena z některého z důvodů uvedených v části III přílohy I Směrnice 2017/853.

⁴²⁴ Čl. 1 bod 1 odst. 1 Směrnice č. 2017/853.

⁴²⁵ Původní znění Směrnice 91/477/EHS.

⁴²⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/51/ES ze dne 21.05.2008, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní.

„střelná zbraň“ ve všech mluvnických tvarech nahrazena slovy „palná zbraň“ v odpovídajícím mluvnickém tvaru.“⁴²⁷

Podle Směrnice 91/477/EHS jsou palné zbraně zařazeny do jednotlivých kategorií podle části II přílohy I, která rozlišuje 4 kategorie zbraní: (i) Kategorie A – Zakázané palné zbraně, (ii) Kategorie B – Palné zbraně podléhající povolení, (iii) Kategorie C – Palné zbraně podléhající ohlášení a (iv) Kategorie D – Jiné palné zbraně.

4.2.4.2 Obsah

Směrnice 91/477/EHS stanovuje určité minimální podmínky pro oběh civilních střelných zbraní v EU, neboť upravuje jejich nabývání a držení, jakož i obchodování s nimi v rámci EU. Směrnice stanoví společné minimální normy, které členské státy musí provést ve svých vnitrostátních zákonech o zbraních, a *„usiluje o vyvážení cílů vnitřního trhu (tj. přeshraničního pohybu střelných zbraní) a cílů bezpečnostní politiky (tj. vysoké úrovně bezpečnosti a ochrany proti trestné činnosti a nedovolenému obchodování) v rámci EU.“⁴²⁸*

Směrnice 91/477/EHS byla původně doprovodným opatřením k dotvoření vnitřního trhu, přičemž zrušení kontrol držení zbraní na hranicích uvnitř EU vedlo k tomu, že bylo nutné přijmout účinná pravidla umožňující provádění kontrol v členských státech. Za tímto účelem směrnice obsahuje pravidla pro nabývání a držení střelných zbraní a pro převody (a přepravy) střelných zbraní mezi členskými státy, avšak zároveň ponechává jednotlivým státům možnost přijmout přísnější pravidla. Směrnice 91/477/EHS si klade za cíl zajištění řádného fungování vnitřního trhu a vysoké úrovně bezpečnosti v EU.

S ohledem na působnost Směrnice 91/477/EHS je nutné rovněž upřesnit, že se nevztahuje na nabývání nebo držení palných zbraní ozbrojenými silami, policií nebo orgány veřejné moci, jakož ani na *„transfery, které upravuje směrnice Evropského parlamentu a Rady*

---

⁴²⁷ Oprava směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/51/ES ze dne 21.05.2008, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní (Úřední věstník Evropské unie. 20.09.2016. L 254/32).

⁴²⁸ Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu ze dne 18.11.2015 - Hodnocení REFIT směrnice Rady 91/477/ES ze dne 18.06.1991 ve znění směrnice 2008/51/ES ze dne 21.05.2008 o kontrole nabývání a držení zbraní.

2009/43/ES.⁴²⁹ Jak doplňuje Analýza legislativního řešení dopadů revidované směrnice o zbraních, čl. 2 směrnice „*se vztahuje evidentně pouze k samotným transferům, nikoli k (fyzickému) nakládání se zbraněmi a střelivem na území členského státu, neboť tyto aspekty směrnice 2009/43/ES neupravuje. Na úrovni vnitrostátního práva je naopak nezbytné zajistit důslednou návaznost právních úprav navazujících na obě směrnice (tj. zákona o zbraních a zákona o zahraničním obchodu s vojenským materiálem).*“⁴³⁰

Směrnice 91/477/EHS upravuje několik oblastí, přičemž konkrétně se jedná o: (i) označování a sledovatelnost zbraní,⁴³¹ (ii) znehodnocování a (iii) evropský zbrojní pas,⁴³² na jehož základě mohou lovci se střelnými zbraněmi kategorií C a D, a sportovní střelci se střelnými zbraněmi kategorií B, C a D, cestovat do jiného členského státu bez předchozího povolení cílového členského státu. Za nejdůležitější oblast úpravy lze nicméně považovat (iv) nabývání a držení palných zbraní, jakož i (v) pohyb zbraní uvnitř EU, přičemž posledně jmenované oblasti budou přiblíženy níže.

Členské státy mohou umožnit nabývání a držení palných zbraní pouze osobám, které obdržely licenci, nebo v případě palných zbraní zařazených do kategorie C, které mají k nabývání a držení takových palných zbraní zvláštní povolení v souladu s vnitrostátním právem, přičemž Směrnice 91/477/EHS stanoví další požadavky na vydání licence. Příslušná osoba musí mít pro nabytí a držení zbraní řádný důvod a nesmí mj. představovat nebezpečí pro sebe ani pro jiné osoby, veřejný pořádek ani veřejnou bezpečnost, přičemž „*odsouzení za úmyslný násilný trestný čin se považuje za příznak, že takové nebezpečí existuje.*“⁴³³ Směrnice 91/477/EHS také požaduje zavedení monitorovacího systému s cílem zajistit, aby byly po celou dobu trvání povolení plněny podmínky pro povolení včetně příslušných lékařských a psychologických informací.⁴³⁴

Čl. 6 zakotvuje zákaz nabývání a držení palných zbraní kategorie A, přičemž z uvedeného zákazu existuje mnoho výjimek. Obecný předpoklad udělení výjimky je stanoven v odstavci druhém, podle kterého členské státy prostřednictvím svých orgánů mohou v zájmu ochrany

---

⁴²⁹ Čl. 2 odst. 2 Směrnice 91/477/EHS ve znění Směrnice 2017/853.

⁴³⁰ Analýza. Op. cit. Str. 10.

⁴³¹ Čl. 4 Směrnice 91/477/EHS.

⁴³² Čl. 12 Směrnice 91/477/EHS.

⁴³³ Čl. 5 odst. 1 písm. b) Směrnice 91/477/EHS ve znění Směrnice 2017/853.

⁴³⁴ Čl. 5 odst. 2 tamtéž.

bezpečnosti kritické infrastruktury, obchodní dopravy, konvojů vysoké hodnoty a citlivých prostor, jakož i pro účely národní obrany, vzdělávací, kulturní, výzkumné a historické účely, udělit povolení pouze v jednotlivých případech, výjimečně, s náležitým odůvodněním, není-li to v rozporu s veřejnou bezpečností a s veřejným pořádkem. Kromě např. sběratelů, muzeí či sportovních střelců, mohou členské státy udělit výjimku právě i zbrojním podnikatelům, aby za přísných bezpečnostních podmínek v rámci své profesní činnosti nabývali, vyráběli, znehodnocovali, opravovali, dodávali, převáděli a drželi zbraně zařazené do kategorie A.⁴³⁵

Kromě obecných předpokladů k nabytí a držení zbraní obsahuje Směrnice 91/477/EHS také další požadavky pro jednotlivé kategorie zbraní. Kupř. zatímco pro držení zbraně kategorie B se vyžaduje povolení, pro zbraň kategorie C se pro držení zbraně pouze vyžaduje ohlášení příslušným orgánům.⁴³⁶

Co se týče předpokladů pohybu zbraní uvnitř EU, je tento upraven v kapitole 3 Směrnice 91/477/EHS. Před zahájením přepravy do jiného členského státu je zúčastněná osoba povinna sdělit příslušným orgánům alespoň (i) jméno a adresu prodávajícího nebo převodce a jméno a adresu kupujícího nebo nabyvatele a popřípadě vlastníka, (ii) adresu místa, na které budou zbraně zaslány nebo dopraveny, (iii) informace o přepravovaných zbraních, (iv) přepravní prostředky a (v) den odeslání a předpokládaný den převzetí.⁴³⁷ Zvláštností pro přepravu mezi zbrojními podnikateli je, že tito nemusí sdělovat informace uvedené v bodě (iv) a (v). Při splnění informační povinnosti, přezkoumá příslušný orgán podmínky přepravy včetně bezpečnosti a přepravu povolí. V takovém případě je vydán průkaz obsahující informace uvedené výše, který musí doprovázet zbraně až do místa jejich určení. Čl. 11 odst. 3 dále zakotvuje pro zbrojní podnikatele, v případech přepravy palných zbraní jiných než vojenských, které jsou vyňaty z oblasti působnosti této směrnice na základě čl. 2 odst. 2, možnost přepravovat zbraně ze svého území k zbrojnímu podnikateli v jiném státě, a to bez předchozího povolení uvedeného v odstavci výše. Členský stát vydá k tomuto účelu souhlas, kdy příslušný doklad s odkazem na tento souhlas musí zbraně doprovázet až do místa jejich určení.

---

⁴³⁵ Čl. 6 odst. 4 tamtéž.

⁴³⁶ Čl. 7 a 8 tamtéž.

⁴³⁷ Čl. 11 odst. 2 tamtéž.

Obdobně jako v případě mezinárodních úmluv, je i ve Směrnici 91/477/EHS kladen důraz na spolupráci a transparentnost při přepravě zbraní. Členské státy jsou proto povinny předat všechny užitečné informace, jež mají k dispozici o konečné přepravě zbraní, členskému státu, na jehož území budou přepraveny.⁴³⁸

4.2.4.3 *Novela směrnice*

V nedávné době byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/853 ze dne 17.05.2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní (dále jen „Směrnice 2017/853“). Uvedená směrnice se s ohledem na zaváděné požadavky⁴³⁹ stala předmětem zájmů, resp. kritiky tuzemských politiků či laické veřejnosti.⁴⁴⁰ Výsledkem naznačené kritiky je nejenom řada petic,⁴⁴¹ ale také podání žaloby ČR k SDEU na její neplatnost včetně návrhu na předběžné opatření odkladu jejího provádění.

S ohledem na skutečnost, že v době uzavření rukopisu této práce nebyl výsledek žaloby ze dne 09.08.2017 znám, lze toliko uvést alespoň základní žalobní důvody a okruhy použité argumentace. První (i) žalobní důvod vychází z porušení zásady svěřené pravomocí, neboť ačkoliv směrnice byla přijata na základě čl. 114 SFEU, nesleduje cíl odstranění překážek vnitřního trhu, nýbrž výhradně cíl předcházení trestné činnosti a terorismu.

Druhý (ii) žalobní důvod vychází z porušení zásady proporcionality, neboť unijní zákonodárce se podle tvůrců žaloby vůbec nezabýval otázkou proporcionality přijímaných opatření a vědomě si nezajistil dostatek informací (např. prostřednictvím provedení posouzení dopadů), aby mohl dodržení této zásady informovaně posoudit. V důsledku absence uvedeného posouzení byla přijata zjevně nepřiměřená opatření spočívající jednak v zákazu některých druhů poloautomatických zbraní, které přitom nejsou v EU užívány k páčání teroristických činů, jednak ve zpřísnění regulace některých minimálně nebezpečných zbraní

---

⁴³⁸ Čl. 13 odst. 1 tamtéž.

⁴³⁹ K potřebě novelizace srov. EUROPEAN COMMISSION. *Evaluation of the Firearms Directive. Executive summary*. 12/2014. Str. 9-14 – Overview of the recommendations.

⁴⁴⁰ ČESKÁ TELEVIZE [online]. *Pospíšil: Zbraňová směrnice vůbec neměla obsahovat zákazy. Ale třeba pravidla pro deaktivaci pušek*. ČT24. 15.03.2017 [cit. 20.03.2018].

⁴⁴¹ Viz VÁLOVÁ, Irena [online]. *Občané spustili petici proti zbraňové směrnici i zákazu prostředků sebeobrany*. Česká justice. 23.01.2018 [cit. 20.03.2018].

(historických reprodukcí či prokazatelně trvale znehodnocených zbraní) a v neposlední řadě také v postihování držení určitých zásobníků.

Třetí (iii) žalobní důvod vychází z porušení zásady právní jistoty, kdy nově vymezené kategorie zakázaných zbraní, stejně jako ustanovení předpokládající postihování držení nadlimitních zásobníků, jsou z hlediska právní jistoty údajně zcela nejasné, a tudíž neumožňují dotčeným subjektům jednoznačně rozpoznat jejich práva a povinnosti. Závěrem čtvrtý (iv) žalobní důvod vychází z porušení zásady zákazu diskriminace, neboť výjimka obsažená v čl. 6 odst. 6 druhém pododstavci směrnice 91/477/EHS ve znění napadené směrnice⁴⁴² sice vyvolává dojem zdánlivě neutrálního opatření, nicméně ve skutečnosti jsou podmínky pro její aplikaci nastaveny tak, aby jim vyhověl pouze švýcarský systém ponechávání zbraní při ukončení vojenské služby, přičemž postrádají jakékoliv objektivní odůvodnění s ohledem na cíle napadené směrnice.⁴⁴³

Jak bylo uvedeno výše, součástí podané žaloby byl i návrh na odklad provedení Směrnice 2017/853 předběžným opatřením, který však byl dne 27.02.2018 zamítnut.⁴⁴⁴ Místopředseda SDEU, italský soudce Antonio Tizzano, se s návrhem ČR vypořádal jednoznačným způsobem, když konstatoval, že s ohledem na přijetí směrnice se tato musí dodržovat, přičemž zároveň ČR neprokázala v zásadě ničeho z tvrzeného nebezpečí vážné a nenapravitelné újmy, administrativní, personální a finanční zátěži, jakož ani k ohrožení pořádku a veřejné bezpečnosti.⁴⁴⁵

Místopředseda SDEU konstatoval, že *„pokud jde o argumenty vycházející z toho, že provedení směrnice 2017/853 hned k uplynutí lhůty k jejímu provedení bude spojeno se značnou administrativní zátěží a značnými obtížemi, je třeba zdůraznit, že povinnost tohoto*

---

⁴⁴² Členské státy, které mají vojenský systém založený na branné povinnosti a které po dobu posledních 50 let uplatňovaly systém převodu vojenských palných zbraní osobám opouštějícím vojsko poté, co vykonaly vojenskou službu, mohou těmto osobám jakožto sportovním střelcům, pokud jde o palné zbraně zařazené do kategorie A bodu 6, udělit povolení k tomu, aby si ponechaly jednu palnou zbraň, kterou používaly během povinné vojenské služby. Odpovědný orgán veřejné moci přemění tyto palné zbraně na samonabíjecí palné zbraně a pravidelně kontroluje, že osoby používající tyto palné zbraně nepředstavují riziko pro veřejnou bezpečnost (...).

⁴⁴³ Žaloba podaná dne 09.08.2017 – Česká republika v. Evropský parlament, Rada Evropské unie, sp. zn. C-482/17.

⁴⁴⁴ Usnesení Místopředsedy SDEU ze dne 27.02.2018 ve věci sp. zn. C-482/17 R.

⁴⁴⁵ VÁLOVÁ, Irena [online]. *Soudní dvůr EU zamítl návrh ČR na odklad zbraňové směrnice, protože byla přijata*. Česká justice. 12.03.2018 [cit. 20.03.2018].

členského státu provést nová ustanovení této směrnice je přímým důsledkem jejího přijetí a povinnosti členských států přijmout opatření nezbytná k jejímu provedení v souladu s článkem 288 SFEU.⁴⁴⁶ Značné kritice pak byla podrobena zejména neodůvodněnost a nepodloženost předloženého návrhu v zásadě ve všech jeho bodech, neboť ČR jednak „neprokázala, že jí v důsledku provedení směrnice 2017/853 hned k uplynutí lhůty k jejímu provedení hrozí vznik vážné a nenapravitelné újmy s ohledem na administrativní, personální a finanční zátěž spojenou s tímto provedením“,⁴⁴⁷ dále nedoložila, že v důsledku výše uvedeného „by bylo s dostatečnou pravděpodobností vážně a nenapravitelně narušeno zachování veřejné bezpečnosti v tomto členském státě“,⁴⁴⁸ a celkově tedy „neprokázala, že je splněna podmínka naléhavosti.“⁴⁴⁹

Aniž bych hodnotil kvalitu podaného návrhu na předběžné opatření, jakož i celé žaloby, považuji tento postup za ryze politický krok, neboť v den podání předmětné žaloby byla již hotová analýza Ministerstva vnitra (dále jen „MV“) k nové zbraňové legislativě,⁴⁵⁰ která ve skutečnosti tzv. unijní zbraňovou legislativu naplňuje.⁴⁵¹ Jinými slovy, s ohledem na absenci odkladného účinku podané žaloby jsou v ČR připravovány zákony o zbraních podle žalované směrnice.⁴⁵² Uvedené potvrzuje i Valášek, když uvádí, že členové české vlády „se nyní začali předhánět v nápadech, jak novou regulaci obejít. A ze záležitosti se stalo předvolební téma. Ministr vnitra (...) inicioval poslanecký návrh včlenit právo držet zbraň rovnou do ústavy... (...) A ministr obrany (...) přišel s nápadem na zákon pracovně nazvaný „o branných spolcích“. Zemi by tak kromě armády mohli bránit i členové nejrůznějších spolků – ať už jde o myslivce, počítačové nadšence nebo kynology.“⁴⁵³

S ohledem na uvedené lze shrnout, že z obecného hlediska Směrnice 91/477/EHS stanoví určité minimální podmínky pro oběh civilních střelných zbraní v EU, přičemž konkrétně

---

⁴⁴⁶ Bod 41 Usnesení Místopředsedy SDEU ze dne 27.02.2018 ve věci sp. zn. C-482/17 R.

⁴⁴⁷ Bod 56 tamtéž.

⁴⁴⁸ Bod 63 tamtéž.

⁴⁴⁹ Bod 64 tamtéž.

⁴⁵⁰ Analýza legislativního řešení dopadů revidované směrnice o zbraních.

⁴⁵¹ VÁLOVÁ, Irena [online]. *Soudní dvůr EU zamítl návrh ČR na odklad zbraňové směrnice, protože byla přijata*. Op. cit.

⁴⁵² VÁLOVÁ, Irena [online]. *V ČR začala příprava zákonů o zbraních podle evropské směrnice, týden po žalobě k Soudnímu dvoru*. Česká justice. 18.08.2017 [cit. 20.03.2018].

⁴⁵³ VÁLÁŠEK, Lukáš [online]. *Europoslanci schválili zbraňovou směrnici. Omezení držení některých zbraní*. iDnes.cz. 14.03.2017 [cit. 20.04.2018].

upravuje primárně podmínky pro nabývání a držení střelných zbraní v EU. Kromě např. znehodnocení zbraní či tzv. evropského zbrojního pasu tedy upravuje náležitosti pohybu zbraní napříč EU. Směrnice rozčleňuje zbraně do 4 kategorií, pro které při jejich nabývání a držení vyžaduje povolení předpokládající splnění dalších podmínek. Významnou oblastí právní úpravy je úprava přepravy zbraní napříč EU, která se vztahuje v zásadě ke všem přepravovaným zbraním bez ohledu na jejich vojenský či nevojenský charakter, přičemž pro určité situace jsou stanoveny výjimky.

4.3 Unijní zbraňové seznamy

Jak bylo uvedeno výše, produktem pro obranné účely (vojenským materiálem) je podle Směrnice 2009/43/ES kterýkoliv produkt uvedený v její příloze, kterou tvoří *Seznam produktů pro obranné účely*. Tento seznam má Komise aktualizovat tak, aby v souladu s čl. 13 odst. 1 Směrnice odpovídal *Společnému vojenskému seznamu EU*. Tedy, na unijní úrovni existují dva vzájemně propojené seznamy, jejichž vztah a případná úskalí budou uvedena níže.

Společný vojenský seznam EU byl přijat dne 13.06.2000, přičemž na tento seznam odkazuje společný postoj Rady 2008/944/SZPB ze dne 08.12.2008, který členskými státy ukládá, aby zajistily, že jejich vnitrostátní právní předpisy umožní kontrolovat vývoz technologií a materiálu uvedených na Společném vojenském seznamu EU. V souladu se Společným postojem funguje Společný vojenský seznam EU jako referenční bod pro vnitrostátní seznamy vojenských technologií a vojenského materiálu, nicméně tyto seznamy přímo nenahrazuje.

Rada Společný vojenský seznam EU každoročně aktualizuje, obvykle poté, co se změní seznam střeliva přijatý v rámci Wassenaarského ujednání⁴⁵⁴ o kontrole vývozu konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího použití. Tento seznam uvádí dvacet dva hlavních položek, jež se týkají produktů určených pro vojenské použití. Patří zde některé produkty z kategorií, jako jsou (ale ne pouze) ruční zbraně a lehké zbraně (a pro ně určené střelivo), tanky a další vojenská ozbrojená vozidla, bojová plavidla (hladinová nebo podmořská), pancéřové/ochranné vybavení, letadla a bezpilotní letecké prostředky atd.

---

⁴⁵⁴ Viz kap. 3.4.

Přesto, že příloha Směrnice 2009/43/ES by se měla stále shodovat se Společným vojenským seznamem EU, v praxi se ukazuje, že postup pro změnu přílohy trvá nejméně sedm měsíců. Proto příloha neodpovídá Společnému vojenskému seznamu EU nejméně po dobu sedmi měsíců v roce. Navíc musí Směrnici 2009/43/ES, kterou se příloha mění, členské státy provést ve vnitrostátním právu, což vyžaduje vnitrostátní legislativní či správní postup. Lze proto předpokládat, že právní předpisy členských států, které provádějí přílohu, se nebudou nikdy shodovat se Společným vojenským seznamem EU, jenž je zrovna platný. Ledaže by členské státy seznam provedly, aniž by čekaly na změnu přílohy. Tyto rozdíly ve výsledku vedou k právním a správním nesrovnalostem na úrovni vnitrostátních orgánů a podniků v oblasti obrany v EU a jsou v rozporu se záměrem zákonodárce zajistit dokonalý soulad mezi přílohou Směrnice 2009/43/ES a Společným vojenským seznamem EU.⁴⁵⁵

Další obtíž, opět z terminologického hlediska, představuje rozdílné označení pro tyto seznamy. V české právní úpravě včetně oficiálního překladu unijních aktů se můžeme setkat hned se čtyřmi názvy, které ve skutečnosti označují citované dva seznamy, neboť tyto jsou v právním řádu užity pod jiným označením. Tedy *Seznam vojenského materiálu* užitý v ZOVM a vyhlášce č. 210/2012 Sb.⁴⁵⁶ je slovy Směrnice 2009/43/ES *Seznam produktů pro obranné účely*, zatímco *Společný seznam vojenského materiálu EU* označuje *Společný vojenský seznam Evropské unie*.

Kromě výše uvedených 2 seznamů se lze v právu EU setkat ještě s dalším seznamem. Čl. 346 SFEU pro aplikaci výjimky zde uvedené odkazuje nikoliv na Seznam vojenského materiálu, nýbrž na Seznam, jenž byl přijat dne 15.04.1958 jako rozhodnutí Rady 255/58 (dále jen „Seznam 1958“). Tento seznam zahrnující pouze materiál, který je čistě vojenského charakteru a slouží pouze vojenským účelům,⁴⁵⁷ krylo dlouhou dobu utajení, přičemž

---

⁴⁵⁵ EUROPEAN COMMISSION [online]. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Transposition of Directive 2009/43/EC simplifying terms and conditions for transfer of defence-related products within the EU*. Op. cit.

⁴⁵⁶ Vyhláška č. 210/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem (dále jen „Vyhláška 210/2012 Sb.“).

⁴⁵⁷ RADA EU [online]. *Extract of the Council Decision 255/58 of 15 April 1958* [cit. 30.03.2018]. Více k problematice tohoto seznamu v TRYBUS, Martin. *Buying Defence and Security in Europe*. Cambridge University Press. 2014. Str. 88 an.

zveřejněn byl až na přímý dotaz v roce 2001.⁴⁵⁸ K obsahu seznamu lze uvést, že seznam je zastaralý a nezahrnuje celou řadu soudobých bojových prostředků. Roztříštěnost, resp. nekonzistence jednotlivých seznamů působí v praxi obtíže, neboť zatímco Seznam 1958 je určen pro oblast pořizování vojenského materiálu (oblast veřejných zakázek), Společný seznam vojenského materiálu EU je užíván při regulaci (povolování) exportu.

Jak uvádí Štysová, problémem Seznamu 1958 je, že jej Komise EU nechce otevřít k modernizaci, neboť očekává nekonečné diskuze o tom, co je a není vojenský materiál.⁴⁵⁹ Směrnice 2009/81/ES o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti⁴⁶⁰ (dále jen „Směrnice 2009/81/ES“) proto přichází s návodem umožňující extenzivní výklad Seznamu 1958, když stanoví, že *„pro účely této směrnice by mělo být vojenské vybavení chápáno zejména jako typy výrobků uvedené v seznamu zbraní, střeliva a válečného materiálu přijatém rozhodnutím Rady 255/58 ze dne 15. dubna 1958 a členské státy se mohou při provádění této směrnice omezit pouze na tento seznam. Tento seznam zahrnuje pouze vybavení, které je navrženo, vyvinuto a vyrobeno speciálně pro vojenské účely. Tento seznam je však všeobecný a má být vykládán extenzivně s ohledem na vývoj technologie, politiky veřejných zakázek a vojenských požadavků, jenž vede k rozvoji nových typů vybavení, například na základě Společného vojenského seznamu Evropské unie. Pro účely této směrnice by mělo „vojenské vybavení“ rovněž zahrnovat výrobky, které přestože byly původně navrženy pro civilní použití, jsou posléze uzpůsobeny pro vojenské účely tak, aby mohly být využívány jako zbraně, střelivo či válečný materiál.“*⁴⁶¹ Lze tedy konstatovat, že ačkoliv stojí jednotlivé seznamy samostatně, tyto na sebe vzájemně navazují, resp. jsou postupně navazovány.

---

⁴⁵⁸ 2001/C 364 E/091) Written Question E-1324/01 by Bart Staes (Verts/ALE) to the Council In: BRATANOVA, Elena. *Legal Limits of the National Defence Privilege in the European Union*. Bonn International Center for Conversion. Paper 34. 2004. Str. 22.

⁴⁵⁹ ŠTYSOVÁ, Alice. *Analýza dopadu novely zákona 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách na bezpečnostní a obranný průmysl ČR*. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. 2016. Bakalářská práce. Str. 28.

⁴⁶⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/81/ES ze dne 13. července 2009 o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti a o změně směrnic 2004/17/ES a 2004/18/ES.

⁴⁶¹ Bod 10 preambule Směrnice 2009/81/ES.

4.4 Shrnutí právní úpravy

Jakkoliv na mezinárodní úrovni obecně nedocházelo k rozlišování zbraní vojenského a nevojenského charakteru, uvedené neplatí na úrovni unijní. Zvláštní právní úprava existuje pro tzv. produkty pro obranné účely, resp. vojenský materiál zahrnující právě, avšak nikoliv pouze, i konvenční zbraně ve smyslu vymezení ATT. Naproti uvedenému zbraně civilní (nevojenského charakteru) disponují vlastní právní úpravou, která se zaměřuje na zbraně ruční, odpovídající kategorii SAWL. Obdobně jako v případě mezinárodní úrovně dochází i na této úrovni k překrývání jednotlivých pojmů, neboť obdobná definice je napříč právními předpisy užívána jak pro zbraně palné, tak zbraně střelné.

Na úrovni EU je proto nezbytné rozlišovat, zdali se v konkrétním případě jedná o transakci *intra* či *extra* EU a zdali zahrnuje zbraně vojenského či civilního charakteru. V případě vývozu zbraní vojenského charakteru do třetích zemí bude v případě transakce aplikován Společný postoj, který obsahuje osm kritérií, jejichž naplnění je podmínkou udělení povolení vývozu. Ačkoliv oproti minulosti je Společný postoj nadán závazností, stále primárně slouží jako základní rámec, na jehož základě se příslušné povolovací orgány samy rozhodují, jakým způsobem předepsaným náležitostem dostojí. Jak bylo uvedeno výše, jednotlivá kritéria jsou koncipovány spíše široce a neurčitě, přičemž důraz je kladen právě na uvážení povolovacích orgánů jednotlivých členských států.

Naznačený aplikační mechanismus Společného postoje zároveň znamená jeho značný nedostatek. V této souvislosti lze zmínit kupř. druhé kritérium, které za jednu z podmínek vývozu vojenského materiálu považuje *dodržování lidských práv v zemi konečného určení a dodržování mezinárodního humanitárního práva touto zemí*. Uvedené kritérium je s ohledem na diskreci licenčních orgánů vykládáno v členských státech EU rozdílně, neboť v jednom členském státě je licence k vývozu vzhledem pro možné využití zbraní k porušování lidských práv nebo vnitřní represi zamítnuta, avšak v jiném státě je licence udělena. Uvedená situace se dotýká mj. i českých zbrojních podnikatelů, jelikož konkurujícím společenstvem např. z Rakouska či Francie je licence k vývozu vojenského materiálu do zemí jako je Írán či Libye udělena, přičemž tuzemské orgány vývozy do těchto zemí nepovolují, především právě s odkazem na druhé kritérium Společného postoje.

V případě vývozu vojenského materiálu do jiného členského státu EU bude aplikovatelná Směrnice 2009/43/ES,⁴⁶² která upravuje transfery produktů pro obranné účely od dodavatele k příjemci v jiném členském státě. Směrnice zavedla instituty, které podstatným, zejména administrativně-právním způsobem, zjednodušily a zrychlily pohyb vojenského materiálu v EU. Konkrétně se jedná o tzv. obecné, souhrnné a individuální licence či tzv. certifikaci. V souvislosti se směrnicí nelze nicméně opominout, že rozdílným výkladem jejího znění dochází k negativnímu ovlivňování vývozu vojenského materiálu do třetích zemí.

Bude-li se mezinárodní vývozní transakce se třetími zeměmi dotýkat zbraní nevojenského charakteru, bude aplikováno Nařízení 258/2012, jež provádí čl. 10 Protokolu o střelných zbraních. Nařízení zakotvuje v případě vývozu rovněž povolovací povinnost, kterou doprovází předložení dokladů prokazujících např. povolení dovozu dovážející třetí zemí. Nevýznamnou povinností zůstává rovněž informační povinnost mezi státy, prostřednictvím které je možné odhalit případy opakovaných pokusů o vývoz těžké komodity. Ačkoliv nařízení vychází z čl. 10 Protokolu o střelných zbraních, nad rámec uvedeného protokolu zakotvuje tři typy povolení, které mohou být za účelem vývozu uděleny, a které mohou významným způsobem přispět, obdobně jako v případě Směrnice 2009/43/ES, ke zrychlení a zjednodušení mezinárodního obchodu se zbraněmi.

Ve vztahu k výše uvedeným předpisům je rovněž komplementární Směrnice 91/477/EHS, která upravuje podmínky pro oběh střelných zbraní v EU, konkrétně pak jejich držení a nabývání, a to i ze třetích států. Směrnice dále upravuje předpoklady jejich přepravy napříč EU, přičemž v této souvislosti také upravuje další instituty, jako např. evropský zbrojní pas či znehodnocování zbraní, které se již přímo nevztahují k mezinárodnímu, resp. vnitro-unijnímu obchodu se zbraněmi, kde se uplatní jiné právní předpisy.

---

⁴⁶² Resp. národní prováděcí předpis.

5 Tuzemská právní úprava

Rozlišování zbraní vojenského (vojenský materiál), resp. nevojenského charakteru (zbraní pro civilní užití), jak je činěno na unijní úrovni, je bezesbytku promítnuto taktéž do právního řádu ČR. V následující kapitole budou představeny relevantní právní normy ČR vztahující se k zahraničnímu obchodu s (ne)vojenskými zbraněmi. Konkrétně se bude jednat o (i) zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem (ZOVM), který upravuje podmínky pro uplatnění povolovací a kontrolní funkce státu v oblasti, kde by podnikatelské aktivity mohly ohrozit hospodářské, zahraničněpolitické nebo bezpečnostní zájmy ČR,⁴⁶³ (ii) zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů (dále jen „Zákon 228/2005“) a (iii) zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (dále jen „Zákon o zbraních“). Uvedená problematika se rovněž dotýká dalších předpisů jako např. zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů (dále jen „Zákon o ověřování zbraní a střeliva“). K rozsáhlosti právní úpravy lze taktéž poznamenat, že příslušné předpisy jsou doplněny podzákonými právními normami, přičemž např. Zákon o zbraních byl ke dni 01.08.2017 prováděn celkem 10 podzákonými právními předpisy.⁴⁶⁴

Představení jednotlivých zákonů bude zaměřeno, kromě nastínění historického vývoje, na samotný předmět jejich úpravy s cílem vymezení zbraní vojenského, potažmo nevojenského charakteru, jakož i na jejich obecné zásady a principy. Komparace relevantních předpisů zahrnující bližší analýzu obsahu jejich úpravy bude následně z důvodu systematiky provedena v kapitole 6.

5.1 „Malá zbraňová novela“

Dříve, nežli bude přistoupeno k jednotlivým relevantním předpisům, je nutné upozornit na významnou skutečnost dotýkající se tuzemské právní úpravy v nakládání se zbraněmi. S ohledem na implementaci „revidující“ směrnice 2017/853 ze dne 17.05.2017, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní,⁴⁶⁵ jsou v ČR ke dni uzavření rukopisu této práce připravovány novely relevantních předpisů, především pak

---

⁴⁶³ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 4.

⁴⁶⁴ Analýza legislativního řešení dopadů revidované směrnice o zbraních. Str. 51.

⁴⁶⁵ Viz kap. 4.2.4.3.

Zákona o zbraních. Předkládaná práce proto vychází ze stávající právní úpravy, neboť novelizované návrhy doposud neprošly legislativním procesem.

Ačkoliv pozornost bude dále věnována současné právní úpravě, považují za důležité alespoň nastínit plánované změny legislativy v této oblasti. V rámci implementace revidující směrnice byly na výběr 3 varianty, přičemž Vláda ČR přijala variantu třetí, zahrnující dvě fáze. „V první fázi by byla provedena rychlá „minimalistická“ novela stávajícího zákona (pozn.: o zbraních), která by byla přibližně do dvou let nahrazena komplexní celkovou změnou právního rámce nakládání se zbraněmi v civilní sféře.“⁴⁶⁶ Jinými slovy, v ČR se do budoucna plánuje komplexní revize zbraňových zákonů, která by měla zahrnovat:

- (i) nový zákon o zbraních, který bude z větší části provádět implementaci směrnice a bude představovat základní obecný právní předpis v oblasti nakládání se zbraněmi v civilní sféře v ČR; tento zákon nahradí dosavadní zákon o zbraních,
- (ii) nový zákon o nakládání s municí, který vyčlení koncepčně novou právní úpravu nakládání s municí do samostatného zákona,
- (iii) nový zákon o nakládání se zbraněmi pro branně-bezpečnostní účely, který bude představovat svého druhu legislativní „nadstavbu“ vůči novému zákonu o zbraních a bude upravovat nakládání se zbraněmi v případech majících vztah k bezpečnostní oblasti, přičemž bude současně důsledně zakazovat a postihovat jakékoli zneužití zbraní či protiprávní osobování si účasti na zajišťování bezpečnosti České republiky.⁴⁶⁷

Současně bude provedena minimalistická novelizace Zákona o zbraních, nazývaná *malá zbraňová novela*, kterou MV předložilo Vládě ČR v prosinci 2017. Jak uvedl server Česká-justice.cz, „k důvodům dvoufázového postupu se Ministerstvo vnitra vrací ještě v předkládací zprávě k předmětné malé zbraňové novele: „Vzhledem ke stanovené lhůtě pro implementaci představuje takováto minimalistická novelizace zákona o zbraních jediné řešení. Výsledkem přijetí návrhu zákona bude nevyhnutelně nekoherentní právní předpis. Z tohoto důvodu bude třeba následně přijmout zcela novou právní úpravu, která zajistí soulad českého právního

---

⁴⁶⁶ VÁLOVÁ, Irena [online]. *Vláda rozhodla o dvoufázové změně zákona o zbraních, velké novele bude předcházet rychlá malá*. Česká justice. 24.10.2017 [cit. 01.04.2018].

⁴⁶⁷ Analýza legislativního řešení dopadů revidované směrnice o zbraních. Str. 4. (dále jen „Analýza“)

*řádu s novými požadavky vyplývajícími z revidující směrnice při současném zajištění srozumitelnosti a jednoznačnosti právní úpravy a odpovídají úrovně právní jistoty.*⁴⁶⁸

Z výše uvedeného je zajímavé především tvrzení o nevyhnutelně nekoherentním právním předpise, který by měl dočasně upravit především následující okruhy:

- (i) zavedení 2 nových kategorií zbraní A-I a C-I; jedná se o zbraně, které dnes tvoří podmnožinu zbraní kategorie B, resp. D;
- (ii) zpřesnění podmínek nabývání vlastnictví, držení a nošení vybraných kategorií zbraní a střeliva, jakož i vymezení důvodů, pro které lze žádat o udělení výjimky;
- (iii) omezení velkokapacitních zásobníků;
- (iv) kontrola a předávání informací mezi držiteli zbrojních licencí a Policií České republiky a mezi členskými státy navzájem;
- (v) doba platnosti zbrojního průkazu se v souladu s požadavky revidující směrnice zkrátí z 10 let na 5 let;
- (vi) úprava výše souvisejících správních poplatků.⁴⁶⁹

Kromě nastíněných tematických okruhů vyplývajících v zásadě z povinnosti implementace směrnice 2017/853 budou v budoucnu zohledněny i další okruhy. Jak uvádí Analýza, „*ačkoliv je stávající zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních, zcela funkční a vyvážený, při jeho aplikaci v praxi se objevují určité nedostatky či anachronismy, které by nový zákon o zbraních měl vyřešit a odstranit.*“⁴⁷⁰

Avizuje se, že budoucí právní úprava by měla být „*znatelně strukturovanější ve srovnání se stávající právní úpravou, která je v zásadě koncentrována*“ do Zákona o zbraních,⁴⁷¹ přičemž ve vztahu k zahraničnímu obchodu se zbraněmi by měla být zohledněna návaznost dílčích (časově navazujících) právních úprav, kdy nejdříve je povolen dovoz či vývoz zbraně

---

⁴⁶⁸ VÁLOVÁ, Irena [online]. *Malá zbraňová novela byla předložena vládě, na stole ji mají pracovní komise legislativců.* Česká justice. 11.01.2018 [cit. 01.03.2018].

⁴⁶⁹ VÁLOVÁ, Irena [online]. *Malá zbraňová novela byla předložena vládě, na stole ji mají pracovní komise legislativců.* Op. cit.

⁴⁷⁰ Analýza. Op. cit. Str. 27.

⁴⁷¹ Analýza. Op. cit. Str. 4.

z hlediska uskutečnění obchodního případu a následně je postupem podle Zákona o zbraních povolena konkrétní fyzická přeprava daných zbraní či střeliva.⁴⁷²

Stávající Zákon o zbraních je dále kritizován za nekonzistentní, mnohdy zavádějící způsob užívání definovaných pojmů, v důsledku čehož jisté nepřesnosti a nelogičnosti vedou v praxi k aplikačním obtížím a mají mnohdy nezamýšlené důsledky. Obdobně, některé z pojmů nejsou v textu zákona vůbec použity a naopak řada pojmů používaných v textu zákona není příslušným způsobem definována a vychází se spíše z (ne vždy jednotného) technického názvosloví či Českých technických norem (např. pojmy pistole, revolver, puška, kulovnice, malorážka). Nový zákon by proto měl revidovat a racionalizovat používané definice.⁴⁷³

Aniž bychom se zabývali detailním rozbohem koncepce budoucí právní úpravy, lze doplnit, že revidovány a novelizovány mají být v oblasti nakládání se zbraněmi také další tzv. doprovodné zákony. Změn by se měl dočkat kupř. zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v rámci kterého se předpokládá zrušení koncesovaných živností ve vztahu k podnikání v oblasti zbraní a střeliva, munice a bezpečnostního materiálu. Důvodem pro budoucí revizi právní úpravy je skutečnost, že příslušné zákony již v současné době obsahují přísné požadavky na žadatele o vydání příslušného povolení (zbrojní licence, resp. muniční licence) pro provádění podnikatelské činnosti v dané oblasti, přičemž tyto speciální zákony rovněž obsahují specifické požadavky na provozovny a stanovují rovněž konkrétní postupy kontroly činnosti těchto podnikatelů. *„Požadavek udělení koncese podle živnostenského zákona se tak jeví jako nadbytečný, a živnostenské oprávnění by mělo v zásadě sloužit pouze ke zcela základní úvodní kontrole způsobilosti dané osoby pro výkon podnikatelské činnosti (všeobecné podmínky provozování živnosti) a případně k zavedení dané osoby do příslušných informačních systémů. Pro výkon podnikatelské činnosti v oblasti zbraní, střeliva či munice by tak mělo postačovat živnostenské oprávnění vydané pro živnost volnou, přičemž v zásadě všechny relevantní předpoklady, povinnosti a požadavky týkající se specificky výkonu podnikatelské činnosti v těchto rizikových oblastech by měly být koncentrovány toliko do příslušných zákonů.“*⁴⁷⁴

---

⁴⁷² Analýza. Op. cit. Str. 28.

⁴⁷³ Analýza str. 29. Další okruhy budoucí právní úpravy lze nalézt v této analýze.

⁴⁷⁴ Analýza. Op. cit. Str. 70.

Výše uvedené, avizované, změny podtrhují plánovanou komplexnost budoucí právní úpravy v oblasti nakládání se zbraněmi. Nutno však vyčkat na výsledný legislativní výstup, neboť, jak bude přiblíženo dále, legislativní proces může skočit neočekávanými výsledky.

5.2 Vymezení vojenského materiálu

Před samotným představením relevantních předpisů je dále rovněž vhodné pokusit se vymezit vojenský materiál, resp. zbraně vojenského charakteru podle tuzemské právní úpravy. Výchozím právním předpisem pro definici vojenského materiálu je ZOVM, který vojenský materiál v § 5 vymezuje jako

- (i) *„výrobky, jejich součásti a náhradní díly, které jsou vzhledem ke svým charakteristickým technicko-konstrukčním vlastnostem posuzovány jako zkonstruované nebo přizpůsobené pro použití v ozbrojených silách nebo bezpečnostních sborech, nebo jsou hromadně v těchto složkách užívány k zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu“ („Výrobky“);*
- (ii) *„stroje, zařízení, investiční celky, technologie, programové vybavení, technická dokumentace nebo návody vyrobené, upravené, vybavené, zkonstruované nebo přizpůsobené pro vojenské použití, zejména pro vývoj, výrobu, kontrolu a zkoušení dalších výrobků, jejich součástí a náhradních dílů uvedených v písmenu a)“ („Související produkty“);*
- (iii) *„vojenským materiálem se pro účely tohoto zákona rozumí i služby poskytované v souvislosti s vojenským materiálem uvedeným v odstavci 1, zejména provádění oprav, úprav, jakož i poskytování informací, vysílání a přijímání odborníků za účelem výzkumu, vývoje, konstrukce, výroby, úprav, oprav, údržby, použití a ovládání vojenského materiálu“ („Služby“).⁴⁷⁵*

Výše uvedená definice vojenského materiálu je definicí generální, přičemž v případě definice Souvisejících produktů i Služeb se jedná o vymezení demonstrativní. Vzhledem k rychle se rozvíjejícímu vývoji a obchodu s vojenským materiálem je díky uvedenému pojetí zajištěna aktuálnost předpisu i do budoucna. V této souvislosti lze doplnit, že definice

---

⁴⁷⁵ § 5 ZOVM.

Výrobků již obsahuje jistou vágnost, neboť pro naplnění definice je kladen důraz na použití (i) v ozbrojených silách,⁴⁷⁶ popř. bezpečnostních sborech,⁴⁷⁷ (ii) hromadnost užívání v těchto sborech k (iii) zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu. Jak bude uvedeno, zde dochází k nejasnostem, neboť mohou nastat problémové situace spojené s posouzením konkrétního výrobku.

Z důvodu zpřesnění určení vojenského materiálu má zbrojní podnikatel k dispozici rovněž prováděcí předpis ZOVM, tj. Vyhlášku 210/2012 Sb., která detailně stanoví, co lze řadit pod označení vojenský materiál. Příloha č. 1 Vyhlášky obsahuje seznam vojenského materiálu, jenž svým obsahem odpovídá *Seznamu produktů pro obranné účely* uvedeného ve Směrnici 2009/43/ES. V případě pochybností poskytuje Vyhláška 210/2012 Sb. informace, co lze za vojenský materiál považovat a co nikoliv.

Zatímco výše byla uvedena pozitivní definice vojenského materiálu, ZOVM v § 4 taktéž upravuje negativní výčet výrobků, které předmětem obchodu s vojenským materiálem být nemohou, neboť jejich obchodování je zakázáno uzavřenými mezinárodními smlouvami, tj. tyto jsou z obchodování vyloučeny. Konkrétně se jedná o zbraně:

- (i) jaderné;⁴⁷⁸
- (ii) biologické;⁴⁷⁹
- (iii) chemické;⁴⁸⁰
- (iv) protipěchotní miny;⁴⁸¹

---

⁴⁷⁶ Ozbrojené síly vymezuje zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky (dále jen „ZOS“) v §3. Ozbrojené síly jsou tvořeny armádou, Vojenskou kanceláří prezidenta republiky a Hradní stráží.

⁴⁷⁷ Bezpečnostním sborem se podle §1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „ZSP“) rozumí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.

⁴⁷⁸ Smlouva o nešíření jaderných zbraní, vyhlášená pod č. 61/1974 Sb.

⁴⁷⁹ Úmluva vyhlášená pod č. 96/1975 Sb. a doplněna zákonem č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní.

⁴⁸⁰ Úmluva vyhlášena pod č. 14/2009 Sb. m. s. a doplněna zákonem č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní.

⁴⁸¹ Ottawská úmluva vyhlášena pod č. 29/2000 Sb. m. s., doplněna zákonem č. 305/1999 Sb., o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a o jejich zničení.

- (v) zbraně, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mohou mít nerozlišující účinky.⁴⁸²

Lze proto konstatovat, že znění ZOVM odpovídá mezinárodním závazkům ČR.

Z hlediska teoretického dělení by bylo možné uvedené zbraně kategorizovat jako vojenský materiál, pro praktické využití jsou tyto z obchodování vyňaty, následkem čehož se o obchodovatelný vojenský materiál jednat nebude.

Kromě uvedené definice vojenského materiálu v ZOVM obsahují tuzemské právní předpisy, konkrétně zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách („ZVZ“)⁴⁸³ a TZ jiná vymezení vojenského materiálu, které se od výše uvedeného více či méně odlišují.⁴⁸⁴

5.2.1 Judikurní vymezení vojenského materiálu

Posouzení toho, co se považuje za vojenský materiál, je klíčové z hlediska aplikovatelnosti relevantního předpisu, jakož i následné správní či trestní odpovědnosti. Vyšší soudy se proto k této problematice opakovaně vyjadřovaly, zdůrazňující právě konstrukční vlastnosti určené pro ozbrojené síly. Konkrétně se jedná o následující závěry.

- (i) Podle rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14.03.2000, č. j. 30 Ca 225/99-29 je „vojenský materiál“ pro účely ZOVM vymezen v ustanovení § 5 odst. 1. Tento materiál se vyznačuje tím, že slouží především pro použití v ozbrojených silách. Na této skutečnosti nemohou nic změnit ani námitky, že určité výrobky, jejich součásti a náhradní díly, které podle citovaného ustanovení jsou vojenským materiálem, mohou také sloužit k civilním účelům. I k vývozu vojenského materiálu pro civilní účely je třeba licence.

Pro případnou argumentaci týkající se smluvní dokumentace je proto zcela nerozhodné, jak zněla objednávka, k jakému účelu byly součásti skutečně použity,

---

⁴⁸² Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky; vyhlášena pod č. 21/1999 Sb.

⁴⁸³ V příloze 1.

⁴⁸⁴ Více k tématu viz kap. 1.1 Vojenský materiál dle českého práva v MATOCHA, Jakub. *Právní limity přeshraničního pohybu vojenského materiálu*. Op. cit.

jaké bylo jejich vnější označení, jaké jsou podmínky pro jejich konzervování, balení či expedici. Rozhodující je pouze účelové určení výrobků.

- (ii) Další rozsudek vyjasňuje právní konstrukci ZOVM týkající se uvedení výrobků v Seznamu vojenského materiálu. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 7 As 28/2013 – 35 (Výběr NSS 4013/2013) samotné uvedení výrobku v Seznamu vojenského materiálu dle přílohy č. 1 vyhlášky č. 332/2009 Sb. z něj nemůže činit vojenský materiál, pokud tento výrobek nenaplnuje zákonnou definici tohoto pojmu dle § 5 odst. 1 nebo 2.
- (iii) Nejvyšší soud v trestní věci vedené pod sp. zn. 5 Tdo 601/2016 konstatoval, že *„pro určení charakteru zboží jako vojenského materiálu je nutné vycházet z dikce zákona č. 38/1994 Sb., který klade důraz na okolnost, zda zbraň nebo střelivo jsou zkonstruované nebo použitelné v ozbrojených silách či v bezpečnostních sborech,“* přičemž dále odkázal na rozhodnutí ad (i) výše.
- (iv) V této souvislosti lze doplnit závěry vyšších soudů ohledně použití konkrétního výrobku v ozbrojených silách, když kupř. v usnesení ze dne 17.12.2014, sp. zn. 5 Tdo 1266/2014 Nejvyšší soud konstatoval, že *„opatření informací o původním účelu konstrukce a využití předmětného střeliva k vojenským účelům bylo pro obviněného poměrně lehce dostupné, navíc je důvodné předpokládat, (...) že s ohledem na svou dlouholetou praxi v oboru obchodování a výroby střeliva, mu byla dostatečně známa historie i charakter střeliva (vyvinuto v bývalém Sovětském svazu, dokonce konstrukčně podobné dělostřeleckému malorážovému střelivu).“*
- (v) Otázce vymezení vojenského materiálu, resp. charakteru střeliva se také věnoval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 20.05.2015, sp. zn. 5 Tdo 328/2015. Ačkoliv se jeho dílčí posouzení vztahovalo k Seznamu 1958, Nejvyšší soud uzavřel, že *„určení, zda se jedná o vojenský materiál, který může být zařazen do jedné z kategorií uvedených v Seznamu Rady z 15. 4. 1958, na nějž odkazuje článek 346 SFEU, náleží vždy vnitrostátnímu soudu, který však při posouzení jeho povahy musí aplikovat jistá kritéria, a to především posouzení vojenské povahy výrobku z objektivního hlediska. Samotné střelivo, s nímž obviněný obchodoval, bylo vyvinuto a původně určeno k vojenským (armádním) účelům, je až dosud*

tímto způsobem užíváno, má tudíž z objektivního hlediska specificky vojenskou povahu.“

Z výše uvedené vybrané judikatury vyplývá, že tuzemské soudy, vycházejí z platné právní úpravy, kladou důraz na okolnost, zda zbraň nebo střelivo jsou zkonstruované nebo použitelné v ozbrojených silách či v bezpečnostních sborech. Tento přístup konkretizuje taktéž judikatura SDEU, který otázku, co považovat za vojenský materiál a co nikoliv, řešil ve svém rozsudku ze dne 07.06.2012, sp. zn. C-615/10 ve věci *Insinööri-toimisto InsTiimi Oy*.

Spor se vedl ohledně otočného stolu, který měl být dodán jako vojenský materiál především k simulaci vojenských operací. Protistrana argumentovala tím, že daný stůl je pouhou technickou inovací v civilním odvětví, když technické provedení systému otočného stolu spočívalo v sestavení zcela volně dostupných materiálů, součástí a systémů.

Samotný rozsudek mnoho zásadních úvah nepřináší. Zajímavější je z tohoto pohledu stanovisko generální advokátky Juliane Kokott, které dal soud nakonec za pravdu. Podle generální advokátky odpověď na otázku, zda je výrobek určen výlučně k vojenským účelům, nelze vyvodit pouze ze skutečnosti, že kupujícími jsou ozbrojené síly členského státu nebo že výrobek získá pro ozbrojené síly jiný veřejný orgán. V opačném případě by se mohla každá propisovací tužka stát zbožím vojenské povahy jenom z toho důvodu, že byla pořízena pro armádu. Smysl ustanovení (v tomto případě čl. 296⁴⁸⁵ odst. 1, písm. b) vyžaduje, aby se jednalo o výrobek, který má kromě své způsobilosti k případnému civilnímu použití i určení na zvláštní vojenský účel, a sice jak ze subjektivního, tak i objektivního hlediska. Dotčený předmět musí být určen pro zvláštní vojenské účely nejen podle svého konkrétního použití definovaného veřejným zadavatelem (tj. subjektivně), nýbrž i na základě své koncepce a svých vlastností (tj. objektivně).⁴⁸⁶

Z výše uvedeného vyplývá, aby byl daný výrobek vojenským materiálem, musí být kromě subjektivní stránky taktéž speciálně navržen, vyvinut nebo podstatně pozměněn k vojenským účelům.⁴⁸⁷

---

⁴⁸⁵ Dnešní čl. 346 SFEU.

⁴⁸⁶ Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott, přednesené dne 19.01.2012 ve věci *Insinööri-toimisto InsTiimi Oy*, sp. zn. C-615/10.

⁴⁸⁷ Bod 40 rozsudku ESD ze dne 07.06.2012, sp. zn. C-615/10 ve věci *Insinööri-toimisto InsTiimi Oy*.

Lze tedy shrnout, že tuzemská právní úprava a judikatura, konkretizovaná unijní judikaturou stále při určení vojenského materiálu akcentuje konstrukci a určení výrobku v ozbrojených silách či bezpečnostních sborech. Jistým úskalím při volbě uvedeného přístupu zůstává, jak bude rozebráno níže, aplikační problém směřující proti unifikaci právní úpravy v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi.

5.3 Zákon č. 38/1994 Sb.

Ústředním předpisem v oblasti zahraničního obchodu s vojenským materiálem je ZOVM, který stanovuje postupy při povolování obchodu, podmínky udělování licence a jejího užívání a celkovou kontrolu provádění obchodu s vojenským materiálem, včetně ukládání sankcí za jeho porušení. ZOVM je dále proveden vyhláškou č. 210/2012 Sb., o provedení některých ustanovení ZOVM.

5.3.1 Historický nástin vývoje právní úpravy

Historie kontrolního režimu⁴⁸⁸ ohledně vojenského materiálu spadá do první republiky. V roce 1936 byl Národním shromážděním ČSR přijat zákon č. 131/1936 Sb., o obraně republiky. Zákon stanovoval způsoby zabezpečování zájmů obrany republiky a prostředky, které lze při tom použít. Z povahy právního předpisu vyplývalo, že se zahraničním obchodem primárně nezabýval. Nicméně obsahoval, jako jeden z prostředků zabezpečování obrany státu, omezující opatření k vývozu, dovozu a průvozu zbraní, střeliva a některých jiných předmětů. Zákon č. 131/1936 Sb. upravoval vývoz a dovoz zbraní a jejich součástí, kterých je nezbytně třeba k jejich používání, výbušnin, střeliva a ostatních předmětů vojenské výzbroje a speciální vojenské výstroje. Takový dovoz a vývoz mohl být proveden pouze s povolením vojenské správy (Ministerstva národní obrany).

Zákon ve svém § 42 zmocňoval Ministerstvo národní obrany k vydání prováděcích předpisů (seznamy materiálů apod.). Na žádost Ministerstva národní obrany mohlo Ministerstvo průmyslu, obchodu a živností rozhodnout, že vývoz a dovoz surovin, polotovarů potřebných k výrobě, opravě nebo udržování předmětů uvedených výše, anebo jiného válečného materiálu, a je-li to třeba, i vývoz a dovoz jiných předmětů, které mohou být použity k vojenským účelům, je dovolen jen s povolením Ministerstva průmyslu, obchodu

---

⁴⁸⁸ V širším slova smyslu.

a živností v dohodě s Ministerstvem národní obrany a Ministerstvem zahraničních věcí (dále jen „MZV“). Prováděcím předpisem bylo VN č. 157/1936 Sb., o předmětech, k jejichž dovozu a vývozu je třeba povolení vojenské správy.⁴⁸⁹

Po druhé světové válce ještě sice platil zákon č. 131/1936 Sb., ale zároveň došlo ke znárodnění zahraničního obchodu formou zákona.⁴⁹⁰ Stát si vyhradil právo provádět zahraniční obchod prostřednictvím podniků zahraničního obchodu. Takové podniky zřizovalo nebo určovalo Ministerstvo zahraničního obchodu vyhláškou,⁴⁹¹ ve které stanovilo jejich formu, rozsah a způsob činnosti. Z toho hlediska nebylo třeba zvlášť určovat pravidla mezinárodního obchodu s konkrétními komoditami. Stačila pouhá obecná právní úprava mezinárodního práva soukromého.⁴⁹²

Zásadní změna nastala v porevolučním období devadesátých let. Novelizací zákona č. 42/1980 Sb., o hospodářských stycích se zahraničím, došlo k liberalizaci zahraničního obchodu, na který již neměly monopol podniky zahraničního obchodu. Do nabytí účinnosti nového obchodního zákoníku směly provádět zahraniční obchod československé osoby na základě registrace. Prováděcí předpis⁴⁹³ stanovil vývozy a dovozy věcí a další činnosti, k jejichž provádění se vyžaduje povolení k zahraničně obchodní činnosti. V příloze č. 1, části II bylo zakotveno povolení pro dovoz střeliva, pyrotechnických výrobků a dovoz speciálního materiálu, technické pomoci pro účely obrany a bezpečnosti. Normou, která směřovala k ochraně obchodně politických a dalších zájmů byla vyhláška FMZO č. 560/1991 Sb., o podmínkách vydávání úředního povolení k dovozu a vývozu zboží a služeb, která byla vydána na základě zmocnění v § 56 cit. zákona č. 42/1980 Sb. Obsahem tohoto předpisu byl režim vydávání licence (úředního povolení) při vývozu nebo dovozu zboží a služeb stanovených v přílohách. V příloze E byl seznam, který lze označit za seznam vojenského materiálu.⁴⁹⁴

---

⁴⁸⁹ KEJZLAR, Pavel. *Právní aspekty zahraničního obchodu se zbraněmi*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2012. Rigorózní práce. Str. 74-75.

⁴⁹⁰ Zákon č. 119/1948 Sb., o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství.

⁴⁹¹ Např. vyhláška MZO č. 69/1959 Ú.l. o zřízení podniku Omnipol, podniku zahraničního obchodu pro vývoz a dovoz sportovních a loveckých zbraní a střeliva k nim, jakož i sportovních a civilních letadel.

⁴⁹² KEJZLAR, Pavel. Op. cit.

⁴⁹³ NV č. 256/1990 Sb., kterým se stanoví vývozy a dovozy věcí a další činnosti, k jejichž provádění se vyžaduje povolení k zahraničně obchodní činnosti.

⁴⁹⁴ KEJZLAR, Pavel. Op. cit.

Po zániku ČSFR byl pro danou oblast dne 15.02.1994 schválen nový ZOVM, kdy zákonodárce problematiku uvedl do souladu s Ústavou⁴⁹⁵ a Listinou základních práv a svobod,⁴⁹⁶ přičemž zohlednil požadavky mezinárodního společenství na vytvoření účinné státní kontroly obchodu se zbraněmi a jiným vojenským materiálem. ZOVM byl do dnešního dne celkem dvanáctkrát novelizován, přičemž do budoucna se počítá s dalšími jeho novelizacemi.

5.3.2 Základní principy

Kontrolní režim v oblasti zahraničního obchodu s vojenským materiálem je dvoustupňový, přičemž jednotlivé stupně na sebe navazují. Základním předpokladem pro nabízení vojenského materiálu a služeb, jakož i vstupování v jednání se zahraničními partnery, je získání povolení – k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, přičemž následně je nutné pro konkrétní transakci získat tzv. licenci.⁴⁹⁷

5.3.2.1 Povolení

Ve vztahu k povolení lze zdůraznit, že toto se vztahuje i na samotné jednání se zahraničními partnery, resp. projev vůle směřující k uzavření smluv. Držitelem povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem může být v případě dovozu a vývozu pouze právnická osoba se sídlem na území ČR a od 30.06.2012 v rámci transferů mezi zeměmi EU i podnikající fyzická osoba. Povolení stanovuje jednotlivé položky vojenského materiálu, se kterými může daná právnická nebo podnikající fyzická osoba obchodovat, a dále seznam zemí, v nichž lze tuto obchodní činnost realizovat.⁴⁹⁸ Povolení vydává MPO na základě závazných stanovisek dotčených orgánů, kterými jsou (i) MZV,

---

⁴⁹⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁴⁹⁶ Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky.

⁴⁹⁷ V české právní úpravě neexistuje žádný právní předpis, který by všeobecně stanovil podmínky pro vydávání povolení k vývozu či dovozu zboží. Takovým zákonem byl zákon č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení, který rozlišoval licenci automatickou, neautomatickou a bezpečnostní (KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav. *Právo mezinárodního obchodu*. Op. cit. Str. 101).

⁴⁹⁸ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 4.

(ii) MV a (iii) Ministerstvo obrany („MO“), přičemž kterýkoli z dotčených orgánů může zapříčinit nevydání povolení. ZOVM v § 7 stanoví podmínky, které musí žádající osoba splňovat, přičemž stanovená kritéria se v případě právnické osoby nevztahují pouze na členy statutárního orgánu, nýbrž i na prokuristy, zakladatele, základající členy či zřizovatele právnické osoby.

Povolení k obchodování, resp. žádost o povolení, musí kromě základních údajů o zbrojním podnikateli a doložení nezbytných dokumentů, obsahovat také uvedení konkrétního, v budoucnu obchodovatelného, vojenského materiálu včetně vymezení zemí, se kterými bude obchodováno.⁴⁹⁹ Při splnění všech náležitostí a absenci důvodů pro neudělení vydá příslušný orgán - Licenční správa MPO - povolení, které je časově neomezené a nepřenosné. Zbrojní podnikatel je však povinen informovat o jakékoliv změně údajů obsažených v žádosti o vydání povolení nebo dokladech připojených k žádosti.⁵⁰⁰ Pro udržení povolení je následně nutné stále splňovat podmínky stanovené v ZOVM, který v § 13 upravuje tři okruhy důvodů pro zánik *povolení*. Jedná se o (i) zánik či ukončení činnosti zbrojního podnikatele, (ii) rozhodnutí o úpadku zbrojního podnikatele a (iii) rozhodnutí MPO v případě, že zbrojní podnikatel v povolovacím řízení neuvedl správné údaje nebo přestal splňovat předpoklady nebo obchodní a bezpečnostně-politické zájmy ČR tak vyžadují, či došlo-li k porušení mezinárodního, unijního či tuzemského práva v souvislosti s vojenským materiálem.

S ohledem na výše naznačené je zřejmé, že získání a udržení povolení je náročný proces, přičemž toto je nezbytné k legálnímu vstupování do jednání s obchodními partnery a v případě kladného výsledku jednání, také k žádosti o konkrétní licenci pro realizaci obchodní transakce. Z ustanovení § 14 ZOVM vyplývá, že *„právnická osoba, které bylo vydáno povolení podle tohoto zákona, je oprávněna určitý obchod s vojenským materiálem provádět jen na základě, v rozsahu a za podmínek stanovených v licenci.“* Režim vydání i podmínek licence se bude lišit v návaznosti na skutečnost, zda se jedná o obchod směřující za vnější hranice EU či jde o transakce v rámci EU.

---

⁴⁹⁹ § 9 odst. 1 písm. e) ZOVM.

⁵⁰⁰ § 10 ZOVM.

5.3.2.2 Licence

Při transakci z/do třetích zemí musí zbrojní podnikatel obdržet licenci,⁵⁰¹ přičemž nezbytnou náležitostí žádosti o licenci je mj. (i) přesná specifikace vojenského materiálu, (ii) názvy států, v nichž se nachází kontrahenti nebo ze kterých vojenský materiál pochází, (iii) účel zahraničního obchodu, (iv) (celková) cena zboží či (v) informace o konečném uživateli.⁵⁰² Žádost o udělení licence musí být doložena (i) návrhem na uzavření smlouvy anebo uzavřenou smlouvou,⁵⁰³ (ii) dokladem o konečném užití, ne starším než 12 měsíců, a popř. (iii) dalšími údaji identifikujícími vojenský materiál, pokud je to nezbytné pro řádné posouzení žádosti.⁵⁰⁴

Obdobně jako u povolení, také licenční řízení je podmíněno kladnými závaznými stanovisky (i) MZV z hlediska zahraničně politických zájmů ČR a dodržování mezinárodních závazků ČR, (ii) MV z hlediska veřejného pořádku, bezpečnosti a ochrany obyvatelstva a (iii) MO z hlediska zajišťování obrany České republiky, jde-li o významný vojenský materiál.

Licence nebude udělena, pokud zbrojní podnikatel alternativně (i) nesplní náležitosti dané zákonem, (ii) poruší závažným způsobem předpisy EU či ČR nebo (iii) existují-li zahraničně-politické nebo obchodní zájmy ČR, popř. vyžaduje-li tak ochrana veřejného pořádku, bezpečnosti a ochrany obyvatelstva. V této souvislosti lze doplnit, že se přihlíží i ke Společnému postoji Rady 2008/944/SZBP a společné databázi denialů členských států EU.⁵⁰⁵

Z prakticky identických důvodů může být licence odejmuta, přičemž ZOVM zde navíc nabízí institut tzv. pozastavení čerpání licence, kdy na návrh dotčeného orgánu může být

---

⁵⁰¹ O tuto může žádat po písemném projevu vůle zahraničního smluvního partnera, učiněném za účelem uzavření smlouvy v oblasti obchodu s konkrétním druhem a množstvím vojenského materiálu. V případě vstupu žadatele do mezinárodní veřejné soutěže může žadatel předložit žádost o udělení licence již po vyhlášení veřejné soutěže nebo po vyzvání k předložení nabídky v rámci veřejné soutěže (§ 15 odst. 2 ZOVM).

⁵⁰² § 15 odst. 3 ZOVM.

⁵⁰³ § 15, odst. 4, písm. a) ZOVM.

⁵⁰⁴ Tamtéž.

⁵⁰⁵ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 4.

licence pozastavena. Za předpokladu, že MPO licenci vydá, má zbrojní podnikatel informační povinnost vůči MPO týkající se využití licence.

Zatímco povolení je nepřenosné a striktně vázáno na konkrétní subjekt, bylo otázkou, zda obdobné platí i pro licenci, neboť ZOVM v této souvislosti mlčí. Odpověď poskytl Městský soud v Praze, když judikoval že:

„Rozhodnutím o udělení licence podle (ZOVM), je založen veřejnoprávní vztah mezi státem reprezentovaným příslušným orgánem státní správy a subjektem, jemuž je licence udělena. Subjekt, kterému byla licence udělena, nemůže licenci svým vlastním úkonem převést na jiný subjekt. K tomu, aby oprávnění vyplývající z udělené licence přešlo na právního nástupce, by bylo třeba, aby zákon výslovně tuto otázku upravoval; nečiní-li tak, je nutno vycházet z toho, že oprávnění z udělené licence může využívat pouze ten subjekt, jemuž byla licence udělena.“⁵⁰⁶

5.3.2.3 Unijní licence

Tzv. unijní licence uvedené v ZOVM představují transpozici Směrnice 2009/43/ES, která reaguje s ohledem na potřeby zajištění řádného fungování vnitřního trhu, harmonizací předpisů vedoucích k zjednodušení transferu vojenského materiálu v rámci EU. Unijní licence se vztahují toliko k transferům vojenského materiálu *intra* EU.

ZOVM proto rozeznává licenci obecnou, souhrnnou a individuální. Obecná licence je určena pro držitele povolení, který se zaregistruje u MPO. Podstatou zjednodušení je nutnost registrace pouze před prvním transferem, avšak za podmínky, že (i) příjemce je součástí ozbrojených sil členského státu nebo je veřejným zadavatelem, který provádí nákupy výlučně pro ozbrojené síly členského státu, (ii) příjemcem je certifikovaná právnická nebo fyzická osoba,⁵⁰⁷ (iii) transfer je uskutečněn pro předváděcí účely⁵⁰⁸ nebo (iv) je transfer uskutečněn

---

⁵⁰⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31.01.2006, čj. 10 Ca 62/2005-40 [1206/2007 Sb. NSS].

⁵⁰⁷ § 22f ZOVM.

⁵⁰⁸ Uvedené se vztahuje na poskytování informací při školeních, přednáškách nebo seminářích, při činnostech spojených s výzkumem, vývojem, konstrukcí, projekčními pracemi a výrobou, dále na transfery vojenského materiálu při předvádění, prezentacích, výstavách a veletrzích, testování, zkouškách, účastích ve výběrových řízeních a při průzkumu trhu (§ 22b odst. 3 ZOVM).

pro účely údržby nebo opravy vojenského materiálu.⁵⁰⁹ V případě obchodování s držitelem certifikátu je dodavatel povinen ještě před prvním transferem ověřit, že příjemce transferu je certifikovaný.⁵¹⁰ Odpovědnost za řádné provedení spočívá na dodavateli. Podobně jako u licence pro obchodování se třetími zeměmi může správní úřad (MPO) rozhodnout z taxativně vymezených důvodů o pozastavení transferu k příjemci.

Druhým typem licence je tzv. *souhrnná licence* s platností tři roky, která na rozdíl od obecné licence je vydávána na žádost, přičemž zbrojnímu podnikateli umožňuje provádět obchod s vojenským materiálem s více příjemci v jednom nebo více členských státech EU. Obdobě jako u licence je pro rozhodnutí MPO třeba závazného stanoviska MV, resp. i MO.⁵¹¹

Třetím typem je *licence individuální*, na kterou jsou kladeny podobné podmínky jako na licenci souhrnnou. Individuální licence se však odlišuje tím, že opravňuje provést transfer právě jednomu určitému příjemci. Z uvedeného vyplývá omezení rozsahu licence pouze na jednoho příjemce a pouze na jeden transfer.⁵¹² Na všechny typy unijních licencí, pokud ZOVM nestanoví odlišný postup, jsou kladeny stejné nároky jako na licenci vztahující se k obchodu se třetími zeměmi.⁵¹³

Ve vztahu k unijním licencím je důležité rovněž zmínit tzv. certifikaci. Za předpokladu, že zbrojní podnikatel (i) uvádí na trh pod vlastním názvem nebo obchodní značkou vojenský materiál, přičemž (ii) využívá vojenský materiál přijatý na základě obecných licencí k transferu pro vlastní výrobu a zdrží se jejich opětovného transferu nebo vývozu, (iii) je držitelem povolení k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem a (iv) doloží spolehlivost prostřednictvím patřičných dokladů a písemného závazku, může pro svou činnost

---

⁵⁰⁹ Uvedené zahrnuje vysílání odborníků a pohyb vojenského materiálu při činnostech spojených s výrobou, úpravami, instalací, opravami, údržbou, servisem, reklamacemi, školením a výcvikem obsluh, použitím a ovládním vojenského materiálu, přičemž však předmět údržby a opravy se musí vrátit na ČR, čímž je zamezeno obcházení zákona s využitím ustanovení o údržbě (viz § 22b odst. 4 ZOVM).

⁵¹⁰ § 22b, odst. 8 ZOVM.

⁵¹¹ Závazné stanovisko MO je vyžadováno, jde-li o významný vojenský materiál podle § 20 ZOVM. Za tento se považuje VM *významný z hlediska efektivnosti jeho bojového použití anebo jeho množství*, přičemž konkrétní určení stanoví prováděcí předpis, kterým je již citovaná Vyhláška č. 210/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. Významný VM je pak uveden v příloze č. 2 Vyhlášky.

⁵¹² 22d ZOVM.

⁵¹³ § 22e ZOVM.

využívat tzv. *certifikát*. Na základě certifikace pak používá „*certifikovaný příjemce (...)* vojenský materiál přijatý na základě obecných licencí k transferu uvedených v § 22b zákona pro vlastní výrobu a může jej jako takový opětovně převádět nebo vyvázet pouze pro účely údržby nebo opravy.⁵¹⁴

Vydání certifikátu předchází postup, při kterém MPO zjišťuje spolehlivost příjemce, pokud jde o jeho schopnost dodržet vývozní omezení pro vojenský materiál na základě licence k transferu od jiného členského státu.⁵¹⁵ Za tímto účelem si opět MPO vyžádá závazná stanoviska dotčených orgánů. V tomto případě se kromě MV a MO vyjadřuje také Generální ředitelství cel z hlediska dodržování dovozních a vývozních opatření. Úprava je to logická, neboť je nutné připomenout, že se jedná o pohyb v rámci EU, nikoliv do třetích států, kde je dotčeným orgánem MZV. Certifikát se vydává na dobu pěti let, přičemž je platný na území ČR, i když byl vydaný v jiném členském státě. Certifikát je vydáván MPO v českém a anglickém jazyce.⁵¹⁶

Stejně jako licence je i certifikát nepřenosný. Vzhledem k charakteru oprávnění podléhá držitel certifikátu informační povinnosti vůči MPO co do změn, které by mohly ovlivnit platnost nebo obsah osvědčení-certifikátu, který zaniká v případech uvedených v § 22j ZOVM.

5.3.3 Budoucí právní úprava

V Parlamentu ČR byla v letech 2015-2016 projednávána „technická“ novela⁵¹⁷ ZOVM, která byla politickou reakcí na mediálně známé případy spojené se sklady vojenského materiálu. Novela si kladla za cíl odstranit obsolentnost ZOVM prostřednictvím např. revize definice vojenského materiálu či omezení platnosti povolení a licencí. Ačkoliv se podle odborných vyjádření očekávalo její schválení na podzim 2015, nepodařilo se legislativní proces úspěšně dokončit, následkem čehož byl tento „*ukončen s koncem volebního období.*“⁵¹⁸

---

⁵¹⁴ MPO [online]. *Certifikace příjemců je klíčovým prvkem zjednodušeného systému udělování licencí* [cit. 31.03.2018].

⁵¹⁵ § 22g ZOVM.

⁵¹⁶ § 22h odst. 4 ZOVM.

⁵¹⁷ POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Sněmovní tisk 408 - novela z. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. 7. období, 2013 – 2017.

⁵¹⁸ Tamtéž.

V souvislosti s výše nastíněnou budoucí revizí zbraňových zákonů byly identifikovány oblasti, ve kterých by měl být upraven taktéž ZOVM. Jedná se především o zavedení vkládání základních údajů o rozhodnutí podle ZOVM⁵¹⁹ do Centrálního registru zbraní. Současná nemožnost přímého a nepřetržitého přístupu k těmto údajům je značně omezující, a to jak z hlediska vydávání povolení k přepravě, tak i z hlediska provádění kontroly a rozhodování o přestupcích zbrojních podnikatelů. Uvedené platí, i pokud jde o výkon agendy podle Zákona o zbraních, která v řadě ohledů předchozí postup podle ZOVM předpokládá.⁵²⁰

5.4 Zákon č. 228/2005 Sb.

Zabývá-li se ZOVM mezinárodním obchodem s vojenským materiálem, v oblasti zbraní nevojenského charakteru upravuje tutéž oblast zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů. Citovaný předpis se týká především dovozu, vývozu a přepravy zbraní nevojenského charakteru z/do třetích zemí, jakož i *intra-unijního* obchodu s těmito zbraněmi.

5.4.1 Historický nástin vývoje právní úpravy

Zákonu 228/2005 předcházela zákon č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení, který měl celkově upravit oblast obchodně politických nástrojů na ochranu vnitřního trhu ČR. Ochranná opatření přijímaná podle tohoto zákona měla ve většině případů formu úpravy cla, zavedení množstevních omezení nebo dovozní přírážky.⁵²¹ Konkrétně se jednalo o následující nástroje obchodní politiky: (i) ochrana před zvýšenými dovozy, (ii) ochrana před dovozem některých zemědělských výrobků a potravin, (iii) ochrana nově se rozvíjejících výrobních odvětví, (iv) ochrana před nedovolenými překážkami obchodu, (v) ochrana některých dalších zájmů státu a (v) licenční řízení.

Zákon stanovil obecné podmínky přijetí opatření, přičemž tyto mohly být přijaty jen v nezbytně nutném rozsahu a na nezbytně nutnou dobu. S ohledem na mezinárodní obchod se

---

⁵¹⁹ Týkající se zbraní, střeliva nebo munice.

⁵²⁰ Analýza. Op. cit. Str. 87.

⁵²¹ § 3 zákona č. 62/2000 Sb.

zbraněmi je nutné upozornit na normy obsažené v hlavě druhé nazvané Licenční řízení. Ust. § 66 obsahovalo zmocnění pro vládu vydat nařízení obsahující výrobky, které mohou být vyváženy nebo dováženy na základě licence MPO; citované ustanovení bylo realizováno nařízením vlády č. 185/2000 Sb.,⁵²² které v příloze č. 5 stanovilo zbraně, střelivo, doplňky zbraní a pyrotechnické výrobky, na které se licenční řízení (bezpečnostní licence) vztahovalo.

Následující ust. § 67 obsahovalo 3 druhy licencí, konkrétně (i) automatickou licenci, (ii) neautomatickou licenci a (iii) bezpečnostní licenci, která povolovala vývoz nebo dovoz výrobků, jejichž držení a nakládání s nimi bylo v ČR omezeno z důvodů bezpečnostních nebo jiných důležitých zájmů státu nebo zvláštními právními předpisy.⁵²³ O vydání bezpečnostní licence rozhodovalo na základě žádosti MPO, přičemž podle zákona č. 62/2000 Sb. se nepostupovalo, pokud byly výrobky zároveň vojenským materiálem ve smyslu ZOVM nebo pokud se jednalo o zboží, které nemělo obchodní charakter.⁵²⁴

V souvislosti se vstupem ČR do EU však zákon č. 62/2000 Sb. již nevyhovoval budoucím podmínkám, ve kterých by přestaly existovat vnitrostátní nástroje umožňující regulaci dovozu nebo vývozu u některých výrobků. Bylo proto potřeba, s přihlédnutím k legislativě Evropských společenství, najít způsob jak zachovat možnost vydávat úřední povolení i v rámci členství v EU. Nová právní úprava v podobě Zákona 228/2005 proto byla nezbytná k dosažení souladu s právem Evropských společenství po vstupu, kdy již nebylo možno aplikovat tehdejší omezení, přičemž druhé východisko reflektovalo zmocnění relevantních předpisů EU k národním opatřením členských států umožňující kontrolu obchodu s výrobky, jejichž držení a nakládání s nimi je omezeno z bezpečnostních důvodů.⁵²⁵

5.4.2 Předmět úpravy

Zákon 228/2005 upravuje kontrolu obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů zvláštními právními předpisy, zejména Zákonem

---

⁵²² Nařízením vlády č. 185/2000 Sb., kterým se stanoví výrobky, jež mohou být dováženy do ČR nebo vyváženy z ČR jen na základě licence podle zákona č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení.

⁵²³ Např. zákon 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu.

⁵²⁴ KEJZLAR, Pavel. *Právní aspekty zahraničního obchodu se zbraněmi*. Op. cit. Str. 70.

⁵²⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů.

o zbraních, a to při jejich přepravě v rámci EU a dovozu či vývozu z/do třetích zemí. Právní úprava Zákona 228/2005 však nezasahuje do kontrolních režimů ZOVM či Zákona o zbraních, a bude se vztahovat na přepravu z/do členského státu EU, nebo při jejich dovozu nebo vývozu z ČR z/do třetích zemí takových zbraní a střeliva kategorie A, B nebo C, které jsou schváleny pro civilní použití.

Vlastní výčet kontrolovaných výrobků bude nicméně nutné hledat v rozdílných právních pramenech na základě rozlišení obsahu konkrétního obchodu. Ve vztahu k přepravě zbraní v rámci EU, jakož i jejich dovozu do ČR ze třetích zemí stanoví vládní nařízení č. 282/2013 Sb. seznam výrobků, podmínky, za nichž lze uskutečnit dovoz nebo vývoz nebo přepravu stanovených výrobků, a náležitosti a vzory žádostí o udělení povolení.⁵²⁶ Předmětný zákon v této souvislosti hovoří o tzv. stanovených výrobcích. Bude-li se však jednat o vývoz z území ČR do třetí země podle Nařízení 258/2012, budou výrobky určeny tímto přímo použitelným předpisem. Předmětný zákon v této souvislosti hovoří o tzv. určených výrobcích.⁵²⁷

5.4.3 Základní principy

S ohledem na vlastnosti obchodované komodity podléhají i zbraně nevojenského charakteru kontrolnímu režimu státu. Stanovené a určené výrobky mohou být přepravovány a dováženy toliko na základě povolení MPO, a vyváženy pouze na základě povolení k vývozu, které rovněž vydává MPO. Ačkoliv zákonodárce důsledně terminologicky jednotlivá povolení odlišuje, z důvodu přehlednosti bude nadále hovořeno o povolení.⁵²⁸ Je nutno uvést, že se jedná o povolení k vývozu ve smyslu povolení k provedení obchodu, nikoliv povolení vztahující k přepravnímu, resp. technickému zabezpečení samotné přepravy.⁵²⁹

Pro vydání povolení Zákon 228/2005 stanoví příslušné náležitosti a podmínky, přičemž rozlišuje mezi povolením k přepravě v rámci EU či dovozu zbraní ze třetích zemí⁵³⁰ a vývozu zbraní do třetích zemí podle Nařízení 258/2012.⁵³¹ Tento rozlišující stav je způsoben adaptací

---

⁵²⁶ § 1 odst. 2 Zákona 228/2005.

⁵²⁷ § 1 odst. 3 tamtéž.

⁵²⁸ Nebude-li uvedeno jinak.

⁵²⁹ Viz § 50 Zákona o zbraních.

⁵³⁰ Viz § 2 Zákona 228/2005.

⁵³¹ Viz § 8a tamtéž.

Zákona 228/2005 na Nařízení 258/2012. Při porovnání vlastního obsahu jednotlivých režimů je zřejmé, že tyto se z velké části překrývají, neboť doplněný režim vývozu podle Nařízení 258/2012 v mnohém odkazuje na právní úpravu novele předcházející.

Vzhledem k přehlednosti a koncepci následné analýzy bude dále pozornost věnována vybraným referenčním bodům důležitým pro řádné provedení mezinárodního obchodu; konkrétně se bude jednat o okolnosti vztahující se k legálnímu provedení transakce včetně realizace přepravy, jakož i možnostem zásahu orgánů státní správy v případě porušení podmínek transakce. Jednotlivé referenční body jsou uvedeny v příloze I této práce.

Jak bylo uvedeno, obdobně jako v případě ZOVM se i pro realizaci transakce se zbraněmi nevojenského charakteru vyžaduje povolení. Vydání povolení k obchodu předchází podání žádosti, ve které musí být uvedena mj. navrhovaná doba platnosti, avšak s omezením na jeden rok. Žadatel musí uvést výrobce dotčených výrobků, identifikovat smluvního partnera a v případě přepravy také příjemce zboží, liší-li se od smluvního partnera. Důležitým údajem je identifikace tzv. konečného uživatele včetně názvu země, odkud je stanovený výrobek dovážen nebo přepravován nebo název země, do které je výrobek přepravován, jakož i účel přepravy či dovozu. Žadatel také musí uvést celkovou cenu obchodovaných výrobků.⁵³² S ohledem na fyzickou přepravu zboží je nutné určit státy, jimiž hodlá zbrojní podnikatel zboží provážet.⁵³³

Lze tedy shrnout, že žádost o povolení musí detailně obsahovat popis obchodní transakce včetně očekávaného fyzického nakládání se zbraněmi. Uvedená kritéria považují za zcela relevantní a legitimní, přičemž naopak za nadbytečnou považují povinnost „*prohlášení žadatele, že informace uvedené v žádosti jsou v souladu s předloženými doklady a že všechny uvedené údaje jsou pravdivé a že stanovené výrobky budou prodávány pouze k povolenému účelu,*“⁵³⁴ neboť obsah tohoto prohlášení zcela jistě vyplývá ze samotného podání vyplněné žádosti příslušnému správnímu orgánu.

Povolení je nepřenositelné, následkem čehož ho nelze převést ani nepřechází na právního nástupce. Zákon dále stanoví podmínky, za kterých MPO povolení neudělí. Kromě případů

---

⁵³² § 2 odst. 2 tamtéž.

⁵³³ § 2 odst. 4 tamtéž.

⁵³⁴ § 2 odst. 2 písm. l) tamtéž.

nesplnění obsahových podmínek žádosti či porušení podstatných povinností podle Zákona 228/2005 nebude povolení uděleno, vyžadují-li to mezinárodní závazky ČR nebo její zahraničně politické nebo bezpečnostní zájmy.⁵³⁵ Povolení nebude v poslední řadě uděleno, bylo-li v posledním roce před podáním žádosti odejmuto, což může být učiněno z důvodů (i) uvedení nepravdivých nebo neúplných údajů, (ii) nedodržení stanovených podmínek a (iii) vyžadují-li to mezinárodní závazky ČR nebo její zahraničně politické nebo bezpečnostní zájmy.⁵³⁶ Výkon práv a povinností z povolení může být taktéž pozastaven.⁵³⁷

Výše uvedené požadavky se týkaly toliko povolení k přepravě zbraní v EU a jejich dovozu ze třetích zemí. V návaznosti na přijetí Nařízení 258/2012 byla přijata novela zakotvující mimo jiné náležitosti k vývozu zbraní nevojenského charakteru do třetích zemí.⁵³⁸ Náležitosti žádosti povolení k vývozu jsou obdobné jako u žádosti vztahující se k dovozu a přepravě, avšak s několika rozdíly. Povolení k vývozu uděluje MPO na základě závazných stanovisek dotčených orgánů, kterými jsou (i) MZV z hlediska zahraničně politických zájmů a dodržování mezinárodních závazků ČR,⁵³⁹ a (ii) MV z hlediska vnitřního pořádku a bezpečnosti. V případě kladného vyřízení věci se povolení vydává, obdobně jako v případech výše, nejdéle na dobu jednoho roku.

Také v případě vývozu zbraní do třetích zemí může příslušný orgán povolení neudělit, a to v zásadě z výše uvedených důvodů, které jsou v případě povolení k vývozu doplněny o další případy. Kromě logické podmínky vázanosti udělení povolení na kladné stanovisko příslušných orgánů⁵⁴⁰ nebude povolení uděleno dále v případě, jestliže „vývozce nepoužívá přiměřené a vhodné prostředky a postupy pro zajištění souladu s ustanoveními a cíli ...Nařízení 258/2012, Zákona 228/2005... a s podmínkami povolení k vývozu, a s hledisky týkajícími se zamýšleného konečného použití, příjemce, určeného konečného příjemce a nebezpečí zneužití.“⁵⁴¹ Neudělení povolení k vývozu může být také způsobeno vznesením

---

⁵³⁵ § 7 tamtéž.

⁵³⁶ § 8 tamtéž.

⁵³⁷ § 7a tamtéž.

⁵³⁸ Zákon č. 281/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů.

⁵³⁹ Viz § 8b odst. 1 písm. a) tamtéž.

⁵⁴⁰ § 8c odst. 1 písm. b) tamtéž.

⁵⁴¹ § § 8c odst. 1 písm. c) tamtéž

námitek jiného členského státu.⁵⁴² V neposlední řadě může být povolení k vývozu odejmuto z výše uvedených důvodů, přičemž za důvod se v případě povolení k vývozu do třetích zemí považuje také následné nesplňování podmínek pro udělení povolení.⁵⁴³

Z hlediska přepravy je rovněž důležité zmínit, že zbraně musí být v průběhu přepravy nebo dovozu, resp. vývozu, doprovázeny jednak originálem povolení k přepravě podle Zákona o zbraních a jednak originálem povolení k přepravě nebo dovozu (podle Zákona 228/2005), resp. vývozu.⁵⁴⁴ V případě potřeby mohou být zbraně také příslušnými celními úřady zajištěny, lze-li důvodně předpokládat, že předmětné zbraně byly užity nebo určeny ke spáchání přestupku anebo byly správním deliktem získány nebo byly nabyty za jinou věc přestupkem získanou.⁵⁴⁵

5.4.4 Budoucí právní úprava

V kapitole 5.1 byla nastíněná budoucnost legislativy v oblasti nakládání se zbraněmi. Mezi důležité okruhy revize se řadí užší propojenost a provázanost jednotlivých právních předpisů, včetně Zákona 228/2005, který navazuje v oblasti mezinárodních obchodních přeprav zbraní na Zákon o zbraních, přičemž jak vyplývá z Analýzy, tyto zákony nejsou vzájemně dostatečně provázány.⁵⁴⁶

Do budoucna by proto mělo dojít (i) ke sjednocení terminologie, neboť Zákon 228/2005 v současném znění „*nevhodně hovoří o „přepravě“⁵⁴⁷ a v praxi dochází běžně k pojmovým zmatkům ze strany podnikatelské veřejnosti a k zaměňování příslušného povolení podle zákona č. 228/2005 Sb. s povolením přepravy podle Zákona o zbraních.*“⁵⁴⁸ Úpravou terminologie z důvodu srozumitelnosti by měl též projít (ii) pojem *výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů.*

Plánuje se také, že (iii) v případě povolení vydávaných podle Zákona 228/2005 bude umožněno jejich vkládání (popř. alespoň vyznačování skutečnosti jejich vydání)

---

⁵⁴² § 8c odst. 1 písm. d) tamtéž.

⁵⁴³ § 8e odst. 1 písm. d) tamtéž.

⁵⁴⁴ § 10 odst. 2 tamtéž.

⁵⁴⁵ § 11a tamtéž.

⁵⁴⁶ Analýza. Op. cit. Str. 85

⁵⁴⁷ § 1 odst. 1 písm. a) Zákona 228/2005.

⁵⁴⁸ Analýza. Op. cit. Str. 85.

do Centrálního registru zbraní. Za tímto účelem by měl být MPO zřízen přístup do centrálního registru zbraní, který je zcela nevyhnutelný v případě povolení k vývozu podle § 8a an., neboť absence možnosti kontroly pravosti a platnosti tohoto povolení ze strany zbrojního podnikatele v okamžiku prodeje zbraně v Centrálním registru zbraní, představuje významnou bezpečnostní mezeru z hlediska možných úniků zbraní do nelegální sféry.⁵⁴⁹

V neposlední řadě se také v případě povolení k vývozu podle § 8a an. navrhuje výslovné zakotvení práv a povinností držitele takového povolení přímo v zákoně, jelikož v současné době vymezuje tato práva a povinnosti MPO v podmínkách povolení k vývozu.⁵⁵⁰

5.5 Zákon č. 119/2002 Sb.

Významným předpisem v oblasti obchodu se zbraněmi je rovněž Zákon o zbraních, který si klade za cíl, kromě uvedení tuzemských norem do souladu s příslušnými unijními právními akty a dalšími mezinárodními závazky, efektivní a komplexní právní úpravu v oblasti zbraní a střeliva umožňující adekvátní regulaci, a to zejména s ohledem na veřejný zájem, ve vztahu k zabezpečování veřejného pořádku a bezpečnosti.⁵⁵¹

5.5.1 Historický nástin vývoje právní úpravy

Právní úprava držení zbraní má v českých zemích dlouhou tradici, přičemž v následujícím textu bude toliko nastíněna „novodobá“ právní úprava v této oblasti.⁵⁵²

V poválečné době byl relevantním předpisem zákon č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu, vytvořený v rámci právnícké dvouletky, který nahradil tzv. zbrojní patent.⁵⁵³ Podle citovaného zákona mohla se zbraněmi a střelivem obchodovat osoba se stálou provozovnou na základě povolení krajského národního výboru. Zákon hovořil obecně o zbraních a střelivu a definoval, které zbraně jsou nedovolené, které jsou vojenské, přičemž držení zbraně povoloval pouze

---

⁵⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁵⁰ Analýza. Op. cit. Str. 86.

⁵⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu.

⁵⁵² Pro detailní historické souvislosti vývoje právní úpravy v oblasti držení zbraní viz KEJZLAR, Pavel. *Právní aspekty zahraničního obchodu se zbraněmi*. Op. cit. Kap. 6.2 Problematika zákona č. 119/2002 sb., o střelných zbraních a střelivu - Historie.

⁵⁵³ Císařský patent č. 223/1852 ř. z., o ustanoveních týkajících se výroby, obchodu a držení zbraní a věcí muničních a nošení zbraní.

držitelům zbrojního listu a nošení držitelům zbrojního pasu.⁵⁵⁴ Zákon obsahoval zmocňovací ustanovení, které, jak upozorňuje Kejzlar, bylo několikrát nadužito, neboť některé prováděcí předpisy zákon doplňovaly a zaváděly nové definice, práva a povinnosti, aniž by to zmocňovací ustanovení obsahovalo.

Prvním prováděcím předpisem byla vyhláška MV a MNO č. 34/1950 Ú. 1., kterou se vydávají podrobnější předpisy k provedení zákona o zbraních a střelivu. V této vyhlášce byly mj. specifikovány vojenské zbraně a zavedena zvláštní úprava a evidence zbraní pro osoby vojenské, přičemž poprvé zde byla řešena otázka zahraničního obchodu se zbraněmi společnostmi. V § 11 odst. 2 se hovořilo o tom, že u zásilek zbraní a střeliva, vyvážených do ciziny nebo z ní dovážených společnostmi, jimž byl opatřením ministra zahraničního obchodu a mezinárodního zasilatelství vyhrazen dovoz a vývoz zbraní a střeliva, stačilo, potvrdil-li do právní listiny (nákladní list, poštovní průvodku apod.) okresní národní výbor místa odeslání, popřípadě místa určení.

Prováděcí právní předpis nahradila vyhláška MV č. 365/1953 Ú. 1., kterou byla zavedena nová forma povolení (zbrojní průkaz a hromadný zbrojní průkaz) a stanovena povinnost mít zbrojní průvodní list vydaný MV také pro společnosti s vyhrazením dovozu a vývozu zbraní a střeliva. Po dílčích legislativních změnách byla legislativa v této oblasti znovu upravena až v roce 1983 zákonem č. 147/1983 Sb., o zbraních a střelivu, který zbraně rozdělil do několika kategorií, přičemž zároveň stanovil, co se rozumí nedovolenými zbraněmi. Ve vztahu k obchodu se zbraněmi lze upozornit na § 12, který upravoval vývoz, dovoz a průvoz zbraní a střeliva. Podle tohoto ustanovení mohla vývoz, dovoz a průvoz zbraní provádět organizace či osoba pouze na základě povolení vydaného krajskou správou Sboru národní bezpečnosti, československým zastupitelským úřadem, bylo-li o ně požádáno v zahraničí, nebo orgánem pasové kontroly, v případě přechodu státních hranic. Bez uvedeného povolení mohly provádět tuto činnost jen určené organizace.

V polovině 90. let 20. století vznikl úplně nový zákon č. 288/1995 Sb., o zbraních a střelivu, který stanovil kategorie zbraní podléhající registraci a vlastní způsob registrace, dále kategorii zbraní zakázaných, které lze povolit pro civilní potřebu jen ve zcela výjimečných případech, a kategorii zbraní, které registraci nepodléhají. Zákon rovněž

---

⁵⁵⁴ § 2,3, 9, 10 zákona č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu.

specifikoval podmínky pro nabývání, držení, nošení a používání střelných zbraní, které musel splňovat zájemce o zbrojní průkaz nebo zbrojní oprávnění. Výkon státní správy se sjednotil pod Policii ČR (dále jen „PČR“), přičemž zbraně se registrovaly v informačním systému a na tyto byl vydáván průkaz zbraně.

V souvislosti s unijními předpisy, především se směrnicí z 18.06.1991 o kontrole nabývání a držení zbraní (91/477/EHS), byly v modifikované podobě převzaty některé principy a instituty, například požadavek na předchozí souhlas státu, do kterého má být zbraň dovezena, přičemž obdobný požadavek se týkal nabytí zbraně na našem území cizincem. V této souvislosti byla rovněž částečně převzata terminologie směrnice, konkrétně ve vztahu k zakázaným zbraním a střelivu. Z hlediska zaměření této práce lze uzavřít, že převod zbraní do/ze zahraničí byl v zákoně upraven jako neobchodní, přičemž tato úprava je platná dodnes.⁵⁵⁵

5.5.2 Předmět úpravy

Výše bylo uvedeno, že Zákon o zbraních konkrétně upravuje kategorizaci zbraní, přesněji řečeno zbraní střelných,⁵⁵⁶ dále pak podmínky pro nabývání vlastnictví, držení, nošení a používání zbraní a střeliva, práva a povinnosti držitelů zbraní a střeliva, provozování střelnic, přepravu zbraní a střeliva a v neposlední řadě informační systémy v oblasti zbraní a střeliva.⁵⁵⁷ Zákon se nicméně nevztahuje na zbraně ve výzbroji ozbrojených sil ČR,⁵⁵⁸ Vojenské policie,⁵⁵⁹ bezpečnostních sborů,⁵⁶⁰ Vojenského zpravodajství⁵⁶¹ nebo ozbrojených sil či sborů jiných států při jejich pobytu na území ČR, překračování hranic ČR a průjezdu či přeletu přes území ČR, jsou-li určeny k plnění jejich úkolů.⁵⁶²

---

⁵⁵⁵ KEJZLAR, Pavel. *Právní aspekty zahraničního obchodu se zbraněmi*. Op. cit. Str. 42-46.

⁵⁵⁶ Tj. nikoliv chladných zbraní.

⁵⁵⁷ BAČKOVSKÁ, Milena [online]. *Zákon o zbraních po roce a půl své účinnosti*. Právní zpravodaj. 8/2004. [cit. 04.04.2018]. Str. 14.

⁵⁵⁸ Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.

⁵⁵⁹ Zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii.

⁵⁶⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, kterými se rozumí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.

⁵⁶¹ Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství.

⁵⁶² §1 odst. 2 písm. A) Zákona o zbraních.

S ohledem na vymezené dělení jednotlivých zbraní lze upozornit, že Zákon o zbraních, vycházející ze Směrnice 91/477/EHS, vymezuje dílčí kategorie zbraní poněkud odlišně a to z hlediska jejich nebezpečnosti, resp. míry, jakou by mohly ohrožovat bezpečnost.⁵⁶³ Zbraně jsou rozděleny do čtyř kategorií (A- zakázané, B-podléhající povolení, C-podléhající ohlášení a D-ostatní). Nejnebezpečnější zbraně a střelivo, které jsou nebezpečné zejména z hlediska vnitřního pořádku a bezpečnosti, jsou všeobecně zakázány, a proto zařazeny do kategorie A. Zbraně podléhající určité regulaci jsou zařazeny do kategorie B, méně nebezpečné zbraně jsou zařazeny v kategorii C a D.

Aniž bychom se detailně zabývali jednotlivými kategoriemi, lze zmínit alespoň kategorii A, která má úzký vztah ke zkoumanému tématu práce. „Zbraněmi kategorie A jsou zbraně vojenské, včetně odpalovacích zařízení, s výjimkou pušek, pistolí a revolverů, ověřených pro civilní použití, pokud podléhají ověřování podle zvláštního právního předpisu,“⁵⁶⁴ přičemž za zbraně vojenské se považuje „střelná zbraň, která je určena k vedení námořní, letecké nebo pozemní války.“⁵⁶⁵ Zbraně kategorie A jsou tedy obecně považovány za vojenský materiál ve smyslu ZOVM.

Z uvedeného je zřejmé, že citovaná definice, značně se lišící od jiných definic vojenských zbraní, může způsobovat problémy. To ostatně potvrzuje i Analýza, podle které má současná právní úprava za následek, že běžné (např. opakovací) pušky či běžné pistole i či revolvéry, které by jinak bez jakýchkoliv pochyb spadaly do kategorií B nebo C, jsou pouze s ohledem na chybějící civilní ověřovací značky řazeny do kategorie zakázaných zbraní (kategorie A). Do této kategorie jsou z velké části řazeny zbraně z období 1. a 2. světové války, jež z technického hlediska dalece zaostávají za jinými zbraněmi obdobného druhu, které jsou však v současné době produkovány primárně jako civilní. Moderní zbraně těchto druhů, které by mohly spadat do kategorie B nebo C (typicky právě samonabíjecí pistole, opakovací pušky či brokovnice atd.), jsou dnes obvykle vyráběny civilními subjekty (nestátními zbrojovkami) a z výroby bývají už vesměs civilním ověřením opatřeny, byť jde o zbraně, které jsou následně dodávány ozbrojeným silám či bezpečnostním složkám.

---

⁵⁶³ TERYNGEL, Jiří, KREML, Antonín. *Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: komentář*. Praha. 2010. Wolters Kluwer (ČR). ISBN: 978-80-7357-461-1.

⁵⁶⁴ § 4 písm. a, bod 1 Zákona o zbraních.

⁵⁶⁵ Příloha 1 – Vymezení zbraní a střeliva. Část první – Druhy zbraní. Bod 17 Zákona o zbraních.

V této souvislosti lze dodat, že kupř. automatické nebo některé poloautomatické zbraně budou do kategorie A spadat bez ohledu na fakt, že jde o zbraně vojenské, a to právě s ohledem na jejich konstrukční řešení nebo vzhled. Jak uzavírá Analýza, „*klasifikace pušek, pistolí a revolverů původně používaných armádou jako zbraní kategorie A toliko s ohledem na fakt, že nejsou jinak ověřeny pro civilní použití se tak jeví jako přežitá.*“⁵⁶⁶ Jinými slovy, jako problematický se jeví samotný pojem „vojenské zbraně“, který do značné míry závisí na historii dané zbraně, resp. druhu zbraně (zda byla zařazena do výzbroje některých ozbrojených sil), resp. na jejím účelu, který ale může libovolně deklarovat její výrobce či dodavatel. S ohledem na výše uvedené doporučuje Analýza se na tento pojem v budoucnu nevázat a kategorizaci stanovovat toliko na základě technických charakteristik zbraní.⁵⁶⁷

5.5.3 Základní principy

Zákon o zbraních upravuje podmínky pro nabývání vlastnictví, držení či nošení zbraně, k čemuž je oprávněn pouze držitel zbrojního průkazu nebo zbrojní licence.

Obecně lze konstatovat, že nabývat do vlastnictví zbraně, držet nebo nosit zbraně kategorie A podléhá všeobecnému zákazu, přičemž zákaz se nevztahuje na vývoz a dovoz vojenských zbraní podle ZOVM a Zákona 228/2005. Z obecného zákazu je také možnost udělit výjimku,⁵⁶⁸ neodporuje-li to veřejnému pořádku a bezpečnosti. Zbraň kategorie B lze nabývat do vlastnictví a držet nebo nosit jen na základě povolení, zbraň kategorie C může nabývat do vlastnictví a držet pouze držitel zbrojního průkazu příslušné skupiny nebo zbrojní licence příslušné skupiny, který je povinen nabytí vlastnictví této zbraně ohlásit příslušnému útvaru policie a konečně zbraň kategorie D může nabývat do vlastnictví a držet nebo nosit fyzická osoba starší 18 let způsobilá k právním úkonům a taktéž právnická osoba.⁵⁶⁹

Předpokladem pro nakládání se zbraněmi bude pro nepodnikající fyzickou osobu zbrojní průkaz⁵⁷⁰ či zbrojní licence⁵⁷¹ pro zbrojní podnikatele. Zbrojní licence se rozlišují podle důvodů užívání zbraní nebo střeliva a rozsahu oprávnění do 10 skupin, kdy např. kategorie A

---

⁵⁶⁶ Analýza. Op. cit. Str. 137.

⁵⁶⁷ Analýza. Op. cit. Str. 138-138.

⁵⁶⁸ § 9 odst. 2, 3 Zákona o zbraních.

⁵⁶⁹ Která jej bude toliko nabývat a držet, nikoliv nosit.

⁵⁷⁰ § 16 an. Zákona o zbraních.

⁵⁷¹ § 31 an. Zákona o zbraních.

je určena pro vývoj či výrobu zbraní, zatímco kategorie C opravňuje k nákupu, prodeji nebo přepravě zbraní. Důvodová zpráva v této souvislosti zdůrazňuje oddělení jednotlivých činností na úseku soukromého podnikání; „zejména výrobní činnosti od činnosti spojené s nákupem a prodejem zbraní a ničením zbraní. Při těchto činnostech jsou zbraně považovány za obchodní zboží a z tohoto důvodu byly tyto činnosti odděleny od ostatních podnikatelských činností na úseku zbraní a střeliva.“⁵⁷² Lze proto uzavřít, že Zákon o zbraních stanoví zbrojním podnikatelům obchodujícím se zbraněmi, bez ohledu na jejich vojenský či nevojenský charakter, povinnost držení příslušné zbrojní licence.

Zákon o zbraních dále upravuje trvalý vývoz, dovoz a tranzit zbraní, ke kterému je nezbytné příslušné povolení, jež se nazývá zbrojní průvodní list pro trvalý vývoz/dovoz či tranzit zbraně.⁵⁷³ Předpokladem pro vydání zbrojního průvodního listu je mj. souhlas příslušných orgánů země, kam mají být zbraně vyvezeny. V souvislosti s mezinárodním obchodem se zbraněmi je však nutné upozornit, že ustanovení o trvalém vývozu, dovozu či tranzitu zbraní se vztahují pouze na činnosti neobchodního charakteru, tj. dotčené zbraně nesmí být předmětem obchodní činnosti.⁵⁷⁴ Jinými slovy, ustanovení upravující trvalý vývoz/dovoz/transit zbraní prostřednictvím zbrojních průvodních listů umožňuje realizovat individuální transakce zbraní za dodržení stanovených režimových opatření tak, aby nedocházelo k nekontrolovaným vývozům těchto rizikových věcí bez kontroly státních orgánů těch zemí, mezi kterými se transakce realizuje.⁵⁷⁵

5.5.4 Přeprava zbraní

Další oblastí, která je upravena Zákonem o zbraních, a která se již zbrojního podnikatele v zásadě bude dotýkat, je přeprava zbraní a střeliva. Zbrojní podnikatel může v rámci své obchodní činnosti dovážet na území ČR, vyvážet z území ČR anebo tranzitovat územím ČR zbraně pouze na základě povolení k přepravě vydané příslušným útvarem policie. K žádosti

---

⁵⁷² Důvodová zpráva k zákonu č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu.

⁵⁷³ Viz §§ 44-46 Zákona o zbraních.

⁵⁷⁴ § 51 odst. 3 Zákona o zbraních.

⁵⁷⁵ Pokud by zbrojní podnikatel prováděl vývoz zbraní v rámci svého podnikání pouze na základě zbrojního průvodního listu pro trvalý vývoz, dopouštěl by se takovým jednáním správního deliktu dle § 76d odst. 8 zákona o zbraních.

o vydání povolení je žadatel, který je držitelem zbrojní licence, povinen připojit povolení nebo licenci, kterou vydává MPO podle ZOVM nebo Zákona 225/2005.⁵⁷⁶

Povolení k přepravě⁵⁷⁷ je samostatným rozhodnutím, jež nelze zaměňovat za povolení podle Zákona 228/2005, které opravňuje zbrojní podnikatele toliko k provedení daného obchodu, nikoli však k samotné fyzické přepravě. A *contrario* povolení k přepravě podle Zákona o zbraních opravňuje podnikatele pouze k provedení samotné fyzické přepravy (tzn. faktického přesunu zbraní a střeliva z místa na místo v rámci jeho vývozu, dovozu nebo při tranzitu), nikoli však k provedení daného obchodu. V této souvislosti lze upozornit na názor MV ohledně matoucí terminologie, neboť „*Zákon 228/2005 hovoří o přepravě v případech dovozu či vývozu zbraní a střeliva v rámci EU, a rovněž podle tohoto zákona je vydáváno povolení k přepravě. Jde však jen o nešťastnou terminologickou podobu s povolením k přepravě vydávaným podle § 50 Zákona o zbraních.*“⁵⁷⁸

Žádost o povolení (přepravy) se předkládá nejpozději 10 pracovních dnů před předpokládaným zahájením přepravy, přičemž žádost obsahuje bližší informace týkající přepravy, konkrétně předpokládané datum zahájení a ukončení přepravy na území ČR, předpokládanou trasu přepravy, druh dopravy a způsob zabezpečení přepravy. Před vydáním rozhodnutí o povolení přepravy přezkoumá příslušný útvar policie zejména úroveň bezpečnosti přepravy, a to především z hlediska kategorie, druhu a množství přepravovaných zbraní nebo střeliva a druhu dopravy (automobilová, železniční, letecká, lodní). V této souvislosti lze doplnit, že o povolení přepravy nežádá dopravce, čili ten, kdo přepravu prakticky realizuje, ale držitel zbrojní licence označený pojmem přepravce. Udělené povolení pak musí doprovázet zásilku po celou dobu její cesty.⁵⁷⁹

Nejpozději 24 hodin před zahájením přepravy musí být údaje konkretizovány včetně kupř. uvedení údajů o dopravci, identifikační údaj dopravního prostředku, zahrnující lokalizační údaje a registrační značky, které umožní policii nepřetržité sledování jeho aktuální polohy,

---

⁵⁷⁶ TERYNGEL, Jiří, KREML, Antonín. Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: komentář, Op. cit. V uvedeném ohledu se lze shodnout s komentářovou literaturou, že současný odkaz pod čarou toliko na ZOVM již není aktuální.

⁵⁷⁷ Podle § 50 Zákona o zbraních.

⁵⁷⁸ MV. ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY A PREVENCE KRIMINALITY [online]. *Rozšířené stanovisko k problematice přepravy zbraní podnikatelem v oboru zbraní a střeliva podle zákona o zbraních po 1. červenci 2014.* [cit. 05.03.2018]. Str. 2-3.

⁵⁷⁹ TERYNGEL, Jiří, KREML, Antonín. Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: komentář. Op. cit.

a v neposlední řadě také spojení na obsluhu dopravního prostředku a na osobu odpovědnou za přepravu zbraní. V případě silniční dopravy musí být za jistých okolností⁵⁸⁰ každý dopravní prostředek určený k přepravě zbraní vybaven zařízením, které umožňuje nepřetržité sledování jeho pohybu. Po celou dobu přepravy musí být zařízení přihlášeno do systému sledování pohybu a jím zaregistrováno.⁵⁸¹ Součástí hlášení před započítím přepravy je povinnost doložení předchozího souhlasu následujícího tranzitujícího nebo přijímajícího státu, pokud tento stát podmiňuje přepravu zbraní nebo střeliva po svém území tímto předchozím souhlasem.⁵⁸²

Samostatnou otázkou tvoří zabezpečení zbraní při přepravě, a to proti zneužití, ztrátě nebo odcizení. Podrobnosti stanoví vyhláška č. 221/2017 Sb., konkrétně pak její část třetí.⁵⁸³ Ačkoliv zabezpečení zbraní v průběhu přepravy stanoví citovaná vyhláška, není tím dotčena přeprava zbraní nebo střeliva jako nebezpečného nákladu⁵⁸⁴ podle zvláštních právních předpisů týkajících se silniční dopravy, železniční dopravy, vodní dopravy, letecké dopravy apod., která musí být při přepravě také dodržena.⁵⁸⁵

Lze se ztotožnit s názorem uvedeným v Analýze, podle kterého se *„stávající právní úprava zbraní a jejich zabezpečení v průběhu přepravy (...) plně osvědčuje. Do budoucna lze zvážít spíše jen drobné úpravy existujícího systému, zejména pak vyjasnění situací, kdy se sice jedná o dovoz či vývoz zbraní ze zahraničí, ale tuzemský subjekt zajišťuje fyzickou přepravu zbraní toliko po území ČR (typicky např. z nebo na mezinárodní letiště). Tyto situace bývají v současné době řešeny nejednotně jako přeprava zbraní v rámci zahraničního obchodu se zbraněmi, ale v některých případech též jako pouze přeprava zbraní po území ČR.“*⁵⁸⁶

---

⁵⁸⁰ Je-li přepravováno více než 100 zbraní, více než 200000 kusů střeliva nebo jakékoliv množství munice.

⁵⁸¹ § 50 odst. 8 zákona o zbraních.

⁵⁸² Obdobný požadavek stanoví např. čl. 35 Úmluvy o mezinárodním civilním letectví přijaté v Chicagu dne 7. prosince 1944 a vyhlášené pod č. 147/1947 Sb., podle kterého válečné střelivo či válečný materiál nesmí být dopravován letadlem nad územím transitního státu bez jeho povolení.

⁵⁸³ § 24 až § 26.

⁵⁸⁴ Např. dle § 22 zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, se za nebezpečné věci považují látky a předměty, pro jejichž povahu, vlastnosti nebo stav může být v souvislosti s jejich přepravou ohrožena bezpečnost osob, zvířat a věcí nebo ohroženo životní prostředí.

⁵⁸⁵ MATOCHA, Jakub. *Legislativní předpoklady transportu zbraní přes českou státní hranici*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2016. Studentská vědecká a odborná činnost.

⁵⁸⁶ Analýza. Op. cit. Str. 38.

5.6 Zákon č. 229/2013 Sb.

Na výše uvedené tuzemské právní předpisy navazuje v neposlední řadě zákon č. 229/2013 Sb., o nakládání s bezpečnostním materiálem (dále jen „Zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem“),⁵⁸⁷ který obsahuje pravidla pro nakládání s věcmi, jež mohou představovat určitá bezpečnostní rizika, avšak nejsou upraveny jiným právním předpisem. Nutno zdůraznit, že předmětný zákon se vztahuje na nakládání⁵⁸⁸ s věcmi pouze na území ČR.

Zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem se konkrétně zaměřuje na vymezení způsobilosti k nakládání s bezpečnostním materiálem, precizaci práv a povinností osob nakládajících s bezpečnostním materiálem, na vytvoření podmínek pro přesnou a spolehlivou evidenci bezpečnostního materiálu, jakož i jeho zabezpečení. Zákon se rovněž pokouší vymezit podmínky pro provádění efektivní kontroly bezpečnostního materiálu, a to jak PČR, tak i mezinárodními komisemi pro kontrolu odzbrojení, prováděné na základě mezinárodních smluv, zejména Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (CFE).

Zákon se vztahuje na tzv. bezpečnostní materiál, který v § 2 člení na 11 skupin, jež jsou dále konkretizovány ve vyhlášce č. 295/2014 Sb., o členění bezpečnostního materiálu. Bezpečnostní materiál má zahrnovat především věci vyřazené z evidence vojenského materiálu, speciální technologie, zařízení a materiály vyvíjené pro obranné a bezpečnostní účely nebo speciální zařízení konstruovaná pro vojenské účely. K uvedenému lze doplnit, že zvolené rozčlenění je označováno za „*nejednoznačné a v řadě případů náhodně vymezené.*“⁵⁸⁹

Zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem je ve vztahu k Zákonu o zbraních, který upravuje nakládání se střelnými zbraněmi a střelivem, svým předmětem úpravou širší, neboť zahrnuje veškerý bezpečnostní materiál, který není upraven jinými právními předpisy, a který není výslovně z působnosti tohoto zákona vyjmut (např. zbraně, na něž se nevztahuje působnost zákona o zbraních, bojová a speciální vozidla, letouny, vyřazená vojenská zařízení,

---

⁵⁸⁷ Zákon č. 229/2013 Sb., o nakládání s některými věcmi využitelnými k obranným a bezpečnostním účelům na území České republiky (zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem).

⁵⁸⁸ Podle § 3 odst. 1 Zákona o nakládání s bezpečnostním materiálem se za nakládání s bezpečnostním materiálem se považuje nabývání vlastnictví, držení, nákup, prodej, půjčování, vývoj, výroba, oprava, úprava, uschovávání, skladování, přeprava, znehodnocování nebo ničení bezpečnostního materiálu. Nakládáním se rozumí též zprostředkování těchto činností.

⁵⁸⁹ Analýza. Op. cit. Str. 75.

technologie a materiály speciálně konstruovaná pro vojenské účely a jiné). Oproti ZOVM a Zákonu 228/2005 upravuje předmětný zákon režim nakládání s bezpečnostním materiálem výlučně na území ČR, přičemž odlišná je i působnost úpravy, kdy kromě obchodu (vývozu, dovozu a nákupu) pokrývá taktéž výrobu, držení, přepravu, půjčování, a jiné.⁵⁹⁰

Ačkoliv může být Zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem pro zbrojního podnikatele relevantní, z hlediska mezinárodního obchodu se zbraněmi se již jeho význam podstatně snižuje, následkem čehož mu nebude věnována bližší pozornost. V této souvislosti lze doplnit, že citovaná právní úprava se z větší části neosvědčila, neboť jak vyplývá z Analýzy, *„ve většině ohledů není zřejmé, zdali tato právní úprava vůbec přispívá k zajišťování vnitřní bezpečnosti. (...) Vzhledem k zanedbatelným přínosům zákona o nakládání s bezpečnostním materiálem a současně jeho značné administrativní náročnosti je třeba zvážit jeho úplné zrušení nebo alespoň výraznou redukci.“*⁵⁹¹

5.7 Shrnutí

V kapitole výše byly představeny nejvýznamnější tuzemské zákony vztahující se k mezinárodnímu obchodu se zbraněmi, ať vojenského či nevojenského charakteru. Ústředním předpisem pro mezinárodní obchod s vojenským materiálem je ZOVM, který prostřednictvím dvoustupňového režimu kontroluje zbrojní podnikatele, resp. jednotlivé mezinárodní obchodní transakce v této oblasti, a to jak *extra* EU, tak *intra* EU. V druhém případě ZOVM hovoří o tzv. transferech, které usnadňuje prostřednictvím tří typů licencí. ZOVM rovněž vymezuje vojenský materiál, u kterého klade důraz na konstrukčně-účelové určení v ozbrojených silách či bezpečnostních složkách, což potvrzuje také judikatura vyšších soudů. V této souvislosti je nutné doplnit, že vojenský materiál je vymezen pro specifické účely i v dalších právních předpisech.

V případech, kdy předmětem obchodní transakce budou nevojenské zbraně, bude aplikován Zákon 225/2008, který obdobně jako ZOVM stanovuje podmínky realizace mezinárodní transakce v podobě získání povolení; významným rozdílem je jedno-stupňovitost

---

⁵⁹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 229/2013 Sb. o nakládání s některými věcmi využitelnými k obranným a bezpečnostním účelům na území České republiky (zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem).

⁵⁹¹ Analýza. Op. cit. Str. 75-76. Bližší informace k problematickým aspektům viz Analýza. Op. cit. Str. 76-84.

povolovacího procesu. V této souvislosti je nutno upozornit na implementaci Nařízení 258/2012, následkem kterého se budou odlišovat podmínky vývozu zbraní do třetích zemí na jedné straně a podmínky dovozu zbraní ze třetích zemí a transakcí v rámci EU na straně druhé. Oba citované předpisy se výhradně vztahují k mezinárodním transakcím se zbraněmi.

V případě nakládání se zbraněmi, resp. vojenským materiálem na území ČR bude jednání zbrojního podnikatele obecně podléhat zákonu o nakládání s bezpečnostním materiálem, který je svým vymezením zákonem širším, než Zákon o zbraních, neboť se kromě střelných zbraní věnuje např. vyřazenému vojenskému materiálu v podobě tanků, transportérů, atd. Posledně jmenovaný zákon citované předpisy v oblasti mezinárodního obchodu doplňuje, neboť mj. stanovuje podmínky nabytí či držení zbraní, jakož i práva a povinnosti držitelů zbraní a střeliva. Významnou oblastí úpravy Zákona o zbraních je rovněž vymezení podmínek (fyzické) přepravy zbraní a střeliva, bez ohledu na jejich vojenský charakter, vycházející z rozčlenění zbraní na kategorie A-D.

Zákon o zbraních primárně nerozlišuje mezi zbraněmi vojenského, resp. nevojenského charakteru, neboť se vztahuje na střelné zbraně komplexně, přičemž je rozčleňuje do příslušných skupin podle jejich nebezpečnosti. Kategorie zbraní zakázaných (kategorie A) zahrnuje mj. zbraně vojenské, které jsou, na rozdíl od jiných definic, definovány prostřednictvím jejich účelového určení k vedení námořní, letecké nebo pozemní války, přičemž se musí jednat o zbraně střelné. Jinými slovy, vojenský materiál v širším kontextu nebude možno vždy automaticky řadit pod zbraně kategorie A, tj. zbraně zakázané. Zákon o zbraních bude proto představovat pro zbrojní podnikatele z hlediska mezinárodního obchodu se zbraněmi jak právní úpravu výchozí (v podobě zbrojní licence coby předpoklad obchodování se zbraněmi), tak realizační (v podobě samotné přepravy zbraní smluvnímu partnerovi). Vlastní povolovací režim mezinárodního obchodu se zbraněmi, ať již vojenského či nevojenského charakteru, bude vycházet z příslušných zákonů v podobě ZOVM či Zákona 228/2005.

Předmětné předpisy komplexně upravují oblast nakládání se zbraněmi, jakož i provádění mezinárodního obchodu s nimi, kdy tyto nelze vykládat a aplikovat izolovaně, nýbrž ve vzájemné souvislosti z důvodu jejich provázanosti. Za výchozí a realizační předpis lze považovat Zákon o zbraních, který je v kontextu k mezinárodnímu obchodu doplněn ZOVM, resp. Zákonem 228/2005 v případě zbraní nevojenského charakteru, přičemž u určitého typu

zboží bude při nakládání na území ČR aplikovatelný rovněž Zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem. V zásadě u všech „zbrojních“ předpisů jsou plánovány novelizace, popř. celková revize.

6 Srovnání a vyhodnocení právní úpravy

V následující kapitole bude blíže porovnána a zanalyzována právní úprava týkající se zahraničního obchodu se zbraněmi. Z představených právních norem v kapitolách výše vyplývá, že příslušné právní předpisy rozlišují mezi zahraničním obchodem se třetími zeměmi, tj. vně EU (*extra*) a v rámci EU (*intra*). Z uvedeného důvodu bude v rámci komparace kladen důraz na vzájemně porovnatelné (kontrolní) režimy. Vlastní komparace bude provedena výběrem referenčních bodů obsažených v právním předpise, které budou následně porovnány s další relevantní právní úpravou s cílem najít shodné instituty, jakož i případné odlišnosti vztahující se k povolování mezinárodního obchodu se zbraněmi. Komparace nebude zahrnovat marginální odlišnosti vycházející z litery zákona, zejména v situacích, kdy tyto odlišnosti jsou v praxi vykládány jednotně. Vybrané referenční body jsou uvedeny v příloze č. 1. V rámci komparace bude také zohledněno srovnání regulace obchodu vně a v rámci EU. Bude-li případně povolovací režim zahrnovat více možností či typů povolení, porovnány budou režimy obecně nejbližší, tj. posuzovány budou zpravidla povolení individuální a nikoliv vícenásobná či souhrnná.

6.1 Dílčí komparace

6.1.1 Vícestupňový povolovací režim

Nejviditelnějším, a v zásadě i nejpodstatnějším, rozdílem ve vztahu k realizaci zahraničního obchodu se zbraněmi, je rozdílný počet potřebných administrativně-správních operací. Zatímco pro obchod se zbraněmi civilního charakteru je vyžadován jeden stupeň (povolení podle §§ 2 a 8a Zákona 228/2005, resp. Nařízení 258/2012), v případě zahraničního obchodu s vojenským materiálem musí zbrojní podnikatel obdržet (i) povolení k obchodování a (ii) licenci na konkrétní transakci.

V této souvislosti lze zdůraznit, že povolení k obchodování se vztahuje i na samotné jednání se zahraničními partnery, resp. projev vůle směřující k uzavření smluv, přičemž ZOVM ve svém § 2 odst. 3 konkretizuje, že povolení je nezbytné pro (pouze) písemný projev vůle. Z uvedeného ustanovení podle mého názoru vyplývá *a contrario* závěr, že pro ústní jednání za účelem uzavření obchodu se povolení nevyžaduje. Zbrojní podnikatel je oprávněn sjednat celou transakci ústně, aniž by byl nucen získat povolení. Taková ústní smlouva

následně musí dostat formální písemnou podobu, jelikož se dokládá k žádosti o licenci.⁵⁹² Výroční zpráva MPO k tomu pouze stanoví, že zbrojní podnikatel „je oprávněn nabízet své výrobky a služby a vstupovat v jednání se zahraničními partnery teprve poté, co obdrží příslušné rozhodnutí o vydání povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem.“⁵⁹³ Naproti tomu je zvýhodněn zbrojní podnikatel při transakcích se zbraněmi nevojenského charakteru, který může se zahraničními partnery komunikovat bez dalšího.

Jak bylo uvedeno výše, získání povolení k obchodování podle ZOVM je náročným procesem, v rámci něhož musí zbrojní podnikatel prokázat, popř. doložit množství informací, které příslušným orgánům dávají komplexní náhled na konkrétního zbrojního podnikatele. Za důležité v tomto ohledu považují skutečnost, že povolení vydává Licenční správa MPO, tedy totožný orgán, který následně vydává příslušné licence. V případě zbraní nevojenského charakteru může být argumentováno, že první stupeň státního prověření tvoří zbrojní licence, která je vydávána příslušným útvarům PČR. Jinými slovy, v případě zbraní nevojenského charakteru se Licenční správa MPO musí spolehnout na úřední povolení vydané jiným orgánem, zatímco v případě povolení podle ZOVM má Licenční správa MPO o žadateli vlastní poznatky a je schopná podle mého názoru rozhodnout kvalifikovaněji a důkladněji.

Nutno také připomenout, že před vydáním povolení k obchodování s vojenským materiálem, které vydává MPO, se k žádosti vyjadřují prostřednictvím závazných stanovisek příslušné orgány v rámci své působnosti. Konkrétně se jedná o MZV, MV, MO; vyjádření je poskytnuto rovněž ze strany zpravodajských služeb, kdy se konkrétně vyjadřuje Bezpečnostní informační služba (dále jen „BIS“), která na národní úrovni spolupracuje mj. i Ministerstvem financí (Generální ředitelství cel – GŘC a Finanční analytický úřad – FAÚ) s cílem zamezit dodávkám už ve fázi poptávky a přípravy obchodů.⁵⁹⁴ Jak vyplývá z výroční zprávy, MV v této oblasti také spolupracuje s PČR.⁵⁹⁵ Jinými slovy, zbrojní podnikatel je před vydáním povolení k obchodování podroben kontrole státních orgánů, to vše teoreticky za situace, kdy doposud nevstoupil do kontraktačního procesu se zahraničním partnerem.

---

⁵⁹² §15 odst. 4, písm. a) ZOVM.

⁵⁹³ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 4.

⁵⁹⁴ BIS [online]. *Obchod s vojenským materiálem a proliferace* [cit. 03.05.2018].

⁵⁹⁵ MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit. Str. 18.

V případě obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru je výše naznačený dohled a prověření zbrojního podnikatele omezeno toliko na fázi konkrétního obchodu se zbraněmi, přičemž značný význam se přikládá vydané zbrojní licenci, jež by měla reflektovat „bezúhonnost“ daného podnikatele. V kontextu uvedeného lze doplnit, že pro budoucí právní úpravu se plánuje význam zbrojní licence snížit.

Ačkoliv dvoustupňový povolovací režim je bezesporu odůvodněn charakterem vojenského materiálu coby zboží nebezpečnější povahy nežli zbraně civilní, může docházet k rozmanitým situacím mající původ právě v charakteru obchodované komodity. Mohou nastat situace, kdy zboží s ohledem na jeho vlastnosti nebude odpovídat nastavené úrovni příslušné právní úpravy. Kupř. v situaci, kdy obchodovány budou zbraně (pistole či pušky) nevojenského charakteru a noktovizory coby vojenský materiál, je zřejmé, že střelné zbraně mají nebezpečnější povahu a větší ohrožovací potenciál, nežli přístroje pro noční vidění, které mnohdy legálně používají např. myslivci. Z pohledu státní regulace bude nicméně zbrojní podnikatel v oblasti vojenského materiálu podroben náročnějšímu procesu realizace obchodu, než právě v případě prodeje pistolí či pušek. V této souvislosti lze rovněž upozornit na tzv. mravenčí obchod (*ant trade*), kterým se rozumí skupina specificky zaměřených individuálních transakcí malého rozsahu, jež ve výsledku představují značný objem obchodu zbraní do příslušné destinace. Příkladem uvedeného typu obchodování může být Mexiko, kdy v letech 2010-2015 bylo u 70.000 zabavených nelegálních palných zbraní zjištěno, že tyto byly původně legálně zobchodované.⁵⁹⁶ Osobně bych se proto přikláněl nikoliv k jedno-
stupňovému režimu obchodu s vojenským materiálem, nýbrž k zavedení druhého stupně pro obchod s civilními zbraněmi, který by výše uvedené, mnohdy zcela nedůvodné, nerovnosti mohl odstranit.

Za obecně pozitivní lze považovat skutečnost, že povolení/licence v případech jak vojenských, tak nevojenských zbraní, vydává jediný úřad – konkrétně Licenční správa MPO. Uvedený stav umožňuje příslušnému orgánu lépe reagovat, např. prostřednictvím výměny informací či konzultací, na potenciálně rizikové transakce či jednání konkrétních zbrojních podnikatelů.

---

⁵⁹⁶ BROMLEY, Mark, MALARET, Alfredo. *ATT-related activities in Latin America and the Caribbean: identifying gaps and improving coordination*. SIPRI Background paper. 2017. Str. 4.

Další specifika tvoří jednotlivé podmínky pro vydání povolení uvedené v § 7 ZOVM, které obecně kladou důraz na finanční a personální transparentnost zbrojních podnikatelů včetně požadavků na strukturu základního kapitálu.⁵⁹⁷ Povolení může být mj. vydáno pouze při splnění požadavku na dostatečné finanční zajištění obchodu s vojenským materiálem s ohledem na jeho předpokládaný rozsah.⁵⁹⁸ Uvedené požadavky zbrojní podnikatel v rámci obchodu s nevojenskými zbraněmi plnit nemusí, ačkoliv k tomu v zásadě neshledávám důvod. V této souvislosti opět poukazuji na mnohdy paradoxní situace vyplývající ze skutečného charakteru obchodované komodity.

Významnou povinností při žádosti o vydání povolení je rovněž specifikace vojenského materiálu včetně teritoriálního zaměření (budoucího) obchodu, tedy uvedení seznamu zemí, se kterými bude zbrojní podnikatel v budoucnu obchodovat. V praxi dochází k situacím, kdy žadatelé o povolení uvedou do seznamu všechny země vyjma těch, na která jsou uvalena zbrojní embarga. Uvedená praxe může znamenat podstatné obchodní komplikace, neboť v případě zrušení zbrojního embarga musí zbrojní podnikatel žádat o doplnění povolení, což může trvat několik měsíců. V mezidobí zbrojní podnikatel není oprávněn vést obchodní jednání, následkem čehož může dojít ke ztrátě zbrojního kontraktu. V případě obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru uvedené povinnosti, resp. omezení dány nejsou.

Význam tohoto rozdílu lze demonstrovat na příkladu, kdy pro příslušnou zemi bude zrušeno zbrojní embargo. V případě zbraní vojenského materiálu, kupř. pistolí pro armádu, bude zbrojní podnikatel nucen plnit povinnosti uvedené výše, vše s několikátýdenní časovou ztrátou a rizikem reakce konkurence, zatímco podnikatel s nevojenskými zbraněmi bude schopen vyvážet pistole téměř okamžitě. V naznačeném ohledu by bylo vhodné nastíněný požadavek v ZOVM při žádostech o povolení vypustit jako nadbytečný.

S ohledem na výše uvedené lze právní úpravu podle ZOVM považovat za obecně přísnější, přičemž existují-li další slabá místa povolovacího režimu s vojenským materiálem, dopadnou tyto pouze na zbrojní podnikatele s vojenským materiálem a nikoliv na podnikatele

---

⁵⁹⁷ K tématu blíže kap. 3.3.2 – Základní kapitál v MATOCHA, Jakub. *Obchod s vojenským materiálem z pohledu českého a slovenského práva*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2015. Rigorózní práce.

⁵⁹⁸ § 7 odst. 1 písm. d) ZOVM.

se zbraněmi nevojenského charakteru. Nutno uzavřít, že v mnoha případech je uvedené rozlišování opět zcela nedůvodné.

6.1.2 (Náležitosti) povolení

Ať již v případě zbraní vojenského či nevojenského charakteru, musí zbrojní podnikatel před realizací obchodu požádat o povolení ke konkrétní transakci. Princip v obou případech zůstává obdobný pouze s terminologickým odlišením, kdy se, z důvodu dvojstupňovitosti, v případě režimu dle ZOVM hovoří o licenci namísto povolení. Pro vyšší srozumitelnost bude dále jednotně hovořeno o povolení, nebude-li uvedeno jinak.

Základní odlišnosti jsou zřejmé v charakteristice jednotlivých povolení, které se odlišují v zaměření obchodní transakce. V případě vývozu či dovozu vojenského materiálu do třetích zemí je udělováno příslušné povolení, zatímco v případech *intra-unijních* transferů do jiné členské země EU může být udělena obecná, souhrnná či individuální licence (povolení). Naproti tomu v případech nevojenských zbraní je nutno rozlišovat, zdali se jedná o přepravu v rámci EU, dovoz či vývoz do třetích zemí, neboť v případě *intra-unijní* přepravy a dovozu zbraní ze třetích zemí, se vydává tzv. povolení. Při vývozu zbraní do třetích zemí se jedná o povolení k vývozu.

V této souvislosti lze doplnit, že Nařízení 258/2012, vztahující se ke zbraním nevojenského charakteru, předvídá tři typy vývozního povolení, a to konkrétně jednorázové, vícenásobné a souhrnné, které se ale v praxi nevyskytuje. Srovnáme-li obě úpravy, je zřejmé, že zatímco režim vojenského materiálu umožňuje *intra-unijní* transfery na základě tří typů povolení, režim nevojenských zbraní taktéž předvídá možnost tří typů vývozního povolení, kdy se ale bude jednat o *extra-unijní* pohyb. Logicky se nabízí otázka, zdali by bylo vhodné, po vzoru právní úpravy nevojenských zbraní, umožnit vícenásobné či souhrnné povolení pro vývoz vojenského materiálu do třetích zemí. Odpověď na předestřenou otázku bude negativní, neboť za stávajícího stavu jsou povolovací režimy nepřehledné, přičemž ze strany zbrojních podnikatelů by mohlo docházet k větší snaze o zneužívání těchto množstevních povolení. Tedy, v případě přijetí naznačené úpravy, umožňující zjednodušené vývozy vojenského materiálu do třetích zemí, by byla ohrožena celková kontrola nad tímto vývozem, a proto je třeba ji odmítnout. Na druhou stranu by bylo vhodné uvažovat o zjednodušených povoleních pro nevojenské zbraně v rámci EU. Důvodem pro jejich zavedení je kromě

zjednodušení *intra-unijního* obchodu skutečnost, kdy zjednodušené povolení pro tyto zbraně lze udělit při vývozu zbraní do třetích zemí, jakož i fakt, že zjednodušený proces je možný v případě vojenského materiálu, na který je obecně nahlíženo striktněji.

Z hlediska vydání příslušného povolení je rovněž možné porovnat vybrané základní náležitosti žádosti zbrojního podnikatele a povolení, které jsou blíže uvedeny v příloze č. 1. Ve všech uvažovaných případech je nutná specifikace obchodovaného zboží, přičemž příslušné povolení je vydáváno na dobu určitou, avšak s tím rozdílem, že zatímco u zbraní nevojenského charakteru může být povolení vydáno na max. dobu jednoho roku, u povolení podle ZOVM uvedené neplatí.

S ohledem na požadovanou transparentnost a kontrolu mezinárodního obchodu se zbraněmi se ve všech případech vyžaduje identifikace zahraničního smluvního partnera, včetně příjemce zbraní či tzv. konečného uživatele. Oba režimy vyžadují doložit žádost o povolení návrhem na uzavření smlouvy nebo již uzavřenou smlouvou obsahující přesnou specifikaci a množství vojenského materiálu,⁵⁹⁹ přičemž režim nevojenských zbraní zakotvuje tuto povinnost nikoliv v zákoně, nýbrž v podzákoném právním předpise.⁶⁰⁰ Ve vztahu ke konečnému uživateli lze upřesnit, že zatímco režim civilních zbraní podle Zákona 228/2005 vyžaduje toliko informaci o konečném uživateli, specifikuje Nařízení 258/2012 tuto povinnost pro vývozce, který musí předložit doklady prokazující, že dovážející třetí země povolila dovoz. Oba dotčené předpisy informace o konečném uživateli či konečném užití zbraní definují poměrně vágně v porovnání s právní úpravou týkající vojenského materiálu, která náležitosti dokladu o konečném užití podrobně specifikuje s tím, že doklad nesmí být starší než 12 měsíců. Prakticky nicméně příslušný povolovací orgán posoudí, zda doložené doklady jsou pro povolení transakce dostačující či nikoliv.

Bez ohledu na typ transakce a charakter zbraní se dále vyžaduje uvedení celkové ceny zbraní, přičemž v případě obchodu s vojenským materiálem se vyžaduje i nabídková či smluvní cena za jednotku množství vojenského materiálu.⁶⁰¹ Požadovaný údaj je z hlediska posuzování obchodních či bezpečnostně-politických zájmů irelevantní, neboť se nezdá jednat o obchodní tajemství, které je způsobilé ohrozit zbrojního podnikatele při podnikání.

---

⁵⁹⁹ § 15 odst. 4 písm. a) ZOVM.

⁶⁰⁰ Nařízení vlády č. 282/2013 Sb.

⁶⁰¹ § 15 odst. 3 písm. j) ZOVM.

Ačkoli je cena důležitá pro statistické údaje, přesné uvádění hodnoty transakce by bylo možno nahradit např. formulářovou možností zahrnující kategorie hodnot obchodu rozdělených dle řádových rozmezí. S ohledem na uvedené se domnívám, že právní úprava by v této otázce měla být jednotná ve smyslu uvádění celkové ceny.

V neposlední řadě se lze při vydání povolení zaměřit také na dotčené orgány, které posuzují jednotlivé transakce z hlediska svých kompetencí a zájmů. V případech vývozu zbraní (bez ohledu na jejich charakter) do třetích zemí podávají závazná stanoviska shodně MZV i MV.⁶⁰² Uvedené se liší v případě *intra-unijních* transakcí se zbraněmi, kdy zatímco se k vojenskému materiálu vyjadřuje MV,⁶⁰³ k transakcím s civilními zbraněmi se nevyjadřuje žádný orgán. Rovněž v uvedeném případě se domnívám, že i v případě *intra-unijních* transakcí nevojenských zbraní by se měl k povolení vyjadřovat příslušný orgán, konkrétně MV.

6.1.3 Neudělení a odejmutí povolení

Právní úprava zakládá možnost v taxativně vymezených případech povolení neudělit, přičemž, bylo-li toto již uděleno, je možné ho odejmout.

Při porovnání podmínek neudělení povolení vyplývá, že kromě nesplnění povinností stanovených příslušnými předpisy brání udělení povolení mj. také mezinárodní závazky ČR nebo její zahraničně-politické zájmy. V případě povolení transakce přepravy a dovozu nevojenských zbraní uvedenou skutečnost posuzuje příslušný povolovací orgán, zatímco v případech vývozu do třetích zemí poskytnou dotčené orgány, konkrétně MZV a VM, závazná stanoviska. Lze proto upozornit, že v případech dovozu a přepravy nevojenských zbraní je povolovací orgán povinen nahradit činnost jiných úřadů, jež v obdobných případech transakce posuzují. Transakce s vojenským materiálem se následně od režimu civilních zbraní liší zejména v tom, že důvodem k neudělení povolení mohou být, kromě zahraničně-politických zájmů, i obchodní zájmy ČR, jakož i ochrana veřejného pořádku či obyvatelstva. Právní úprava obchodu s vojenským materiálem v tomto ohledu poskytuje širší rozsah možností neudělení příslušného povolení, přičemž si dovolím znovu poukázat na mnohdy nedůvodné rozlišování režimu zbraní vojenského a nevojenského charakteru.

---

⁶⁰² Resp. v případech významného vojenského materiálu i MO.

⁶⁰³ Viz pozn. č. 559.

Na druhou stranu právní úprava obchodu nevojenských zbraní, na rozdíl od režimu vojenského materiálu, za důvod neudělení povolení – pouze k vývozu do třetích zemí, považuje *nepoužívání přiměřených a vhodných prostředků a postupů* pro zajištění souladu s ustanoveními a cíli Nařízení 258/2012, Zákona 228/2005, podmínkami povolení, a s hledisky týkajícími se mj. nebezpečí zneužití.⁶⁰⁴ Citované ustanovení, ačkoliv významné z pohledu jeho obsahu kladoucí důraz na transparentnost obchodu se zbraněmi, je zároveň velmi vágní umožňující širokou interpretaci ze strany příslušného orgánu. Ustanovení má podle mého názoru rovněž sporový potenciál, neboť bude nutné posoudit a odůvodnit, zdali v každém jednotlivém případě jsou užitá opatření, prostředky či postupy přiměřené a vhodné.

Po zhodnocení vybraných kritérií⁶⁰⁵ lze v oblasti odnětí povolení konstatovat, že právní úpravy jsou obdobné, lišící se dikcí zákonných ustanovení, kdy případné rozdíly vyplývají z dvoustupňového charakteru povoloovacího režimu obchodu s vojenským materiálem. V této souvislosti jsou právní úpravy prakticky identické rovněž v otázkách nepřevoditelnosti povolení, možnosti pozastavení čerpání povolení či zajištění příslušných zbraní.

6.1.4 Vojenské zbraňové seznamy

Jak bylo uvedeno v kap. 4.3, značnými nedostatky trpí tzv. vojenské zbraňové seznamy, jejichž vzájemná provázanost způsobuje v praxi obtíže, v důsledku čehož jednotlivé země vojenský materiál specifikují mnohdy rozdílně. Příkladem může být situace, kdy vlastník české dceřiné společnosti Letov letecká výroba s. r. o., francouzská společnost Latecoere, vyráběl jednotlivé části letadel. Česká dceřiná společnost v ČR vyráběla pro francouzskou firmu Airbus součástky, přesněji *„kovové kostry pro rozvaděče do letounu Airbus A 380 (jedná se v podstatě o kovové regály, do kterých je následně ve Francii společností Airbus namontována elektronika).“*⁶⁰⁶

Vzhledem k oboustranné spokojenosti při spolupráci se společností dohodly na rozšíření produkce o výrobu uvedených součástí i pro letoun Airbus A 400 M, přičemž v tomto

---

⁶⁰⁴ § 8c odst. 1 písm. c) Zákona 228/2005.

⁶⁰⁵ Viz příloha č. 1.

⁶⁰⁶ Konzultace s RNDr. Jiřím Hynkem, In: DVOŘÁK, Ondřej. *Mezinárodní obchod se zbraněmi de lege lata a de lege ferenda*. Op. cit. Str. 26.

případě se jedná o vojenský letoun, neboť označení M znamená *military*. Z předmětných součástí – kovových koster, se tak z pohledu české právní úpravy stal vojenský materiál, který podléhá ZOVM. „*Paradoxní pak byla situace francouzské strany, která by nakoupila kostry jako vojenský materiál, dovybavila je elektronikou, a dále s nimi při převozu do Německa nakládala jako s nevojenským materiálem, respektive běžným zbožím dle francouzské právní úpravy.*“⁶⁰⁷

Problémy nezpůsobují pouze *Seznam vojenského materiálu* a *Společný seznam vojenského materiálu EU* užívané při regulaci zahraničního obchodu, ale i Seznam 1958 určený pro oblast pořizování vojenského materiálu (oblast veřejných zakázek). Za konkrétní problém lze označit jejich vzájemnou nekonzistentnost, jež lze demonstrovat na negativním příkladu, dotýkající se oblasti veřejných zakázek.

Jak uvádí Štysová, v případě nákladního automobilu TATRA, který má možnost dohušťovat kola za jízdy, se na něho pohlíží jako na vojenský materiál, při jehož exportu musí vývozce žádat o licenci, popř. další správní povolení. Za předpokladu, že by totožné vozidlo zamýšlela pořídit od domácího vývozce Armáda ČR, nemohla by při nákupu využít výjimky na vojenský materiál, neboť pro účely veřejných zakázek platí Seznam z roku 1958, který neodpovídá Společnému seznamu EU. Výsledkem uvedeného příkladu je, že TATRA nemůže v ČR automobily dodat armádě napřímo, avšak zároveň podléhá silné exportní regulaci zahraničního obchodu s vojenským materiálem. Štysová proto uzavírá, že „*dokud nebude seznam z roku 1958 korespondovat se Společným seznamem EU, bude existovat určité výkladové vakuum, které některé země EU budou umět využít. Tak se tomu děje i v současné době, kdy zejména silné státy nakupují více než 90% vojenského materiálu mimo otevřenou soutěž a od domácích výrobců, a při exportu využívají výhod silné regulace, která dopadá více na menší suchozemské země jako je ČR.*“⁶⁰⁸

---

⁶⁰⁷ Tamtéž.

⁶⁰⁸ ŠTYSOVÁ, Alice. *Analýza dopadu novely zákona 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách na bezpečnostní a obranný průmysl ČR*. Op. cit. Str. 29.

Regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi vojenského charakteru trpí dalšími nedostatky,⁶⁰⁹ které v případě transakcí se zbraněmi nevojenského charakteru z podstaty věci dány nejsou.

6.1.5 Vojenský materiál

V návaznosti na výše uvedený bod zahrnující nejednotný obsah, interpretaci a nedostatečnou provázanost jednotlivých unijních zbraňových seznamů je nicméně nutné poukázat na další významnou odlišnost v právních režimech obchodu se zbraněmi, vycházející především z tuzemské právní úpravy.

Zatímco na unijní úrovni je zřejmé, co se považuje za vojenský materiál, na úrovni tuzemské právní úpravy odpověď jednoznačná není. V kap. 5.2 byla uvedena legální definice vojenského materiálu určená pro mezinárodní obchod s vojenským materiálem, která by se dala nazvat materiálně-formální definicí. Za vojenský materiál se považují, a výše citovaná judikatura vyšších soudů potvrzuje, mj. výrobky určené s ohledem ke svým charakteristickým technicko-konstrukčním vlastnostem pro použití v ozbrojených silách či jejich hromadnému užití tamtéž, přičemž vojenský materiál je uveden v prováděcím právním předpise,⁶¹⁰ pouhé uvedení v seznamu však z něj vojenský materiál automaticky nečiní.

Oproti tradičnímu přístupu k vymezení vojenského materiálu se na unijní úrovni objevuje přístup akcentující jednotný výklad členskými státy, tj. posouzení vojenského materiálu vycházející z příslušného zbraňového seznamu. Tuzemská právní úprava se proto ocitá v právní nejistotě ohledně definice vojenského materiálu, neboť mohou nastat situace, kdy příslušné zboží nebude odpovídat materiálnímu pojetí vojenského materiálu, avšak bude formálně zahrnuto do příslušného seznamu. Otázkou zůstává, zdali při posouzení charakteru vojenského materiálu bude mít přednost tuzemská zákonná úprava v ZOVM nebo podzákonný prováděcí právní předpis, jež nicméně vychází z unijní právní úpravy zbraňového seznamu. Jinými slovy, mnohdy nejsložitější otázkou v případě mezinárodního obchodu s vojenským materiálem je, co lze vlastně za vojenský materiál považovat.

---

⁶⁰⁹ Více k nedostatkům a negativním trendům v právní úpravě obchodu s vojenským materiálem viz kap. 6 Nedostatky v právní úpravě a negativní trendy v MATOCHA, Jakub. *Právní limity přeshraničního pohybu vojenského materiálu*. Op. cit.

⁶¹⁰ § 5 odst. 3 ZOVM.

Uvedené pochybnosti nejsou otázkou toliko teoretickou, nýbrž ryze aplikační, o čemž svědčí trestní kauzy týkající se nezákonného obchodu s vojenským materiálem, kdy ústřední obhajobou obžalovaných zůstává nevojenský charakter obchodovaného zboží. Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích⁶¹¹ akcentuje při posuzování vojenského materiálu primárně jeho konstrukci pro použití v ozbrojených silách a nikoliv jeho uvedení v příslušném seznamu.

V této souvislosti lze doplnit, že nežádoucí stav měl být odstraněn novelou ZOVM,⁶¹² která za vojenský materiál považuje pouze produkty, které jsou uvedeny v *Seznamu vojenského materiálu*, jež stanoví prováděcí předpis a je odvozen ze *Společného seznamu vojenského materiálu EU*. K úpravě české definice mělo dojít po dlouhé době, jelikož tato způsobovala, a způsobuje, potíže, neboť vzhledem k vývoji a náhledu na zahraniční obchod s vojenským materiálem za období 20 let platnosti ZOVM již nevyhovuje požadavkům současné praxe. Projednávání citované novely bylo bohužel ukončeno s odkazem na konec volebního období.

Tedy, v případech obchodu s vojenským materiálem může být mnohdy nejasné, zdali konkrétní zboží do uvedeného režimu spadá či nikoliv. Uvedený nedostatek u regulace obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru není z dostupných informací zřejmý.

6.1.6 Trestnost obchodu se zbraněmi

Aniž by byla rozsáhlá pozornost věnována trestně-právní rovině mezinárodního obchodu se zbraněmi, neboť není předmětem práce, nelze opomenout podstatný rozdíl mezi režimy obchodu s vojenskými a nevojenskými zbraněmi.

Tuzemský TZ obsahuje, v hlavě šesté, díl třetí – trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomie a oběhu zboží ve styku s cizinou, tři skutkové podstaty trestných činů týkající se ochrany zájmu společnosti na kontrole zahraničního obchodu s vojenským materiálem a na dodržování kontrolních režimů s tím souvisejících. Konkrétně se jedná o trestný čin

---

⁶¹¹ Usnesení ze dne 02.11.2016, sp. zn. 5 Tdo 601/2016, usnesení ze dne 17.12.2014, sp. zn. 5 Tdo 1266/2014 či usnesení ze dne 26.11.2008, sp. zn. 5 Tdo 598/2008.

⁶¹² Viz POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Sněmovní tisk 408 - novela z. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. 7. období, 2013 – 2017.

(i) provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 TZ, (ii) porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem podle § 266 TZ a (iii) zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem podle § 267 TZ. Přiblížit lze kupř. trestný čin ad (i), kterého se dopustí ten, kdo bez povolení nebo licence provede zahraniční obchod s vojenským materiálem.

Ačkoliv se jedná o specifickou oblast, případy zahrnující neoprávněný obchod s vojenským materiálem se v ČR objevují.⁶¹³ Jak bylo uvedeno výše, v některých případech je hranice mezi vojenskými a civilními zbraněmi, zejména pak v případě ručních palných zbraní, v zásadě nezřetelná a oba typy zbraní mohou představovat obdobnou společenskou škodlivost a nebezpečnost. S ohledem na podobnost obchodovaných komodit, jež mohou být v určitých případech i substituty, je zřejmé, že případy neoprávněného obchodu s civilními zbraněmi se mohou v ČR rovněž vyskytovat. Uvedené platí zvláště za situace, kdy provedení transakce nebude podléhat intenzivnějšímu režimu regulující obchod s vojenským materiálem. V této souvislosti je proto nutné upozornit na skutečnost, kdy ačkoliv transakce s vojenským materiálem mohou být trestněprávně sankcionovány, případné porušování předpisů upravujících zahraniční obchod s civilními zbraněmi není v TZ zohledněno.

Zjištěná skutečnost je uvedena zejména z důvodu, kdy absence trestněprávní odpovědnosti může působit v některých případech na zbrojní podnikatele iniciačním způsobem, směřujícím ke snaze zobchodovat nevojenské zbraně s nekalým úmyslem. Uvedené tvrzení ostatně potvrzuje i Analýza, podle které „v souvislosti s ukrajinskou krizí a zákazem exportovat zbraně do Ruské federace tak byly opakovaně zaznamenány pokusy vyvézt z území České republiky „civilní“ zbraně, které však svým účelem byly primárně vojenské, nebo tak mohly být snadno použity.“⁶¹⁴

6.1.7 Terminologie

Z výše uvedeného textu je zřejmé, že legislativní terminologie užívaná v této oblasti je přinejmenším v některých ohledech nepřehledná a matoucí. Ostatně ke stejnému závěru

---

⁶¹³ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.09.2016, sp. zn. 5 Tdo 1051/2016.

⁶¹⁴ Analýza. Op. cit. Str. 73-74.

dochází i Analýza, která do budoucna navrhuje terminologické sladění napříč právní úpravou.⁶¹⁵

Za dlouhodobě nežádoucí stav lze označit *povolení k (fyzické) přepravě* podle § 50 Zákona o zbraních a *povolení k přepravě*, nazývané *povolení* podle Zákona 228/2005, které opravňuje zbrojní podnikatele toliko k provedení daného obchodu. Jak uvádí MV, jedná se o „nešťastnou terminologickou podobu.“⁶¹⁶ V tomto ohledu termín *přeprava* užívaný v Zákoně 228/2005 se přibližuje termínu *transfer* podle ZOVM.

Zákon 228/2005 dále upravuje *povolení* týkající se přepravy a dovozu, jakož i *povolení k vývozu*, přičemž uvedená *povolení* nelze zaměňovat. Jedná-li se o *povolení k vývozu*, lze upozornit na pojem *vývozní povolení* užitý v Nařízení 258/2012, přičemž není zřejmý důvod odchýlení se od pojmosloví unijního předpisu. Za matoucí lze považovat i termín *stanovené výrobky*, které jsou určeny nařízením č. 282/2013 Sb. a které se vztahují k *povolení*, zatímco *určené výrobky*, jež jsou určeny Nařízením 258/2012, se vztahují k *povolení k vývozu*.

V neposlední řadě je nutno připomenout, že s ohledem na dvoustupňový povolovací režim podle ZOVM, odpovídá pojem *licence* právě pojmu *povolení* podle Zákona 228/2005. Značnou terminologickou nesrozumitelnost pak představuje názvosloví zbraňových seznamů⁶¹⁷ a s tím se pojící vymezení vojenského materiálu.

Nejednotnost pozitivní terminologie je ve zkoumané oblasti konstatována i Nejvyšším soudem, který ve svém usnesení ze dne 02.11.2016, sp. zn. 5 Tdo 601/2016, týkající se nezákonného obchodu s vojenským materiálem konstatoval následující: z obsahu vyjádření Českého úřadu pro zkoušení zbraní a střeliva a Licenční správy MPO „*lze zjistit určitou nekonzistentnost platné právní úpravy regulující oblast zbraní a střeliva jako předmětu obchodování jak se zahraničím tak i vnitrostátně, která je zřetelná zejména v užívaných pojmech např. „vojenský materiál“, „zakázané zbraně“ či „zbraně kategorie A“.* Z tohoto důvodu je nutné vždy velice pečlivě zkoumat a hodnotit jednotlivé charakteristiky zbraní,

---

⁶¹⁵ Viz Analýza. Op. cit. Str. 86.

⁶¹⁶ MV. ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY A PREVENCE KRIMINALITY [online]. *Rozšířené stanovisko k problematice přepravy zbraní podnikatelem v oboru zbraní a střeliva podle zákona o zbraních po 1. červenci 2014.* Op. cit.

⁶¹⁷ Viz kap. 4.3.

jejich součástí a střeliva, jak se k nim vyjadřují zmíněné odborné instituce v rámci prověřování zákonnosti provádění zahraničního obchodu s těmito komoditami.“

Lze shrnout, že terminologie napříč zbraňovými předpisy trpí jistými nedostatky, následkem čehož se právní úprava stává komplikovanější a nepřehlednější, a to i pro dotčené instituce a subjekty ve zkoumané oblasti. Matoucí terminologií převažuje právní úprava v oblasti zbraní nevojenského charakteru. V tomto ohledu nicméně existují náznaky, že příslušné orgány si jsou terminologické nepřehlednosti vědomy a do budoucna počítají s jejich odstraněním.

6.1.8 Přeprava

Režim mezinárodního obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru v případě vydání povolení k transakci vyžaduje, na rozdíl od režimu vojenského materiálu, uvedení států, kterými mají být zbraně provázeny.⁶¹⁸ Uvedený požadavek považuji za nadbytečný s ohledem na znění § 50 Zákona o zbraních, které k vydání povolení k přepravě vyžaduje konkrétní trasu přepravy zbraní, včetně uvedení a konkretizace dopravních prostředků. Ačkoliv se vymezení trasy přepravy vztahuje primárně na území ČR, součástí hlášení jsou i souhlasy tranzitujících států, z čehož lze trasu přepravy dovodit.

V případě režimu nevojenských zbraní lze dále upozornit na rozdílnost právní úpravy odvíjející se od „směru“ obchodu s třetími zeměmi. Zatímco v případě dovozu zbraní ze třetích zemí⁶¹⁹ se případné tranzitní země k transakci, resp. vydání příslušného povolení, nevyjadřují, v případě vývozu zbraní ano. Uvedená povinnost vyplývá z čl. 7 odst. b) Nařízení 258/2012, podle kterého *„Před vydáním vývozního povolení (...) dotyčný členský stát ověří, zda třetí země tranzitu, pokud existují, písemně a nejpozději před zahájením přepravy oznámily, že nemají proti tranzitu námitky.“*⁶²⁰

Uvedený stav se odlišuje od režimu vývozu vojenského materiálu, ve kterém by se tranzitující státy měly vyjadřovat toliko k bezpečnosti přepravy, avšak rozdílným výkladem Směrnice 2009/43/ES dochází k podstatnému omezení tuzemských zbrojních podnikatelů.

---

⁶¹⁸ § 2 odst. 4 Zákona 228/2005, srov. čl. 8 Nařízení 258/2012.

⁶¹⁹ A *intra-unijní* transakce.

⁶²⁰ Uvedená povinnost je rovněž promítnuta i v § 8c odst. 1 písm. d) Zákona 228/2005.

Některé země totiž posuzují řádnost povolení s ohledem na možné použití vojenského materiálu koncovým zákazníkem a nikoliv jen s ohledem na bezpečnost na svém území.⁶²¹ Při porovnání obou režimů lze tedy vysledovat snahu některých států o širší interpretaci Směrnice 2009/43/ES, resp. aplikaci institutů platných pro režim obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru.

6.1.9 Provádění obchodu fyzickými osobami

V případě zahraničního obchodu s vojenským materiálem s třetími zeměmi se může legálního obchodu zúčastnit pouze právnická osoba, neboť jak vyplývá z § 14 odst. 1 ZOVM *a contrario*, fyzické osoby jsou z obchodování vyloučeny; přesto se mohou angažovat v transakcích v rámci EU. Podle mnohých je současné nastavení právní úpravy v této oblasti nedůvodné, neboť jak kupř. vyplývá z vyjádření ČZUB, k takovému omezení není důvod, jelikož je rozhodující, zda žadatel o povolení splní přísná kritéria.⁶²²

V této souvislosti Mazúch upozorňuje,⁶²³ zda by právě fyzickým osobám nemělo být umožněno provádět zahraniční obchod s vojenským materiálem i mimo EU. Důvodem vedoucím k této úvaze je skutečnost, že zbrojní podnikatel – fyzická osoba se mnohdy, často i v jiném členském státě, angažuje ve výběrových řízeních a to buď přímo za předpokladu, že nejde o vojenský materiál nebo jako subdodavatel české právnické osoby v případě vojenského materiálu. Vzhledem k hodnotě zakázek se jedná o stamilionové transakce.

Platná právní úprava, jež omezuje fyzické osoby, vede pouze k tomu, že tito zbrojní podnikatelé vyhledávají partnerské právnické osoby s povolením, jež jsou ochotny svou nevyužitou kapacitu prodat. Výsledný stav je takový, že fyzické osoby „nakupují kapacitu“ povolení udělené právnické osobě, přičemž *„jedna z takových (nabízejících) společností si za využití svého povolení účtuje částku 1000 EUR“*.⁶²⁴

Zamyšlení nad povolením fyzickým osobám provádět obchod s vojenským materiálem se třetími zeměmi je proto více než na místě, vzhledem k tomu, že (i) tyto mohou obchodovat

---

⁶²¹ Více v kap. 6.2.7 Tranzitní licence v MATOCHA, Jakub. *Právní limity přeshraničního pohybu vojenského materiálu*. Op. cit.

⁶²² Konzultace s ČZUB a.s.

⁶²³ MAZÚCH, Tomáš. Op. cit. Str. 39.

⁶²⁴ MAZÚCH, Tomáš. Op. cit. Str. 40. Tato informace zůstala po konzultaci s ČZUB a.s. nepotvrzená.

v rámci EU, (ii) přísná kritéria pro povolení již daný subjekt splnil a (iii) reálně dochází k obchodům vně EU s využitím povolení současných držitelů povolení. Porovnáme-li tento stav s oblastí mezinárodního obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru, je zřejmé, že obchodovat s třetími zeměmi může, po splnění všech náležitostí, rovněž i fyzická osoba, následkem čehož je obchodování s vojenským materiálem nastaveno přísněji, nežli oblast nevojenských zbraní. Uvedený rozdíl proto může být chápán jako čtvrtý významný argument svědčící pro změnu právní úpravy v této oblasti.

6.2 Vyhodnocení

V kapitolách výše byly uvedeny základní, touto prací, identifikované rozdílnosti v režimech obchodu se zbraněmi vojenského a nevojenského charakteru. Kromě shodnosti v uvedených dílčích bodech se právní úpravy podstatně liší v otázce *intra-unijních* transakcí při dovozu do ČR. Zatímco v případě dovozu⁶²⁵ zbraní nevojenského charakteru do ČR z jiného členského státu je vyžadováno povolení podle Zákona 228/2005, v případě vojenského materiálu uvedené neplatí. Transfery, tj. přemístění vojenského materiálu od dodavatele v jednom členském státě k příjemci v jiném členském státě, vyžadují povolení (licenci) podle hlavy II ZOVM, které se vztahují toliko k transferu do jiné členské země. Jinými slovy, tuzemský povoloovací režim vojenského materiálu se dotýká *intra-unijního* vývozu vojenského materiálu, nicméně nikoliv jeho dovozu. V naznačeném ohledu lze proto právní úpravu týkající se nevojenských zbraní považovat za důslednější ve vztahu ke státní kontrole dovozu zbraní na území ČR.

Významný poznatek se dále vztahuje nikoliv ke srovnání právních úprav navzájem, nýbrž k režimu mezinárodního obchodu s nevojenskými zbraněmi. Zákon 228/2005 rozlišuje mezi dovozem z třetích zemí a transakcemi v rámci EU na jedné straně a vývozem zbraní do třetích zemí na straně druhé, přičemž režim vývozu upravuje také Nařízení 258/2012, jež provádí článek 10 Protokolu OSN o střelných zbraních. Dojde-li ke srovnání právní úpravy jednotlivých režimů obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru, ať z hlediska zúčastněných orgánů při vydání povolení či možnosti členských států vyjádřit své námitky proti vývozu, je zřejmé, že důraz státního dohledu a kontroly je kladen právě na vývoz zbraní do třetích zemí, zatímco dovoz zbraní ze třetích zemí do EU je v naznačeném ohledu méně

---

⁶²⁵ Přepravy podle Zákona 228/2005 Sb., za kterou se považuje přeprava z území členských států EU na území ČR a *vice versa*.

regulovaný. Paradoxně tak může docházet k situacím, kdy bude jednodušší civilní zbraně do EU dovézt, nežli tyto z EU vyvést.

Naznačenou situaci lze demonstrovat na příkladu téhož identického zboží, které se po jeho dovozu do EU rozhodne majitel opět prodat jinému podnikateli ve třetím státě. V takovém případě může nastat situace, že v důsledku podrobnější a restriktivnější právní úpravy regulující vývoz civilních zbraní nebude povolení k vývozu uděleno, následkem čehož zboží nuceně setrvá v EU. S ohledem na uvedené proto veškeré snahy o regulaci a kontrolu zbraní, zejména v případech jejich nabývání a držení, na území EU, považuji za správnou, navzdory potenciálnímu ztížení *intra-unijního* obchodu. Mezinárodní obchod s vojenským materiálem vůči třetím zemím výše uvedenou rozdílnost neobsahuje.

Srovnávané právní režimy mezinárodního obchodu se zbraněmi vojenského a nevojenského charakteru se odlišují v mnoha ohledech, které byly výše blíže rozlišeny. V této souvislosti je nutné upozornit, že uvedené poznatky vycházejí z teoretického porovnání právních úprav, přičemž v mnoha případech praxe povolovacích režimů dílčí odlišnosti marginalizuje. Důvodem je kladení důrazu na transparentnost a legalitu mezinárodního obchodu se zbraněmi s přihlédnutím zejména ke konečnému užití zbraní, kdy v případě vzniklých pochybností ze strany povolovacího orgánu či náznacích nekalého jednání mohou být učiněna další opatření k zamezení nežádoucí transakce.

Ačkoliv se právní úpravy mohou v některých aspektech jevit jako rozdílné, např. v odlišujícím se znění příslušných ustanovení, je dán v obou posuzovaných režimech totožný cíl, v důsledku čehož se právní režimy zahraničního obchodu se zbraněmi navzájem fakticky přibližují. S ohledem na uvedené bych se proto klonil i ke sblížení v pozitivním právu, což by mj. zjednodušilo právní úpravu v této oblasti a přispělo k větší transparentnosti a právní jistotě. Nelze totiž odhlížet od podstaty jednotlivých transakcí, při kterých mohou být vedle sebe vyváženy obdobné zbraně lišící se toliko svým určením pro vojenské či civilní účely, přičemž civilní zbraně budou snáze obchodovatelné.

V uvedeném ohledu lze doplnit, že příslušné předpisy již byly opakovaně novelizovány, a to zejména v souvislosti s unijními předpisy. Výsledkem je stav, který ačkoliv splňuje mezinárodní a unijní závazky ČR, již neodpovídá dikci moderních předpisů, to vše za situace,

kdy rozsah mezinárodního obchodu se zbraněmi každoročně narůstá,⁶²⁶ jakož i narůstá počet zbrojních podnikatelů.⁶²⁷ Nelze opomenout i skutečnost, kdy se mezi jednotlivými režimy zvětšují legislativní rozdíly, a to nejenom mezi obchodem se zbraněmi vojenskými či nevojenskými, ale taktéž, jedná-li se o obchod z/do třetích zemí či v rámci EU; za zmínku stojí také značné odlišnosti v obchodu s civilními zbraněmi lišící se podle vývozu či dovozu zbraní.

Výsledkem uvedených právních a faktických rozporů je proto nutnost revize stávajících předpisů, a to nikoliv formou dílčích novelizací, nýbrž přijetím zcela nových zákonů, což ostatně naznačuje i legislativní plán počítající s přijetím minimálně nového zákona o zbraních a dalších zákonů v této oblasti. Má se primárně jednat o předpisy regulující držení a nabývání zbraní v ČR a nikoliv oblast zahraničního obchodu se zbraněmi.⁶²⁸

S ohledem na případné novelizace je zřejmé, že podstatnou revizí bude muset projít zejména Zákon 228/2005. K ZOVM lze dodat, že projednávání významné novely, ohledně které panoval politický konsenzus, bylo bez dalšího ukončeno. O naléhavosti novelizace dotčených předpisů svědčí i skutečnost, že s narůstajícím počtem zbrojních podnikatelů se rovněž objevují pokusy o mezinárodní transakce se zbraněmi do kupř. zakázaných zemí.

V této souvislosti lze poukázat na případ, kdy navzdory uvalenému zbrojnímu embargu byly z ČR vyvezeny do Ázerbájdžánu těžké zbraně. Transakce měla být provedena bez vědomí licenčního orgánu ČR, který měl předtím žádost o vývoz zbraní zamítnout. Podle České Televize měl zbrojní podnikatel repasované zbraňové systémy prodat jiné společnosti do Izraele, která měla být oficiálně koncovým zákazníkem prokazujícím se certifikátem konečného uživatele. Tamní společnost nicméně těžké zbraně patrně prodala do právě zakázané země. Zajímavostí je, že dodavatel zbraní hovoří o „*nedodržení podmínek kontraktu odběratelem*“, přičemž tuzemské licenční orgány se o dodávce zbraní dozvěděly až z reklamního klipu ázerbájdžánské armády.⁶²⁹

---

⁶²⁶ Viz příloha č. 4-6 v MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016*. Op. cit.

⁶²⁷ Viz příloha č. 12 tamtéž.

⁶²⁸ Viz Analýza legislativního řešení dopadů revidované směrnice o zbraních.

⁶²⁹ ČT [online]. *Jak se dostaly české raketometry do zakázaného Ázerbájdžánu? Reportéři ČT zmapovali možnou trasu*. Op. cit.

Na uvedeném příkladu lze demonstrovat mezery právní úpravy stále umožňující vývoz zbraní do zakázané země. Pozitivem zůstává, že samotný vývoz byl patrně uskutečněn bez vědomí a udělené licence tuzemského licenčního orgánu, který měl před tím žádost o vývoz zamítnout,⁶³⁰ což by svědčilo ve prospěch činnosti tuzemských povolovacích orgánů a vysoké úrovně povolovacího režimu.

Lze shrnout, že ačkoliv existují dílčí nedostatky v případě realizace jednotlivých transakcí, nelze opomíjet celkový význam a kvalitu příslušných předpisů v kontextu mezinárodního srovnání. Tuzemská, resp. unijní právní úprava je dlouhodobě vyzdvihována pro své kvality mající značný potenciál efektivně kontrolovat obchod se zbraněmi. Své přední postavení v této oblasti potvrdila EU i v případě sjednávání a přijímání ATT, která pro tuzemský právní režim mezinárodního obchodu se zbraněmi v zásadě znamená pouze výhodu ve zlepšení konkurenčního prostředí, neboť veškeré důležité mechanismy regulující zahraniční obchod se zbraněmi jsou již v rámci EU a ČR zavedeny, a jsou přísnější, než standard nastavený ATT. V návaznosti na nedávný „zakázaný“ vývoz můžeme nicméně doplnit, že potenciál pro zlepšení stále existuje.

---

⁶³⁰ ČT [online]. *Jak se dostaly české raketomety do zakázaného Ázerbájdžánu? Reportéři ČT zmapovali možnou trasu.* Op. cit.

7 Závěr

Záměrem předkládané práce bylo identifikovat a zhodnotit právní úpravu mezinárodního obchodu se zbraněmi, která se začíná vymezovat jako specifická oblast práva, a jež lze odlišovat od oblasti odzbrojení, ačkoliv obě oblasti spolu bezpochyby úzce souvisí.

Systematika práce vycházela, po teoretickém vymezení mezinárodního obchodu se zbraněmi, ze tří úrovní mezinárodní regulace, konkrétně úrovně mezinárodní, unijní a národní. Důvodem pro zvolené členění práce byla mj. identifikace potencionální vnitřní provázanosti jednotlivých norem v této oblasti, která by přispěla ke vzájemné komparaci a závěrečnému zhodnocení. V jednotlivých kapitolách byla zvláštní pozornost věnována rozlišení zbraní na zbraně vojenského a nevojenského charakteru, neboť z dříve získaných poznatků vyplynulo rozlišování těchto oblastí.

V rámci mezinárodní úrovně byly identifikovány a posouzeny, z hlediska předmětu úpravy, nejvýznamnější mezinárodní smlouvy a dokumenty v oblasti regulace obchodu se zbraněmi, přičemž bylo zjištěno, že tyto se zabývají obecnějšími kategoriemi zbraní bez primární reflexe jejich (ne)vojenského charakteru. Konkrétně se jedná o zbraně hromadného ničení, konvenční zbraně ve smyslu těžkých vojenských zbraní, zbraně ruční a lehké (SALW), jakož i specifické typy zbraní v podobě protipěchotních min či kazetové munice, jež jsou z obchodu postupně zakazovány.

Porovnáním jednotlivých smluv a dokumentů bylo zjištěno, že jednotná kategorizace a vymezení zbraní, natož pak jejich unifikovaná definice, jež by byla obsažena v mezinárodních nástrojích, neexistuje, neboť mezinárodní regulace zbraní, resp. obchodu s nimi, se zaměřuje na dílčí kategorie zbraní, přičemž ani obdobné dokumenty nevymezují jednotlivé kategorie totožně. Naznačená nekonzistentnost právní úpravy může být demonstrována při vymezení ručních zbraní v oblasti subsaharské oblasti, kde existují tři závazné právní dokumenty týkající se SALW, lišící se v pojetí ručních zbraní. „*V jednom případě jsou palné zbraně součástí zbraní ručních a v druhém případě je tomu naopak. Stejně tak pojem ruční zbraně může znamenat ruční zbraně v užším slova smyslu anebo zahrnovat i lehké zbraně a střelivo.*“⁶³¹

---

⁶³¹ KRBAŤOVÁ, Anna. *Mezinárodní úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2009. Diplomová práce. Str. 24.

Mezinárodněprávní regulace zbraně rozlišuje na odlišné kategorie zbraní, nežli zbraně vojenské a zbraně nevojenského charakteru, tzn. určené pro civilní užití. Důvodem pro tento přístup je dle mého názoru skutečnost, že se mezinárodní úmluvy a dokumenty zaměřují na základní skupiny zbraní zejména podle jejich charakteristiky, konstrukce mechanismu či účinnosti, přičemž kritérium využitelnosti jednotlivých zbraní není natolik, na mezinárodní úrovni, významné. Příkladem komplexnosti naznačeného přístupu mohou být právě zbrojní embarga, která zakazují vývoz zbraní obecně, bez bližšího rozlišení. Nelze však opomenout, že část existujících dokumentů či ujednání akcentuje právě vojenský charakter zbraní, resp. jejich použitelnost a nasazení v ozbrojených silách či obsluhu příslušníky ozbrojených sil.

K rozlišování zkoumaných oblastí explicitně dochází až na unijní úrovni, která specificky upravuje zbraně vojenského charakteru, resp. vojenský materiál, jež se na unijní úrovni nazývá *produkty pro obranné účely*, a zbraně civilní, které jsou reflektovány v Nařízení 258/2012. Tuzemská právní úprava následně tyto oblasti zohledňuje právě v případě mezinárodního obchodu se zbraněmi, kdy jednotlivé oblasti legislativně a judikaturně rozlišuje, následkem čehož specifickým požadavkům podléhá vojenský materiál, zahrnující právě zbraně vojenského charakteru, zatímco zbraně nevojenského charakteru mají úpravu odlišnou. V obecné rovině se proto paradoxně jeví jako vhodné užívat, v návaznosti na mezinárodní úroveň, zobecňující pojem obchod se zbraněmi.

V této souvislosti je důležité doplnit, že vymezení vojenského materiálu je, kromě ZOVM pro účely mezinárodního obchodu se zbraněmi, obsaženo také v dalších právních předpisech, přičemž jednotlivá vymezení slouží specificky pro příslušnou oblast. Vojenský materiál vymezuje kupř. dále TZ či ZVZ. Rovněž v případě Zákona o zbraních, jež zbraně člení na kategorie A-D, se lze setkat se zbraněmi vojenskými, které jsou definovány prostřednictvím jejich účelového určení k vedení námořní, letecké nebo pozemní války, přičemž se musí jednat o zbraně střelné. Jinými slovy, vojenský materiál v širším kontextu nebude možno vždy automaticky řadit pod zbraně kategorie A, tj. zbraně zakázané. Obdobně mohou nastat situace, že se z hlediska veřejných zakázek o vojenský materiál jednat bude, zatímco z hlediska mezinárodního obchodu s tímto artiklem, nikoliv. Uvedené ovšem platí i obráceně. V minulosti nastaly případy, kdy kupř. ve Slovenské republice byla pro sběratelské účely legálně nabyta znehodnocená vojenská zbraň, jež následně byla převezena do ČR. Z hlediska Zákona o zbraních byla transakce zcela v pořádku, nicméně

z pohledu ZOVM se stále, i po znehodnocení, jednalo o vojenský materiál, jehož dovoz podléhal povolení.

Zůstává proto nezbytné důsledně rozlišovat aplikaci jednotlivých vymezení vojenského materiálu pro příslušnou oblast, přičemž univerzální definice či komplexní kategorizace zbraní, ať vojenského či nevojenského charakteru, není s ohledem na terminologickou rozmanitost možná. Jednou z výzev budoucí právní úpravy proto bude, jak již avizovala Analýza MV v této oblasti, terminologické sjednocení používaných pojmů.

Z hlediska identifikace a komparace právní úpravy mezinárodního obchodu se zbraněmi byly na mezinárodní úrovni identifikovány nejvýznamnější globální nástroje regulující či ovlivňující mezinárodní obchod s konvenčními zbraněmi, kdy pozornost byla věnována toliko Akčnímu programu OSN, Protokolu OSN o palných zbraních a ATT. Uvedené nástroje nepředstavují nástroje jediné, avšak lze je považovat, na rozdíl od regionálních dokumentů či iniciativ, za nejvýznamnější ujednání disponující značným potenciálem ovlivnit a regulovat globální obchod se zbraněmi.

Za nejvýznamnější globální nástroj lze bezpochyby považovat ATT, jež se zabývá kromě SALW také dalšími sedmi kategoriemi konvenčních zbraních, a která „zastřešuje“ dosavadní vnitrostátní či regionální regulaci mezinárodního obchodu se zbraněmi. Význam ATT spočívá v tom, že zavádí kontrolní systém regulující mezinárodní transakce se zbraněmi, což by mělo zamezit negativním vývozům zbraní v podobě např. porušení mezinárodních závazků (včetně embarg a sankčních opatření), smluv a ujednání, či by vedl k páchání genocidy nebo zločinů proti lidskosti. Smluvní státy jsou povinny v případě povolení k obchodu posoudit a zhodnotit případná rizika s ohledem na mezinárodní bezpečnost a mír, lidská práva či organizovaný zločin.

Kromě smluvní regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi byly dále přiblíženy tzv. mezinárodní kontrolní režimy, zejména WA, coby významný systém mezinárodní výměny informací přispívající k transparentnosti a standardizaci pravidel obchodu ve zkoumané oblasti. Významnou regulační silou zasahují do mezinárodního obchodu se zbraněmi i mezinárodní sankce, zejména v podobě zbrojních embarg, které mohou být udělovány nikoliv pouze OSN, nýbrž také EU, OBSE, ECOWAS a dalšími uskupeními.

Na unijní úrovni bylo identifikováno množství právních norem, které byly v textu práce blíže popsány a které se liší podle svého zaměření. V případě vývozu zbraní vojenského charakteru do třetích zemí bude při transakci aplikován Společný postoj 2008/944/SZBP, který obsahuje osm kritérií, jejichž naplnění je podmínkou udělení povolení vývozu. Kritéria Společného postoje se primárně váží na vývoz zbraní vojenského charakteru, avšak k těmto by mělo být přihlédnuto rovněž v případě vývozu zbraní nevojenského charakteru, jež upravuje Nařízení 258/2012. Nařízení provádí čl. 10 Protokolu o střelných zbraních, který rozšiřuje způsobem umožňující udělit zjednodušující typy povolení k vývozu.

Zjednodušení *intra-unijních* transakcí zbraní vojenského charakteru zavedla také Směrnice 2009/43/ES, jež upravuje transfery produktů pro obranné účely od dodavatele k příjemci v jiném členském státě EU. Směrnice mj. zavedla licence obecné, souhrnné a individuální, doplněné o tzv. certifikaci. Jednotlivé unijní nástroje významně přispívají k regulaci, ale zároveň i k zefektivnění mezinárodního i unijního obchodu se zbraněmi. Negativem právní úpravy zůstává, že prostřednictvím nejednotného výkladu členskými státy vznikají při realizaci jednotlivých transakcí právní překážky.

Ve vztahu k výše uvedeným předpisům je komplementární Směrnice 91/477/EHS, upravující podmínky pro oběh střelných zbraní v EU, konkrétně pak nabývání a držení střelných zbraní převážně nevojenského charakteru. Směrnice dále upravuje předpoklady přepravy zbraní napříč EU, přičemž v této souvislosti upravuje i další instituty, jako např. evropský zbrojní pas či znehodnocování zbraní; tyto se přímo nevztahují k mezinárodnímu, resp. *intra-unijnímu* obchodu se zbraněmi, kde se uplatní jiné právní předpisy. Z důvodu větší regulace pohybu a nabývání zbraní v EU byla Směrnice 91/477/EHS v roce 2017 „novelizována“, proti čemuž se v ČR zvedla vlna odporu, která vyústila v podání žaloby k SDEU.

Lze uzavřít, že s ohledem na množství a obsah zjištěných předpisů je nutné, v rámci jednotlivých transakcí mezinárodního obchodu se zbraněmi, posoudit, zdali se v konkrétním případě jedná o transakci *intra* či *extra* EU a zdali tato zahrnuje zbraně vojenského či civilního charakteru. Pro jednotlivé oblasti se uplatní dílčí normy, jež ačkoliv odlišné, vzájemně se doplňují a na sebe navazují, čímž tvoří ucelený právní rámec obchodu se zbraněmi, který je následně blíže rozpracován na národní úrovni. Aktivita EU je na poli obchodu a nakládání se zbraněmi značná, přičemž unijní předpisy podléhají konstantním

revizím a vyhodnocením, což lze vzhledem k přetrvávajícím aplikačním problémům a vývoji hrozeb přivítat.

Unijní právní úprava se promítá do národní regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi, která unijní předpisy dále rozvíjí či tyto doplňuje. Obdobně jako v případě unijní regulace, je důraz kladen na rozlišování charakteru jednotlivých transakcí, tj. zdali se bude jednat o transakci do třetích zemí či v rámci EU a jaký typ zbraní bude předmětem transakce.

Ústředním předpisem pro mezinárodní obchod s vojenským materiálem je ZOVM, který je aplikovatelný v případech *intra-* i *extra-unijních* obchodů a který mezinárodní obchod reguluje prostřednictvím dvoustupňového režimu, kdy nejprve je nutné obdržet povolení pro obchodování v této oblasti a následně individuální licenci k provedení konkrétního obchodu; v případě *intra-unijních* transakcí zákon v návaznosti na Směrnici 2009/43/ES zjednodušuje transfery kromě individuální licence rovněž vydáním licence násobné. V případech, kdy předmětem obchodní transakce budou nevojenské zbraně, bude aplikován Zákon 225/2008, jež upravuje a rozlišuje dovoz ze třetích států a přepravu v rámci EU, a vývoz zbraní do třetích zemí. V případě vývozu zbraní do třetích zemí doplňuje zákon Nařízení 258/2012. Zákon 225/2008, a v případě vývozu do třetích zemí i Nařízení 258/2012, vyžaduje, obdobně jako v případě ZOVM, povolení k transakci, přičemž „obecné“ povolení k obchodování není vyžadováno.

Zákon 225/2008 a ZOVM, oba doplněné podzákonými předpisy, lze označit za ústřední právní předpisy v oblasti mezinárodního obchodu se zbraněmi, neboť stanoví základní podmínky pro podnikání v této oblasti. Citované předpisy jsou dále doplněny Zákonem o nakládání s bezpečnostním materiálem, jehož působnost se vztahuje k území ČR, a Zákonem o zbraních, který stanovuje podmínky nabytí či držení zbraní v ČR, jakož i práva a povinnosti držitelů zbraní. Z uvedeného pohledu je pro zbrojní podnikatele významná povinnost získání zbrojní licence pro právnické osoby, coby výchozí předpoklad pro následnou realizaci mezinárodního obchodu se zbraněmi. Zákon o zbraních lze označit za předpis výchozí a realizační, neboť dále upravuje podmínky fyzické přepravy zbraní, bez ohledu na jejich (ne)vojenský charakter.

Z celkového náhledu na stávající právní regulaci vyplývá, že dotčené předpisy, reflektující unijní a mezinárodní právní úpravu, oblast nakládání se zbraněmi, jakož i provádění

mezinárodního obchodu s nimi, upravují zkoumanou oblast komplexně, přičemž tyto nelze vykládat a aplikovat izolovaně, nýbrž ve vzájemné souvislosti z důvodu jejich provázanosti. Dílčí cíl práce spočívající v identifikaci a kategorizaci právní úpravy mezinárodního obchodu se zbraněmi se podle mého názoru podařilo naplnit.

Jak bylo uvedeno výše, u většiny zbrojních zákonů je plánovaná novelizace, popř. jejich celková revize. Ke zvážení budoucí úpravy lze na základě představené komparace zvážit kupř. zavedení druhého povolovacího stupně v případě mezinárodního obchodu se zbraněmi nevojenského charakteru, neboť povinnosti vyplývající z dvoustupňového režimu vojenského materiálu mohou být mnohdy neúměrné a neadekvátní obchodované komoditě.

Do potenciálních úvah lze zařadit úpravu délky doby, na kterou je v případě zbraní vojenského charakteru vydáváno povolení (licence) ke konkrétnímu obchodu, neboť zatímco v případě zbraní nevojenského charakteru může být povolení vydáno na maximální dobu jednoho roku, u povolení podle ZOVM uvedené neplatí. V této souvislosti lze upozornit, že regulace délky povolení a licencí v případě vojenského materiálu byla upravena v rámci novelizace ZOVM, která nebyla doposud schválena.

Ve vztahu ke zbraním nevojenského charakteru by mohl být kladen větší legislativní důraz na povinnosti týkající konečného užití zbraní, zejména pak dokladu o konečném užití, jehož dílčí náležitosti včetně časového omezení platnosti jsou v ZOVM detailně specifikovány. Záměrně z důvodu právní jistoty akcentuji toliko legislativní úroveň konkretizace, neboť prakticky příslušný orgán jednotlivé transakce posuzuje obdobně, jako v případě vojenského materiálu.

V rámci výše specifikovaných případů bych dále považoval za vhodné, aby se k otázkám obchodu s civilními zbraněmi vyjadřovaly i další správní úřady; není-li již tento postup neformálně aplikován nyní. Z hlediska mezinárodního obchodu se zbraněmi lze také upozornit na skutečnost, kdy jednotlivé transakce v případě vojenského materiálu jsou posuzovány mj. i z hlediska obchodních zájmů ČR, zatímco v případě zbraní nevojenského charakteru uvedené neplatí, ačkoliv civilní zbraně mohou mít v mnoha případech obdobný, ne-li větší bezpečnostní a obchodní potenciál, než zbraně vojenského charakteru.

Zcela zásadní rozdíly byly identifikovány ve zkoumaných oblastech v otázce trestní odpovědnosti nezákonného obchodování se zbraněmi, jakož i možnosti provádět obchod s vojenským materiálem se třetími zeměmi pouze právníckými osobami. Z hlediska komparované právní regulace se jako komplikovanější jeví *intra-unijní* dovoz zbraní nevojenského charakteru do ČR. Důvodem je skutečnost, že v případě *intra-unijního* dovozu civilních zbraní do ČR je vyžadováno povolení, zatímco v případě vojenského materiálu nikoliv, neboť povolovací režim v podobě licencí k transferům se dotýká pouze *intra-unijního* vývozu vojenského materiálu. V naznačeném ohledu lze právní úpravu týkající se nevojenských zbraní považovat za důslednější ve vztahu ke státní kontrole dovozu zbraní na území ČR.

Komparací bylo dále zjištěno, že oblast režimu vojenského materiálu je zatížena negativy v podobě nekonzistentních zbraňových seznamů, absence unifikovaného vymezení vojenského materiálu či nejednotného výkladu příslušných unijních předpisů, což výrazným způsobem ztěžuje mezinárodní obchod se zbraněmi vojenského charakteru. V tomto ohledu oblast civilních zbraní zatížena není. Na druhou stranu nelze přehlédnout, že zkoumaná oblast obsahuje mnohdy matoucí terminologii, která se více projevuje právě u zbraní nevojenského charakteru.

V neposlední řadě byly rovněž identifikovány rozdíly v oblasti zjednodušených, resp. vícenásobných licencí k vývozu zbraní. Zatímco režim vojenského materiálu umožňuje *intra-unijní* transfery na základě tří typů povolení, režim nevojenských zbraní taktéž předvídá možnost tří typů vývozního povolení, avšak bude se jednat o *extra-unijní* pohyb. V této souvislosti nicméně zastávám názor, že aplikovat vícenásobné licence pro vojenský materiál do třetích států není na místě, přičemž naopak ke zvážení jsou zjednodušené povolení pro civilní zbraně v rámci EU.

Zhodnotíme-li výše uvedené skutečnosti v kontextu stanoveného cíle práce, tj. nalezení dílčích nedostatků v jednotlivých oblastech a potencionální použitelnost jednotlivých zjištění v rámci právní úpravy druhé zkoumané oblasti, domnívám se, že cíl byl naplněn. V této souvislosti je nutné upřesnit, že uvedená zjištění nepředstavují vyčerpávající výčet rozdílů, neboť v praxi se mohou objevovat další (komparativní) nedostatky, snáze identifikovatelné zejména zbrojními podnikateli či odborníky z řad dotčených správních úřadů.

Nelze opomenout, že zvolené téma nabízí značný potenciál k dalšímu zkoumání a jako takové si pro svůj význam zaslouhuje daleko více pozornosti; a to nikoliv na úrovni politické a laické veřejnosti, neboť téma obchodu se zbraněmi se stává mnohdy populistickým nástrojem, nýbrž na úrovni odborně-právní. V návaznosti na uvedené lze připomenout, že komplexní tuzemské akademické pojednání ve zkoumané oblasti absentuje, přičemž zároveň lze přivítat zvýšený zájem studentů o toto téma v rámci absolventských prací. Uvedený nárůst takto tematicky zaměřených prací svědčí o změně přístupu k oblasti k obchodu se zbraněmi, který je mnohdy téměř demonizován. Ve skutečnosti jsou zbraně, ať již vojenského či nevojenského charakteru, v zásadě obchodovatelná komodita, která je každoročně obchodována stále ve větších objemech. S ohledem na specifika této komodity, vyplývající z jejich vlastností či politických dopadů jednotlivých transakcí, je nutné právní regulaci zdokonalovat tak, aby regulatorní normy odpovídaly současným podmínkám, důsledně potíraly nezákonné transakce, zároveň ale podporovaly a umožňovaly bez větších obtíží obchodní styk.

Přestože se tuzemská právní úprava obchodu se zbraněmi řadí mezi ty kvalitnější, zejména co do mezinárodních standardů v této oblasti, trpí zároveň dílčími nedostatky, z nichž pouze ty nejvýznamnější byly uvedeny v této práci. Tuzemskou právní úpravu lze označit za vyspělou, nikoliv dokonalou. Příkladem mohou být kontroverzní vývozy zbraní ať již v minulosti, či v relativně nedávné době, přičemž neziskové organizace komentovaly jednání ČR např. tak, že „*Česká republika má jedinečnou schopnost vyvážet zbraně do zemí, kde porušování lidských práv je natolik brutální, že krátce po českém vývozu zbraní je na zemi mezinárodním společenstvím uvaleno embargo.*“⁶³² Aniž bych hodnotil legitimitu citovaného komentáře, jež se týkal převážně historických transakcí, pouze doplním, že z pohledu právní regulace považuji tuto za dostatečnou a schopnou nežádoucí obchody se zbraněmi zamezit. Výsledek bude nicméně vždy záležet na konkrétních zájmech a následném posouzení příslušnými orgány.

---

⁶³² NESEHNUTÍ [online]. *Česká republika stále vyváží zbraně do zemí porušujících lidská práva.* [cit. 06.05.2018]; srov. POSPÍŠIL, Filip [online]. *Korupce v oblasti obchodu se zbraněmi.* Amnesty International Česká republika. 2004 [cit. 06.05.2018].

Seznam použitých zkratek

ADN	- European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Inland Waterways / Evropská dohoda o mezinárodní přepravě nebezpečných věcí po vnitrozemských vodních cestách
ADR	- Accord Dangereuses Route / Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí
AG	- Australia Group / Australská skupina
ATT	- Arms Trade Treaty / Smlouva o obchodu se zbraněmi
AU	- Africká unie
BIS	- Bezpečnostní informační služba
CFE	- Treaty on Conventional Armed Forces in Europe / Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě
CIM	- Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě zboží (Přípojek B k úmluvě COTIF)
CISG	- United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods / Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží
CMNI	- Budapest Convention on the Contract for the Carriage of Goods by Inland Waterway /Budapešťská úmluva o smlouvě o přepravě zboží po vnitrozemských vodních cestách
CMR	- Convention Marchandise Routière / Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní přepravě
COTIF	- Convention relative aux transports internationaux ferroviaires / Úmluva o mezinárodní železniční přepravě
ČR	- Česká republika
ČSR	- Československá republika
ČZUB	- Česká zbrojovka a.s.
DRK	- Demokratická republika Kongo
ECOWAS	- The Economic Community of West African States / Hospodářské společenství západoafrických států
ES	- Evropské společenství
EU	- Evropská unie
FAÚ	Finanční analytický úřad

GŘC	Generální ředitelství cel
Haagská pravidla	- Úmluva o sjednocení některých pravidel ve věci konosamentů
Haagsko-visbyská pravidla	- Protokol o změně Mezinárodní úmluvy o sjednocení některých pravidel ve věci konosamentů
Haagský protokol	- Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 15/1966 Sb., o Protokolu, kterým se mění Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě ze dne 12. října 1929
Hamburská pravidla	- Úmluva OSN o námořní přepravě zboží
HCOC	The Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation / Haagský kodex chování proti šíření balistických raket
IATA	- International Air Transport Association / Mezinárodní asociace leteckých dopravců
ICAO	- International Civil Aviation Organization / Mezinárodní organizace pro civilní letectví
IMDG Code	International Maritime Dangerous Goods Code / Mezinárodní námořní kód pro přepravu nebezpečných věcí /
IRIN	- Integrated Regional Information Networks
LAS	- Liga arabských států
Listina základních práv a svobod	- Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky
MF	- Ministerstvo financí
MO	- Ministerstvo obrany
Montrealská úmluva	- Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě
MPO	- Ministerstvo průmyslu a obchodu
MTCR	Missile Technology Control Regime / Kontrolní režim raketových technologií
MV	- Ministerstvo vnitra
MZV	- Ministerstvo zahraničních věcí

NS	- Nejvyšší soud (České republiky)
NSG	- Nuclear Suppliers Group / Skupina jaderných dodavatelů
OBSE	- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN	- Organizace spojených národů
OTIF	- L'Organisation intergouvernementale pour les transports internationaux ferroviaires / Mezinárodní organizace pro mezinárodní železniční přepravu
OZ	- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
RB	- Rada bezpečnosti (OSN)
RID	- International Ordinance on the Transport of Dangerous Goods by Rail / Řád pro mezinárodní železniční přepravu nebezpečného zboží
Rotterdamská pravidla	- Úmluvu OSN o smlouvě o mezinárodní přepravě zboží zcela nebo z části po moři
RUF	- Revolutionary United Front
Řím I	- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)
Řím II	- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
SDEU	- Soudní dvůr Evropské Unie
SEU	- Smlouva o Evropské unii
SFEU	- Smlouva o fungování Evropské unie
SOLAS	- International Convention for the Safety of Life at Sea / Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři
SZBP	- Společná zahraniční a bezpečnostní politika (EU)
TZ	- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Ústava	- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Varšavská úmluva	- Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě
VS	- Valné shromáždění (OSN)
WA	- The Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies / Wassenaarské ujednání

o vývozních kontrolách konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího užití

- ZC - Zangger Committee / Zanggerův výbor
- ZHN - Zbraně hromadného ničení
- ZMPS - Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- ZOVM - Zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem
- ZOZ - Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních
- ZPMS - Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí
- ZVZ - Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách

Prameny

1. Mezinárodní úmluvy a dokumenty

- Best Practice Guidelines for Exports of Small Arms and Light Weapons (SAWL)
- Budapešťská úmluva o smlouvě o přepravě zboží po vnitrozemských vodních cestách (CMNI)
- Commission for Conventional Armaments, Resolution Adopted by the Commission at Its *Thirteenth Meeting, 12 August 1948, and a Second Progress Report of the Commission*, UN document S/C.3/32/Rev.1, 12 August 1948
- Convention on Small Arms and Light Weapons, Their Ammunition and Other Related Materials (ECOWAS)
- Dodatkový protokol k Úmluvě o promlčení při mezinárodní koupi zboží
- Evropská dohoda o mezinárodní přepravě nebezpečných věcí po vnitrozemských vodních cestách
- Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR)
- Evropská úmluva o kontrole nabývání a držení střelných zbraní jednotlivými osobami
- Interamerická úmluva o transparentnosti při nabývání konvenčních zbraní; 1999
- Interamerická úmluva proti nezákonné výrobě a obchodování s palnými zbraněmi, municí, výbušným a jiným relevantním materiálem (CIFTA); 1997
- Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři (SOLAS)
- Mezinárodní nástroj OSN č. A/60/88 ze dne 27.06.2005
- Nairobský protokol pro prevenci, kontrolu a redukci ručních a lehkých zbraní v oblasti Velkých jezer a Afrického rohu
- OSCE Document on Small Arms and Light Weapons (OSCE)
- Protokol o kontrole palných zbraní, střeliva a jiného souvisejícího materiálu Jihoafrického rozvojového společenství (SADC)
- Protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich součástí a dílů a střeliva a proti obchodování s nimi doplňující Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu
- Protokol, kterým se mění Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě, podepsaná ve Varšavě dne 12. října 1929

- rezoluce RB OSN č. S/RES/1132
- rezoluce RB OSN č. S/RES/1171
- rezoluce VS OSN 61/89 ze dne 6. prosince 2006
- rezoluce VS OSN 63/240 ze dne 24. prosince 2008
- rezoluce VS OSN 64/48 ze dne 2. prosince 2009
- Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě ze dne 19.11.1990
- Smlouva o nešíření jaderných zbraní
- Smlouva o obchodu se zbraněmi
- The Wassenaar Arrangement. Initial Elements
- Úmluva o kazetové munici
- Úmluva o mezinárodní železniční přepravě (COTIF)
- Úmluva o mezinárodním civilním letectví
- Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980 (Římská úmluva)
- Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží
- Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě (Varšavská úmluva)
- Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě (Montrealská úmluva)
- Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě prováděné jinou osobou než smluvním dopravcem, doplňující Varšavskou úmluvu
- Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky
- Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky
- Úmluva o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a o jejich zničení
- Úmluva o zákazu vývoje, výroby a hromadění zásob bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o jejich zničení

- Úmluva o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení
- Úmluva OSN o námořní přepravě zboží
- Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží
- Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu
- UN. Commission for Conventional Armaments, UN document S/C.3/32/Rev.1, August 1948, as quoted in United Nations, Office of Public Information, The United Nations and Disarmament, 1945–1965, UN Publication 67.I.8, 28.

2. Unijní právní předpisy a dokumenty

- Basic Principles on the Use of Restrictive Measures (Sanctions)
- Guidelines on Implementation and Evaluation of Restrictive Measures (Sanctions) in the Framework of the EU Common Foreign and Security Policy
- Nařízení č. 1290/2014 ze dne 04.12.2014
- Nařízení č. 960/2014 ze dne 08.09.2014
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17.06.2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11.07.2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
- Nařízení Rady (EU) č. 833/2014 ze dne 31.07.2014
- Oprava směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/51/ES ze dne 21. května 2008, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní (Úřední věstník Evropské unie. 20.9.2016. L 254/32)
- Rozhodnutí Rady 2014/165/EU, kterým se členské státy zmocňují, aby v zájmu Evropské unie ratifikovaly Smlouvu o obchodu se zbraněmi
- Rozhodnutí Rady 2014/512/SZBP ze dne 31.07.2014
- Rozhodnutí Rady č. 2014/872/SZBP ze dne 04.12.2014
- Rozhodnutí Rady č. 2015/1764/SZBP ze dne 01.10.2015

- Sixteenth Annual Report according to article 8(2) of Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing control of exports of military technology and equipment
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/51/ES ze dne 21.05.2008, kterou se mění směrnice Rady 91/477/EHS o kontrole nabývání a držení zbraní
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/81/ES ze dne 13.07.2009 o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti a o změně směrnic 2004/17/ES a 2004/18/ES
- Směrnice Rady 91/477/EHS ze dne 18.06.1991 o kontrole nabývání a držení zbraní
- Smlouva o Evropské unii
- Smlouva o fungování Evropské unie
- Společná akce Rady EU ze dne 12.07.2002 o příspěvku Evropské unie k boji proti destabilizujícímu hromadění a šíření ručních palných a lehkých zbraní (2002/589/CFSP)
- Společný postoj 98/409/SZBP ze dne 29.06.1998
- Společný postoj Rady 2008/944/SZPB ze dne 08.12.2008

3. Vnitrostátní právní předpisy a další

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky
- zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě
- zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách
- zákon č. 156/2000 Sb. o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů
- zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní
- zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

- zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů
- zákon č. 229/2013 Sb., o nakládání s některými věcmi využitelnými k obranným a bezpečnostním účelům na území České republiky (zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem)
- zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní
- zákon č. 281/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů
- zákon č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu
- zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství
- zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii
- zákon č. 305/1999 Sb., o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a o jejich zničení
- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
- zákon č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení
- zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
- nařízení vlády č. 151/2004 Sb., kterým se stanoví, které střelné zbraně a střelivo je možné z jiného členského státu Evropské unie přepravit na území České republiky bez předchozího souhlasu příslušných orgánů České republiky
- nařízení vlády č. 185/2000 Sb., kterým se stanoví výrobky, jež mohou být dováženy do České republiky nebo vyváženy z České republiky jen na základě licence podle

zákona č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení a o změně některých zákonů

- nařízení vlády č. 282/2013 Sb., o stanovení seznamu stanovených výrobků, podmínek, za nichž lze uskutečnit jejich dovoz nebo přepravu, o stanovení některých podmínek pro určené výrobky, za nichž lze uskutečnit jejich vývoz, a o stanovení náležitostí a vzorů žádostí o udělení povolení a povolení k vývozu
- usnesení vlády ČR ze dne 21.03.2016, č. 252
- vyhláška č. 210/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem
- vyhláška č. 221/2017 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o zbraních
- vyhláška č. 295/2014 Sb., o členění bezpečnostního materiálu
- sněmovní tisk 408 - novela z. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. 7. období, 2013 – 2017
- sněmovní tisk 200 - vládní návrh, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Smlouva o obchodu se zbraněmi, podepsaná v New Yorku dne 3. června 2013.
- důvodová zpráva k Občanskému zákoníku, konsolidovaná verze, 598 s
- důvodová zpráva k zákonu č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu
- důvodová zpráva k zákonu č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů
- důvodová zpráva k zákonu č. 229/2013 Sb., o nakládání s některými věcmi využitelnými k obranným a bezpečnostním účelům na území České republiky (zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem)
- důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- důvodová zpráva k novele z. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. Sněmovní tisk 408
- důvodová zpráva k vyhlášce č. 85/2014 Sb.

4. Knihy a monografické publikace

- BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, 767 s., ISBN 978-80-7400-528-2

- BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, 322 s. ISBN 978-80-7179-606-0*
- CORTRIGHT, David, LOPEZ, George, A. (eds.). *Smart Sanctions: Targeting Economic Statecraft*. Plymouth Rowman & Littlefield, 2002. 259 s. ISBN 0-7425-0143-4
- ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné. Vyd. 1. Praha: Beck, 2008, xli, 840 s. ISBN 978-80-7179-728-9*
- DRULÁKOVÁ, Radka, ZEMANOVÁ, Štěpánka (eds.). *Mezinárodní kontext české sankční politiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-399-5
- EUROPEAN COMMISSION. *Evaluation of the Firearms Directive. Executive summary*. 12/2014. 13 s. ISBN 978-92-79-44632-0
- FEINSTEIN, Andrew. *Waffenhandel: Das globale Geschäft mit dem Tod*. Hoffmann und Campe Verlag GmbH. 2012. ISBN 978-34-5585-021-5
- FERRARI, F. (et al., eds.). *Internationales Vertragsrecht. Kommentar. 2. Vydání. München 2012*
- GASKARTH, Jamie. *Rising powers, global governance and global ethics*. New York, NY: Routledge, 2015. 238 s. ISBN 978-113-8826-878
- KROFTA, Jiří. *Přepavní právo v mezinárodní kamionové dopravě. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015, 288 s. ISBN 978-80-7502-082-6*
- KRÖLL, Stefan, MISTELIS, Loukas a VISCASILLAS, Perales (eds.) *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*. München: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-3-406-58416-9
- KŘÍBEK, Jan. *Střelné zbraně: pro učně 2. ročníku učebního oboru puškař, předmět "Střelné zbraně"*. Část 1. PC-DIR, Brno. 1995, ISBN 978-80-8589-509-4
- KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav et. Al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8 vyd. Plzeň – Brno. Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, 430s. ISBN 978-80-7380-550-0
- KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7380-108-3
- KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vyd. Plzeň – Brno. Aleš Čeněk – Doplněk, 2009, ISBN 978-80-7239-231-5

- LARSEN, J.,A. (ed). *Arms control, Cooperative Security in a Changing Environment*. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers, 2002
- MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: obecná část a poměr k jiným právním systémům*. 6., upr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2014, 499 s. ISBN 978-80-7380-531-9
- MÜLLER, Milan. *Mezinárodní přepravní smlouva a její právní regulace*. In: Pocta prof. JUDr. Květoslavu Růžičkovi, CSc., k 70. Narozeninám. Poláček, B. (eds.). Praha: Wolters Kluwer, 2016, 460 s.
- ONDŘEJ, Jan, ŠTURMA, Pavel, BÍLKOVÁ, Veronika, JÍLEK Dalibor. *Mezinárodní humanitární právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, xxiii, 238 s. ISBN 978-80-7400-185-7.
- ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 491 s. ISBN 978-80-7380-506-7
- ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení – prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. 2. Rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2008. ISBN 978-80-7380-129-8
- PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha. Wolters Kluwer ČR, 2013, 928 s. ISBN 978-80-7478-368-5
- PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav a kol. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. 194 s. ISBN 978-80-87146-94-1
- PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 334 s. ISBN 978-80-7400-504-6
- PAUKNEROVÁ, Monika. *Odpojovací klauzule v mezinárodních smlouvách a v evropském mezinárodním právu soukromém*. In: Acta Universitatis Carolinae: Pocta Zdeňku Kučerovi k 80. narozeninám. Praha: Karolinum, 2008. IURIDICA, 2008, č. 1. ISSN 0323-0619
- PETRUNČÍK, Pavel. *ADR 2005: Přeprava nebezpečných věcí po silnici*. 1. vyd. Praha: Sdružení automobilových dopravců ČESMAD Bohemia, 2005. ISBN 80-903427-2-8
- PILTZ, B. *Internationales Kaufrecht*. 2. vydání. München 2008
- POLÁČEK, Bohumil. *Kapitoly z mezinárodního dopravního práva I (A. Říční právo, B. Letecké právo)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 456 s. ISBN 978-80-7552-133-0

- POLÁČEK, Bohumil. *Kapitoly z mezinárodního dopravního práva II (C. Železniční právo, D. Námořní právo)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 456 s. ISBN 978-80-7552-424-9
- POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2017, 340 s. ISBN 978-80-7552-770-7
- POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání*. Praha: C.H.Beck, 2011, 556 s. ISBN 978-80-7400-398-1
- PRŮŠA, Jiří a kol. *Svět letecké dopravy*. Praha: Galileo CEE Service ČR s.r.o, 2007. 315 s. ISBN 978-80-239-9206-9
- SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 229 s. ISBN 9788024751313
- SPIERS, Edward, M. *Weapons of Mass Destruction. Prospects for Proliferation*. Springer. 2000. ISBN 978-0-333-98373-7, str. iv
- SVATOŠ, Miroslav a kol. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 1. vydání. Praha: Grada, 2009. 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0
- ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, 3614 s. ISBN 978-80-7400-428-5
- TAN, Andrew (eds.). *The Global Arms Trade: A Handbook*. Routledge. 2010. ISBN 978-1-203-85145-6
- TERYNGEL, Jiří, KREML, Antonín. *Zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních: komentář*. Praha. 2010. Wolters Kluwer (ČR). ISBN: 978-80-7357-461-1
- TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 388 s. ISBN 978-80-7400-649-4
- TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK Jiří, KRÁL Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xlii, 756 s. ISBN 978-80-7400-546-6
- TRYBUS, Martin. *Buying Defence and Security in Europe*. Cambridge University Press. 2014. ISBN 978-1-107-00250-0

5. Články / odborné časopisy

- BABKA, Tomáš, MYLKOVÁ, Petra. *Možnosti státu v přidělování zakázek strategického významu*. Parlamentní institut. Studie č. 5.312, květen 2011

- BAUER, Sibylle, BROMLEY, Mark. *The European Union Code of Conduct on Arms Exports: Improving the Annual Report*. SIPRI Policy Paper. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), 2004, no. 8
- BIERSTEKER, Thomas. *Sanctions, Entry prepared for the Oxford Companion to International Relations*, The Graduate Institute Geneva, 2013
- BÍLKOVÁ, Veronika. Sankce OSN z pohledu mezinárodního práva. *Mezinárodní politika*. 6/2003. Str. 13-15
- BRATANOVA, Elena. *Legal Limits of the National Defence Privilege in the European Union*. Bonn International Center for Conversion. Paper 34. 2004
- BROMLEY, Mark, MALARET, Alfredo. *ATT-related activities in Latin America and the Caribbean: identifying gaps and improving coordination*. SIPRI Background paper. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), 2017
- CARTER, Barry, E., *International Economic Sanctions: Improving the Haphazard U.S. Legal Regime*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988
- CARUS, W. Seth. *Defining "Weapons of Mass Destruction"*. Center for the Study of Weapons of Mass Destruction. Occasional Paper 4. National Defense University Washington, D.C. 1/2006
- DRULÁKOVÁ, Radka, ROLENC, Martin, Jan, TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana, ZEMANOVÁ, Štěpánka. Sankční politika Evropské unie: typy sankčních opatření a vztah k sankcím Rady bezpečnosti OSN. *Současná Evropa*. 02/2011
- DRULÁKOVÁ, Radka, TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana, ZEMANOVÁ, Štěpánka. Ekonomické sankce na počátku 3. tisíciletí. *Mezinárodní vztahy*. 2009, 44, č. 1
- EISENHUT, Dominik. Delimitation of EU-Competences under the First and Second Pillar: A View Between ECOWAS and the Treaty of Lisbon. *German Law Journal*. Vol. 10, No. 05, 2009, s. 587-604
- HUFBAUER, Gary, OEGG, Barbara. *Economic sanctions for foreign policy purposes*, In: KERR, William A., GAISFORD, James, D. (eds.), *Handbook of International Trade Policy*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2007
- IRIN. *Guns out of Control: the continuing threat of small arms*, IRIN In-Depth report, Nairobi, 2006
- KOLÍN, Vilém. Hospodárný, efektivní a udržitelný rozvoj vojenských schopností ČR: zbožné přání nebo politická nutnost?. *Obrana a strategie*, 2010, 2: 121-131
- KOŠTOVAL, Daniel. Sankce Rady bezpečnosti OSN a donucení v mezinárodním právu. *Mezinárodní vztahy*. 1995, vol. 30, no. 1, s. 88-94

- KRATOCHVÍL, Petr. Polarita v teorii mezinárodních vztahů. *Mezinárodní vztahy*. 2002, vol. 37, no. 4, s. 26-46
- KREUTZ, Joakim. *Hard Measures by a Soft Power? Sanctions policy of the European Union*. Bonn: International Center for Conversion
- KŘÍŽ, Zdeněk. Nato transformation and the summit in bucharest. Towards the organisation of collective defence, collective security or cooperative security. *Obrana a strategie*. 2008
- MARSH, Nicholas. Two Sides of the Same Coin? The Legal and Illegal Trade in Small Arms. *The Brown Journal of World Affairs*, Vol. 9, No. 1 (Spring 2002). Str. 217-228
- MOORE Matthew. Arming the Embargoed: A Supply-Side Understanding of Arms Embargo violations. *Journal of Conflict Resolution*. Vol. 54, No. 4 (August 2010), pp. 593-615
- ONDŘEJ, Jan. Mezinárodní regulace obchodování s konvenčními zbraněmi. *Právník*. 2/2007
- PAUKNEROVÁ, Monika. Tzv. přímo použitelné administrativněprávní normy a mezinárodní právo soukromé. *Právník*. 5/1983. Str. 477-490
- SIEGL, Erik. Možnosti a limity OBSE při prevenci vnitropolitických konfliktů. *Mezinárodní vztahy*. 2001, vol. 36, no 1, s. 29-41
- STOHL, Rachel, MYERSCOUGH Rhea. Sub-Saharan Small Arms: The Damage Continues. *Current History*. 106, 05/2007
- SULASHVILI G. Barbara (eds.). *Small Arms Survey 2007*. Small Arms Survey
- TVRDÝ, Jiří. Mezinárodní sankce - často přehlížená povinnost. *Právní rádce*. 2009, 12, I-IX
- TÝČ, Vladimír, ROZEHNALOVÁ Naděžda. Kolizní smluvní právo, výhrada veřejného pořádku a mezinárodně kogentní formy. *Právník*. 6/2002. Str. 634-661
- WAISOVÁ, Šárka. Teorie mezinárodních režimů. *Mezinárodní vztahy*. 2002, vol. 37, no. 2, s. 49-66
- WEZEMAN, Pieter, D. *Conflicts and Transfers of Small Arms*, SIPRI, Stockholm, 2003

6. Elektronické zdroje / internet

- Amnesty International [online]. *Vývoz zbraní z ČR za rok 2016: Česko stále více vyzbrojuje země s represivním režimem!*. [cit. 08.05.2018]. Dostupné z

(<https://www.amnesty.cz/news/3970/vyvoz-zbrani-z-cr-za-rok-2016-cesko-stale-vice-vybrojuje-zeme-s-represivnim-rezimem>)

- ANNAN, A., Kofi [online]. „*We the Peoples*“. *The role of the United Nations in the 21st century*, United Nations. New York. 2000 [cit. 04.03.2018]. Dostupné z (http://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/We_The_Peoples.pdf)
- ARDENT BRNO, spol. s r.o, KOCOUREK, Jan [online]. *Oborová příručka pro živnost vývoj, výroba, opravy, úpravy, přeprava, nákup, prodej, půjčování, uschovávání, znehodnocení, ničení zbraní, střeliva, výbušnin*. Hospodářská komora České republiky. Odbor Informačních míst pro podnikatele. 2009 [cit. 06.05.2018]. Dostupné z (www.socr.cz/file/1395/26_zbrane_a_strelivo.pdf)
- BAČKOVSKÁ, Milena [online]. *Zákon o zbraních po roce a půl své účinnosti*. Právní zpravodaj. 8/2004. [cit. 04.04.2018]. Dostupné z (<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgrpxa6s7hbpxgxzrgq>)
- BBC [online]. *Egypt warship: First French-made Mistral ship handed over*. [cit. 05.02.2018]. Dostupné z (<http://www.bbc.com/news/world-europe-36433948>)
- BIERSTEKER, Thomas, PORTELA, Clara [online]. *EU sanctions in context: three types*. European Union Institute for Security Studies. 2015. [cit. 05.02.2018]. Dostupné z (<https://www.iss.europa.eu/content/eu-sanctions-context-three-types>)
- BIS [online]. *Obchod s vojenským materiálem a proliferace* [cit. 03.05.2018]. Dostupné z (<http://www.bis.cz/zbrane-hromadneho.html>)
- BODNER, Matthew [online]. *EU arms embargo: A shot across the bow of Russia's defense industry*. Themoscwotimes.com. 31.07.2014. [cit. 13.02.2018]. Dostupné z (<https://themoscowtimes.com/articles/eu-arms-embargo-a-shot-across-the-bow-of-russias-defense-industry-37895>)
- COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION [online]. *User's Guide to Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment*. 2009 [cit. 31.03.2018]. Dostupné z (<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209241%202009%20INIT>)
- ČESKÁ TELEVIZE [online]. *Pospíšil: Zbraňová směrnice vůbec neměla obsahovat zákazy. Ale třeba pravidla pro deaktivaci pušek*. ČT24. 15.03.2017 [cit. 20.03.2018]. Dostupné z (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2057524-pospisil-zbranova-smernice-vubec-nemela-obsahovat-zakazy-ale-treba-pravidla-pro>)
- ČT [online]. *Jak se dostaly české raketometry do zakázaného Ázerbájdžánu? Reportéři ČT zmapovali možnou trasu*. [cit. 19.04.2018]. Dostupné z (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2452153-jak-se-dostaly-ceske-raketometry-do-zakazaneho-azerbajdzanu-reporteri-ct-zmapovali>)
- ČTK [online]. *Česko ratifikovalo mezinárodní smlouvy o obchodu se zbraněmi* [cit. 07.03.2018]. Dostupné z (<http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/cesko-ratifikovalo-mezinarodni-smlouvu-o-obchodu-se-zbranemi-1122039>)

- DANDA, Oldřich. [online]. *NBÚ chce proklepnout zbrojařské firmy, zda je neovládají podezřelí lidé*. Novinky.cz. [cit. 17.04.2018]. Dostupné z (<http://www.novinky.cz/domaci/372991-nbu-chce-proklepnout-zbrojarske-firmy-zda-je-neovladaji-podezreli-lide.html>)
- DAVIS, Mark, Christopher. [online] *The Ukraine conflict, economic–military power balances and economic sanctions*. Post-Communist Economies 28 (2): 167–198. [cit. 18.04.2018] Dostupné z (<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14631377.2016.1139301>)
- DOLGOV, Anna [online]. *Russian Arms Sales Up Despite Sanctions*. Themoscwotimes.com. 2015. [cit. 13.02.2018]. Dostupné z (<https://themoscowtimes.com/articles/russian-arms-sales-up-despite-sanctions-45680>)
- EU [online]. *EU Statement in response to H.E. Philip Friffiths, Head of Secretariat of the Wassenaar Arrangement*. OSCE Forum for Security Co-operation No. 824, Vienna, 06.07.2017 [cit. 02.05.2018]. Dostupné z (<https://www.osce.org/fsc/255156?download=true>)
- EUROPEAN COMMISSION [online]. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Transposition of Directive 2009/43/EC simplifying terms and conditions for transfer of defence-related products within the EU*. [cit. 02.04.2018]. Dostupné z (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52012DC0359&from=CS>)
- EUROPEAN COMMISSION [online]. *Sankce (společná zahraniční a bezpečnostní politika)*. [cit. 02.05.2018]. Dostupné z (http://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/ochrana-spolecnosti-a-zivotniho-prostredi/Documents/sankce_cs.pdf)
- EUROPEAN PARLIAMENT [online]. *European Parliament Briefing: Sanctions over Ukraine Impact on Russia*. *European Parliamentary Research Service*, March 2016. [cit. 13.02.2018]. Dostupné z (<http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-579084-Sanctions-over-Ukraine-impact-Russia-FINAL.pdf>)
- GROHMANN, Jan [online]. *Českým zbrojovkám se daří. Vyvážejí do čtyř kontinentů*. *Ekonomický deník*. 11.03.2015. [cit. 17.04.2018]. Dostupné z (<http://ekonomicky-denik.cz/ceskym-zbrojovkam-se-dari-vyvazeji-do-ctyr-kontinentu/>)
- GROHMANN, Jan. [online] *Modernizace Armády České republiky mezi roky 2016 až 2020*. *Armádní noviny*. 2015. [cit. 17.04.2018]. Dostupné z (<http://www.armadninoviny.cz/modernizace-armady-ceske-republiky-mezi-roky-2016-az-2020.html>)
- HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. [online] *USA dávají na zbrojení více, než sedm dalších států v žebříčku dohromady*. *Evropa zbrojí ze strachu z Ruska*. [cit. 02.05.2018] Dostupné z (<https://byznys.ihned.cz/c1-66126500-usa-davaji-na-zbrojeni-vice-nez-sedm-dalsich-statu-v-zebricku-dohromady-evropa-zbroji-ze-strachu-z-ruska>)

- HRBÁČEK, Jan [online]. *Tutlaný skandál ve státní firmě. Šéfa pardubické Explosie a zbrojaře stíhá policie kvůli vývozu vojenského materiálu do Ázerbájdžánu.* Ekonomický deník. 24.04.2018 [cit. 19.04.2018]. Dostupné z (<https://ekonomickydenik.cz/tutlany-skandal-ve-statni-firme-sefa-pardubicke-explosie-zbrojare-stiha-policie-kvuli-vyvozu-vojenskeho-materialu-azerbajdzanu/>)
- JUKL, Marek [online]. *Současné trendy MHP v oblasti zákazu některých konvenčních zbraní. Český červený kříž.* 2004 [cit. 23.02.2018]. Dostupné z (<http://www.cervenkykruz.eu/cz/trendy.aspx>)
- KOMISE [online]. *Interpretační sdělení o uplatňování článku 296 Smlouvy s ohledem na zadávání zakázek v oblasti obrany.* [cit. 02.04.2018]. Dostupné z (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52006DC0779&from=CS>)
- LENTA.RU. [online]. *Rogozin nazval stěpeň závislosti oboronki ot postavok s Zapada.* 3. 6.2015. Dostupné z: <https://m.lenta.ru/news/2015/06/03/bestenemy> [cit. 18.04.2018]. Dostupné z (<https://m.lenta.ru/news/2015/06/03/bestenemy>)
- LOJDA, Jiří [online]. *Hamburská úmluva o námořní přepravě zboží – rozsah použití.* Epravo.cz. 2014 [cit. 06.11.2017]. Dostupné z (<http://www.epravo.cz/top/clanky/hamburska-umluva-o-namorni-preprave-zbozi-rozsah-pouziti-94475.html>)
- MO. [online]. *Resortní rozpočet. Základní ukazatele státního rozpočtu v kapitole Ministerstvo obrany ČR v letech 1993 – 2017.* [cit. 17.04.2018] Dostupné z (<http://www.mocr.army.cz/finance-a-zakazky/resortni-rozpocet/resortni-rozpocet-5146/>)
- MPO [online]. *Certifikace příjemců je klíčovým prvkem zjednodušeného systému udělování licencí* [cit. 31.03.2018]. Dostupné z (<http://www.mpo.cz/dokument105385.html>)
- MPO [online]. *Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016* [cit. 05.03.2018]. Dostupné z (https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2017/7/Vyrocní-zprava-za-rok-2016_1.pdf)
- MV. ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY A PREVENCE KRIMINALITY [online]. *Rozšířené stanovisko k problematice přepravy zbraní podnikatelem v oboru zbraní a střeliva podle zákona o zbraních po 1. červenci 2014.* [cit. 05.03.2018] Dostupné z (<http://www.mvcr.cz/clanek/vyklad-nekterych-ustanoveni-zakona-o-zbranich.aspx>)
- MZV [online]. *Mezinárodní kontrolní režimy.* [cit. 05.03.2018]. Dostupné z (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/kontrola_export_u_zbrani/mezinarodni_spoluprace/mezinarodni_kontrolni_rezimy_obecna.html)

- NESEHNUTÍ [online]. *Česká republika stále vyváží zbraně do zemí porušujících lidská práva*. 2006 [cit. 06.05.2018]. Dostupné z (<http://nesehnuti.cz/vystupy/ceska-republika-stale-vyvazi-zbrane-do-zemi-porusujicich-lidska-prava-2/>)
- POSPÍŠIL, Filip [online]. *Korupce v oblasti obchodu se zbraněmi*. Amnesty International Česká republika. 2004 [cit. 06.05.2018]. Dostupné z (http://zbrane.ecn.cz/cz/pdf/zbrane_cz_w.pdf)
- RADA EU [online]. *Extract of the Council Decision 255/58 of 15 April 1958*. 2008 [cit. 30.03.2018]. Dostupné z (<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014538%202008%20REV%204>)
- RADA EU [online]. *Uživatelská příručka ke Kodexu chování Evropské unie pro vývoz zbraní*. 2008 [cit. 31.03.2018]. Dostupné z (http://www.mzv.cz/file/363584/Uzivatelaska_prirucka_cs_st07486.cs08.pdf)
- SHAH, Anup [online]. *World Military Spending*. *Global Issues*. 30 Jun. 2013. Web. 27 Jun. 2015. [cit. 17.04.2018]. Dostupné z (<http://www.globalissues.org/article/75/world-military-spending>)
- SIPRI [online]. *Arms Embargoes Database*. [cit. 17.04.2018]. Dostupné z (<https://www.sipri.org/databases/embargoes>)
- SIPRI [online]. *The SIPRI top 100 arms-producing and military services companies, 2016*. [cit. 18.04.2018]. Dostupné z (https://www.sipri.org/sites/default/files/2017-12/fs_arms_industry_2016.pdf)
- SIPRI [online]. *Yearbook 2017, Armaments, Disarmament and International Security. Summary*. 2017. [cit. 17.04.2018]. Dostupné z (<https://sipri.org/sites/default/files/2017-09/yb17-summary-eng.pdf>)
- U.S. Mission to the OSCE [online]. *About the OSCE*. [cit. 12.02.2018]. Dostupné z (<https://osce.usmission.gov/our-relationship/about-osce/>)
- UN [online]. *Consolidated United Nations Security Council Sanctions List*. [cit. 02.05.2018] Dostupné z (<https://scsanctions.un.org/fop/fop?xml=htdocs/resources/xml/en/consolidated.xml&xslt=htdocs/resources/xsl/en/consolidated.xsl>)
- UN [online]. *The global reported arms trade. The UN Register of Conventional Arms*. [cit. 02.05.2018] Dostupné z (<http://www.un-register.org/Background/Index.aspx>)
- UN. UNODA [online]. *The Arms Trade Treaty. General Assembly Resolutions*. [cit. 07.03.2018]. Dostupné z (<https://www.un.org/disarmament/att/>)
- UN. UNODA [online]. *Transport of ammunition. International Ammunition Technical Guideline*. 08.10. 2015. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z (<https://unoda->

web.s3-accelerate.amazonaws.com/wp-content/uploads/assets/convarms/Ammunition/IATG/docs/IATG08.10.pdf)

- UN. SECURITY COUNCIL. [online]. *Statement by the President of the Security Council*. [online] 2016 [cit. 18.04.2018] Dostupné z: http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_prst_2016_7.pdf)
- UN. UN Treaty Collection [online]. *Depositary*. [cit. 05.03.2018] Dostupné z (https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12-c&chapter=18&clang=_en)
- UN. UNCITRAL [online]. *Law Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. 2012. [cit. 30.01.2018]. Dostupné z (<https://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>)
- UN. UNCITRAL [online]. *Status United Nations Convention on Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea (New York, 2008)*. [cit. 05.05.2018]. Dostupné z (http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/transport_goods/rotterdam_status.html)
- UN. UNCTAD [on-line]. *Review of Maritime Transport 2017*. [cit. 08.05.2018]. Dostupné z (http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2017_en.pdf)
- UN. UNECE [online]. *Recommendations on the Transport of Dangerous Goods - Model Regulations (Rev.20)*. [cit. 30.03.2018]. Dostupné z (https://www.unece.org/trans/danger/publi/unrec/rev20/20files_e.html)
- VALÁŠEK, Lukáš [online]. *Europoslanci schválili zbraňovou směrnici. Omezení držení některých zbraní*. iDnes.cz. 14.03.2017 [cit. 20.04.2018]. Dostupné z (https://zpravy.idnes.cz/smernice-omezujici-poloautomaticke-zbrane-fkl-/zahranicni.aspx?c=A170314_094052_domaci_lva)
- VÁLOVÁ, Irena [online]. *Malá zbraňová novela byla předložena vládě, na stole ji mají pracovní komise legislativců*. Česká justice. 11.01.2018 [cit. 01.03.2018]. Dostupné z (<http://www.ceska-justice.cz/2018/01/mala-zbranova-novela-byla-predložena-vlade-stole-maji-pracovni-komise-legislativcu/>)
- VÁLOVÁ, Irena [online]. *Občané spustili petici proti zbraňové směrnici i zákazu prostředků sebeobran*. Česká justice. 23.01.2018 [cit. 20.03.2018]. Dostupné z (<http://www.ceska-justice.cz/2018/01/obcane-spustili-petici-zbranove-smernici-i-zakazu-prostredku-sebeobran/>)
- VÁLOVÁ, Irena [online]. *Soudní dvůr EU zamítl návrh ČR na odklad zbraňové směrnice, protože byla přijata*. Česká justice. 12.03.2018 [cit. 20.03.2018]. Dostupné z (<http://www.ceska-justice.cz/2018/03/soudni-dvur-eu-zamitl-navrh-cr-odklad-zbranove-smernice-protoze-byla-prijata/>)

- VÁLOVÁ, Irena [online]. *V ČR začala příprava zákonů o zbraních podle evropské směrnice, týden po žalobě k Soudnímu dvoru.* Česká justice. 18.08.2017 [cit. 20.03.2018]. Dostupné z (<http://www.ceska-justice.cz/2017/08/cr-zacala-priprava-zakonu-zbranich-podle-evropske-smernice-tyden-zalobe-k-soudnimu-dvoru/>)
- VÁLOVÁ, Irena [online]. *Vláda rozhodla o dvoufázové změně zákona o zbraních, velké novely bude předcházet rychlá malá.* Česká justice. 24.10.2017 [cit. 01.04.2018]. Dostupné z (<http://www.ceska-justice.cz/2017/10/vlada-rozhodla-dvoufazove-zmene-zakona-zbranich-velke-novele-bude-predchazet-rychla-mala/>)
- Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu ze dne 18.11.2015 - Hodnocení REFIT směrnice Rady 91/477/ES ze dne 18. června 1991 ve znění směrnice 2008/51/ES ze dne 21. května 2008 o kontrole nabývání a držení zbraní. [cit. 10.03.2018]. Dostupné z (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0751&from=CS>)

7. Judikatura (unijní)

- rozsudek ze dne 19.07.2012, sp. zn. C-130/10 ve věci Evropský parlament proti Radě Evropské unie
- rozsudek ze dne 08.04.2008, sp. zn. C-337/05, ve věci Komise vs. Italská republika
- rozsudek ze dne 03.05.1994, sp. zn. C-328/92 ve věci Komise v. Španělsko
- rozsudek ze dne 07.06.2012, sp. zn. C-615/10 ve věci Insinöörtoimisto InsTiimi Oy
- rozsudek ze dne 15.05. 1986, sp. zn. C-222/84 ve věci Johnston
- rozsudek ze dne 16.09.1999, sp. zn. C-414/97 ve věci Komise v. Španělsko
- rozsudek ze dne 28.03.1995, sp. zn. C-324/93 ve věci Evans Medical a Macfarlan Smith
- rozsudek ze dne 04.10.1991, sp. zn. C-367/89 ve věci Richardt a Les Accessoires Scientifiques
- rozsudek ze dne 17.10.1995, sp. zn. C-83/94 ve věci Leifer a další
- stanovisko generální advokátky Juliane Kokott, přednesené dne 19. ledna 2012 ve věci Insinöörtoimisto InsTiimi Oy, sp. zn. C-615/10
- usnesení Místopředsedy SDEU ze dne 27.02.2018 ve věci sp. zn. C-482/17 R
- žaloba podaná dne 09.08.2017 – Česká republika v. Evropský parlament, Rada Evropské unie, sp. zn. C-482/17

8. Judikatura (tuzemská)

- rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 3. 2000, čj. 30 Ca 225/99-29
- rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14.03.2000, sp. zn. 30 Ca 225/99
- rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2006, čj. 10 Ca 62/2005-40 [1206/2007 Sb. NSS]
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 32 Odo 1415/2004
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.11.2010, sp. Zn. 21 Cdo 200/2009
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.05.2000, sp. zn. 33 Cdo 1262/2000
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8.12.2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007
- rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 7 As 28/2013 – 35 [Výběr NSS 4013/2013]
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 02.11.2016, sp. zn. 5 Tdo 601/2016, [NS 6914/2016]
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.04.2004, sp. zn. 30 Cdo 1190/2003
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.12.2014, sp. zn. 5 Tdo 1266/2014, [NS 7047/2014]
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.05.2015, sp. zn. 5 Tdo 328/2015
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.09.2016, sp. zn. 5 Tdo 1051/2016, [NS 6548/2016]
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.04.2004, sp. zn. 30 Cdo 111/2004
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.11.2008, sp. zn. 5 Tdo 598/2008, [NS 4033/2008]
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.03.2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011

9. Judikatura (ostatní)

- Rozhodčí náleží: Rusko, Maritime Arbitration Commission at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry ze dne 18. 12. 1998

10. Kvalifikační / odborné práce

- DVOŘÁK, Ondřej. *Mezinárodní obchod se zbraněmi de lege lata a de lege ferenda*. Masarykova Univerzita v Brně. Právnická fakulta. 2014. Diplomová práce
- GROMANOVÁ, Monika. *Přeprava výrobků firmy Česká zbrojovka a.s.* Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů. 2014. Diplomová práce
- CHOVANČÍK, Martin. *Efektivita zbrojného embarga ako nástroja manažmentu ozbrojených konfliktov*. Masarykova Univerzita. Fakulta sociálních studií. 2014. Dizertační práce
- IVANOV, Alexandr. *Sankce proti Rusku - zisky, ztráty, rizika a potenciál pro vylepšení*. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. 2017. Diplomová práce
- JANČÁRKOVÁ, Taťána. *Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a její místo v ruské zahraniční a bezpečnostní politice*. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. 2010. Diplomová práce
- KORIČANSKÁ, Marie. *Mezinárodní kupní smlouva a perspektivy její právní úpravy*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2015. Disertační práce
- KRBAŤOVÁ, Anna. *Mezinárodní úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2009. Diplomová práce
- MACHEJ, Jan. *Odpovědnost dopravce v mezinárodní přepravě zboží*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2016. Diplomová práce
- MATOCHA, Jakub. *Legislativní předpoklady transportu zbraní přes českou státní hranici*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2016. Studentská vědecká a odborná činnost
- MATOCHA, Jakub. *Obchod s vojenským materiálem z pohledu českého a slovenského práva*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2015. Rigorózní práce
- MATOCHA, Jakub. *Právní limity přeshraničního pohybu vojenského materiálu*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2015. Diplomová práce
- MATOCHA, Jakub. *Zbrojní embargo jako nástroj mezinárodního práva*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2012. Studentská vědecká a odborná činnost
- MAZÚCH, Tomáš. *Mezinárodní obchod s vojenským materiálem z pohledu českého práva*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2014. Diplomová práce
- MRÁZEK, David. *Přeprava zbraní, vojenského materiálu a zboží dvojího užití v letecké dopravě*. Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola dopravní, Praha 1, Masná 18. 2014. Absolventská práce

- NOVÁKOVÁ, Barbora. *Odzbrojení v oblasti konvenčních zbraní se zaměřením na Smlouvu o obchodu se zbraněmi*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2009. Diplomová práce
- ROJČÍK, Ondřej. *Režim nešíření jaderných zbraní: výzvy a budoucnost*. Masarykova Univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. 2011. Disertační práce
- SÁŇKA, David. *Zbrojní průmysl v ČR - historie a perspektivy*. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů. 2011. Bakalářská práce
- SCHILLING, Petr. *Omezení mezinárodního obchodu jako sankce za porušení mezinárodního práva*. Masarykova Univerzita v Brně. Právnická fakulta. 2017. Bakalářská práce
- ŠPIČÁK, Ondřej. *Sankce Evropské Unie proti Rusku kvůli okupaci a anexi Krymu*. Masarykova Univerzita v Brně. Právnická fakulta. 2016. Diplomová práce
- ŠTYSOVÁ, Alice. *Analýza dopadu novely zákona 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách na bezpečnostní a obranný průmysl ČR*. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. 2016. Bakalářská práce
- ŠVESTKA, Jaroslav. *Výzbrojní politika ozbrojených sil České republiky*. Masarykova Univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. 2006. Diplomová práce
- WEERDEN, Anna. *Mezinárodní a evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi*. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. 2011. Rigorózní práce
- ZEC, Ivan. *Unijní a česká právní regulace dovozu a vývozu zbraní*. Masarykova Univerzita v Brně. Právnická fakulta. 2015. Diplomová práce

Přílohy

Příloha č. 1

Srovnání právní úpravy obchodu se zbraněmi vojenského a nevojenského charakteru

Srovnání právní úpravy obchodu se zbraněmi vojenského a nevojenského charakteru	Zbraně nevojenského charakteru (zákon 228/2005; nařízení 258/2012)				Zbraně vojenského charakteru (vojenský materiál) (ZOVM)	
	Intra EU	Extra EU - dovoz	Extra EU – vývoz (228/2005)	Extra EU - vývoz (258/2012)	Intra EU	Extra EU
Výčet výrobků	Nářízení vlády 282/2013 <i>Stanovené výrobky</i>	Nářízení vlády 282/2013 <i>Stanovené výrobky</i>	Nářízení 258/2012 <i>Určené výrobky</i>	Nářízení 258/2012 <i>Určené výrobky</i>	ZOVM + vyhláška 210/2012	ZOVM + vyhláška 210/2012
Povolení k obchodování	-	-	-	-	X (dotčené orgány: MPO, MZV, MV, MO, zpravodajské služby) Podmínky: § 7 + vymezení na konkrétní VM a oblast	X (dotčené orgány: MPO, MZV, MV, MO, zpravodajské služby) Podmínky: § 7 + vymezení na konkrétní VM a oblast
Povolení (k obchodu)	X	X	X (<i>Povolení k vývozu</i>)	X (<i>Vývozní povolení</i>) Jednorázové povolení Vícenásobné povolení Souhrnné povolení	X Obecná licence, Souhrnná licence Individuální licence + certifikace	X
Vydávající orgán	MPO	MPO	MPO	MPO	MPO	MPO
Náležitosti žádosti/obsahu povolení: - Doba povolení	X (max. 1r)	X (max. 1r)	X (max. 1r)	X	X (více než 1r)	X (více než 1r)

- Specifikace výrobku	X	X	X	X	X	X
- Smluvní partner	X	X	X	X	X	X (uzavřená smlouva)
- Konečný uživatel	X	X	X	X	X	X (ne starší než 12m – podrobný)
- Účel	X	X	X	-	-	X
- Cena	X	X	X	-	X	X
- Pravdivost údajů	X	X	X	-	-	-
- Průvozní země	X	X	X	X	-	-
- Závazná stanoviska	-	-	X (MZV, MV)	-	X (MV, MO)	X (MZV, MV, MO)
Nepřevoditelnost povolení	X	X	X	-	X	X
Neudělení povolení						
- Nesplnění povinností	X	X	X	X	X	X
- Závazky či zájmy ČR	X	X	- (nahrazeno stanovisky)	X	X (i obchodní zájmy + další)	X (i obchodní zájmy + další)
- Podstatné porušení povinností	X (max. do 1 roku)	X (max. do 1 roku)	X (max. do 1 roku)	-	X (i EU a M)	X (i EU a M)
- Odejmuto	X	X	X	-	-	-
- Další podmínky	-	-	- nesouhlasné stanovisko - nepřiměřené a nevhodné prostředky - stát EU má námitky	- hledisko konečného použití - nepřiměřené a nevhodné prostředky - záznam v RT	-	-
Pozastavení čerpání povolení	X	X	X	X	X	X
Odejmutí povolení						
- Nepravdivé údaje	X	X	X	-	X	X
- Nedodržení podmínek	X	X	X	-	X	X
- Závazky či zájmy ČR	X	X	X	-	X	X (jiná dikce)
- Další podmínky	-	-	- konec splňování podmínek	-	X (zaniklo povolení 2.st.)	X (zaniklo povolení(2.st.))
Zajištění zbraní	X	X	X	-	X	X

Právní regulace mezinárodního obchodu s vojenským materiálem a civilními zbraněmi

Abstrakt

Práce se zaměřuje na srovnání právní úpravy regulující mezinárodní obchod se zbraněmi vojenského a nevojenského charakteru. Zkoumaná oblast je s ohledem na charakter obchodované komodity specifickou podoblastí mezinárodního obchodu, ve které se vyskytuje množství norem regulující tuto oblast. Při analýze a komparaci dotčených právních norem je vycházeno z právní úpravy na úrovni mezinárodní, unijní a národní, přičemž důraz je kladen na vnitřní provázanost jednotlivých norem za účelem jejich hlubšího pochopení a významu pro mezinárodní obchod se zbraněmi.

Práce se skládá z několika kapitol, jež na sebe tematicky navazují. První kapitola se věnuje teoretickému vymezení mezinárodního obchodu se zbraněmi se zaměřením na mezinárodní právo soukromé. Zvláštní pozornost je věnována mezinárodní kupní smlouvě, jakož i mezinárodním přepravním smlouvám, které budou v rámci realizace zbrojní transakce aplikovány. Druhá kapitola se zaměřuje na vymezení pojmu zbraň a její definice v nevýznamnějších mezinárodních úmluvách dotýkající se zbraní. Pozornost je zaměřena na odlišení zbraní vojenských a zbraní pro civilní účely. Následující, třetí až pátá kapitola reflektuje mezinárodní, unijní a národní úroveň regulace mezinárodního obchodu se zbraněmi. V rámci těchto kapitol jsou jednotlivé normy identifikovány, popsány, jakož i analyzovány v kontextu jiných právních norem. Závěrečná šestá kapitola se věnuje vlastnímu srovnání zkoumané právní úpravy.

Předkládaná práce tedy primárně identifikuje, popisuje a kategorizuje právní regulaci mezinárodního obchodu se zbraněmi, která následně rozlišuje mezi zbraněmi vojenskými a zbraněmi civilními. Identifikované předpisy z jednotlivých oblastí jsou v závěru práce vzájemně porovnány a srovnány s cílem nalézt případné odlišnosti či nedostatky, jež by mohly být v budoucnu potenciálně využity ke zkvalitnění právní úpravy. S ohledem na výše uvedené je součástí práce i předestření aktuálního legislativního či judikaturního vývoje v této oblasti.

Klíčová slova

obchod se zbraněmi, vojenský materiál, zbraně pro civilní užití

Legal regulation of international trade in military material and civilian weapons

Abstract

The thesis focuses on the comparison of regulations governing international trade with weapons of military and non-military character. The area under consideration is, given the character of the commodity traded, a specific area of international trade in which there are a number of legal norms regulating this area. The analysis and comparison of the legal standards in question is based on international, European and national legislation, with an emphasis on internal interconnection of individual legal norms in order to better understanding and relevance to the international arms trade.

The thesis consists of several chapters that are thematically related. The first chapter deals with the theoretical definition of international arms trade with a focus on private international law. Particular attention is paid to the international purchase agreement and international transport agreements that will be applied in the course of the implementation of the arms trade. The second chapter focuses on defining the term "weapon" and its definition in the most important international conventions dealing with weapons. Attention is focused on distinguishing military weapons and weapons for civilian purposes. The next, third to fifth chapters reflect the international, EU and national level of regulation of international arms trade. Within these chapters, individual legal norms are identified, described, and analyzed in the context of other legal standards. The final sixth chapter deals with the actual comparison of the examined legal regulations.

The presented thesis therefore primarily identifies, describes and categorizes the legal regulation of the international arms trade, which then distinguishes between military and civilian weapons. The identified regulations of each area are compared and analyzed at the end of the work in order to identify any differences or shortcomings that could potentially be used in the future for improving of regulation. In view of the above, the thesis also includes the presentation of the current legislative development and case law in this area.

Key words

arms trade, military materials, weapons for civil use